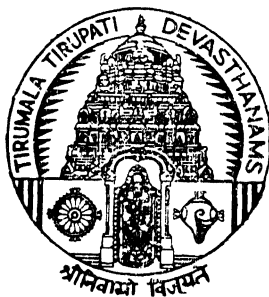

తాళ్ళ పాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 1

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్ళపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

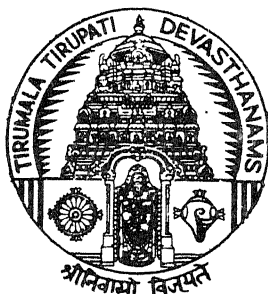
1998

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

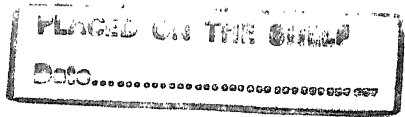
1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1980

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

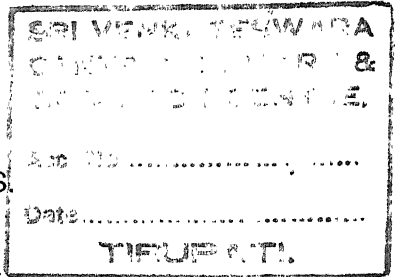
ప్రచురణ :

శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

ముద్రణ :

త్రివేణి ఆఫ్సెట్ ప్రింటర్స్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికీ అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాక గ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండ్రిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణివీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రపత్తి, దేహాత్మే శవిచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంలోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణి సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ అగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలిలలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం- పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్తంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ నిష్పవిత్రాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రించబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన అవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D

డైరెక్టర్

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
ధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
వ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
వ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
ంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలో మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాల ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

ప్రీతిక

వేంకటేశవరబ్రహ్మ రసకుండిలమానసం ।

అధ్యాత్మవిద్యామర్మజ్ఞం అన్నమార్యం నమామ్యహమ్ ॥

తాళ్ల పాక అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలుగల మొదటి వందరేకులకు సంబంధించినది యీసంపుటము. ఈవందలో 51 నుండి 60 వరకు గల 10 రేకులు, 71 నుండి 77 వరకుగల 7 రేకులు, వెరసి 17 రేకులు లేవు. కాగా 88 రేకులలోని పాటల సంపుటమిది.

ఈ 88 రేకులలో 54 రేకులలోని 331 పాటలను కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు 22-6-1950 నాటికి “అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలు” అనుపేరుతో 5 వ సంపుటముగ ప్రకటించిరి. మిగిలిన 29 రేకులలోనిపాటలు 173గా కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, తాము ప్రకటించిన 11 వ సంపుటములో 3-వ భాగముగ 30-3-1955 నాటికి ముద్రింపించి ప్రకటించిరి. వీరు ప్రకటించినరేకులలో 69 వ సంఖ్యగలరేకునకు సంబంధించిన రెండుపాటలు వీరిముద్రణమున జారిపోయినవి. కాగా వీరు ప్రకటించిన 29 రేకులలోనివిగా వీరినివట్లు 173 మాత్రమే కాక, పూర్వముద్రితములో జారిపోయినరెండుపాటలతో కలిసి 175 పాటలు కాగలవు. ప్రభాకరశాస్త్రిగారి 331 పాటలూ, రాళ్లపల్లివారి 175 పాటలూ వెరసి 506 పాటలు ఈసంపుటమున ప్రకటింపబడినవి.

అన్నమాచార్యఅధ్యాత్మకీర్తనల మొదటివందరేకులలోని పాటలు పై తెలిపినవిధముగ అస్తవ్యస్తముగ ఎందుకు కీ॥ శే॥ శాస్త్రి

గారు కీ॥ శే॥ శర్మగారు :రుసగా 5. 11 సంపుటములలో ప్రకటింప-
వలసివచ్చినదో తెలుపుట నాక రవ్యము.

ఈ రేకలలో ౧ శాశ్వతపాకకవులసారస్వతము గడ్డకు తీసికొని
వచ్చుటకు ప్రయత్నముచేసినవారలలో మొట్టమొదటివారు శ్రీ సాధు
సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు. పెద్దరేకులు తప్ప తక్కినరేకులలోనిపాట-
లన్నీ 1922-23 సంవత్సరములలో శ్రీ సాధు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి-
గారు, అప్పటి అధికారులఅండతో ఎత్తివ్రాయించి పెట్టినట్లును, ఏదో
కారణముగ ఆవాతప్రతులు శిథిలములై నట్లును, శ్రీ సాధు సుబ్ర-
హ్మణ్యశాస్త్రిగారే స్వయముగ నాతో చెప్పిరి. ఇట్లు నష్టమై
పోయినవాతప్రతులలో హతశేషములుగా మిగిలిన కొన్నింటిని,
'The Minor works of Tallapaka Poets' (తాశ్వతపాకకవులలఘు-
కృతులు) అనుపేరుతో మొదటిసంపుటముగా పండిత విజయరాఘవా-
చార్యుల పరిష్కరణముతో 1935 లోను, "అన్నమాచార్య అధ్యాత్మ
సంకీర్తనలు" అనుపేరుతో రెండవసంపుటముగా 1936 లోను,
"అన్నమాచార్య శృంగార సంకీర్తనలు" అనుపేరుతో మూడవ
సంపుటముగా 1937 సంవత్సరమునందును కొన్ని ముద్రింపించి ప్రకటిం-
పబడినవి. ఈ మూడుసంపుటములకు పరిష్కర్త కీ॥ శే॥ పండిత
విజయరాఘవాచార్యులుగారే. ఆ తర్వాత, ముద్రణమునకు వ్రాత
ప్రతులు లేకపోవుటచేతనో, మరెందుచేతనో ఆముద్రణకార్యము
స్తంభించినట్లున్నది.

తర్వాత కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారిసంబంధము ఈ రాగి-
రేకలసారస్వతమున కబ్బినది. వై తెల్పినమూడుసంపుటములపరి-
ష్కారప్రకటనములు కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారికి రుచింపక
పోవుటచేకాబోలు, ఆరేకుల నన్నిటిని కవులవారిగా, అధ్యాత్మ
శృంగార సంకీర్తనలవారిగా పింగడించుకొని, ఆసారస్వతమును వారు
వరుసగా ప్రకటించుటకు పూనినట్లు 1947 న శ్రీ శాస్త్రిగారు

వెలువరించిన 4వ సంపుటముపీఠికవలన తెలియుచున్నది. వారు 4వ-
సంపుటములో అన్నమాచార్యుల శృంగారసంకీర్తనములను కొన్నింటిని 1947 న ప్రకటించి, తరువాత 5 వ సంపుటములో పై తెల్పిన-
విధముగా అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలను ప్రకటించిరి. విజయ-
రాఘవాచార్యులపరిష్కరణముతో వెలువడినసంపుటములలో
రేకులసంఖ్యగాని, నేటి వ్రాతకుతగినట్లు వ్రాతమోడిగాని పాటింప-
బడలేదు. అందువలననే కీ॥ శే॥ శాస్త్రిగారు ఇవి-యివి ఫలానా
ఫలానా వారిరేకులు అని విభజించి, పాతవారు రెండవ సంపుట-
ముగా ప్రకటించిన అధ్యాత్మకీర్తనలలో తాము (కీ॥ శే॥ శాస్త్రి-
గారు) నిర్ణయించిన రేకులక్రమములో లేనివానినిమాత్రమే 5 వ-
సంపుటమున పరిష్కరించి ముద్రింపించిరి. తాము నిర్ణయించిన-
రేకులక్రమమునకు చెందినపాటలు రెండవ సంపుటమున ఉన్నచో,
అవి పరిష్కృతములుగానే భావించి వదలిపెట్టిరి.

కీ॥ శే॥ శర్మగారు, శాస్త్రిగారిరేకులక్రమమునే పాటిం-
చుచు, శాస్త్రిగారు పరిష్కరించి 5వ సంపుటమున ప్రకటించిన రేకు-
లను వదలి, శాస్త్రిగారిరేకులక్రమము ననుసరించి రెండవ సంపు-
టములో ఉన్న మొదటి వందరేకులలోని పాటలను 11 వ సంపుట-
ములో 3-వ భాగముగా ప్రకటించిరి. దీనికి కారణముగా శర్మ-
గారు “1936 లో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ప్రచురించిన
‘The works of Tallapaka poets vol-II’ అను దానిలోని అన్నమా-
చార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల ముద్రణము చాలా అసడ్డగా జరిగినది.
పైని రేకులను వ్రాతప్రతులను పరిశీలించి సరియైనపాఠములతో
వానిని మరల ప్రచురించుట అత్యావశ్యక మనిపించినది. అట్లు చేసి
సవరించిన 173 అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు ఈ సంపుట-
మున మూడవభాగముగా ప్రకటింపబడినవి”. (11 వ సంపుటము
పీఠిక 1955) అని సెలవిచ్చిరి

అందువలన మొదటి వంద రేకులలోని పాటలు 5, 11 సంపుటములలో శాస్త్రిగారి, శర్మగారి పరిష్కరణములతో వెలువడినవి. ఈచరిత్ర తెలియనివారికి ఇది అస్తవ్యస్తముగ కనబడునని నేనిది వ్రాయవలసివచ్చినది.

కీ॥ శే॥ శాస్త్రిగారు, శర్మగారలు ప్రకటించిన 5, 11 సంపుటములలోని రేకులవివరము: —

శాస్త్రిగారు 5-వ సంపుటములో ప్రకటించిన రేకులు	శర్మగారు 11 వ సంపుటము 3-వ భాగములో ప్రకటించిన రేకులు
1 నుండి 10 రేకుల వరకు 10	11 నుండి 20 రేకుల వరకు 10
21 నుండి 30 „ వరకు 10	31 నుండి 36 „ వరకు 6
37 నుండి 50 „ వరకు 14	61 నుండి 70 „ వరకు 10
81 నుండి 100 „ వరకు 20	78 నుండి 80 „ వరకు 3
మొత్తం రేకులు 54	మొత్తం రేకులు 29

51 నుండి 60 వరకుగల 10 రేకులు, 71 నుండి 77 వరకుగల 7 రేకులు, వెరసి 17 రేకులు లేవని ముందే తెలిపియున్నాను మొదటివందరేకులలో శాస్త్రిగారు వదలిన రేకులలోని పాటలు 2 వ సంపుటమున గలవు. ఆ పాటలనే శర్మగారు 11 వ సంపుటము మూడవభాగమున ప్రకటించిరి.

సుప్రసిద్ధులగు శాస్త్రిగారు, శర్మగారు విడివిడిగ పరిష్కరించి ముద్రింపించిన అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల మొదటివందరేకులలోనిపాటలు ఒకసంపుటముగ నేనిపుడు పరిష్కరింపవలసి వచ్చినది. అన్ని విధముల పెద్దలగు వారిద్దరు పరిష్కరించిన భాగములను నేను పరిష్కరింపబూనుట సాహసమే.

శ్రీ శాస్త్రిగారిపరిష్కరణములో కొన్ని రేకుపాఠములు స్వతంత్రముగ రూపాంతరము ధరించినవి. ఈ రేకులవ్రాతలో అరసున్నలు, శకటరేఖలు పట్టువదలక వున్నప్పటికీ వ్రాయసకాడమెలకువో, చెప్పి వ్రాయించినవారిమెలకువోగాని ఆరెండును పలుతావుల పట్టుదప్పినట్లు రేకులవ్రాతలో నున్నవి. 'అందరి, ఇందరి' మొదలగు స్థలములలో పలుతావుల సాధురేఖమే కలదు. శాస్త్రిగారిపరిష్కరణములో గ్రాంథికదృష్టితోకాబోలు పెక్కుతావుల అది శకటముగా మారినది. ఇప్పుడు అవన్నియు రేకులప్రకారము సాధురేఖములుగా మారినవి. తెనుగునకు ఈ సాధుశకటరేఖలు పెద్దతీట. 'ఎవని తరమోను తిక్కనయే భ్రమించె' అన్నారు, తిరుపతి వేంకటకవులు. అట్లనే పదములు కొన్ని, యతిప్రాసస్థానములు కొన్ని గమనింపబడలేదు. గ్రాంథికవ్యావహారికభాషలు పాలునీరువలె కలిసి సాగినఈవాఙ్మయములో మనము వ్యాకరింపకుండుట మంచిదేమో. అన్నిటికిని అక్కడక్కడనే పాదదీపికలో (foot notes) పూర్వముద్రితపాఠము (పూ. ము. పా.), రేకుపాఠము (రేకు) ఇత్యాదిగా చూపియున్నాను.

1. రేకులో అపపాఠమండి పరిష్కర్త, పరిష్కరణములలో మంచి పాఠమెక్కియున్నచో ఆ పాఠమునట్లే నిలిపి 'రేకు' అని పాదదీపికలో చూపియున్నాను.

2. రేకులోని పాఠము వ్యావహారికముగనో, మాండలికముగనో ప్రసిద్ధార్థమైయున్నప్పుడు, పరిష్కర్తలు దానిని మార్చియున్నచో రేకుపాఠమును పైనచూపి, పూర్వముద్రితపాఠము (పూ. ము. పా.)ను పాదదీపిక (foot notes) లో చూపియున్నాను.

3. రేకునందును, పరిష్కర్తలపాఠములోను కొంత వింతగా కనపడినప్పుడు మంచిగా నాకు తోచినపాఠమును పైనచూపి పాద

దీపికలో, 'పూ.ము.పా , రేకు' అని చూపియున్నాను. నా యీ-
పరిష్కరణములో ఏ పాఠముగాని తొలగింపబడలేదు. మూలపాఠ
మును స్వతంత్రముగ మార్పుచేయలేదని మనవి చేయుచున్నాను.
నా చూసినపాఠములలో దోషము లున్నను పాఠకులు పరిశీలించి
తెలిపినచో సవరించుకొనుటకు, తప్పుప్పుకొనుటకు వెనుకాడను.
అసలు పాఠములను చూపక, స్వేచ్ఛగ పాఠములను మార్పుట
మంచిదికాదని నేను పెద్దలవలన విన్నమాట.

శర్మగారిపరిష్కరణములో పెక్కుతావుల స్పష్టతకొరకు-
కాబోలు పదాదినున్న యి, యె, వు, వూ, వో, వో లు మొదల
గునవి అచ్చులుగా మారినవి. అవి ఇప్పుడు రేకులప్రకారము నిలిచి-
నవి వాటను, పాఠమును, అర్థమును గమనించి పని సాగించుట
వారిపద్ధతి. ఈ విషయము నా కు వారిబహుకాలసాహచర్య-
ముతో సుదృఢముగ తెలిసినది. ఈ పరిష్కరణమున వారిపాఠ-
ములన్నియు తాళపత్రాకృతిలోనున్నవిడురేకులు (ని. రే.), కడియాలు
వేసిన పెద్దరేకులు (పె. రే.), పెద్దసంఖ్యలోనున్నసాధారణరేకులు
(సా. రే.) చూచి నిర్ణయింపబడినవి. అందువలననే వారిపరిష్కరణ-
ములో పాదదీపికలు (foot notes) ఎక్కువ అసహాయముగ పై
తెల్పిన మూడువిధములరేకులను చూచి అనితరసాధారణముగ
సాగించిన వారిపాదదీపికలను తొలగింపలేక పోయితిని. మనము
చేయలేకపోయినను ఒకరు చేసినదొడ్డపనిని యథారూపమున
నుండుట మంచిదని భావించితిని. శాస్త్రిగారిపరిష్కరణములో అపు-
రూపముగా, శర్మగారిపరిష్కరణములో విరివిగా పాదదీపికలు
(Foot notes) కలపు దానికంతటికి వారుభయులు 1, 2, 3 మొదలగు-
గుర్తులు, నక్షత్రముల (*) గుర్తును చూపియున్నారు. దానికి భిన్న-
ముగా నాసవరణలయ ౧, ౨, ౩, ౪ మొదలగు తెలుగుఅంకెలలో
చూపుచున్నాను. పాఠకులు గమనింపగలరు.

పరిష్కర్త బాధ్యత

వ్రాత్రులు మొదలగు వానిలోనున్న అక్షరములను అచ్చు-
లోకి తెచ్చుటమాత్రమే పరిష్కర్తబాధ్యత కాదని పెద్ద లెరిగినదే.
సుబోధ-దుర్బోధములగు భావములను, సుగ్రహ-దుర్గ్రహములగు
పదములను, దురన్వయ-దూరాన్వయములగు వాక్యములను గమ-
నించి వివరించి, కామాలు (,) సెమికోలన్లు (;) etc, ఆయాసందర్భము
లకు తగినవిరుపుగుర్తులను చూపి, పాఠకునిమనస్సు రసాస్వాదనము-
నకు మళ్లించుటకూడ పరిష్కర్తబాధ్యతలలో ముఖ్యమైనది. పాఠ
కాలమందు సాధారణముగ ప్రతికవికి కొందరు వ్రాయసకాండు
ఉండుట సహజము. కవి ఉచ్చరించినదానిని లేఖకులు సరిగ గమనించి
వ్రాయవచ్చు. వ్రాయలేకపోవచ్చు. అందులోనితప్పులను గమ-
నించియో, గమనింపకయో మూలగ్రంథమునండి ఏ త్రివాసికొన్న-
వారు పలువురుందురు వారివ్యుత్పత్తిప్రకారముకూడ కొన్ని
పాఠాంతరములు పుట్టుచుండును. కావున మూలప్రతియొకటి, దాని-
పుత్రికలు చాలా. ఒక్కొక్కదానిలో ఆక్కడక్కడా పాఠభేదములు
ఉండుట సహజము. మూలప్రతిలోనివ్రాత గజిబిజిగా నున్నచో
దానిపుత్రికలలోనిపాఠములకు కొదువే వుండదు. అందువలననే
భారతాదిగ్రంథములు నేటికిని బహుపాఠసంకలితములై అచ్చగు
చున్నవి. ఇట్టివారిని చూచియే అప్పకవి:—

‘నన్నయముఖ్యసత్కవిజనంబులకావ్యములందు లెఖకుల్

గొన్నియుఁ బాఠకాధములు గొన్నియుఁ బోకడఁబెట్టఁదక్కువై

యున్నెడఁ గాంచి జానపదు లోడకదిద్దినతప్పత్రోవలె-

ల్ల నిజమంచుఁ గైకొనిన, లక్షణవేత్తలు సమ్మతించురే.,

అని వాపోయినాడు. వ్రాయసకాండ్రకూడ అహంకరించక తాము
వాసిన ప్రతికడవట:-

1. క. వ్రాలా శభ్రలు తప్పలు
చాలంగల వేమ శబ్దసంగతు లెరుగన్
కేలింబెట్టక నవ్వక
పోలంగా దిద్దరయ్య బుధజనులారా ।
2. క. యతిగణనియమము లెరుగను
అతిశభ్రలు వ్రాలు చూడ నన్నియు తప్పల్
ప్రతి చూచి వ్రాసినాడను
మతిమంతులు తప్ప దిద్ది మన్నించరయా॥
3. క. వ్రాలా శభ్రలు తప్పలు
త్పాలంగల వేమ శబ్దసంగతు లెరుగన్
గేలిం బెట్టక నవ్వక
ప్రోలంగా దిద్దరయ్య బుధజనులారా॥
4. శ్లో. యదృశీ పుస్తకం దృష్ట్వా తాదృశీ లిఖితం మయా
అబద్ధత్వా సుబద్ధత్వా మమ దోషో న విద్యతే॥

ఇత్యాదిగా వ్రాయుట కలదు. ఇ ఈ పై చూపిన పద్యములలోనే
వ్రాయసకాండ్రపువృత్తి తెల్లమగుచున్నది. పాతకాలములో అక్షర-
రమ్యతనుమాత్రము ఆదరించి పువృత్తిని గమనింపక వ్రాయస-
కాండ్ర నుంచుకొనుట ఒక అలవాటుగా సాగినది స్వయముగా
కవులే వ్రాసినతాళపత్రప్రతులు నేటికి వ్రేళ్లమీద లెక్కింపవలసినవి-
మాత్రమే కలవేమో? ఈ పద్ధతి తాళపత్ర గ్రంథములను పరిష్క-
రించు వారందరికి సువిదితమే.

౧. పై తెల్పిన 1, 2, 3, 4 సంఖ్యగల పద్యములు 'వరాహపురాణము' (హరిభట్ట
ప్రణీతము)ను పరిశోధించి ముద్రించిన డా॥ దేవళ్ల చిన్నికృష్ణయ్య ఎం. ఏ., ఎం. లిట్.,
ఏ. హెచ్.డి. వారిపీఠికనుండి గ్రహించినవి.

ఇట్లు పెక్కుప్రతుల గలపుస్తకములు ముద్రించుటలో కొంతసౌకర్యము కలదు. ఏదో ఒకదానిలోనైన అర్థానుకూలమగు పాఠము కనపడవచ్చు. కాని ఒకేమాతృకకలిగినపుస్తకములను పరిష్కరింపవలసివచ్చినచో ఆ పరిష్కర్తయితన చెప్పనక్కరలేదు.

దుర్బోధములగు అపపాఠములతో నిండిన “హంస వింశతి”ని పరిష్కరించి ముద్రింపించిన కీ॥ శే॥ మద్దులపల్లి వేంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి (నంద్యాల)గారితో పాఠచర్చ చేసినప్పుడు, పూజ్యులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారితో కలిసి ‘పాండురంగ మాహాతమ్యమును’ అన్నమయ్యకీర్తనల కొన్ని సంపుటములను పరిష్కరించినపుడు నాకీశ్రమ బాగా అర్థమైనది. పరిష్కర్త వ్యుత్పన్నమై మెలకువగలిగి పాఠపరిశోధనమునందు శాను బాగా పరిశ్రమిస్తే పాఠకునకు కొంత ఊరట తప్పక కలుగును. పరిష్కర్త, వాతప్రతి-లోని అక్షరములనుమాత్రము అచ్చులోనికి తెచ్చిపెట్టుటకో, పెద్దవాడనిపించుకొనుటకు మూలపాఠములను చూపక యథేచ్ఛగ సవరించుటకో పూనుకొన్నచో పాఠకునియాతన చెప్పనలవికానిది. తనవ్యుత్పత్తితో సవరించుటకుగాని, అర్థము వింగడించుటకుగాని వలనుపడనప్పుడు తనకది అర్థము కాలేదని వ్రాయుట మర్యాద. అట్లు వ్రాసినచో తన పాండిత్యమునకు వెలితగునేమోయని కొందరు వ్రాయలేరు. ఉన్న పాఠములనిచ్చి తనకు తోచినపాఠములను తెలిపి, ఇది యిట్లర్థము కావచ్చునని చూపినచో సహృదయులు దానిని మెచ్చినచో గ్రహింతురు లేకున్న దిగవిడుతురు.

ఈ తాళ్లపాకకవుల పదవాఙ్మయమునకు రేకులపాఠము మొక్కటే మూలప్రకృతి. ఈ వాఙ్మయమంతయు గ్రాంథికవ్యావహారికభాషలతో సంకీర్ణము. వారికాలమునాడు మాండలిక

ముగ వ్యావహారికముగ నున్న దరాశినంతటిని జంకుగొంకులేక వాడినారు. మన మీవాఙ్మయమును పరిష్కరింపవలసివచ్చునప్పుడు చాల వింతవింతసమస్యలు ఎదురగుచుండును. సంధులు, సమాసములు, కారకములు ఇత్యాదులలోకూడ వీరివ్యావహారికదృష్టి పట్టువిడువలేదు.

వీరివాఙ్మయసాగరమున కొంతకాలము మునిగితేలిన- వ్యుత్పన్నునికిగాని దీనిలోతు తెలియుట కష్టము. మామూలు వాఙ్మయమును చూచిన దృష్టితోకాక దీనిని విశేషదృష్టితో గమనింపవలసిన అవసర మెంతైన గలదు. ఈవిషయమున నాఅల్పమతికి వెలుగుచూపినవారు కీ॥ శే॥ పూజ్యులు రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ గారు. వారిభిక్షయే ఈవిషయమున నాఆకలి తీర్చినది. సుప్రసిద్ధులైన మహాకవులరచనలలో ఒక్కొక్కదానిలో ఒక్కొక్కవింత, ఒక్కొక్కగొప్పదనము, ఒక అశ్వాసము తప్పక కన్పట్టును. ఆకవి-వాఙ్మయమును తదేకధ్యానముగ పరిశీలించినవానికిగాని దానిలోని మర్మము అంతుచిక్కదు. బహుగ్రంథపరిశీలకులందరుకు ఈవిషయము సుప్రసిద్ధమే.

పై తెల్పినరీతిగ నాస్వల్పమతికి తోచినది అక్కడక్కడ పాదదీపికలో (Foot notes) చూపుకొనియున్నాను. పూర్వముద్రిత ప్రతులలో వారుచూపిన విశేషములను నేనెక్కడా తొలగింపలేదు. వానికితోడు తెలుగుఅంకెలతో నాతెలివినవియు గలవు. విరుపుగుర్తులు పూర్వముద్రితప్రతులలో ఎక్కడా లేవు. అవన్నీ నావే.

ఈ వాఙ్మయమున సాధారణముగ ఏపాదమున కాపాదము అన్వితమై, ఒక్కొక్కచరణమంశయు ఒక వాక్యముగ ఏర్పడి, పల్లవిలోనిసంగ్రహభావమును పోషించుచుండును. కొన్ని కొన్ని పెద్దపాటలలో, సంగ్రహముగ రచించిన చిన్నపాటలలోను, అక్క

డక్కడ విరామచిహ్నములు (Punctuations) లేకున్నచో అస్వయం మంతసులభముకానట్లు తోచినది. అందువలన వాక్యాన్వయమును సులభముచేయుటకై చూపిన విరామచిహ్నములన్నియు నావే.

ఈ పదవాఙ్మయమంతయు సంగీత సాహిత్యముల సమష్టి-పంటగా వెలిసినది. అందువలన సాహిత్యదృష్టితో అనవసరముగ తోచినదీర్ఘములు కొన్ని వ్రాతలలో కలవు. నేనేకాక పూర్వపరిష్కర్తలందురుకూడ సాహిత్యానురూపముగ ఆదీర్ఘములను అక్కడక్కడ హ్రస్వములుచేసినపద్ధతియు గలదు. ఐతే సముచ్చయాత్మకమగు దీర్ఘమును అయకనుగుణముగ విధిగా అన్ని చరణములందు పాటింపబడిన దీర్ఘముమాత్రము నేనెక్కడా హ్రస్వము చేయలేదు.

గానమునకు అవసరమైనదీర్ఘము మనము లిపిలో చూపినను చూపకున్ననూ, సంగీతానుగుణముగ గాయకులు దీర్ఘములను చేర్చి వాడుకొనుట పరిపాటి. దానివలన లిపిలో దీర్ఘమున్నను, లేకున్నను వారిస్వాతంత్ర్యమునకు భంగము రాదు.

పరిశ్రమ

ఈ రేకులవ్రాతలో హ్రస్వదీర్ఘములకు నేటివ్రాతమాదిరి విడివిడిగ గుర్తులు లేవు. "అ(హల్లులవైకూడ) నూ, మీ, మూ, మో, యీ, యో, లూ, వూ" తప్ప దీర్ఘాక్షరములు కానరావు, వై చూపినవికాక తక్కిన హల్లులవై ఇ, ఈ కారములను, ఎ, ఏ కారములను, ఒ, ఓ కారములను మనమే వింగడించుకొనవలెకాని వ్రాతలో ప్రత్యేకచిహ్నాలు లేవు. 'మో' 'యో' బుమాత్ర మంతటా దీర్ఘముగనే యుండును. 'మోగి' 'మోక్కు' 'యోక్క' ఇత్యాదులలో, కురుచ చేయుట మనపని. నేటికాలముమాదిరి, పూర్వకాలములందలి వ్రాతలలోను విరామచిహ్నాలువగైరా వుండనేవుండ-

వనుట అందరికి తెలిసినదే. దీనివలన గ్రాంథిక వ్యావహారిక సంకీర్ణమైన-
 ఈ భాషలో సందర్భానుగుణముగ మనమే పదస్వరూపమును, విరామ-
 చిహ్నములను గురుతించుకొనవలసియుండును. పై తెలిపిన గజిబిజితో
 ఒక్కొక్కప్పుడు పదవిభాగమేకూడ శ్రమసాధ్యమైయుండును. ద్విత్వ
 హల్లునకు ముందున్న పూర్ణానుస్వారము పూర్ణానుస్వారముగా,
 ద్విత్వరహితమైన హల్లునకు ముందున్న నిండుసున్న అరసున్న గా
 గ్రహింపవలసియున్నది. ఈ అనుస్వారపద్ధతులు ఊష్మ, రేఫ
 సంయుక్త మహాప్రాణాక్షరములకుమాత్రము లేదు. అవి మామూలు
 గనే జరుగుచుండును తాళపత్రములందును ఈ శ్రమ సమానమే,
 పరిష్కర్తలందరికీ ఇది అనుభవ నిరూఢమే. దీనివలన పటతావుల
 పద వాక్య సమాస నిర్ణయములు సులభములు కావు. వ్రాతప్రతులను
 చూచి వ్రాయుపరిష్కర్తలందరిపరిశ్రమ ఒక్కసారి అనువాదము-
 చేయుటమాత్రమే నాఉద్దేశము.

రేకుల గజిబిజి

23 వ సంపుటము పుట 303 to 308 లలో పెదతిరుమయ్య
 అధ్యాత్మకీర్తనల 98 వ రేకులోని పాటలను 527 to 532 పాటలుగా
 పరిష్కర్తలు ముద్రింపించినారు.

అన్నమాచార్య, పెదతిరుమలాచార్య, చినతిరుమలాచార్యుల-
 అధ్యాత్మశృంగార సంకీర్తనల రేకులలెక్కను ఆనాటిలెక్కప్రకా-
 రము తొలుత 1947 లో 4 వ సంపుటమున చూపినవారు కీ॥ శే॥
 వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు. వీరి లెక్కలో అన్నమాచార్య-
 అధ్యాత్మకీర్తనల రేకుల మొదటి వందలో 51-60 వరకు (10).
 71 నుండి 77 వరకు (7). వెరసి 17 రేకులు లేవు అట్లే పెదతిరుమలా-
 చార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల మొదటివందరేకులలో 11, 30 సంఖ్యగల

రేకులు (2), 78 నుండి 100 చాకగల (23) రేకులు, వెరసి 25 రేకులు లేవు. కాని పెదతిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనల రేకులలో 98 సంఖ్యగల రేకు ఒకటి కలదని నాభావము. అధ్యాత్మసంకీర్తనల రేకులపైన 'అ', శృంగారసంకీర్తనల రేకులపైన 'శ్రీ' గుర్తుండుట పద్ధతి. ఈ గుర్తులుగల రేకులలో అధ్యాత్మసంకీర్తనల రేకులలో శృంగారసంకీర్తనలు, శృంగారసంకీర్తనల రేకులలో అధ్యాత్మసంకీర్తనలు ఒకటి రెండు చెదురుముదురుగా అక్కడక్కడ కన్పించుచున్నవి. నాపరిష్కరించిన శృంగారసంకీర్తనల సంపుటములలో పై విధముగ దొరలిన అధ్యాత్మసంకీర్తనలను గురుతించియున్నాను. కాని పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగారసంకీర్తనల వందరేకులలో 98 వ రేకుపై పై చెప్పినట్లు 'శ్రీ' వున్నది. కాని ఆ రేకులోని ఆరు పాటలు అధ్యాత్మసంకీర్తనలే. రేకుకా అధ్యాత్మసంకీర్తనలుండి, రేకుపైన 'శ్రీ' అని వ్రాయుట వ్రాయసకానిపొరపాటని భావింపవచ్చు. 23 వ సంపుటమును పరిష్కరించినవారు ఈవిషయమును పేర్కొనియున్నా కాగుండెడిది.

'శ్రీ' 98 అనురేకులోని అధ్యాత్మసంకీర్తనలను గుర్తించి, రచనాశైలినిబట్టి అవి పెదతిరుమలయ్యవిగా ఉండవచ్చునని భావించి 'శ్రీ' పొరపాటుగా దానిపైన బడినదని తలచి, 1974 లో ఈ రేకులను ఏర్పరచునపుడు, పై 'శ్రీ' 98 ని పెదతిరుమలయ్య అధ్యాత్మసంకీర్తనరేకులలో చేర్చి 'అ' 98 అను రేకును అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనల రేకులలో చేర్చి, రేకులగణన చూపునప్పుడు 98 'శ్రీ' అను రేకు పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగారసంకీర్తనరేకులలో పొరపాటుగా చేరియుండవచ్చునని వ్రాసితిని. 'శ్రీ' 98 రేకులోని అధ్యాత్మసంకీర్తనలను ఈ సంపుటము కడపట విడిగా ముద్రించి తెలుపుకొనుచున్నాను. పై నాభావము సరియైనది. కానిది రసికు లూహింపగలదు. ఆరేకుపై 'శ్రీ' పొరపాటుగ బడినదనియే ఇప్పటికిని నా

భావము. 1974 లో రేకుల గణనపట్టిక క్రింద ఈవిషయ మియ్యదలచి గుర్తించుకొంటినిగాని, 1975 అన్నమాచార్యవర్ధంతిఉత్సవమునకు 22వ సంపుటము వెలువరించువనితొందరలో ఆసంపుటము పీఠికలో ఈవిషయము వ్రాయుటకు మరచితిని.

రేకులవైనున్న 'అ' 'శ్రీ' అను సంకేతాక్షరములను, సంఖ్యను మాత్రము గుర్తించి పాటలలోని విషయమును, రచనా పద్ధతిని, గమనింపనికారణముగ ఈప్రమాదము జరిగియుండవచ్చునని తలచుచున్నాను. రేకులవైనున్న సంకేతాక్షరములు(అ, శ్రీ) లతోనే ఇవి అధ్యాత్మకీర్తనలు, ఇవి శృంగారకీర్తనలు అని నిర్ణయింప వలసివచ్చినచో, ఏ గుర్తులేని 89, 90 సంఖ్యలుగలరేకులు, అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలలో చేర్చియుండుట వింత కాగలదు. ఆపని తొలుత కీ॥ శే॥ శాస్త్రిగారు చేసినారు. తరువాత వచ్చిన పరిష్కర్తలందరకు శాస్త్రిగారిరేకులలెక్కయే మూలాధారము. 1974వ నా-పరిష్కరించిన 22వ సంపుటములో ఈరేకుల గణిబిజిని గూర్చి కొంత వ్రాసియున్నాను. ఏగుర్తులేని 89, 90 రేకుల పాటలరచనాపద్ధతిని, పాటలలోనివిషయమునుబట్టి అవి అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనరేకులు కాగా, 'శ్రీ' గుర్తుగల 98 రేకు పెదతిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలరేకుగా, విషయమునుబట్టి ఏల నిర్ధరింపరాదు? రేకులను వ్రాయించినవారు, వ్రాసినవారు కూడా మానవులే. మానవసహజములైన భ్రమప్రమాదములు వారికీ వుండవచ్చు. ఇంత పెద్దవాఙ్మయమును మోసిన ఈ రేకులు రెండుమూడింటిలో ప్రమాదవశమున సంకేతాక్షరములు లేకుండుట, మారుట సంభవింప కూడదా? దానిని మనము గుర్తింపవలసిన అవసరమున్నదని మాత్రమే వామాట. మనమూ ప్రమాదము పడకూడదా అన్నచో అదీ సహజమే.

కీ॥ శే॥ శాస్త్రిగారిచ్చినరేకులలెక్క, వారిచ్చినకొంతల ప్రకారమేకూడ తడబడుచున్నదని 22వ సంపుటముననే తెలుపు

కొన్నాను. కాని శాస్త్రిగారు ఆమాత్రముశ్రమ తీసికొనకుండినచో రేకులవిషయమున ఈపాటినిర్ధారణగూడ నేటికిని కుదిరియుండదు. వారి జాగ్రత్త చాల మెచ్చుకొనదగినది. ఆయారేకులను ఫలానా ఫలానా వారివి అని తెల్పుటకు రేకులోని “పాటల మొదట్లు” అని కూడ 5 వ సంపుటమున వారిపీఠికలో గురుతించియున్నారు.

ఒక పెద్దవారు నిశ్చయించినదానిని హేత్వాభాసములతో తారుమారు చేయుట మంచినప్రదాయము కాదు. అన్నమయ్య కీర్తనలుగలకొన్ని రేకులలో అన్నమయ్యను అన్నమయ్యయే స్తుతించుకొన్నట్లు కొన్ని పాటలు గలవు. ఇదంతా చూస్తే మొదలు వ్రాసిపెట్టినకీర్తనలను, రేకులకెక్కించునందర్భములో కొంత ప్రమాదము జరిగి యుండవచ్చుననక తప్పదు. ఇంత పెద్ద వాఙ్మయము ఒకేవంశమునకు చెందినకవులరచనలను, ఇంతగొప్పశ్రద్ధతో శాశ్వతముగ నుండునట్లు రేకులకెక్కించునట్టి దొడ్డపరిశ్రమతో ఆమాత్రముతడబాటు తోయరానిదే. అంతమాత్రమున వారిశ్రద్ధను కార్యదీక్షను తక్కువ చేయరాదు. అది మహాపచారము కాగలదు.

ఈ ప్రమాదము ఈ దొడ్డపనికి పూనుకొన్న పెద్దలదైనా కావచ్చు. లేక ఈ వాఙ్మయమును రేకులపై చెక్కిన పోగరపనివారి దైనా కావచ్చు.

అన్నమయ్య వేదాంతము

అన్నమయ్య, తత్పుత్ర పౌత్రులు రచించిన సంకీర్తనల రాశి-నంతటిని అధ్యాత్మకీర్తనలని, శృంగార కీర్తనలని రెండువిధములుగ విభజించియున్నారు. ఈ విభజనము కవులదే. రేకులందే ఫలానా వారు విన్నపముచేసిన ‘అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు’, ‘శృంగారసంకీర్తనలు’ అని కలదు. వేదాంతమునకు, భక్తికి, లోకనిందకు (సంసార

నిందకు) ఇత్యాదులకు సంబంధించిన కీర్తనలు అధ్యాత్మకీర్తనలని, దూతి, వాయికా-నాయక, సవత్త్వి వ్యవహారములతో నిండి, విభావానుభావ సంచారిభావములతో పండి, ఉభయవిధ (సంయోగ-వియోగ) శృంగారములు పరిమళించుకీర్తనలు శృంగారసంకీర్తనలని వీరినిశ్చయము.

క॥ పదములు శృంగార వధూ
మృదుమధురమనోజ్ఞవాక్యమిశ్రములైనన్
విదితార్థగ్రామ్యోక్తులు
పదిలముగాఁ బొంకమెఱిగి వలుకఁగఁజెల్లున్

—56

క॥ పల్లవనారీప్లేచ్ఛా
ద్యుల్లాస మనోజ్ఞ బంధురోక్తులు చవియై
చెల్లును గ్రామ్యములైనను
హల్లీసకముఖ్యనాటకాధికపఠితినన్

—58

క॥ దేహాత్మేశవివేకో-
త్సాహంబును లోకవేదధర్మాధర్మా-
ద్యూహోపోహంబులఁగల-
యాహరిసంకీర్తనంబు లధ్యాత్మంబున్

—61

—సంకీర్తన లక్షణము-56, 58, 61 చివరిరువులాచార్యులు.

పై తెల్పిన 61 వ పద్యము ప్రకారము దేహము, ఆత్మ (జీవాత్మ) ఈశ (ఋరమాత్మ) ఈమూడింటి విభాగమునందును, లోకమునందు, వేదమునందు కానవచ్చెడి ధర్మాధర్మముల బలాబలములు మొదలగునవి గలిగిన హరిసంకీర్తనములు అధ్యాత్మసంకీర్తనములని తెలియుచున్నది.

అన్న మయ్యకు గలిగిన ఈభక్తి, ఈపాండిత్యము, ఈరచనాశక్తి ఇవన్నియు జన్మసిద్ధములే. పెద్దగ గురువులవద్ద చదివి సంపాదించినవి

కావు. అందువలననే శాషాప్రయోగమునందు ఈత ధతిస్వతంత్రుడుగ కనపడుచుండును. ఈతనికి గురూపదేశము నిమిత్తము మాత్రమే. జన్మసిద్ధమై వెలికి ఉబుకపోవుచు గట్టులొరచుకొనుచున్న భక్తి. జ్ఞాన ప్రవాహములకు ఆగురూపదేశము అడ్డుకట్ట మాత్రము తొలగించినది. విద్యలన్నియు

“తాం హంసమాలాః శరదీవ గంగాం మహాషధిం నక్రమివాత్మభాసః॥

స్థిరోపదేశముపదేశకాలే ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః॥

(కుమారసంభవము 1-30)

అన్నట్లు కాలము కాచుకొనియుండి, గురూపదేశము నెవముగా తమకుతామే లోకముపై విసరుకొని వచ్చినవి. క్రొత్తగా ఈతని ఆత్మలో జ్ఞాన ముత్పాదింపబడలేదు. ఈతనికి గురువైన సమహాత్ముడు ధన్యుడు. అల్పపరిశ్రమతో అనల్పమైన ఫలమును సాధింపగలిగినాడు. అదే మనకు లభించిన ఈసంకీర్తనల రాశి.

శరీర జీవాత్మపరమాత్మలచర్చయే ప్రధానముగ వేదాంతమునకు సంబంధించినది. తక్కిన లోకనిందమొదలైనవి, తనకున్న విరక్తికి సూచకములుగా, హేతువులుగా మాత్రమే ఉపయోగపడుచుండును. జన్మము (దానికి సంబంధించిన శరీర సంసారచింత), మరణము (దానికి సంబంధించిన రోగనరక పునర్జన్మములు), జ్ఞానము (దానిని పొందుటకు దగిన జ్ఞాన-ధ్యాన-భక్తి-యోగ సంకీర్తనాది క్రమము) ఇవన్నీ అన్నమయ్యకీర్తనలలో విపులముగ చర్చింపబడినవి. ఈ దేహాత్మేశచర్చ అన్ని వేదాంతములకు సమమైనన, ముక్తి స్వరూపము, దానికి సంబంధించిన సాధనసంపత్తి మాత్రము ప్రతిమతమునందును భిన్న భిన్నముగ మారుచుండును. మతము లెన్నియో పుట్టినవి పుట్టు చున్నవి. చచ్చినవి చచ్చుచున్నవి. కాని శ్రుతి స్మృతి ప్రమాణ బలముతో నిలిచిన మతములు ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతములు మూడే

జీవాత్మ పరమాత్మలు శాశ్వతముగ వేరు వేరని చెప్పినది ద్వైతము. జీవాత్మ పరమాత్మలకు దశాభేదమే కాని వస్తువు ఒక్కటే అనునది అద్వైతము. జీవాత్మ పరమాత్మలు ఒక్కటే అయినను వాటి-సంబంధము శరీరశరీరిభావముతో కూడినది. శరీరి ప్రధానము శరీరమప్రధానము. శరీరము శరీరిని ఆశ్రయించియుండునది అని చెప్పునది విశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతము. ఇదియే అన్నమయ్యమతము.

శ్రీరాగం

దేహము దా నస్థిరమట దేహి చిరంతనుఁడౌనట
దేహపుమోహపునేతలు తీరుట లెన్నఁడొకో ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ బుట్టినకాంక్షలు కప్పికదా దుర్బోధల
కన్నులు మనసునుఁ దనియక గాసిఁబడిరి జనులు
తన్నిఁక నెరుఁగుట లెన్నఁడు తలఁపులు దొలఁగుట లెన్నఁడు
తిన్ననిపరవశములచేఁ దిరుగుట లెన్నఁడొకో ॥ దేహ ॥

సిగ్గులుదొలఁగనియాశలఁ జిక్కికదా దుర్మానవు-
సిగ్గులయెగ్గులచేతను చిక్కువడిరి జనులు
సిగ్గులు దొలఁగుట యెన్నఁడు చిత్తములోనౌలెన్నఁడు
తగ్గులమొగ్గులనేతలు తలఁగుట లెన్నఁడొకో ॥ దేహ ॥

మనసునబుట్టినయాతఁడు మనసునఁ బెనగొని తిరుగఁగ
మననే తానగుదై వము మరచిరి యందరును
అనయము తిరువేంకటపతి యాత్మఁ దలఁచి సుఖింపుచు
ఘనమగు పరమానందము కలుగుట లెన్నఁడొకో ॥ దేహ ॥

(ఈసంపుటము. పాట 136)

దీనినే వైష్ణవ సిద్ధాంతమనికూడ చెప్పుచుందురు. విష్ణువు తప్ప మిగతా ప్రపంచమంతా (సర్వదేవతలతో సహా) ఈమతమున అప్రధానమే. ఇతరదేవతారాధనము అపచారముగనే భావింపబడుచున్నది.

బౌళి

అన్నిటా నీ వంతర్యామివిఅవుట ధర్మమే అయినాను

యెన్నఁగ నీవాక్కఁడవేగతియని యెంచికొలుచుటే ప్రపన్న
సంగతి ॥ పల్లవి ॥

యేకాంతంబున నుండినపతిని యెనసిరమించుటే సతిధర్మంబు
లోకమురచ్చలోనుండినపతి లోఁగొని పైకొవి(న?) రానట్లు;
యీకొలఁదులనే సర్వదేవతలయిన్నిరూపులై నీవున్నప్పుడు
కై కొని నిను బహుముఖములఁ గొలుచుట గాదు పతివ్రత
ధర్మంబు ॥ అన్ని ॥

పూనినబ్రాహ్మణులలోపలనే నినుఁ బూజించుట వేదోక్తధర్మము
శ్వానకుక్కటాదులలోపల నిను సరిఁ బూజించఁగరానట్లు,
యీనియమములనె ప్రాకృతజనులను యీశ్వర నీశరణాగత
జనులను
కానక, వొక్కట సరిగాఁజూచుట కాద(ది?) వివేకధర్మంబు
॥ అన్ని ॥

శ్రీవేంకటపతి గురువనుమతినే నేవే నాకును శిష్యధర్మము
ఆవలనీవల నితరమార్గములు యాత్మలోన రుచిగానట్లు.
భావింపఁగ సకలప్రపంచమును బ్రహ్మం సత్యజ్ఞానమనంతము
కై వశమై యిన్నిటా వెనుతగులు కాద(ది?) వివేకధర్మంబు
॥ అన్ని ॥
(ఈసంపుటము. పాట 386)

వీరికి అన్నిటికంటె హరిభక్తిమిన్న, అన్నిటికంటె వైష్ణవము మిన్న.

సామంతం

సులభమా మనుజులకు హరిభక్తి

వలనొంది మరికదా వైష్ణవుఁడౌట

॥ పల్లవి ॥

కొదలేనితపములు కోటానఁగోటులు-

నదన నాచరించి యటమీఁద

పదిలమైనకర్మబంధములన్నియు

వదలించుకొనికదా వైష్ణవుఁడెట

॥ సుల ॥

తనివోవియాగతంత్రములు లక్షలసంఖ్య

అవఁముఁడై చేసినయటమీఁద

జననములన్నిట జనయించి పరమపా-

వనుఁడై మరికదా వైష్ణవుఁడౌట

॥ సుల ॥

తిరిగితిరిగి పెక్కుతీర్థములన్నియు-

నరలేక నేవించినటమీఁద

తిరువేంకటాచలాధిపుఁడై నకరిరాజు-

వరదునికృపఁగదా వైష్ణవుఁడౌట

॥ సుల ॥

(ఈ సంపుటము. పాట 144)

వైష్ణవమునకు తానూహించిన లక్షణములను ఈ క్రింది విధముగ అన్నమయ్య పాకొనినాడు.

ఆహారి

మదమత్సరము లేక మనసుపేదై పో

పదరినయాసలవాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

ఇట్టునట్టుఁ దిరిగాడి యేమైనాఁ జెడనాడి

పెట్టరంటాఁ బోయరంటాఁ బెక్కులాడి

యెట్టివారిని నా దూరి యెవ్వరినై నఁ జేరి

వట్టియాసలఁబడనివాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥

గడనకొరకుఁ జిక్కి కాముఁ విద్యలఁ జొక్కి
 నిడిపి నేమైనాఁ గవి నిక్కినిక్కి
 వొడలిగుణముతోడ వుడుటువిద్యలఁ జాల
 వడదాఁకి బడలనివాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥

ఆవల వొరులఁ జెడనాడఁగ వినివిని
 చేవమీరి యెవ్వరినిఁ జెడనాడక
 కోవిదు శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచి పెద్దలకృప
 వావివర్తనగలవాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥

(ఈసంపుటము. పాట 59)

శిలకణము ఇంచుమించు అత్యాశ్రమికిని సఁబంధించినదే.

వేదాంతులకు సహజమైనసంసారనింద ఈ త ని అ ధ్యాత్మ-
 ర్తనలో విశిష్టమైనస్థానము నాక్రమించియున్నది. ఈతని సంసార-
 హాషణమును వినినచో మహాభోగికూడ విరక్తుడుకాక తప్పదు. దీని
 కారమేనేమో కవికర్ణరసాయనములోని ఈ క్రిందిపద్యము.

గీ॥ యతి విటుఁడు గాకపోవు పెట్లస్మదీయ-
 కావ్యకృంగారవర్ణనాకర్ణనమున
 విటుఁడు యతిగాక పోరాడు వెన మదీయ-
 కావ్యవైరాగ్యవర్ణనాకర్ణనమున

(కవికర్ణరసాయనము. పీఠిక - 22.)

అన్నమయ్యకు తన గురువులవలన వచ్చిన వైష్ణవమతభక్తి.
 గానివలన తాను సాధించినసుగతి, చాలగొప్పగా తెలియుచున్నది.
 మతదీక్ష తనను ఎంతవానిగా జేసినదో

శ్రీరాగం

అదిగాక నిజమతం బదిగాక యాజకం -

బదిగాక హృదయసుఖ మదిగాక పరము

॥ పల్లవి ॥

అమలమగువిజ్ఞానమనుమహాధ్వరమునకు -

నమరినది సంకల్పమనుమహాపశువు

ప్రమదమనుయాపగంబమున విశసింపించి

విమలేందు(ద్రి?)యాహుతులు వేల్పంగవలదా

॥ అది ॥

అరయ నిర్మమకార మాచార్యుడై చెలంగ

వరుసతో ధర్మదేవత బ్రహ్మగాంగ

దొరకొన్న శమదమాదులు దానదైర్యభా -

స్వరగుణాదులు విప్రసమితిగావలదా

॥ అది ॥

తిరువేంకటాచలాధిపునిజధ్యానంబు

నరులకును సోమపానంబు గావలదా

పరగ నాతనికృపాపరిపూర్ణజలధిలో

నరుహులై యవబృథం బాడంగవలదా

॥ అది ॥

(ఈసంపుటము, పాట 40)

అనుపాటవలన తెలియుచున్నది. ఇందులో పేర్కొన్నవిషయము-
 లన్నియు యోగవాసిష్ఠాదులలో తపస్వి లక్షణములుగా చెప్పబడినవి.
 విశిష్టాద్వైతమతదీక్ష లోకోత్తరమగుతపమే అని అన్నమయ్య-
 విశ్వాసము. ఇందు జ్ఞానము, సంకల్పము, ఆనందము, ఇంద్రియములు,
 నిర్మమకారము, ధర్మదేవత, శమదమాదులు, వేంకటేశ్వరుని ధ్యానము
 యివన్నియు యజ్ఞమునకు వలసినసర్వాంగములుగా రూపింపబడి,
 ఆయావస్తువులకు తగినక్రియలతో పరిపుష్టములై యజ్ఞపరి-
 సమాప్తిలో జరుగుఅవబృథస్నానము తీర్థముగా, స్వామికృప పరి

పూర్ణజలధిగా పర్యవసించినది. ఇంతటి మహాయాగము జరిగి, ఈ-
యవబృథము ముగిసిన వెనుక ఈ యజ్ఞఫలముగా సిద్ధించునది శుద్ధ-
కైవల్యమే. దానికై అన్నమయ్య అట్టులుసాచి సంకీర్తనాత్మకమైన-
తపము చేసినాడు

ఈతడు సంసారముతో ఎంతబాధపడినాడోకాని దానిపై
ఈతని కేర్పడినవిరక్తి, దానిని దూషించుటకై యితడు ప్రయో-
గించిన దబంధము, ఏ మాత్రము విజ్ఞానమున్నవానికైన దాని-
వలన కలిగెడి సదుపదేశాన్ని, ఇవన్నీ కలిసి యీతనిలోకమర్నజ్ఞతను
చాటుచున్నవి. సంసారనిండ

భైరవి

సడిఁబెట్టెఁ గటకటా సంసారము । చూడ -

జడధిలోపలియాత సంసారము

॥ పల్లవి ॥

జమునోరిలో బ్రదుకు సంసారము । చూడ

చమురుదీసినదివ్వె సంసారము

సమయించుఁబెనుదెవులు సంసారము చూడ

సమరంబులో నునికి సంసారము

॥ సడి ॥

సందిగట్టినతాడు సంసారము చూడ

సందికంతలతోవ సంసారము

చందురునిజీవనము సంసారము చూడ

చందమేవలెనుండు సంసారము

॥ సడి ॥

చలువలోపలివేడి సంసారము చూడ

జలపూతబంగారు సంసారము

యిలలోనఁ దిరువేంకటేశ నీదాసులకు

చలువలకుఁ గడుఁజలువ సంసారము

॥ సడి ॥

(ఈ సంపుటము - పాట 199)

శ్రీరాగం

ఇదివో సంసార మెంతసుఖమోకాని

తుదలేవిదుఃఖమనుతొడవు గడియించె

॥ పల్లవి ॥

పంచేంద్రియంబులనుపాతకులు దనుఁదెచ్చి

కొంచెపుసుఖంబునకుఁ గూర్చుఁగాను

మించి కామంబునెడిమేఁటితనయుండు జని-

యించి దురితధనమెల్ల గడియించె

॥ ఇది ॥

పాయమనియెడిమహాపాతకుఁడు తనుఁ దెచ్చి

మాయంపుసుఖమునకు మరుపఁగాను

సోయగపుమోహమనుసుతుఁ దేచి గుణమెల్లఁ

బోయి యీనరకమనుపురము గడియించె

॥ ఇది ॥

అతిశయుండగువేంకటాద్రిశుఁడనుమహా-

హితుఁడు చిత్తములోన నెనయఁగాను

మతిలోపల విరక్తిమగువ జనియించి య-

ప్రతియయి మోక్షసంపదలు గడియించె

॥ ఇది ॥

(ఈ సంపుటము - పాట 308)

అన్నమయ్యకు శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు ఆరాధ్యుడై వమైనను
ఆరమరలేనినెచ్చెలికాడుగాగూడ చెల్లినట్లు ఆతనిఅధ్యాత్మ శృంగార-
సంకీర్తనలవలన తెలియుచున్నది. అందువలననే శృంగారసంకీర్తన-
లందు ఆతనితో పచ్చిపచ్చిచూటలసంభాషణమునకుగూడ వెను-
దీయడు. అట్లనే అధ్యాత్మమునందు వ్యాజినిందగనో, వ్యాజిస్తుతి
గనో ఆతనిని ఎత్తిపొడుచుటకు, తన పరోక్ష దైన్యమును చూపుటకు
ఇంతవర కెవ్వరు చవిచూడనిరీతిలో తిట్లు దీవనలు సాగించుచుండును.
తిట్లతో దీవనలు సాగించినది :-

ముఖరి

నేవింతురా యితనిఁ జెలఁగి పరు; లిట్లనే
కావించె మమ్ము నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ పల్లవి ॥

పాలచవి యితఁడెఱుఁగు పాలఁ బవళించ గో-
పాలుఁడని నేమితని భజియించఁగా
పాలుపడి తల్లిచనుఁబాలుసహితంబు నే-
కాలమునుఁ బాపె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం ॥

పుట్టింపఁ దానె మఱి పురుషోత్తముఁడు మంచి-
పుట్టువొసగీననుచుఁ బూజించఁగా
పట్టుకొని మమ్ము దెచ్చి బలిమిఁ బుట్టువులెల్లఁ
గట్టిపెట్టించె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం ॥

కర్మకర్తాఁడని కడలేనిపుణ్యముల-
కర్మఫలములు దనకుఁ గైకొలుపఁగా
కర్మగతిఁ దెచ్చి వేంకటవిభుఁడు మాపుభయ-
కర్మములఁ జెరిచె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం ॥

(ఈ సంపుటము పాట - 293)

చనపుబలముకొలది స్వామిని నిలదీసి అడిగిన ఖండితవాది
తత్వమునకు:-

ధన్వాసి

సామాన్యమా పూర్వసంగ్రహంబగుఫలము
నేమమునఁ బెనగొనియె నేడు నీవనక

॥ పల్లవి ॥

జగతిఁ బ్రాణులకెల్ల సంసారబంధంబు
తగుల బంధించుదురితంపుఁగర్మమున
మగుడ మారుకుమారు మగువ సీపురముపై
తెగికట్టి రెవ్వరో దేవుండవనక

॥ సామా ॥

పనిలేక జీవులను భవసాగరంబులో
మునుఁగ లేవఁగఁజేయుమోహదోషమున
పనిపూని జలధిలోఁ బండఁబెట్టిరి నిన్ను
వెన కెవ్వరో మొదలివేలుపనక

॥ సామా ॥

పుండనియ్యక జీవనోపాయమున మమ్ము
కొండలను గొబల తతిగొవి తిప్పుఫలము
కొండలను నెలకొన్నకోనేటిపతివనఁగ-
నుండవలనెను నీకు నోపలేననక

॥ సామా ॥

(ఈ సంపుటము = పాట 200)

సాళంగనాట

ఎట్టివారికినెల్ల నిట్టికర్మములు మా-

యెట్టివారికి నింక నేది తోవయ్య

॥ పల్లవి ॥

పాముఁ జంపినయట్టిపాతకమునఁ బెద్ద-
పాముమీఁద నీకుఁ బవళించవలనె
కోమలిఁ జంపినకొఱతవల్ల నొక్క-
కోమలి నెడఁబెట్టుకొని యుండవలనె

॥ ఎట్టి ॥

బండి విఠించినట్టిపాతకమునఁ బెద్ద-
బండిబోయిఁడవై పనినేయవలనె
కొండవెఱికినట్టిగుణమునఁ దిరుమల-
కొండమీఁద నీకుఁ గూచుండవలనె

॥ ఎట్టి ॥

(ఈ సంపుటము - పాట 277)

ఈ పాటలలోనిదొచి నేను వెరుగా పండితులకు వినశించేయవలసిన పనిలేదు. అందులో 298 వ పాటలోని వ్యాజనింద, 200 వ పాటలోని పరోక్షదైన్యము, 277 వ పాటలోని కర్మఫలము తోయరా-కుంటయు స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. ఈ పాటలలో ఎగతాళి తొంగిచూచుచున్నను, కల్పనముమాత్రము అచుంబితముగా కనబడుచున్నది.

అన్నమయ్యది చదివినేర్పిన వేదాంతము కాదని, భగవద్దత్తమై జన్మసిద్ధమైనదేనని, గురూపదేశము దానికి మెరుగుమాత్రమేయని తెలియుచున్నది. అధ్యాత్మ సంకీర్తనములకుగాని, శృంగారసంకీర్తనములకుగాని ఈయనరచనలో ఉపక్రమ-క్రమవృద్ధి-ఉపసంహారములు మొదలగు ప్రతిపాదసహజలక్షణములు ఎక్కడా కానరావు. ఏ వేశకు ఏ భావము ఎట్లు తోచితే అట్లు దానిని స్వతంత్రముగ నడిపించినాడు.

కొన్నివట్టులందు పరమతదూషణము, స్వమతభూషణము రెండును కనబడుచున్నవి. అందులోను ఇతరమతములకంటె అద్వైతమునే అక్కడక్కడ తాకి ఖండించినట్లు తోచుచున్నది.

మలహరి

సహజాచారములెల్లా సర్వేశ్వరునియాజ్ఞే
అహమించి నమ్మకుండు టదియే పాషండము || పల్లవి ||

నిద్దిరించువానిచేతినిమ్మపంటివలెనే
చద్దికర్మములు తానే జారితే జారె
పొద్దువొద్దు తనలోన భోగకాంక్షలుండఁగాను
అద్దలించి కర్మమొల్లననుటే పాషండము || సహ ||

కలగన్నవాడు మేలుకవినటువలెనే

తలఁగి ప్రపంచ మెందో దాఁగితే దాఁగె

యిల నీదేహము మోచి యింతాఁ గల్లెనుచు

పలికి తప్పనదచేధావమే పాషండము

॥ నహ ॥

ధర నద్దముచూచేటితనరూపమువలె

గరిమతోఁ దనయాత్మ కంటేఁ గనె

సరుప శ్రీవేంకటేశుసాకార మటు గవి

కరఁగి భజించలేనికష్టమే పాషండము

॥ నహ ॥

(ఈ వంపుటము - పాట 431)

ఇందు 3-వ చరణమున, ఆత్మదర్శనమైనను వేంకటేశ్వరుని సాకారదర్శనము ఒక్కవనుట మహాపాతకముగ పాషండపద్ధతిగ కీర్తింపబడినట్లున్నది. పాట అంతా ఈ ధోరణిలోనే నడచినదనుట స్పష్టమే. అట్లనే వైష్ణవమును, శరణాగతిని, దాసభక్తిని పెద్దగా కొండాడినపట్టులు దండిగ గలవు. మచ్చునకు ఒకటి రెండు. మొదటిది వైష్ణవ సిద్ధాంత భక్తికి, రెండవది శరణాగతికి- దాసభక్తికి గురుతుగా ఇవ్వబడినవి.

మలహరి

వలెననువారిదె వైష్ణవము యిది

వలపుదేనెవో వైష్ణవము

॥ పల్లవి ॥

కోరిక బుడుగుచు గుఱి నిన్నిటిపై

వైరాగ్యమెపో వైష్ణవము

సారెకుఁ గోపముఁ జలమునుఁ దనలో

వారించుటవో వైష్ణవము

॥ వలె ॥

సుడిగొను దేహపునుఖదుఃఖమునో

వడిఁ జొరనిదెపో వైష్ణవము

ముడివడి యింద్రియములకింకరుడై

వడఁబడనిదెపో వైష్ణవము

॥ వలె ॥

పుడుటునఁ దనసకలోపాయంబులు

వదలుటపో నిజవైష్ణవము

యెడుటను శ్రీవేంకటేశ్వరమను

వదనము చేర్చుట వైష్ణవము

॥ వలె ॥

(ఈ సంపుటము పాట 405)

గుండక్రియ

మరిగి వీరెపో మౌడైవంబులు

కెరలినహరిసంక్రీతనవరులు

॥ పల్లవి ॥

వినియెడిపీనులు విష్ణుకథలకే

పనిగొందురు మాప్రపన్నులు

కనియెడికన్నులు కమలాక్షునియం-

దనువుపరతు రటు హరిసేవకులు

॥ మరి ॥

వలికెడిపలుకులు పరమాత్మునికై

యలవరతురు శరణాగతులు

తలఁచేటితలఁపులు ధరణీధరుపై

కలకొలుపుదు రాలదియ్యులు

॥ మరి ॥

కరముల శ్రీపత్తికై కర్యములే

మరియుచుఁ జేతురు ముముక్షులు

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ్వరమలమే

సిరుల నమ్ముదురు శ్రీవైష్ణవులు

॥ మరి ॥

(ఈ సంపుటము పాట 402)

ఇప్పటికి అన్నమయ్య వేదాంతస్వరూపమును సంగ్రహముగ చూపితిని. తక్కినదంతయు సహృదయులు గ్రంథముతో తెలిసికొనగలరు.

అద్వైతవాసన

అన్నమయ్య నందవరీకవంశమునకు చెందినస్మార్త-బ్రాహ్మణుడు కావున, ఆతడు కులానుగతముగా అద్వైతి. అది తన-పుట్టుకతో గట్టి వైష్ణవముగా మారినది. కాని కొన్ని పట్టులందు వంశక్రమముగా వచ్చిన అద్వైతవాసనజిడ్డు ఈతనిని వదలలేదని తోచుచున్నది.

అద్వైతులు, మాయవలన కనపడే ప్రపంచమంతా అసత్యమనీ, ప్రకృతి అంతటిలో బయటికి కనబడనిపరమాత్మతత్వమే సత్యమనీ చెప్పుచున్నారు. అందువలననే ఇతరమతస్థులు అద్వైతులను మాయా-వాదులని నిందించుటయు గలదు.

ఆజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోఽపి నన్ ।

ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సంభవామ్యాత్మమాయయా ॥

(భగ - అ 4 - శ్లో 6)

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా ।

మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతే ॥

(భగ - అ 7 - శ్లో 14)

ఇత్యాదిస్థలములందు మాయాశబ్దార్థవిషయమున ఆయామతము-లందు వ్యాఖ్యానములు భిన్నముగ నుండుటయు స్పష్టమే.

అన్నమయ్య అక్కడక్కడ మాయను ప్రస్తావించుటవలన, ప్రపంచమును అనిత్యముగ చెప్పుటవలన, దశావతారములందు

బుధావతారమును పలుతావుల కీర్తించుటవలనను, 465వ పాటలో
జీవన్ముక్తావస్థను కొఁడాడుటవలన ఇతనికి జన్మాంతరాద్వైతవాసన
ఇంకను పూర్తిగా వదలలేదేమో అనఁపించుచున్నది.

సాళంగం

పుట్టుమాలినబరుబోఁకిపి నన్నుఁ

దిట్టే వదేమోసి దిమ్మరిమాయ

॥ పల్లవి ॥

ఒరపులాడక పోవె వోసి మాయ నాతోఁ

దొరలేవు నిను ముట్ట దోసము

చెరపించే వేమోసి విష్ణుభక్తి నంటా-

నెరఁగనటే నీయేతు లిన్నియును

॥ పుట్టు ॥

పుడుటు చెల్లదు పోపో వోసి మాయ నా-

యెదుర మాటలు నీకు నెఁకనేలే,

వదరేవు హరిభక్తి వనిత, తెలియరు, నే-

నిదురపుచ్చినవారు నీవు నా కెదురా

॥ పుట్టు ॥

వొల్లవటే జీవ మోసిమాయ నీ-

కల్లలిన్నియును లోక మెఱుఁగును,

నల్లనివిభునిమన్ననభక్తి నంటాఁ

జెల్లఁబో పాపపుచేడు మేయకువే

॥ పుట్టు ॥

పూరకుండపుగా వోసిమాయ నిన్నుఁ

బేరఁ బిలువము గుంపెనలాడేవు,

నారాయణభక్తి నాతి, నన్నును నిన్నుఁ

గోరి యిందరు నెఱుఁగుదు రేల పోవే

॥ పుట్టు ॥

వోవవు ననుజూచి వోసి మాయ నా-

తోవ వచ్చినను నొత్తువు నీవు

శ్రీ వేంకటగిరిదేవునిభక్తి నా-

హావళికే నిన్ను నలమి రిందరును

॥ పుట్టు ॥

(ఈ సంపుటము పాట - 107)

ఈ కీర్తనము మాయా, విష్ణుభక్తిసంవాదముగా నడచినది. ఇది ప్రబోధచంద్రోదయ, సంకల్పసూర్యోదయనాటకములపరిశీలనఫలితముగా తోచుచున్నది.

కేడారగౌళ

పరమాత్ముని నోరఁ బాడుచును యిరు-

దరులు గూడఁగఁదోసి దంచీ మాయ

॥ పల్లవి ॥

కొలఁదిబ్రహ్మాండపుకుందెనలోన

కులికి జీవులనుకొలుచు నిడిచి

కలికిదుర్మోహపురోకలి వేసి

తలఁచి తనవులను దంచీ మాయ

॥ పర ॥

తొంగలిరెప్పలు రాత్రులుఁబగలును

సంగడికనుఁగవ సకేదిప్పుచు

చెంగలిఁచి వెనఁ జేతులు విసరుచు

దగుదుబియ్యముగా దంచీ మాయ

॥ పర ॥

అనయముఁ దిరువేంకటాఢ్యేశ్వరుని

పనుపడి తనలోఁ బాడుచును

నొనరి విన్నాణిజీవులనెడిబియ్యము

తనర నాతనికియ్య దంచీ మాయ

॥ పర ॥

(ఈ సంపుటము పాట 180)

ఇందు మాయాకార్యములు స్పష్టముగ వింగడింపబడినవి. తుదకు ఆ-
మాయ శుద్ధవిద్యగా మారి, ప్రాణులను విజ్ఞానులుగా చేసి, స్వామికి
సమర్పించుచున్నట్లు వర్ణింపబడినది.

ఇదిగాక నరసింహవతారపర్ణనముగల 259 వ పాటలో
“నమకచమకహిత నారసింహ” అని వర్ణించుటచే, స్మార్త సంప్ర-
దాయ మింకను ఈతనిలో మాసినట్లు గనపడదు. స్మార్తు లీనాటికి
నృసింహపూజయందు నమకచమకములను వేదమంత్రములతో అభి-
షేకించుట కలదు. మంత్రశాస్త్రమునందు, అద్వైతసంప్రదాయ-
మునందును నరసింహమూర్తి హరిహరావతారము. “ఆ కంఠం విష్ణు
రూపాయ అత ఊర్ధ్వం శివరూపిణే” అని కలదు. శృంగారకీర్తన-
లందు పెండ్లిని వర్ణించునందర్భములో తలంబ్రాలు, నాగవల్లి, ఐ రేని-
కుండలు మొదలైన సంప్రదాయములు ఈతని కీర్తనములలో
కొల్లలు. అవి నేటి దాక్షిణాత్య వైష్ణవులందు కానరావు,

నవ నారసింహులు

అన్నమయ్యకు వేంకటేశ్వరస్వామివలెనే జాగా మనసుపట్టిన-
దైవము అహోబలనరసింహస్వామి. అన్నమయ్య వేదాంతవిద్యా-
భ్యాసము అహోబలములోనే జరిగినట్లు చెప్పుచున్నారు. అందుతో
నవనారసింహులుగా ప్రసిద్ధిచెందినమూర్తులన్నింటిని ఒక్కపాటలో
పేర్కొన్నాడు.

నాట

నవనారసింహో నమో నమో

భవనాశితీర యహోబలనారసింహో

॥ పల్లవి ॥

సతతప్రతాప రౌద్రజ్వాలానారసింహ

వితతపీరసింహవిదారణా

అతిశయకరుణ యోగానంద నరసింహ

మతిశాంతపుకానుగుమానినారసింహ

॥ నవ ॥

మరలి బీభత్సపుష్పమైశ్ల్యనరసింహ

నరహరి భార్గోటీనారసింహ

పరిపూర్ణశృంగార ప్రహ్లాదనరసింహ

సిరుల నద్భుతపులక్ష్మీనారసింహ

॥ నవ ॥

వదనభయానకపువరాహనరసింహ

చెదరనివై భవాలశ్రీనరసింహ

ఆదన శ్రీవేంకటేశ అందు నిందు నిరవైతి

పదివేలరూపములబహునారసింహ

॥ నవ ॥

(ఈ సంపుటము - పాట 451)

ఈ సెనారసింహులను గూర్చి

“జ్వాలాఽహోబలి మాలోల క్రోడ కారంజ భార్గవాః

యోగానంద చ్ఛత్రవట పావనా నవమూర్తయః

అని పెద్దలు కీర్తించియున్నారు. ఈతని వాఙ్మయమునందు నరసింహ-
స్వామివర్ణన పెక్కుతావుల కనపడుచుండుటయు ఈతని నృసింహ-
భక్తి గొకతార్కాణము. ఏ మూర్తిని వర్ణించినా వేంకటేశ్వరునితో
అభేదాధ్యవసాయము చేయుట ఈతనికి పరిపాటి.

దశావతారములు

ఈతడు అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలన్నింటియందును
దశావతారములను చిత్ర చిత్ర పదబంధములతో, వింత వింతఅర్థసంద-

దర్శములతో, అలంకారసంపదతో వర్ణించియున్నాడు. అధ్యాత్మ-
కీర్తనలమొదటిపందరేకులలోని 31 వ రేకులోమాత్రము 'అవతా-
రాలు' అను శీర్షికక్రింద దశావతారములు వర్ణింపబడినవి. తక్కిన
స్థలములందంతటా శబ్దచమత్కార, అర్థచమత్కారములనుబట్టి మనమే
ఊహించుకొనవలసినదే. ఆయాపట్టులందు పాదదీపిక (Foot Notes)
లందు 'ఇందు దశావతార సమన్వయము కలదు' ఇత్యాదిగా
సూచించియున్నాను.

తునుకతునుక తేటతెలుగుపదములతో ఈక్రిందిపాటలో ఎంత
చక్కగా దశావతారములను వర్ణించియున్నాడో చూడవచ్చు.

అవతారాలు - సామంతం

తానే కాకెవ్వరు మాకు దాతయు దైవము; తన-

లోనఁ బెట్టుకొని మాకు లోనైనవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

చదివించి, కూడువెట్టి, జారకుండ నిల్లుగట్టి,

బెదురులేనిబుద్ధి పిన్ననాఁడే చెప్పి,

యెదిరి నడిగి. ద్రవ్యమిది గొమ్మనుచు నిచ్చి.

పదిలమై తమ్ముఁబాలించువాఁడు

॥ తానే ॥

మోహవియోగమ్ము, మోహాపరాగమ్ము,

దేహవిభాగంబు దెలిపిన కలికి

ఐహికమున వేంకటాఢీకుడై సర్వ-

దేహరక్షకుడై తిరుగుచున్నాఁడు

॥ తానే ॥

(ఈ సంపుటము పాట - 192)

ఇందు

“మత్స్యః కూర్మోవరాహశ్చ నాఁసింహశ్చ వామనః !

రామో రామశ్చ రామశ్చ బుద్ధః కల్కిరేవచ ॥”

అను దశావతారక్రమము పాటింపబడినవిధానము, భాషా-
పాండిత్యమునకు-సంగ్రహశక్తికి-ప్రతిభాసంపదకు- ఆలోచనాసరళికి
తార్కాణము కావచ్చు.

శబ్ద-అర్థ-వ్యాకరణ చర్చ

1 అగ్నీకరణ : పాట - 281

ఈపదము అనన్వితముగా ఉన్నదనికాబోలు పూర్వ-
ముద్రణమునందు 'అగ్నోకరణ' గా సవరింపబడియున్నది. అన్ని
హోమములను 'అగ్నోకరణ' మనుటలేదు. శ్రాద్ధమునందు పితృ-
దేవతా తృప్తికై చేయు హోమము మాత్రమే అగ్నోకరణము
అది వైదికపరిభాష. దానిలో తప్పొప్పులచర్చ మనది గాదు. 'అగ్నీ-
కరణ' అన్న రేకుపాఠమునకు నాకతోచిన అర్థమును ఈ పాట.
పాదదీపికలో చూపియున్నాను.

2 ఆలజాలము : పాటలు 218, 321.

ఈపదము నిఘంటువులలో కానరాలేదు. ఆలజాలంబు=
నీరు దండిగా నిండినపుడు, దానిపై మూతిదగ్గర తోకదగ్గర
రెండురెండు పొడవైనవెంట్రుకలు కలిగి సన్ననిశరీరముతో
(సాలెపురుగువలె) ఈదులాడెడు జలచరమా? అనిపించుచున్నది
ఈఅర్థము పాటలోనిప్రకరణమునుబట్టిమాత్రమే నిర్ణయింపబడి-
నది. నీటిప్రవాహమునందు కోలాహలముగ కరుగులాడు ఈజల-
జంతువులకంటె కాబోలు నేటికిని, చాలా ఉత్సాహముతో చెల-
రేగిన కార్యక్రమమును చెప్పునప్పుడు 'ఆలజాలంగా వుండి' అని వ్యవ-
హారముతో కలదు.

3 గడిచీటి : పాటలు 118; 280.

గడి = సీమ, పాలిమేర, సరిహద్దు ఇత్యాదిగా-సూ.ని. ఈ పదముతో కూడిన సమాసమే 'గడిచీటి'. ఒక హద్దు పూర్తి అయినదని తెలిపెడి చీటి. ఇంచుమించు Retirement Notice కావచ్చు. ఈ పాట (280) పల్లవిలో, 'పరుసము సోకినరాగి మొదలగు నాణెములు వెండిగనో, బంగారుగనో మారి తన పూర్వరూపమును కోల్పోవుచున్నవి. అవి మరల పూర్వరూపము నందుటలేదు. అట్లే వేంకటేశ్వరుని కొలిచినవారు మరల కర్మబంధములపాలు కావలసిన పనిలేదు.' అని తెలిపినాడు. దాని విస్తృతప్రతిపాదనమే మొదటిచరణములోనికడపటిపాదమగు "గడిచీటి చ్చియు నింకఁ గడమున్నదా" = సీపు పాటింపవలసిన హద్దు పూర్తయైనదని చీటి (certificate) పొందినతర్వాత, మిగత విషయములు (ముందు కార్యమునకు సంబంధించినవి) మరలా ఎందుక?" అని అర్థమగుచున్నది. ఈ పాదము పూర్వముద్రణమున "గడియించి తెచ్చియు నింకఁ గడమున్నదా" అని మారినది. కారణము తెలియదు.

4 దుగుడు : పాట 130

ఈ పదము గ్రంథములందును సీఘంటువులందును మాత్రము కానవచ్చుచున్నది. ఈ నాటికి రెలంగాణాలో కొంతప్రాంతమున 'బియ్యము పంగినాయ్' ఇత్యాది వ్యవహారమున్నట్లు వినికిడి. దంచు, అను ప్రేరణచువర్ణాంతమునకు ఇదియే మూలరూపముకావచ్చు. 'దంగు' 'దంచు' వలె సకచ్చకచువర్ణాంతములు చాలభాగము ప్రేరణచువర్ణాంతములుగనే భావింపవచ్చు.

5 వట్టగట్ట : పాట 280

ఇది పై తెలిపినపాటలో రెండవచరణములోనిది వట్టగట్ట = బ్రహ్మచర్యమా? అనువర్థములో అశ్లీలపదము ప్రయో-

గించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. ఈతరగతికవులకు విషయప్రతిపాదన-
తీవ్రతలో శీలా ౭ శీలములు అంత లెక్కకు రావు. వ్యాసుడే దీనికి
ప్రథమోదాహరణము.

వట్టన్ + కట్లా (కట్టులా) అని పదవిభాగమేమో? లేకున్న
అరసున్న చింత్యము.

6 సంతపాకలంజ : పాట 282

సంతపాకలంజ = సంతలోనో, సంతప్రక్కనో పాకవేసుకొని
వచ్చేపాద్యైవారికి ఉపయోగపడేవ్యక్తి కావచ్చు. ఇట్టిమాటలు
భాణములలో సుప్రసిద్ధములు. “అయి రతిప్రపే” అని ఒక భాణమున
సంబోధన. విషయమును స్పష్టముగ చెప్పదలచినపుడు అన్నమయ్య
శీల, అశీల మర్యాదకు తావివ్వడనుటకు ఇదియొక ఉదాహరణము.

సాగబ్రహ్మమయాఖ్యుని : పాట 141

‘సాగబ్రహ్మమయాఖ్యుని’ ఈ క్రిగీతగల భాగము స్పష్టముగా
అర్థమగుటలేదు. యతిప్రాసల నిర్బంధము తో ఇట్లుండవచ్చునని
సూచించుటకును వీలులేదు.

సాసముఖా : పాట 12

ఈ శబ్దమయొక్క అర్థము కొంత విచారింపవలసియున్నది.
కొందరుపండితులు ‘సహస్రముఖా’ కావచ్చునని సూచించిరి. అది
ప్రకరణమునకు అతుకునట్లు లేదు, ప్రకరణమునుబట్టి ఈ శబ్దము -
యొక్క అర్థమును విచారితము.

అది స్వామికి మజ్జనసమయము, అన్నిలోకములలోని వారు
గుంపుగకూడి స్వామితో వినోదసంభాషణము సాగించుచున్న-

ట్లున్నది. కాళమునకు తగిన కార్యములను నెరవేర్చుటకు కొందరు నియోగింపబడియుందురు. ఆవెండిగుదెలవారు వచ్చి గుమికూడిన—గుంపును హెచ్చరింపుచు, స్వామికిది మజ్జన సమయమని తెలియ—జేయుచున్నారు. ఇప్పుడును స్వామివారి నివేదన మజ్జనసమయములందు సన్నిధి! సన్నిధి! అని అరచుటకలదు. అనగా స్వామివారివద్దకు మమ్ము పోనిండు, త్రోవవిడుపుడు అని అర్థము. ఈ సన్నిధి పదమే అన్నమయ్యనాడు సముఖ (సముఖము) పదముగా నుండిన—దేమో? సన్నిధి! సన్నిధి! అని రెండుసార్లు ఉచ్చరించినట్లే ఆనాడు సముఖము సముఖము (సను ఖ సముఖ) అని ఉచ్చరించు చుండిరేమో? ఆ ద్విరుక్తపదమునే అన్నమయ్య 'సముఖ సముఖకు' బదులు 'సాసముఖా' అని అప్రేడిత సంధి చేసి యుండవచ్చు. ఇట్టి ప్రక్రియలో అన్నమయ్య చాల స్వతంత్రుడు. 'హావాదము' వంటివ్రయోగములు ఈతనిలోకలవు. పై విధముగ ఊహించి నేనీపాటక్రింద శబ్దస్వరూపమును పాదదీపిక (Foot notes) లో చూపియున్నాను. ఈ పాటలో తరువాత ఆయాకార్యములందు దేవతలు, సూర్యచంద్రులు, అది—శేషుడు నియోగింపబడుటచే ఇది సహస్రముఖశబ్దభవము కాదేమో అనిపించుచున్నది. గుంపును తొలగించునపుడు పో! పో! పో! అని ఏకవచనముగా కాని, పోండి! పోండి! పోండి! అని బహువచనముగా కాని వాడుట సంప్రదాయము. అందువలన 'సందడి విడుపుము' లోని ఏకవచనము బాధకము కాదు.

ఇదే శబ్దము అన్నమయ్య ఇట్టిసందర్భముగల మరియొక—పాటలో వాడియున్నాడు. అదికూడ నాఊహకు కారణమే.

బొళి

సాసముఖా ననదె సాసముఖా

ఆనాసరివారము అచధారు దేవా

|| పల్లవి ||

మత్తిలి జీవుడనేటిమహిమగురాజు

చిత్తమనియెడిపెద్దసింహాసనంబెక్కి

బత్తితోఁ బంచేంద్రియపుపరివారము గొలువ

చిత్తజుపారుపత్యము నేసీ నిదివో

॥ సాస ॥

కడుమదించి నహంకారమనేయేనుగపై

యెడనెడ నెక్కి తోలీ నిదె జీవుడనురాజు

బడిబడిఁ గర్మముల పాఁజులు దీర్చరో

వెడమాయపట్టజపువీధుల నేఁగీని

॥ సాస ॥

మించినసంసారమనేమేడలో నేకాంతమున

పొంచి జీవుడనేరాజు భోగము భోగించఁగా

అంచెల శ్రీవేంకటేశుడనేదేవుడు వచ్చి

మంచితనమునఁ దానె మన్నించె నదివో

॥ సాస ॥

(సంపు - 9 - పాట 97)

ఇక్కడగూడ స్వామిసన్నిధికి త్రోవవిడుపుమని చెప్పుటయే అర్థముగా కనపడుచున్నది. ఇక్కడ 'దేవా అవధారు' అని విన్నపముకూడ తెలియుచున్నది. ఈపాటలో సంబోధ్యుడు-మన్నించుక్రియలో కర్త కూడ శ్రీవేంకటేశుడే. చాల చక్కగ సాగిన సావయవరూపకము ఈ పాట. పూర్వముద్రణమునందు 'నదె' అను పాఠము ఎట్లుపడినదో చెప్పలేము. రేకులో 'నడె' అనియే కలదు. అది సముఖము! సముఖము నడునడు అనుఅర్థముతో నాఁజిహ కింకను దగ్గరై నది.

మచ్చుకు కొన్నిమాత్రము పీఠికలో చర్చించితిని. అన్నిపాఠములను పాదదీపికలో చూపియున్నాను. గమనింపగలరు.

ఇట్టి వాఙ్మయమున శబ్దచర్చ ఒకప్రత్యేకవ్యాసంగముగా సాగింపవలసియున్నది.

నరసింహకవి

కవికర్ణరసాయనకర్తయగు సంకుసాల నరసింహకవి అన్నమాచార్యుల ప్రథమ భార్యాపుత్రుడు కావచ్చునని, కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఊహించిరి.^౧ ఈ విషయమునే ఎ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులుగారు, “అన్నమయ్యకు తిమ్మక్కవలన నరసింహకవి జన్మించెను. నరసింహకవి ‘పాడను వర్ణపద్ధతి జెప్పను, నీడుజోడు లేడని సభలో వాదించి జయించినవాడని అష్టమహిషి కల్యాణమున గలదు. ఇతడే కవికర్ణరసాయనమును రచించిన— సంకుసాల నరసింహకవి—”, అని గట్టిగ సిద్ధయించి, ఆపుటలోనే పై వాక్యములకు క్రింద ‘తిరుమలమ్మకుమారుడైన నరసింగన్న తన తల్లి మరణానంతరము అక్కమ్మ తనకు సవతితల్లియగుట, ఆమెకు నీతనికి గిట్టకపోవుట కారణములుగా తాతగారిల్లైన సుంకేసుల (కడపజిల్లా పులివెందుల తాలూకా) చేరియుండును! లేదా సాళ్వ నరసరాయలకు అన్నమయ్యకు గిట్టనిదినములలో సుంకేసుల చేరియుండవచ్చును. అచటనుండి యతఁ డహోబలము చేరి ఓమమళగురువులప్రోత్సాహముతో శ్రీరంగము చేరినట్లున్నాడు! ఈ కారణములచే నతఁడు తాను రచించిన కవికర్ణరసాయనమున తన తల్లిదండ్రులను పేర్కొన లేదేమో!

సుంకేసులలోని నరసింహస్వామి కృపాకటాక్షమున కలిగిన వాడగుటచేతనే యతనికి అన్నమాచార్యుల తండ్రి, తాత, ముత్తాతల

౧. అన్నమాచార్య చరిత్ర పీఠిక. పుట. 78.

౨. 16 వ సంపుటము పుట 9. ‘అధ్యాత్మ శృంగారసంకీర్తనలు. చి. తి. లాచార్యులవి.

పేళ్లలో ఒకదానిని పెట్టక నరసింహుడని యతనికి పేరుపెట్టినట్లున్నాడు.

కవికర్ణరసాయనపుతాళపత్రప్రతులలో దేనియందుగాని యక్షతారికలోను నాశ్వాసాంతగద్యంలోను సుంకేశుల యనికాని సంకుసాల యనికాని లేదు. అది యా తరువాత నెప్పుడు చేరినదో!'' అని వ్రాయుచు తన సందేహమును స్పష్టముగ వెలిబుచ్చిరి. ఈ క్రింది వ్రాతనుబట్టి పైనిర్ణయముగూడ సందేహస్పదమేనేమో.

తరువాత ఈ విషయమునే శ్రీ వేటూరి అనందమూర్తిగారు “తాళ్లపాకకవులకృతులు-వివిధ సాహితీప్రక్రియలు” అను గ్రంథమున ‘నరసింహకవి’ అను శీర్షికక్రింద, “పదకవితాపితామహుడగు అన్నమాచార్యునకును, విదుషీమణియగు తిమ్మక్కకును కల్గిన సుపుత్రుడే నరిసింగన్న నిరుపమాన. సుకవితానిర్వాహకుడగు తెనాలి రామకృష్ణ—కవి తన—సమీపకాలమువారగుతాళ్లపాకకవుల నిట్లు—సన్నుతించెను.

క॥ చిన్నన్న ద్విపద తెలుగును

పన్నుగఁ బెదతిరుమలయ్య పదమున తెలుగున

మిన్నంది మొరసె నరసిం

గన్నకవిత్వంబు పద్యగద్యశ్రేణిన్

అతఁ డీ పద్యమున తనకు సమకాలికుఁడుగా వర్తిల్లిన చిన్నన్నను, అతని తండ్రియగు పెదతిరుమలాచార్యుని, అతని యన్నయగు నరసింగన్నను మెచ్చినాడు. ‘ద్విపదమునకు చిన్నన్న వాలును. పదములకు పెదతిరుమలయ్య వాలును. పద్యగద్య(ని)శ్రేణిని నరసింగన్న మిన్నంది మ్రోగును అని దీని యర్థమునుకొందును’ అని శ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు పేర్కొని, వృద్ధానుశ్రుతిని బట్టి కవికర్ణరసాయనకర్తయగునరసింగన్నయే తాళ్లపాకనరిసింగన్న కాఁ

గూడుననునభిప్రాయము బలపరచిరి ౧. అని నిర్ణయించి, అదే పుస్తకము 111 వ పేజీలో “కవికర్ణరసాయనకర్త యాతఁడే యగు- నేని పుత్ర వ్యామోహమున యువనాశ్వుఁడు పరితపించుచుండినట్లు- తఁనోట చెప్పింపబడిన పద్యములై దారును నరసింగన్నకు సంతానము మీఁదిమమకారమును సూచించునవే కాఁగలవు” అని సందేహమును గూడ వెలిబుచ్చిరి. కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు నేను కలిసి పనిచేయునప్పుడు, ఈ విషయమై కీ॥ శే॥ నారునాగ నార్యునిద్వారా ఈ విషయము తేల్పవలెనని కొంత ప్రయత్నించితిమి. అదిగూడా అంతంతమాత్రముననే నిలిచిపోయినది. శర్మగారును కవికర్ణరసాయనమునందలి వైష్ణవ, శ్రద్ధను ఓశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రశంసనుబట్టి, ఈతఁడు వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఊహించినట్లు అన్నమాచార్యునిపుత్రుడే కావచ్చునేమో యనుచుండిరి. కవులచరిత్రమును వ్రాసిన వారెవ్వరు ఈవిషయమును అంతగా ప్రస్తావించలేదు. నరసింగన్న దేశకాలములనుగూర్చి మాత్రమే చర్చించి, రాయల పుత్రికయగు మోహనాంగి కథను విశ్వసింపక కొందరు, విశ్వసించి కొందరు ఖండనమండనములు సాగించినారు.

ఈ సంపుటమును పఠ్యమొనరించునపుడు వై వారి సందేహములన్నిటిని నిశ్చయముగా మార్చుటకు తగినట్లు ఒకపాట నామతికి చేర్చినది.

శ్రీరాగం

బయలు వందిలి వెట్టి పరగఁ జిత్తము గలిగె

దయమాలి తిరుగ నాత్మఁ దొక్కడు గలిగె

॥ పల్లవి ॥

కనుచూపువలన నుడుగవికోరికలు గలిగె

తనుకాంక్షవలనఁ బరితాపంబు గలిగె

అనుభవనవలన మోహాంధకారము గలిగె

తనివిదీరమివలన తలపోత గలిగె

॥ బయ ॥

అడియాసవలన పాయనిచలంబునుఁ గలిగె

కడుమమతవలన చీకటి దవ్వఁగలిగె

కడలేనితమకమునఁ గాతాళమునుఁ గలిగె

నడుమ నంతటికి మాననిప్రేమ గలిగె

॥ బయ ॥

తరితీపువలన చిత్తభ్రాంతి తగఁ గలిగె

విరహంబువలన పురవేదనలుఁ గలిగె

తిరువేంకటాచలాఁపునికరుణామృతము

పరిపూర్ణమైనయాపద నీఁదఁ గలిగె

॥ బయ ॥

(ఈ సంపుటము - పాట 128)

ఈ అన్నమయ్య పాటలోనిదయమాలినకొడుకు నరసింగన్న యేనా? అని సందేహింపవలసివచ్చుచున్నది. తన కాలము లందలి దురాచారములను, రాజుల బౌద్ధత్యమును, సదసత్సంతానము, సత్పురుషుల బాధలు. వగైరా విషయములను అన్నమయ్య సందర్భానుగుణముగ ఒక్కొక్కసారి చెప్పుట కలదు. కావున నేనిట్లు సందేహించితిని,

వై తెల్పిన అందరి సందేహములతోపాటు ఈ క్రొత్త కారణముతో నా సందేహమూ ఒక్కటి. ఈ పాట పల్లవిలోని క్రిగితలో చూపినది తప్ప, మిగిలిన పాటలోని, భావమంతయు అవిషయమునే గూర్చి చెప్పినట్లు వ్యాఖ్యానించుటకు అంతగా తావులేదు. కాదనుటకును వీలులేదు, కాదంటే పల్లవి చరణముల అర్థములు భిన్నములు కావలసివచ్చును. ఇట్టి హేత్వాభాసములతో మన మీచిక్కుసమస్యను విడదీయలేము. కేవలజనశ్రుతులు గట్టిగా విశ్వసించుటకు చాలవు.

ఏ కొందరివిషయమో తప్ప కవులచరిత్రములన్నియు ఇట్లే సందేహ-
సంరక్షకములు. ఈ యమున ఆత డన్నమాచార్యునిపుత్రుడే
అనుటకు తగిన ఆధారములు ఎంతగట్టివో, కాదనుటకును అంతకంటె
గట్టికారణములు కనబడుచున్నవి.

1. అంతటిగ్రంథకర్త, అంతసంస్కరితయినకవికర్తరసా-
యనకర్త నిజముగా అన్నిమాచార్యపుత్రుడైయున్నచో, పరమ-
భాగవతుడు, పదకవితాపితామహుడు, సుప్రసిద్ధమహాకవి, తనకు
దేహమిచ్చినవాడు అగుతండ్రి, తనవంశమును పేర్కొన కుండునా?

2. “దయమాలి తిరుగ నాత్మజుడొకఁడు గలిగె” అని అన్న
మాచార్యుడన్నట్లు వారికుటుంబకలహములేవో వున్నచో తండ్రి
పేరు చెప్పకొనకపోయినను వంశముపేరైన చెప్పుకొనియుండడా?

3 తుడకు తనగోత్రమునైన చెప్పుకొనియుండడా?

4 తాళ్లపాకయను తనఇంటిపేరు, సంకుసాలగా మారుటకు
కారణమేమి. మేనమామలైన చెప్పరా? పోనీ వారిపేరైన చెప్పడా?

5. అతడు తనఇంటిపేరు వాడుకొనకపోయినను ఎవరో
పరిష్కర్తలు ఆతనిపేరుకముందు సకుసాల అనుపదమును తగిలించిరే
యనుకొన్నచో, అది సంకుసాలయే కావలెనా?

6. తెనాలి రామకృష్ణకవిచాటువు తాళ్ల పాకకవుల—
వరుసనే చెప్పినదా, లేక కరస్పర సంబంధములేక తనకాలమున
ప్రసిద్ధిగన్న కవుల నెవ్వరినైన చెప్పినదా? అనియు సందేహింపవచ్చు.
ఆ పద్యములోని చిన్నన్న, పెదతిరుమలయ్య లిద్దరు ఒకవంశము
వారుగా నుండుటచే, ఈ న ర సింగన్న కూడ ఆవంశమువాడే
కావచ్చునని ఊహింపవచ్చుగాని, విరిగా కావలెననునిర్బంధము లేదు
కదా.

7. సుంకేసుల సంకుసాలగా ఎట్లు మారినది? సుంకేసుల పేరుతో కడప, కర్నూలు మండలములలో నేటికిని గ్రామములు కలవు. మధ్యకాలములో మాత్రము అది సంకుసాలగా నుండినదా? కావున, కవి కర్ణరసాయనకర్త నరసింగన్న అన్నమాచార్య పుత్రుడే అనే వాదములు, గట్టివెన్నెముకలేనిఊహలు. ఇంతకూ కవికర్ణరసాయనకర్తనుగూర్చి నిలమైనవ్యాసంగము చేసి, దానిపై సారస్వత పట్టభద్రు (పి.హెచ్.డి.) లైన మిత్రులు శ్రీ చలపతిగారు ఈ క్రింది విధముగ పేర్కొనియున్నారు.

“ప్రభాకరశాస్త్రిగారు రామకృష్ణుని చాటువును, అష్టమహిషీ కల్యాణపీఠికను ఆధారము చేసికొని సంకుసాల నరసింహకవి అన్న మయ్యపుత్రుడని అభిప్రాయపడిరి. సుంకసాల తిరుమలకవి శనభాగ వతవైభవము’ అనుద్విపదగ్రంథమున తాను నరసింహకవి మనుమ డనని,

‘సుంకసాలకులాభిషోమ నిష్కామ
పంజోదరపాదభక్తైకధామ
నమివివ్యజ్జననరసింహపౌత్ర
రమణీయగుణగణ రఘునాథపుత్ర
తిరుమలకుభనామధేయప్రణీత —
వరకావ్యమగుభాగవతవైభవమున’

అనుద్విపదపంక్తులలో చెప్పుకొనెను. ఇందు పేర్కొనబడిన నరసింహుడెవరు? ‘సుంకసాల’ అని తిరుమలకవి పేర్కొనియుండుటచే ఇతడే సంకుసాల నరసింహకవియని చెప్పవచ్చును. నరసింగన్నకు నాన్నాయనాడు. అప్పలార్యుడు, అన్నమార్యుడు అను మువ్వురు కొడుకులున్నట్లు అష్టమహిషీకల్యాణపీఠికలో కలదు. ‘కాని ‘భాగవతవైభవ’ పీఠికలో రఘునాథుడొక్కడే కొడుకున్నట్లు చెప్ప-

బడినది. దీనినిబట్టి అన్నమాచార్యునికుమారుడు నరసింగన్న, సంకుసాల నరసింహకవి వేర్వేరుని తేలుచున్నది”

సంకుసాలకు దగ్గరయైన ‘సంకుసాల’ అను ఇంటిపేరు, అయింటిపేరుతో ప్రసిద్ధుడైన ఒకకవి, అతనిపుత్రపాత్రపారంపర్యము వై ఉదాహరించిన కాగనం వై భజముతో తెలియుచున్నది. ఈ చరిత్ర బయల్పడుటవలన ఈ కవిషయము ఇంకను చిక్కులో పడినది. అందువలన కవికర్ణరసాయనకర్త అన్నమాచార్యులపుత్రుడే అని నిర్ధరించుటమాత్రము సాహసమే కాగలదు.

నరసింహకవి, నరసింగన్న, నరసింహాచార్యులు, ఇత్యాది-నామములతో అన్నమాచార్యులకు పెద్దభార్యయందు ఒక పుత్రుడు కలిగినట్లును, అతనిశ్రాద్ధక్షింశకైంకర్యమునకై చిన్నన్న ఒకదాన-శాసనమును నిర్మించినట్లును చరిత్ర చెప్పుచున్నది. ఆ నరసింగన్నయే కవికర్ణరసాయనకర్తయో? అనుటమాత్రమే సందేహింపదగిన—విషయము. అష్టమహిషీకల్యాణములో చిన్నన్న,

“తిమ్మాంబకు నాత్మసంభవుడు

పాదజెప్పంగ వర్ణపద్ధతి నీడు—

జోడు లేడన నడజొచ్చి వాదించి

మరిగనదీశాలి ప్రతివాదిదైత్య

నరసింహాడవల గల్గె నరసింహగురుడు ౨

పేర్కొన్నట్లు, అతడుద్దండపడితుడై, కవికర్ణరసాయనముకాక మరి యేవైనకృతులు గలియించినాడేమో? ఈ నాటివర కవి అంటే నరసింహకవి లేదేమో? లేక కొన్ని మహాగంధములవలె అవియు కాలగర్భమున కలసిపోయినవో? లేకున్నచో చిన్నన్నయే ‘కవికర్ణరసాయనము’ను పేరుతో ఏల చెప్పలేదు. ‘అష్టమహిషీ

౧. కవికర్ణరసాయనకావ్యానుశీలనము. పుట ౪౩ శ్రీ జి. చలపతి.

౨. అష్టమహిషీకల్యాణముపీఠిక చిన్నన్న

కల్యాణమునాటికి, కవికర్ణరసాయనము పుట్టలేదనుట అసంభావ్యము. ఈ విషయ మింకను కాలము నిర్ణయింపవలసినదే.

దేవస్థానమువారికృషి - కృతజ్ఞతలు

మా తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఈ తాళ్లపాక కవుల వాఙ్మయము వెలికి తెచ్చుటకు 1922-23 సంవత్సరములనుండి కృషి చేయుచునేయున్నారు. 'శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని' అన్నట్లు ఈపని తాబేటినడకగనే సాగుచున్నది. ఈనడుమ కొంతకొందరగా నడచుచున్నది. ఈ వేగముతో పని నడచినట్లయితే ఈసంకీర్తనరాశి-నంతటిని (అముద్రితమయినదానిని) రెండు లేక మూడేండ్లలో పూర్తిగా ప్రకటింపవచ్చు. అచ్చుపని త్వరత్వరగ సాగించుటకు నత్త నడకను గుఱ్ఱపుస్వారిగా మార్చి, తగిన ఏర్పాట్లుచేసి ఆయవ్యయములను గణింపక పని సాగించుచున్న తి. తి. దే. కమిటీ చేర్మన్ శ్రీ డా॥ ఎన్. రమేశన్, ఐ.ఏ.ఎస్., గారికి, ఎంతపనినైన సంకల్పబలముతో సులభసాధ్యముగ చేయగలనేర్పునిండిన తి. తి. దే. కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్, ఐ.ఏ.ఎస్., గారికిని నాకృతజ్ఞతాభివాదములు. ముద్రణకార్యమునందు మాచేతికి నిండుపని కల్పించుచు మాకు తోడ్పడుచున్న ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ ఎమ్. విజయకుమారరెడ్డిగారికి, ఈపనులలో తాము పైచూపువారైనను మెలకువవదలని తి. తి. దే. పౌరసంబంధశాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి, ఎమ్.ఏ., గారికి, అనుక్షణము మాపనులలో వలసినట్లు తోడ్పడుచున్న తి. తి. దే. 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావు, ఎమ్.ఏ., గారికిని నా కృతజ్ఞతాంజులులు. ఈ పరిష్కరణకార్యములో నాకన్ని విధముల నిండుసహకారమిచ్చుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యమ్. ఎమ్.ఏ., కు నా మంగళా శాసనములు. వేగముగ సాగుఅచ్చుపనిలో కూడ మెలకువవదలనిఅచ్చు-

కూర్పరులను నిండుమనసుతో దీవించుట తప్ప నేను వారికి చేయు ఉపకార మేమున్నది? సుప్రసిద్ధపరిష్కరణములను మరల పరిష్కరించుటలో నావలన ఏర్పడిన గుణదోషములను సహృదయులు గమనించి తెలిపినచో, కృతజ్ఞతతో స్వీకరించి తప్పులను సవరించు కొనగలను.

శ్లో॥ విశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతవీధీనతతసంచరం ।
అన్నమప్రతిరూపం తం రాశ్వల్యగురుంస్తువే॥

విరేయూడు.

గౌరి పెద్ది రామనుజ్ఞశర్మ,

స్పెషల్ ఆఫీసరు

తిరుపతి.

తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కరణశాఖ.

22-11-79

అన్నమాచార్యప్రాజెక్టు.

ఉపోద్ఘాతము

* * * *

శ్రీ తాళ్లపాక సంకీర్తనలయోగ్యతను లోకము గుర్తించు నట్లు అన్నమాచార్యోత్సవమును వెలయించి ఉత్తమ సంకీర్తనములను కొన్నింటిని గ్రంథముగా నుద్ధరించి ప్రకటింపించి వానిని లోకమున విరివిగా పంచిపెట్టి, సంకీర్తనముల పోటీ పరీక్షలుపెట్టి అందు గెలుపొందినవారికి, పాడిన వారికి, బహుమానములు, సత్కారములు జరగించి గొప్పప్రచారము కావించుచున్న శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రధానాధికారుల భాషాభిరుచికి, భక్తి తత్పరతకు జోహారులు. పలువురు గాయకులును, అలిండియా రేడియో మదరాసు, విజయవాడ వారును పాడి, పాడించి అన్నమాచార్య సంకీర్తనములకు వన్నె తెచ్చుచున్నారు. పైచారందరు మాపరిశ్రమము సఫలీకరించుచున్నందుకు సంతోషించుచున్నాము. ఇంతకు పూర్వము అన్నమాచార్య శృంగార సంకీర్తనములను 585-ని, అధ్యాత్మ సంకీర్తనములను 180-ని ప్రకటించుటయినది. క్రొత్తగా ఈ సంపుటములో అధ్యాత్మసంకీర్తనములు 331 ప్రకటించుటయినది. ఇంకను అధ్యాత్మ సంకీర్తనములు 1748, శృంగార సంకీర్తనములు 11408, ప్రకటింపవలసియున్నవి. నింతరముగా వీనిని బ్రకటించుట సాగినను నన్నింటిని బ్రకటించుట కెంత తక్కువయినను పదియేండ్లగును. ఈశ్వరసంకల్ప మెటులున్నదో!

2.వ సంపుటము-అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

రాగిజేకులలో తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల సంకీర్తనల జేకాలు 30, పెదతిరుమలాచార్యులవి 331 జేకులుమాత్రమే ప్రకటి

తములయినవి. ఆ ప్రకటనముకూడ కలగవులగముగా, అపక్రమముగా, నివి యన్నమాచార్యుల రచనములు, ఇవి పెద తిరుమలాచార్యుల రచనములు అని వేర్పాటులేక యున్నది. ఉపక్రమమున మాత్ర మన్నియు నన్నమాచార్యుల రచనములే యగునట్టున్నది.

౧-కీ॥శే॥ వేటూరి-ప్రభాకరశాస్త్రిగారు, 5 వ సంపుటమునకు 1950 లో వ్రాసిన ఉపోద్ఘాతమిది. యథారూపముగ ప్రకటింపబడినది. పాటలకు చూపినపుటలు 2,5 సంపుటములకు చెందినవి.

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనల తేకులు.

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాట మొదళ్లు.	అచ్చపుటస
1	వలది పెకొనంగ రాదు	1
11	అలర ఇంచలమైన	45
12	వరదేశి పట్టణమున	46
13	ఏటివిజ్ఞానమేటి	51
14	ఎందుఁ బుట్టితిమో	55
15	ఊరికిఁ బోయెడి	60
16	ఏదిచూచినఁ దమకు	65
17	ఏటికిఁ దలఁచెద	67
18	పుట్టుమాలిన	75
19	ఎన్నాళ్లదాక	76
20	తోరణములే దోవెల్లా	80
31	పారకుమీ వో మనసా	115
32	ఏటికిఁ నెవ్వరిపొందు	125
33	వెన్నవెట్టుకనేయి	127
34	పోయఁ బోయ	135
35	ఎండగాని నీడగాని	135
36	ఏడ వలపేడ	135
61	తలఁప వెనకనుయ్యి	19
62	ఎంతగాలమో	20
63	వీడెపో వింత	20

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాట మొదళ్లు	అచ్చపుటసంఖ్య.
64	ఏమి గలదిందు	211
65	ఇందరికి నభయంబు	215
66	ఎందుఁ జూచినందుకు	219
67	నానా దిక్కుల	223
68	కాయము జీవుఁడు	227
69	దొరకు నాయితని	231
70	ఏపనులు నేసినా	235
78	ఎట్టువేగించే	266
79	నీయాజ్ఞఁ దలమోచి	270
80	దేవ నీమాయ	274

పెదతిరుమలాచార్యుల ఆధ్యాత్మసంకీర్తనల తేకులు.

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాట మొదళ్లు.	అచ్చపుటసంఖ్య
1	అందులకు గాదు	4
2	కర్మమంటా మాకు	9
3	నన్ను నింతగా	13
4	వెన్నలు దొంగిలి	17
5	రామరామ	21
6	ఇది నీకునుపకార	25
7	ఎక్కడి మానుష	29

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాట మొదళ్లు.	అచ్చువుటసంఖ్య.
8	దై ఎవూ నన్నిందులో	33
9	పాపము చేరువ	37
10	హరిభక్తి గలిగితే	41
22	చూడఁగ జూడఁగ	87
23	పోయిన బంధములటు	91
24	కోరి ధర్మముచాలు	95
25	కానని యజ్ఞానులారా	99
26	అదియే పోహరి	103
27	ఇందునందు నెంచ	107
28	విదురుని విందా	111
29	కరుణానిధివి	115
37	ఇందులో నేనెవ్వఁడను	144
38	ఎదురా రఘుపతికి	148
39	శరణు శరణు	152
40	ఒందె లొకికము	156
41	ఇది యొక్కతే	160
42	లేరా దేవతలు	164
43	కొల్ల వలపులు	168
44	బందుగుఁడ వన్నిటాను	172
45	అల్లనాఁదే కంటి	176
46	అటుగానా ఏమి	180

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాట మొదళ్లు.	అచ్చుపుటసంఖ్య.
47	కాదు వివేకము	184
48	శ్రీపతి కరుణే	187
49	ఎంతగాలం బైన	191
50	తతిగొని యేమరక	195
71	నీవున్న చో పే	239
72	వెదకి వెదకి	242
73	పురాణపురుషా	246
74	నాయంతనే	250
75	భక్తవత్సలుడవుగా	254
76	అటు గాన శరణంటి	258
77	ఆమూరితియే	262

౧ ఈ సంపుటములో ముద్రితములైన అన్నమాచార్యుల

అధ్యాత్మ సంగీర్తనల తేకులు.

తేకుల సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాటల మొదళ్లు.	పుటసంఖ్య.
1	వలచి పై కొనఁగరాదు	1
2	సదా సకలము	5
3	గాలినే పోయె	9
4	దురితదేహులే	14

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాటల మొదళ్లు.	పుటసంఖ్య
5	పెంచఁ బెంచ మీఁదఁ	19
6	వైష్ణవులు గాని	23
7	పుట్టుగు లమ్మీ	27
8	కొనుట వెగ్గళము	31
9	ఏమి నేయవచ్చుఁ	36
10	వదిలముకోట	40
21	పెక్కు లంపటాల	44
22	పరగు బహుసజ్జన్మ	48
23	భావయామి గోపాలబాలం	52
24	ఆపదల సంపదల	56
25	ఒప్పులై నొప్పులై	60
26	ఎనుపోతుతో నెద్దు	64
27	ఏమీ నెఱఁగనిమమ్ము	67
28	తొలుఁబాపపుణ్యాలతోడ	72
29	కోరిక దీరుట యెన్నఁడు	76
30	చెల్లుఁగా కిటు నీకే	80
37	అదె చూడు	84
38	వేసరితి మెట్ల	87
39	కొనరో కొనరో	92
40	నిగమనిగమాంతకర్ణిత	96
41	కాక మఱి	100

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాటల మొదళ్లు.	పుటసంఖ్య.
42	నీవేకా చెప్పఁ	104
43	ఆదిమునుల	108
44	ఈ దేహవికారము	112
45	ఎచ్చోట కేఁగిన	116
46	పరుసము సోఁకియు	120
47	ఏమీ నెఱఁగనినా	124
48	నేవింతురా	128
49	కాలాంతకుఁ డను	132
50	ఎఱుఁక గలుగునాఁ	136
51 నుండి	} తేకులు లేవు	
60 వఱకు		
71 నుండి	} తేకులు లేవు	
77 వఱకు		
81	పీనిఁ జూచియైన	140
82	విధినిషేధములకు	143
83	ఇతరధర్మము	147
84	వలెననువారిదె	151
85	మిక్కిలిపుణ్యులు	155
86	తహ తహ లిన్నిటికి	159
87	సులభమా యిందరికిఁ	163
88	వివేక మెఱఁగని	167
89	దేవ యీతగవు	171

తేకు సంఖ్య.	తేకులలోని మొదటిపాటల మొదళ్లు.	పుటసంఖ్య.
90	ఉన్నవిచారము	175
91	తప్పఁ దోయవే	179
92	నవనారసింహః	183
93	నే నేమి సేయుదును	187
94	బోధకు లెవ్వరు	191
95	ఎక్కఁగా రాఁగా	195
96	ఇందులోనే కానవద్దా	199
97	అమ్మే దొకటి	203
98	అట్టివేఁగఁ గలఁగనీ	207
99	తెలిసిన బ్రహ్మాపదేశ	211
100	శతాపరాధములు	215

రాగితేకులను సరిగాఁజదివి అచ్చులిపి రీతితోఁ దీర్చి దిద్ది వ్రాయుచు యచ్చుచిత్తులను, దిద్దుచు సందిగ్ధములగు పట్టుల మూలము తేకులను, వేసంగి నెలపులలోఁగూడఁ దెచ్చి నాతోఁగూడ సరిచూచుచు వడివడిగా అచ్చు నిర్వహించుటలో నాకుఁ గుడిభుజమై తోడ్పడిన దేవస్థానపు లైబ్రరీ తెల్గుపండితుని చిరంజీవి ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యుని మదీయుని సలఁభావించుచున్నాను.

శ్రీవేంకటేశ్వర ప్రాశస్త్యవిద్యా }
 పరిశోధనాయము,
 తిరుపతి.
 22-6-50

వే. ప్రభాకరశాస్త్రి.

శ భ మ స్తు

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

స్వస్తి శ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగునేటి-
 క్రోధిసంవత్సరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించినపదారుయేండ్లకు
 తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అదిమొదలుగాను శాలివాహనశకవరుషంబులు
 ౧౪౨౪ అగు నేటిదుండుభిసంవత్సరఫాల్గుణ బ ౧౨ నిరుధానకుం (నిరోధానకు?
 తిరోధానకు!) తిరువేంగళనాథునిమీదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమా-
 చార్యులు విన్నపముచేసిన అధ్యాత్మసంకీర్తనలు.

శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

సామంతం

వలచి పైకొనఁగరాదు వలదని తొలఁగరాదు

కలికిమరుఁడు నేసినాజ్ఞ కడవఁగరాదురా

॥ పల్లవి ॥

అంగడికె త్తినట్టిదివ్వె లంగనముఖాంబుజములు

ముంగిటిపసిఁడికుంభములును ముద్దులకుచయుగంబులు

యెంగిలి నేసినట్టితేనె లితవులై నమెఱుఁగుమోపులు

లింగములేనిదేహరములు లెక్కలేనిప్రియములు

॥ వలచి ॥

౧. ఈశబ్దము 'నిరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గావచ్చుచున్నది.
 అర్థగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాఁడు కడవఁబడినవని కాత్పర్యము. కీ! శే! ప్రభాకర
 శాస్త్రిగారుహించిన "వరియగు" అనువర్తము కాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను
 వర్తములో "ఈ విరుద్ధమువకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండ వెంగమాంబిగారిప్రయోగము
 దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమివారి విష్ణుపారిజాతము 55 వ పుట. నే-
 వీప్రయోగమివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్ళవల్లి అవంతకృష్ణశర్మగారు, "విలుతం" అను అరవపదము
 కూడ 'విలుపు' అనువర్తముతో దీనికి సహాయపడుననిరి.

కంచములోనివేడికూరలు గరువంబులుఁ బొలయలుకలు
 యెంచఁగ నెండలోనీడలు యెడనెడకూటములు
 తెంచఁగరానిం వలెతాళ్లు తెలివిపడనిలేతనవ్వులు
 మంచితనములోనినొప్పలు మాటలలోనిమాటలు || వలచి ||

నిప్పలమీఁదఁజల్లిననూనెలు నిగిడి తనివిలేనియాసలు
 దప్పికి నేయిదాగినట్లు తమకములోనితాలిమి
 చెప్పఁగరానిమేలు గనుట శ్రీవేంకటపతిఁ గనుటలు
 అప్పనికరుణగలిగి మనుట అబ్బురమైన సుఖములు || వలచి ||

దేసాక్షి

వేదవేద్యులు వెదకేటిమందు
 అదినంత్యములేనిఆమందు || పల్లవి ||

అడవిమందులుఁ గషాయములు నెల్లవారు
 కడగానక కొనఁగాను
 తొడిఁబడ నొకమందు దొరకె మాకు భువి-
 నడియాలమైనట్టిఆమందు || వేద ||

లలితరసములుఁ దైలములు నెల్లవారు
 కలకాలము గొనఁగాను
 చెలువైన దొకమందు చేరె మాకు భువి-
 నలవిమీఱినయట్టియామందు || వేద ||

కదిసినజన్మరోగముల నెల్లవారు
 కడలలేక వుండఁగాను
 ఆదన శ్రీతిరువేంకటాద్రిమీఁదిమందు
 అదివో మాగురుఁ డిచ్చె నామందు || వేద || 2

దేసాక్షి

హీనదళలఁబొంది యిట్ల నుండుటకంటె
నానావిధులను సున్ననఁడే మేలు

॥ పల్లవి ॥

అరుదైనక్రిమికీటకాదులందుఁ బుట్టి
పరిభవములనెల్లఁ బడితిఁగాని
యిరవై నచింత నాఁ డింతలేదు యీ-
నరజన్మముకంటె నాఁడే మేలు

॥ హీన ॥

తొలఁగక హేయఁజుతువులయందుఁ బుట్టి
పలువేదనలనెల్లఁ బడితిఁగాని
కలిమియు లేమియుఁ గాన నేఁ డెఱిఁగి
నలఁగి తిరుగుకంటె నాఁడే మేలు

॥ హీన ॥

కూపనరకమునఁ గుంగి వెనకకు నేఁ
బాపవిధులనెల్లఁ బడితిఁగాని
యేపునఁ దిరువేంకటేశ నా కిటువలె
నాపాలఁగలిగిననాఁడే మేలు

॥ హీన ॥ 3

సామంతం

ఏవం శ్రుతిమత మిదమేవ త -
ద్భావయితు మతఃపరం నాస్తి

॥ పల్లవి ॥

అతులజన్మభోగాసక్తానాం

హితవై భవసుఖ మిదమేవ
సతతం శ్రీహరిసంకీర్తనం త -
ద్వ్యతిరిక్తసుఖం వక్తుం నాస్తి

॥ ఏవం ॥

బహుళమరణపరిభవచిత్తానా -

మిహపరసాధన మిదమేవ

అహిశయనమనోహరసేవా త -

ద్విహరణం వినా విధిరపి నాస్తి

॥ ఏవం ॥

సంసారదురితజాడ్యపరాణాం

హింసావిరహిత మిదమేవ

కంసాంతకవేంకటగిరిపతేః ప్ర -

శంనైవాం పశ్చా దిహ నాస్తి

॥ ఏవం ॥ 4

పాడి

వేదం బెవ్వని వెదకెడిని

ఆదేవునిఁ గొనియాడుఁడి

॥ పల్లవి ॥

అలరిన చైతన్యాత్మకుఁ డెవ్వఁడు

కలఁ డెవ్వఁ డెచటఁ గలఁడనిన

తలఁతు రెవ్వనినిఁ దనువియోగదళ

యిల నాతని భజియించుఁడి

॥ వేదం ॥

కడఁగి సకలరక్షకుఁ డిం డెవ్వఁడు

వడి నింతయు నెవ్వనిమయము,

పిడికిట తృప్తులు పితరు లెవ్వనినిఁ

దడవిన, ఘనుఁ డాతనిఁ గనుఁడి

॥ వేదం ॥

కదిసి సకలలోకంబులవారలు

యిదివో కొలిచెద రెవ్వనిని

త్రిదశేవంద్యుఁడగుతిరువేంకటవతి

వేడకి వెదకి నేవించుఁడి

॥ వేదం ॥ 5

గుండక్రియ

మానుషము గాదు మఱి దైవికము గాని

రానున్నా అది రాకుమన్నఁ బోదు

॥ పల్లవి ॥

అనుభవనకుఁ బ్రాప్తమైనది

తనకుఁదానె వచ్చి తగిలికాని పోదు

॥ మాను ॥

తిరువేంకటగిరిదేవుని -

* కరుణచేతఁ గాని కలుష మింతయుఁబోదు

॥ మాను ॥ 6

2 రేకు

శుద్ధవసంతం

సదా సకలము సంపదలే

తుద దెలియఁగవలెఁ దొలఁగఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

అహర్నిశమును నాపదలే

సహించిన నవి సౌఖ్యములే

యిహమున నవి యిందఱికిని

మహిమ దెలియవలె మానఁగవలెను

॥ సదా ॥

దురంతము లివి దోషములే

పరంపర లివి బంధములు

విరసములౌ నరవిభవములౌ -

సిరులే మరులౌ చిరసుఖ మవును

॥ సదా ॥

గతి యలమేల్ మంగ నాంచారికిఁ

బతియగువేంకటపతిఁ దలఁచి

రతు లెఱుఁగగవలె రవణము వలెను

హిత లెఱుఁగఁగవలె నిదె తనకు

॥ సదా ॥ 7

* ఈయాలు సంకీర్తనలు II సంపుటములో మొదట ముద్రితమయినవి.

౦. సంపదలే; పూ.ము.పా. యతిభంగము ౨) యందఱికి పూ.ము.పా. యతిభంగము.

౩. వాచారికి అవిరేకు; ౪,౫. (లె)(మె)ఱఁగఁగ అని రేకు. ఇదియే వారివహజప్రయోగము.

శుద్ధవసంతం

ఇందిరానామ మిందరికి

కుందనపుముద్ద వోగోవింద

॥ పల్లవి ॥

అచ్చుతనామము అనంతనామము

ఇచ్చినసంపద లిందరికి

సచ్చినసిరులు నాలుకతుదలు

కొచ్చికొచ్చి నోగోవిందా

॥ ఇంది ॥

వైకుంఠనామము వరదనామము

ఈకడనాకడ నిందరికి

వాకుఁదెరపులు వన్నెలు లోకాలఁ

గూకులు వత్తులు నోగోవిందా

॥ ఇంది ॥

శుండరినామము పరమనామము

ఎండలువాపెడి దిందరికి

నిండునిధానమై నిలిచినపేరు

కొండలకోనేటివోగోవిందా

॥ ఇంది ॥ 8

బౌళి

ఎవ్వరిఁ గాదన్న ంనిది నిన్నుఁ గాదంట

యెవ్వరిఁ గొలిచినానిది నీకొలుపు

॥ పల్లవి ॥

అవయవములలో నది గా దిది గా-

దవి మే లివి మే లన నేలా

భువియుఁ బాతాళము దివియు నందలిజంతు-

వివహ మింతయునూ నీదేహమేకాన

॥ ఎవ్వ ॥

శ్రీ లేనిచోటు విజముగఁ దెలిసిన
ఆవల నది గా దనవచ్చును
శ్రీవేంకటగిరి శ్రీనాథ సకలము
భావింప నీవే పరిపూర్ణుడవుగాన

॥ ఎవ్వ ॥ 9

సామంతం

హజవైష్ణవాచారవర్తనుల-
సహవాసమే మాసంధ్య

॥ పల్లవి ॥

తిళయమగుశ్రీహరిసంకీర్తన
సతతంబును మాసంధ్య
మతి రామానుజమతమే మాకును
చతురతమెఱసినసంధ్య.

॥ సహ ॥

మభాగవతపదనేవనమే
సరవి నెన్న మాసంధ్య
సిరివరుమహిమలు చెలువొందఁగ వే-
సరక వినుటె మాసంధ్య.

॥ సహ ॥

ంతుకెక్క తిరుమంత్రపఠనమే
సంతతమును మాసంధ్య
కంతుగుడుడు వేంకటగిరిరాయని-
సంతర్పణమే మాసంధ్య.

॥ సహ ॥ 10

మాళవిశ్రీ

ందుకొరకె యిందరును నిట్లయిరి
కిందుపడి మఱికాని గెలుపెఱఁగరాదు.

॥ పల్లవి ॥

అటమటపువేడుకల నలయించి మఱికదా

ఘటియించుఁ బరము తటుకన దైవము

ఇటునేయ నీశ్వరున కీసు గలదా? లేదు.

కుటిలమతిఁ గని కాని గుణిఁ గానరాదు.

॥ ఇందు ॥

బెండుపడ నవగతులఁ బెనఁగించి మఱికదా

కొం డనుచుఁ బర మొసంగును దైవము

బండునేయఁగ హరికిఁ బంతమా? యటుగాదు.

యెండదాఁకక నీడహిత వెఱుఁగరాదు.

॥ ఇందు ॥

మునుప వేల్పులకెల్ల మ్రొక్కించి మఱికదా

తనభక్తి యొసఁగు నంతట దైవము

ఘనవేంకటేశునకుఁ గపటమా? అటుగాదు.

తినక చేదునుఁ దీపు తెలియనేరాదు.

॥ ఇందు ॥ 11

ధన్నాసి

సందడి విడువుము సాసముఖా

మంధరధరునకు మజ్జనవేశా

॥ పల్లవి ॥

అమరాధిపు లిడుఁ డాలవట్టములు

కమలజ పట్టుము १ కాళాంజి

జమలిచామరలు చంద్రుడ సూర్యుడ

అమర నిడుఁడు పరమాత్మునకు.

॥ సంద ॥

అణిమాదిసిరులనలరెడుశేషుడ

మణిపాదుక లిడు మతి చెలఁగా

ప్రణుతింపు కదిసి భారతీరమణ

గుణాధిపు మరుగురు బలుమరును.

॥ సంద ॥

౧. సముఖము + సముఖము (సముఖ + సముఖ) అను పరాకుపచనమువకు
అన్నమయ్య చేసిన తెలుగు ఆప్రేడిత సంధిరూపముగా వ్రాచుచున్నది.

౨. 'కాళాంజి' అని రేఖ.

వేదఘోషణము విడువక నేయుడు

ఆదిమునులు నిత్యాధికులు

శ్రీదేవుండగుశ్రీవేంకటపతి

ఆదరమున సిరు లందీ వాడె

॥ సంద ॥ 12

శంకరాభరణం

మలసీఁ జూడరో మగసింహము

అలవిమీతినమాయలసింహము

॥ పల్లవి ॥

అదివో చూడరో ఆదిమపురుషుని

పెదయౌభళముమీఁదిపెనుసింహము

వెదకి బ్రహ్మాదులు వేదాంతతతులు

కదిసి కానఁగలేనిఘనసింహము

॥ మల ॥

మెచ్చిమెచ్చి చూడరో మితిమీతినయట్టి

చిచ్చఱకంటితోడిజిగిసింహము

తచ్చినవారిధిలోనతరుణిఁ గొఁగిటఁ జేర్చి

నచ్చినగోళ్లశ్రీనరసింహము

॥ మల ॥

బింకమునఁ జూడరో పిరితియ్యక నేడు

అంకపుదనుజసంహారసింహము

వేంకటనగముపై వేదాచలముపై

కింక లేక వడిఁ బెరిగినసింహము

॥ మల ॥ 13

3 రేకు

కన్నడగొళ

గాలినే పోయఁ గలకాలము

తాలిమికిఁ గొంతయుఁ బొద్దు లేదు.

॥ పల్లవి ॥

అపరాధః తకో ట్లయినవి వొక్క -

నెపమున ననుఁ గావనేరవా

అపరిమితదురితా లై నవి యే -

ఉపమచేత న న్నున్నద్ధరించెదవయ్య

॥ నీవే ॥

అతిశయముగఁ గర్మిన్దై తిని నీ -

మతము నాకొకయింత మరపవా

ఇతరకర్మారంభహితుఁడను

గతి మోక్ష మెటువలెఁ గల్పించెదవయ్య

॥ నీవే ॥

తిరువేంకటాచలాధీశ్వరా నీ -

శరణాగతులఁ బ్రోవఁజాలవా

పరమదయానందపరుఁడవు యే -

వెరవున భవములు వెడలఁద్రోచెదవయ్య

॥ నీవే ॥ 17

గుండక్రియ

తెలియఁ జీఁకటికి దీపమెత్తక పెద్ద -

వెలుఁగులోపలికి వెలుఁగేలా

॥ పల్లవి ॥

అరయ నాపన్నుని కభయ మీవలెఁగాక

ఇరవై నసుఖిఁ గావనేలా

వఱతఁబోయెడివాని వడిఁ దీయవలెఁగాక

దరివానిఁ దివియంగఁ దానేలా

॥ తెలి ॥

ఘనకర్మారంభునికట్లు విడవలెఁగాక

యైనసి మునక్తునిఁ గావనేలా

అనయము దుర్బలుని కన్నమిడవలెఁగాక

తనిసినవానికిఁ దానేలా

॥ తెలి ॥

మితిలేనిపాపకర్మకిఁ దా వలెఁగాక

హితవెఱుఁగుపుణ్యుని కేలా

ధృతిహీనుఁ గృపఁజూచి తిరువేంకటేశ్వరుఁడు

తతిఁ గావకుండినఁ దా నేలా

॥ తెలి ॥ 18

ముఖారి

చిత్తములో నిన్నుఁ జింతించనేరక

మత్తుఁడనై పులుమానిసినైతి

॥ పల్లవి ॥

ఆరుత లింగము గట్టి యది నమ్మఁజాలక

పరువతమేఁగినబత్తుఁడ నైతి

సరుస మేఁకపిల్లఁ జంకఁబెట్టుకఁ నూఁత-

నరయుగొల్లనిరీతి నజ్ఞాని నైతి

॥ చిత్త ॥

ముడుపు కొంగునఁగట్టి మూలమూలలవెదకే-

వెడమతి నై నే॥ వెర్తుడ నైతి

విడువ కిక్కడ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డుండ

పొడగానక మందబుద్ధి నే నైతి

॥ చిత్త ॥ 19

శ్రీరాగం

అన్నియును నతనికృత్యములే

ఎన్నియైనా నపు నతఁ దేమిసేసినను

॥ పల్లవి ॥

అణురేణుపరిపూర్ణుఁ డవలిమోమైతేను

అణువౌను కమలభవాండమైన

ఫణిశయనునికృపాపరిపూర్ణ మైతే

తృణమైన మేఘవౌ స్థిరముగా నపుడే

॥ అన్ని ॥

పురుషోత్తమునిభక్తి పొరపొచ్చ మైతే
 ఎరవులొ నిజసిరులు ఎన్నైనను
 హరిమీఁదిచింత పాయక నిజంబైతే
 నిరతిఁ బట్టినవెల్లా నిధానములే

॥ అన్ని ॥

మదనగురునిసేవ మదికి వెగటైతేను
 పదివేలుపుణ్యములు పాపంబులే
 పదిలమై వేంకటపతిభక్తి గలితేను
 తుదిపదంబునకెల్లఁ దొడవపు నపుడే

॥ అన్ని ॥ 20

రేకు 4

శుద్ధవసంతం

० దురితదేహులే తొల్లియును శ్రీ-
 హరి భజించి నిత్యాధికులైరి

॥ పల్లవి ॥

అనంతకోటి మహామునులు ఈ-

సనకాదులు నిశ్చలయకులు
 ఇనశశినయనుని నితనిని మును
 గని భజించి గతకల్మషులైరి

॥ దురి ॥

అతిశయమతులు మహామహాలు సుఖ-

రతివిముఖులును చిరంతనులు
 హితవిచారమతి నితనిని సం-
 తతమును భజించి ధన్యులైరి

॥ దురి ॥

దేవతాధిపులు దివ్యులును కడుఁ-

ః బావనులును తగఁ బరహితులు
 యీ వేంకటపతి నితనిని
 నేవించి సుఖించితమతు లైరి

॥ దురి ॥ 21

౦. 'దురితా' అవి రేకు. ౨) 'మహామునులు' అవి రేకు.

౩. 'బావనులు' అవి రేకు.

శ్రీరాగం

ఇందిర వడ్డించ నింపుగను

చిందక యిట్లే భుజించవో స్వామి—

॥ పల్లవి ॥

అక్కాళపాళాలు నప్పాలు వడలు

పెక్కిననయిఁదంపుపేణులును

సక్కిరరాసులు సద్యోఘృతములు

కిక్కిరియ నారగించవో స్వామీ

॥ ఇంది ॥

మీరినకెళంగు మీరియపుఁదాళింపుఁ—

గూరలు కమ్మనికూరలును

సారంపుఁబచ్చళ్ళు చవులుగ నిట్టే

కూరిమితోఁ జేకొనవో స్వామీ

॥ ఇంది ॥

పిండివంటలునుఁ బెరుగులుఁ బాలు

మెండైనం పాళాలు మెచ్చి మెచ్చి,

కొండలపొడవు కోరి దివ్యాన్నాలు

వెండియు మెచ్చవే వేంకటస్వామీ

॥ ఇంది ॥ 22

శ్రీరాగం

అదివో ౨ అల్లదివో హరివాసము

౩ పదివేలు శేషులపడగలమయము

॥ పల్లవి ॥

అదె వేంకటాచల ౪ మఖిలపున్నతము

అదివో బ్రహ్మాదుల కపురూపము

అదివో నిత్యనివాస మఖిలమునులకు—

నదె చూడుఁ డదె మొక్కుఁ డానందమయము

॥ అది ॥

౦. ఇది 'పాయన' శబ్దమునకు వ్యావహారికరూపము కావచ్చు.

౧. 'అల్లదిహె' పూ. ము. పా.

౩. 'పదివేల' కావచ్చు. ౪) 'అఖిలోన్నతము' పూ. ము. పా.

చెంగట నల్లదివో శేషాచలము
 నింగినున్న దేవతలనిజవాసము
 ముంగిట నల్లదివో మూలనున్నధనము
 బంగారుశిఖరాల బహుబ్రహ్మమయము

॥ అది ॥

కైవల్యపదము వేంకటనగ మదివో
 శ్రీవేంకటపతికి సిరులై నది
 భావింప నకలసంపదరూప మదివో
 పావనములకెల్లఁ జావనమయము

॥ అది ॥ 23

అహిరి

వననిధిఁ గురిసినవాన లివి మతి-
 పనిలేనిపనులభారములు

॥ పల్లవి ॥

అడవులవెన్నెల లారిడిబదుకులు
 తడతాఁకులపరితాపములు
 వాడలొసఁగినహరి నొల్లక యితరుల
 బడిబడిఁ దిరిగినబంధములు

॥ వన ॥

కొండలనునువులు కొనకొనమమతలు
 అండలకేఁగిన నదవదలు
 పండినపంటలు పరమాత్ము విడి
 బండయితిరిగినబడలికలు

॥ వన ॥

బచ్చనరూపులు పచ్చలకొలపులు
 నిచ్చలనిచ్చల నెయ్యములు
 రచ్చలవేంకటరమణునిఁ గొలువక
 చచ్చియుఁ జావనిజన్మములు

॥ వన ॥ 24

శ్రీరాగం

నిత్యానంద ం ధరణీధర ధరారమణ
కాత్యాయనీస్తోత్రకామ కమలాక్ష

॥ పల్లవి ॥

అరవిందనాభ జగదాచార భవదూర
పురుషోత్తమ సమో భువనేశ
కరుణాసమగ్ర రాక్షసలోకసంహార—
కరణ కమలాధీశ కరిరాజవరద

॥ నిత్యా ॥

భోగీంద్రశయన పరిపూర్ణ పూర్ణానంద
సాగరనిజావాస సకలాధిప
నాగారిగమన నానావర్ణనిజదేహ
భాగీరథీజనక పరమ హరమాత్మ

॥ నిత్యా ॥

పావన పరాత్పర శుభప్రద పరాతీత
కై వల్యకాంత శృంగారరమణ
శ్రీవేంకటేశ దాక్షిణ్యగుణనిధి సమో
దేవతారాధ్య సుస్థిరకృపాభరణ!

॥ నిత్యా ॥ 25

ముఖారి

అనుమానపుట్రదు కది రోతా తన—
మనసెనయనికూటమి మరి రోతా

॥ పల్లవి ॥

అపకీర్తులఁబడి ఆడితెలోనై
అపవాదియౌట అది రోత
పుపమ ౨ గెలిచేనని వొరుఁ జెరుచుటలు
విపరీతపుగుణవిధ మొకరోతా

॥ అను ॥

తనగుట్టెల్లా నెరిగినవారలముందట
 తనయెమ్మెలు చెప్పుకొనుట రోత
 వనితలముందట వదరుచు వదరుచు
 కనుగవఁ గాననిగర్వము రోత

॥ అను ॥

భువి హరి గతియని బుద్ధిదలంచని-
 యవమానపుమన నది రోత
 భవసంహరుడై పరగువేంకటపతి-
 నవిరళముగఁ గొలువని దది రోత

॥ అను ॥ 26

దేసాక్షి

నిన్నుఁ దలంచి నీపేరు దలంచి
 నన్నుఁ కరుణించితే నెన్నికగాక

॥ పల్లవి ॥

అధికునిఁ గాచు శేమరుదు నన్ను-
 నధమునిఁ గాచుట యరుదుగాక నీకు
 మధురమౌ శేమరుదు మధురమూ, చేదు
 మధురమౌతే మహిలో నరుదుగాక

॥ నిన్నుఁ ॥

అనఘునిఁ గరుణింప నరుదుగాదు నీకు
 ఘనపాపుని నన్నుఁ గాచు టరుదుగాక
 కనకము గనకము గానేల, యిసుము
 కనకమవుతే కడు నరుదుగాక

॥ నిన్నుఁ ॥

నెలకొన్న భీతితో నిన్నుఁ జెనకితిగాక
 తలకొన్నసుఖినైనఁ దలంచనేల నిన్ను
 యెలమితోఁ దిరువేంగళేకుడ నాపాలఁ
 గలిగి నీకృప గలుగఁజేతువుగాక

॥ నిన్నుఁ ॥ 27

పాడి

పాపపుణ్యములరూపము దేహ మిది దీని-

దీపనం బణఁగింపఁ దెరు వెందు లేదు

॥ పల్లవి ॥

అతిశయంబైనదేహాభిమానము దీర

० గతిఁగాని పుణ్యసంగతిఁ బొందరాదు

మతియొనదేహాభిమానము విడుచుటకు

రతి^౧ పరాజ్ఞుఁడు గాక రపణంబు లేదు

॥ పాప ॥

సరిలేనిమమకారజలది దాఁటినఁగాని

అరుదైననిజసౌఖ్య మది పొందరాదు

తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ గొలిచినఁగాని

పరగుబ్రహ్మనందపరుఁడుఁ దాఁ గాఁడు

॥ పాప ॥ 28

5 రేకు

అహిరి

పెంచఁబెంచ మీఁదఁ బెరిగేటిచెలిమి

ఇంచుకంత తాలిముల కెడలేనిచెలిమి

॥ పల్లవి ॥

అంటుముట్టులేక మనసులంటుకొన్న చెలిమి

కంటఁగంట నవ్వించేఘనమైనచెలిమి

వెంటవెంటఁ దిరిగాడువెట్టిగొన్నచెలిమి

యింటివారిచిత్తములకు నెడరైనచెలిమి

॥ పెంచ ॥

చెక్కుచెమటపెక్కు^౩ వలనే చిక్కనైనచెలిమి

యెక్కుడొటా తమ్ముఁదమ్ము^౪ నెఱఁగనీనిచెలిమి

చక్కఁదనమే చిక్క మేనుచిక్కినట్టిచెలిమి

రెక్కలేనియానరెల్లా లేతలయినచెలిమి

॥ పెంచ ॥

౦. 'గతిగాని' అని వుండవచ్చు. ౧. 'పరాజ్ఞుఁడు' అని రేకు.

౩. 'వలనే' పూ-మ-పా. వె. ౪. 'నెఱుగని వీచెలిమి' పూ-మ-పా.

అంకురించినట్టితలఁపు యధికమయినచెలిమి
 లంకెలయినయాసలెల్లా లావుకొన్నచెలిమి
 వేంకటాద్రివిభునిఁ గూడి వేడుకయినచెలిమి
 పంకజాననల కెల్లఁ జాయరానిచెలిమి

॥ వెంచ ॥ 29

అహిరి

అలాగుపొందులును నటువంటికూటములు
 యీలాగులౌట నేఁ డీదె చూడనయితి

॥ పల్లవి ॥

అడియాసచూపులకు నాసగించితిఁగాని
 ఁవెడమాయలని లోను వెదకలేనైతి
 కడువేడుకలఁ దగిలి గాసిఁబొందితిఁగాని
 యెడలేనిపరితాప మెఱుగలేనైతి

॥ అలా ॥

చిరునగవుమాటలకుఁ జిత్తగించితిఁగాని
 తరితీపులని లోనుఁ దలఁపలేనైతి
 వరుస మోహపుఁబసలవలలఁ జిక్కితిఁగాని
 గరువంపుఁబొలయలుక గానలేనైతి

॥ అలా ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జింతసేసితిఁగాని
 దేవోత్తమునిలాగుఁ దెలియలేనైతి
 యీవైభవముపై నిచ్చగించితిఁగాని
 యీవైభవానంద మిది పొందనైతి

॥ అలా ॥ 30

గొళ

ఎన్ని లేవు నా కిటువంటివి

కన్నులెదుట నిన్నుఁ గనుగొనలేనైతి

॥ పల్లవి ॥

అరయ నేజేసినయపరాధములు చూచి

కరుణించి వొకడైనాఁ గాచునా

కరచరణాదులు కలిగించిననిన్నుఁ

బరికించి నీసేవాపరుఁడఁ గాలేనైతి

॥ ఎన్ని ॥

యేతరినై నే నెఱిగి నేసినయట్టి -

పాతక మొకఁడైనాఁ బాపునా

ఆతుమలోనుండి యలరి నీవొసఁగిన -

చేతనమున నిన్నుఁ జెలఁగి చేరనైతి

॥ ఎన్ని ॥

శ్రీవేంకటేశ నే జేసినయితరుల -

సేవ కొకఁడు దయసేయునా

० నీవే యిచ్చినయట్టి నే నీరీరముతోడ

నీవాఁడ ననుబుద్ధి నిలుపనేరనైతి

॥ ఎన్ని ॥ 31

గుండక్రియ

ఎంతటివారలు నెవ్వరును హరిఁ

జింతించక నిశ్చింతులు గారు

॥ పల్లవి ॥

అతిజితేంద్రియులు ననశనవ్రతులు -

నతులతపోధనులగువారు

చతురాననగురుస్మరణము దొరకక

తతి నూరక పుణ్యతములు గారు

॥ ఎంత ॥

౦. 'నీవేయిచ్చినయట్టియీశరీరముతోడ' అను వమానమధ్యమున 'నే' శబ్దమిదివము
వింత. లేక 'అట్టి'కి 'నే' లో అన్వయమా? యతినిర్బంధముకాబోలు.

అనఘులు శాంతులు నధ్యాత్మతతులు -

ననుపమపుణ్యులు యాజకులు

వనజోదరు ననవరతముఁ దలఁచక

వినుతిస్మృతికిని విబుధులు గారు

॥ ఎంత ॥

దురితవిదూరులు దుర్మతిహీనులు

విరతానందులు నిత్యులును

తిరువేంకటగిరిదేవుని గొలువక

పరమార్గమునకు బ్రహ్మలు గారు

॥ ఎంత ॥ 32

సామంతం

పరమపాతకుఁడ భవబంధుఁడ శ్రీ-

హరి నినుఁ దలఁచ నే నరుహుఁడనా

॥ వల్లవి ॥

అపవిత్రుఁడ నే నమంగళుఁడఁ గడు-

నపగతపుణ్యుఁడం నలసుఁడను

కపటకలుషపరికరహృదయుఁడ నే-

నపవర్గమునకు నరుహుఁడనా

॥ పర ॥

అతిదుష్టుఁడ నే నధికదూషితుఁడ

హతవివేకమతి నదయుఁడను

పతిలేనిరమాపతి మిముఁ దలఁచలే-

నతులగతికి నే నరుహుఁడనా

॥ పర ॥

అనుపమవిషయపరాధీనుఁడ నే-

ననంతమోహభయాతురుఁడ

వినుతింపఁగఁ దీరువేంకటేశ ఘను-

లనఘులుగాక నే నరుహుఁడనా

॥ పర ॥ 33

-
0. 'నలమఁడమ' } అవి హ. మ. పా.
 1. నదయుఁడమ }
 2. "పతి" ప్రతిశబ్దభవము కావచ్చు.

నాదరామక్రియ

ఇన్నియుఁ గలుగు చేజన్మముననై నఁ

జెన్నలర హరినేవ సిద్ధించుకొరకు

॥ పల్లవి ॥

అరయ వేదాధ్యయన మది బ్రహ్మకుద్దికొర-

కిరవై నశాస్త్రంబు లెరుకకొరకు

తరి యజ్ఞములు రుణోత్తరమయ్యేడికొరకు

సరిలేనిదానములు జన్మములకొరకు

॥ ఇన్ని ॥

మమకారదూరంబు మనసు గెలుచుటకొరకు

సమవివేకంబు శాంతములకొరకు

అమర శ్రీతిరువే-కటాద్రిశుమనసుం నీ-

జముగెలుచుబ్రహ్మవిజ్ఞానంబుకొరకు

॥ ఇన్ని ॥ 34

సామంతం

ఏ నిన్నుదూరక నెవ్వరి దూరుదు నీ-

వాని¹ నన్నొకయింత వదలక² నను నేలవలదా

॥ పల్లవి ॥

అపరాధిఁగనక న న్నరసి కావుమవి

అపరిమితపుభయ మంది నీకు శరణంటిఁగాక

నెపములేక నన్ను నీకుఁ గావఁగనేల

అపవర్గరూప దయాంబుధి తిరువేంకటాధిపా

॥ ఏని ॥

ఘనపాపిఁగనక నీకరుణఁ గోరి నీ-

వనవరతము నాయాతుమ విహరించుమంటిఁగాక

యెనసి నన్నుఁ గాచు టేమి యరుదు నీకు-

ననఘుండ పరమతత్త్వానంద తిరువేంకటాధిప

॥ ఏని ॥ 35

౧. 'ని-జము గెలుచు బ్రహ్మవిజ్ఞానంబు కొఱకు' అ. పూ. ము. పా.

౨, ౩ పువరుక్తి. ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు.

6 రేకు

ధన్నాసి

వైష్ణవులుగానివార లెవ్వరు లేరు

విష్ణుప్రభావ మీవిశ్వమంతయుఁ గాన

॥ వల్లవి ॥

అంతయు విష్ణుఁ మయం బట మరి దేవ-

తాంతరములు గలవననేలా

భ్రాతఁ బొంది యీ భావము భావించి-

నంతనే పుణ్యులవుట దప్పదుగాన

॥ వైష్ణ ॥

యెవ్వరిఁ గొలిచిన నేమిగొరఁత మరి

యెవ్వరిఁ దలఁచిన నేమి

అవ్వలివ్వల శ్రీహరిరూపుగానివా-

లెవ్వరు లే రని యెరుకదొచ్చినఁ జాలు

॥ వైష్ణ ॥

ఆతిచంచలంబై నయాతుమ గలిగించు-

కతమున బహుచిత్త గతులై

యితరులఁ గొలిచిన యెడయక యనాథ-

పతితిరువేంకటపతి చేకొనుఁగాక

॥ వైష్ణ ॥ 36

శ్రీరాగం

మనసిజగురుఁ డితఁడో మఱియుఁ గలఁడో వేద-

వినుతుఁ డీతఁడుగాక వేరొకఁడు గలఁడో

॥ వల్లవి ॥

అందరికి నితఁడెపో అంతరాత్ముఁ డనుచు-

నందు రితఁడో మఱియు నవల నొకఁడో

నందకధరుఁడు జగన్నాథుఁ డచ్చుతుఁడు గో-

విందుఁ డీతఁడుగాక వేరొకఁడు గలఁడో

॥ మన ॥

తనర నిందరికిఁ జై తన్యమొసఁగినయాతఁ-

దొనర నితఁడో మఱియు నొకఁడు గలఁడో

దినకరశతతేజుఁడగుదేవదేవుఁడు, త-

ద్వినుతుఁ డితఁడుగాక వేఱొకఁడు గలఁడో

॥ మన ॥

పంకజభవాదులకుఁ బరదైవ మీతఁడని

అంకింతు రితఁడో అధికుఁడొకఁడో

శాంకరీస్తోత్రములు సతతమునుఁ గైకొనెడి-

వేంకటవిభుఁడో కాక వేరొకఁడు గలఁడో

॥ మన ॥ 37

భూపాశం

ఇప్పు డిటు కలగఁటి నెల్లలోకములకు -

నప్పఁడగుతిరువేంకటాద్రిశుఁ గంటి

॥ పల్లవి ॥

అతిశయంబైన శేషాద్రిశిఖరము గంటి

ప్రతిలేనిగోపురప్రభలు గంటి

శతకోటిసూర్యతేజములు వెలుఁగఁగఁ గంటి

చతురాస్యుఁ బొడగంటి చయ్యన మేలుకంటి

॥ ఇప్పు ॥

కనకరత్నకవాటకాంతు లిరుగడఁ గంటి

ఘనమైనదీపసంఘములు గంటి

అనుపమమణిమయమగుకిరీటము గంటి

కనకాంబరము గంటి గక్కన మేలుకంటి

॥ ఇప్పు ॥

అరుదైన శంఖచక్రదు లిరుగడఁ గంటి

సరిలేనిఅభయహస్తము గంటిని

తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ జూడఁగఁ గంటి

హరిఁ గంటి గురుఁ గంటి సంతట మేలుకంటి ॥ ఇప్పు ॥ 38

౦. 'జేతన్య' అని రేకు. ౧. 'అతిశయఃశైవ' అనిరేకు.

౩. 'స్త్రమును గంటి' అని యుండవచ్చు. మొదటినుండి అనుక్రమ మట్లే యున్నది.

బౌళి

తీ పనుచు చేడు తెగఁదిని వెనకఁ బడరాని -

అపదలచేతఁ బొరలాడేముంగన

॥ పల్లవి ॥

అప్పుదీరినదాకా నలవోకకై నవా -

రెప్పుడునుఁ దమవార లేలొదురు

అప్పటప్పటికిఁ బ్రయ మనుభవింపుచు మమత

చెప్పినటువలెఁ దాము నేయవలెఁగాక

॥ తీప ॥

పొందె నవారమని పొద్దు १ వోకకుఁ దిరుగు -

యిందరునుఁ దమవార లేలొదురు

కందువగుతమకార్యగతులు దీరినదాక

సందడింపుచుఁ బ్రయము జరపవలెఁగాక

॥ తీప ॥

తెగనికర్మము దమ్ముఁ దిప్పుకొని తిరిగాడ

అగడుకోరిచి పెక్కులాడ నేమిటికి

తగువేంకటేశ్వరునిఁ దలఁచి యిన్నిటాఁ దాము

విగతభయులయి భ్రాంతి విడువవలెఁగాక.

॥ తీప ॥ 39

శ్రీరాగం

అదిగాక నిజమతం బదిగాక యాజకం -

బదిగాక హృదయసుఖ మదిగాక పరము

॥ పల్లవి ॥

అమలమగువిజ్ఞానమనుమహాధ్వరమునకు -

నమరినది సంకల్పమనుమహాపశువు

ప్రమదమనుయూపగంబమున విశసింపించి

१మలేందు(ద్రి?)యాహుతులు వేల్పంగవలదా

॥ అది ॥

౧. 'గాక' కావచ్చు. ౨. 'పోదెవ' అనిరేకు - ౩. పూము. పరిష్కర్తలు వనరణములందంతట ఇట్లు చూపియుండిన చాలబాగుండెడిది.

అరయ నిర్మమకార మాచార్యుడై చెలఁగ
వరుసతో ధర్మదేవత బ్రహ్మ గాఁగ
దొరకొన్న శమదమాదులు దానధైర్యభా -
స్వరగుణాదులు విప్రసమితి గావలదా

॥ అది ॥

తిరువేంకటాచలాధిపునిజధ్యానంబు
నరులకును సోమపానంబు గావలదా
పరగ నాతనికృపాపరిపూర్ణజలధిలో
నరుహులై యవబృథం బాడంగవలదా

॥ అది ॥ 40

శంకరాభరణం

తలపోత బాఁతె తలఁపులకుఁ దమ -
కొలఁ దెఱంగనిమతి గోడాడఁగా

॥ పల్లవి ॥

ఆపదలు బాఁతె అందరికినిఁ దమ -
చాపలపుసంపదలు సడిఁబెట్టఁగా
పాపములు బాఁతె ప్రాణులకును మతిఁ
బాపరానియాస దమ్ముఁ బాధించఁగా

॥ తల ॥

జగడాలు బాఁతె జనులకునుఁ దమ -
పగలై నకోపాలు పై కొనఁగా
వగలు బాఁతె వలలఁబెట్టెడి తమ్ముఁ
దగిలించు మమత వేదనమునేయఁగా

॥ తల ॥

భయములు బాఁతె పరులకును తమ -
దయలేక అలయించుధనముండఁగా
జయములు బాఁతె సతతమును యింత -
నయగారివేంకటనాథుఁ డుండఁగాను

॥ తల ॥ 41

7 రేకు

ధన్నాసి

పుట్టుగు లమ్మి భువిఁ గొనరో

జట్టికిని హింసలే మీధనము

॥ పల్లవి ॥

ఆపద లంగడి నమ్మిఁ గొనరో

పాపాత్ములు పై పయిఁ బడకా

కైపులఁ బుణ్ణులఁగని కోపించే —

చూపులు మీ కివి సులభపుధనము

॥ పుట్టు ॥

కడుఁగుంభీపాతకంబులు గొనరో

బడిబడి నమ్మిఁ బాలిండ్ల

తొడరుఁబరశ్రీద్రోహపుధనములె

చడవుటె మీ కివి దాచినధనము

॥ పుట్టు ॥

లంపుల చండాత్యము గొనరో

గంపలనమ్మిఁ గలియుగము

రంపపువేంకటరమణునికథ విన —

నింపగు వారికి ని దేధనము

॥ పుట్టు ॥ 42

లలిత

అప్పుడువో నినుఁ గొలువఁగ నరుహము గలుగుట ప్రాణికి

కప్పినదియుఁ గప్పనిదియుఁ గనుఁగొనఁగలనాఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఆపదలకు సంపదలకు నడ్డముచెప్పనినాఁడు

పాపములకు పుణ్యములకుఁ బనిదొలఁగిననాఁడు

కోపములకు శాంతములకుఁ గూటఘి మానిననాఁడు

లోపల వెలుపల తనమతిలోఁ దెలిసిననాఁడు

॥ అప్పు ॥

తనవారలఁ బెరవారలఁ దాఁ దెలిసిననాఁడు

మనసునఁ జై తన్యంబును మఱపందిననాఁడు

పనివడి తిరువేంకటగిరిపతి నీదాసులదాసులఁ

గనుఁగొని నీభావముగాఁ గనువిచ్చిననాఁడు ॥ అప్పు ॥ 43

సామంతం

కొలువుఁడీ భక్తిఁ గొండలకోనేటి-

నిలయుని శ్రీనిధి యైనవాని

॥ పల్లవి ॥

ఆదిదేవుని నభవుని సామ-

వేదనాదవినోడుని నెర-

వాది జితప్రియు నిర్మలత త్త్వ-

వాదులజీవనమైనవాని

॥ కొలు ॥

దేవదేవుఁడైనదివ్యుని సర్వ-

భావాతీతస్వభావుని

శ్రీవేంకటగిరిదేవుఁడైనపర-

దేవుని భూదేవతత్పరుని

॥ కొలు ॥ 44

లలిత

మంచిదివో సంసారము మదమత్సరములు మానిన

కంచునుఁ బెంచును నొకసరింగఁ దా చూచినను ॥ పల్లవి ॥

అపదలకు సంపదలకు నభిమానింపకయుండిన

పాపముఁ బుణ్యము సంకల్పములని తెలిసినను

కోపము శాంతము తమతమగుణములుగా భావించిన

తాపము శైత్యమునకుఁ దాఁ దడఁబడకుండినను ॥ మంచి ॥

వెలియును లోపలయును నొకవిధమై హృదయం బుండిన
 పలుకునుఁబంతము దా నొక భావన దోచినను
 తలఁపునఁ దిరువేంకటగిరిదైవము నెలకొనియుండిన
 సొలపక యిన్నిటికినిఁ దాం సోఁకోరుచెనై నా ॥ మంచి ॥ 45

లలిత

మంగళము గోవిందునకు జయమంగళము గరుడధ్వజునకును
 మంగళము సర్వాత్మునకు ధర్మస్వరూపునకూ, జయజయ ॥ పల్లవి ॥

అదికినినాదై నదేవున కచ్యుతున కంభోజనాభున-

కాదికూర్మంబై నజగదాదారమూర్తికిని

వేదరక్షకునకును సంతతవేదమార్గవిహారునకు బలి-

భేదికిని సామాదిగానప్రియవిహారునకు ॥ మంగ ॥

హరికిఁ బరమేశ్వరునకును శ్రీధరునకును గాలాంతకునకును

పరమపురుషోత్తమునకును బహుబంధదూరునకు

సురమునిస్తోత్రునకు దేవాసురగణశ్రేష్ఠునకు కరుణా-

కరునకునుఁ గాత్యాయనీనుతకలితనామునకు ॥ మంగ ॥

పంకజాసనవరదునకు భవపంకవిచ్చేదునకు భవునకు

శంకరున కవ్యక్తునకు నాశ్చర్యరూపునకు

వేంకటాచలవల్లభునకును విశ్వమూర్తికి నీశ్వరునకును

పంకజాకుచకుంభకుంకుమపంకలోలునకు ॥ మంగ ॥ 46

సామంతం

పాయని ౨ కర్మంబులె కడుబలవంతము అనినప్పుడె

కాయమునకు జీవునకును ౩ గర్భత్వము లేదు ॥ పల్లవి ॥

౧. సోఁకు ఓరుచుటచేతనైనా అని అర్థము కాబోలు. ౨. 'కర్మంబులె' అని రేకు, కర్మములే' అని పూ. ము. పా. ౩. 'గర్భత్వము' అని రేకు.

అతుమ సకలవ్యాపకమని తలపోసినపిమ్మట

జాతియుఁ గులాభిమానముఁ జర్చింపనెరాదు

భూతవికారములన్నియుఁ బురుషోత్తముఁ డనినప్పుడు

పాతకములపుణ్యంబులపని తనకే లేదు ॥ పాయ ॥

పదిలంబుగ సర్వాత్మకభావము దలఁచినపిమ్మట

ముదమున నెవ్వరిఁ జూచినఁ మొక్కకపోరాదు

కదిసినయిప్పటినుఖములె కడుదుఃఖములని తెలిసిన

చెదరక సంసారమునకుఁ జేసఁపనెరాదు ॥ పాయ ॥

పరిపూర్ణుఁడు తిరువేంకటపతియనఁగా వినినప్పుడు

యెరవులహీనాధికములు యెగ్గులు మరి లేవు

పరమాత్ముండగునీతనిభక్తులం దలఁచినయప్పుడు

తిరముగ నీతనికంటెను దేవుఁడు మరి లేఁడు ॥ పాయ ॥ 47

బౌళి

ఏడంసుజ్ఞాన మేడ తెలివి నాకు

బూడిదిలో హోమమై పోయఁ గాలము. ॥ పల్లవి ॥

ఇదె మేలయ్యెడి నా కదె మేలయ్యెడి నని

కదిసినయాసచే గడవలేక

యెదురుచూచి చూచి యెలయించి యెలయించి

పొదచాటుశ్చుగమై పోయఁ గాలము. ॥ ఏడ ॥

ఇంతటఁ దీరెడి దుఃఖ మంతటఁ దీరెడినని

చింతచింతవగలచే వేఁగివేఁగి

చింతయు వేదనలఁ జిక్కువడుచు నగ్ని —

పొంతనున్న వెన్నయై పోయఁ గాలము ॥ ఏడ ॥

యిక్కడ సుఖము నా కక్కడ సుఖంబని
యొక్కడికై నా నూర కేగియేగి
గక్కన శ్రీతిరువేంకటపతిఁ గానక
పుక్కిటిపురాణమయి పోయఁ గాలము

॥ ఏడ ॥ 48

8 రేకు

గుండక్రియ

కొనుట వెగ్గళము దాఁ దినుట యల్పము, మీఁడు—
○ గనుట వినుట లేక దా కడచన్నభవము

॥ పల్లవి ॥

ఆపద వడ్డికినిచ్చి అనుభవింపఁబోయిన
యేవున నెవ్వరికి నిం దేమిగలదు
పాపపుపైరువిత్తి నపండినపంటలలోన
రూపింపఁగ నిందు రుచి యేమిగలదూ

॥ కొను ॥

ఘనుఁడైనతిరువేంకటనాథుఁ డిన్నిటికి—
యును భోక్తయుఁ గర్మయును నైనవాఁడు
పనిలేదు నిష్కారపరుఁడు దానై వుండు
తనకుఁదానె కర్తతనమౌటఁ గాన

॥ కొను ॥ 49

అహిరి

జీవాతుమై యుండుచిలుకా నీ—
వావలికి అ పరమాత్ముఁడై యుండుచిలుకా

॥ పల్లవి ॥

ఆతుమపంజరములోన నయమున నుండి నా—
చేతనే పెరిగినచిలుకా
జాతిగాఁ గర్మపునఃకెళ్లఁబడి కాలఁ
జేతఁ బేదైతివే చిలుకా

॥ జీవా ॥

భాతిగాఁ జదువులు పగలురేలును నా -

చేత నేరిచినట్టిచిలుకా

రీతిగా దేహంపురెక్కలచాటున నుండి

సీతుకోరువలేనిచిలుకా

॥ జీవా ॥

బెదరి ంఅయిదుగురికిని భీతిఁబొందుచుఁ గడుఁ -

జెదరంగఁ జూతువే చిలుకా

అదయులయ్యినశత్రులారుగురికిఁగాక

అడిచిపడుదువే నీవు చిలుకా

వదల కిటు 'యాహారవాంఛ' నటు పదివేలు -

వదరులు వదరేటిచిలుకా

తుదలేనిమమతలు తోరమ్ము నేసి నా -

తోఁగూడిమెరిగినచిలుకా

॥ జీవా ॥

నీవన నెవ్వరు నేనన నెవ్వరు

నీవే నేనైయుందుఁ జిలుకా

శ్రీవేంకటాద్రిపై చిత్తములో నుండి

నేవించుకొని గట్టిచిలుకా

దైవమానుషములు తలఁపించి యెప్పుడు నా -

తలఁపునఁబాయనిచిలుకా

యేవియును నిజముగా వివి యేటికవి నాకు

నెఱిఁగించి నటువంటి చిలుకా

॥ జీవా ॥ 50

౦. దైదుగురికిని' అని పూ.ము.పా

౧. 'జెదరంగ' అని పూ.ము.పా.

౩. 'శైవ' పూ.ము.పా.

౪. 'లాహర' అని పూ. ము. పా. ౫. 'కొను' లేక 'కొనువట్టి' కావచ్చు.

౬. ఇది పెద్దపాట. దీనిలో ప్రతిచరణము రెండువంక్తులకొకపాదముగ గుర్తింపవలెను.

తొలిచరణము వాలుగువంక్తులే 'జీవా' అను పల్లవి గ్రహణము పొరపాటుగ పడినది.

ముఖారి

నదులొల్లవు నాస్నానము కడు-

సదరము నా కీస్నానము

॥ పల్లవి ॥

ఇరువంకల సీయేచినముద్రలు

ధరియించుటె నాస్నానము

ధరపై నీనిజదాసులదాసుల-

చరణధూళి నాస్నానము

॥ నదు ॥

తలఁపులోన నినుఁదలఁచినవారలఁ

దలఁచుటే నాస్నానము

వలనుగ నినుఁగనువారలశ్రీపాద-

జలములే నాస్నానము

॥ నదు ॥

పరమభాగవతపాదాంబుజముల-

దరుళనమే నాస్నానము

తీరువేంకటగిరిదేవ నీకథా -

స్మరణమే నాస్నానము

॥ నదు ॥ 51

శ్రీరాగం

చాలదా హరినామసౌఖ్యామృతము దమకు

చాలదా హితవై నడవులెల్ల నొసఁగ

॥ పల్లవి ॥

ఇది యొకటి హరినామ మింతైనఁ జాలదా

చెదర కీజన్మములచెఱలువిడిపించ

మది నొకటె హరినామమంత్ర మది చాలదా

పదివేలునరకకూపముల నెడలించ

॥ చాల ॥

కలదొకటి హరినామకనకాద్రి చాలదా
 తొలఁగుమని దారిద్ర్యదోషంబు చెఱుచ
 తెలివొకటి హరినామదీప మది చాలదా
 కలుషంపుకఠినచీకటి పారఁద్రోల

॥ చాల ॥

తగువేంకటేశుకీర్తన మొకటి చాలదా
 జగములో కల్పభూజంబువలెనుండ
 సొగిసి యీవిభునిదాసులకరుణ చాలదా
 నగవుఁజూపులను నున్నత మెప్పుడుఁ జూప :

॥ చాల ॥ 52

శ్రీరాగం

వందే వాసుదేవం

బృందారకాధీశవందితపదాబ్జం

॥ పల్లవి ॥

ఇందీవరశ్యామ మిందిరాకుచతటీ-

చందనాంకితలసచ్చారుదేహం

మందారమాలికామకుటసంశోభితం

కందర్పజనక మరవిందనాథం

॥ వందే ॥

ధగధగితకౌస్తుభాధరణివక్షస్థలం

ఖగరాజవాహనం కమలనయనం

విగమాధినేవితం నిజరూపశేష-

న్నగరాజకాయినం గుణనివాసం

॥ వందే ॥

౧. కలుషంపుఁ గఠిన, చివ్వుగురులో గదిక? అవి హ.ము.పా. 'కఠినచీకటి'కి, 'కటికచీకటి' అనునవరింపు మంచిదే. కఠినచీకటివంటివిరుద్ధనమానములు వింతవదవయోగములు, ఈ వాఙ్మయమునకు క్రొత్తలుకావు. ౨. 'దరణి' కావచ్చు. ౩. వక్షస్థలం అవి హ.ము.పా. ౪. 'విగమాధినేవితం' కావచ్చు. అదిశబ్దముచేత ఉపవిషచ్చాత్రపురాణములు పేవించినట్టు. ౫. 'వగ' కావచ్చు. కావితో యతిభంగమగునేమో?

కరిపురనాథసంరక్షణే తత్పురం

కరిరాజవరదసంగతకరాజం

సరసీరుహాననం చక్రవిభ్రాణితం

తిరువేంకటాచలాదేవం భజే

॥ వందే ॥ 53

భూపాళం

నీకథామృతము నిరతసేవన నాకు

చేకొనుట సకలసంసేవనం బటుగాన

॥ పల్లవి ॥

ఇదియె మంత్రరాజము నాకు నేప్రొద్దు -

నిదియె వేదసంహితపాఠము

యిదియె బహుశాస్త్రమెల్లఁ జదువుట నాకు -

నిదియె సంధ్య నా కిదియ జప మటుగాన

॥ నీక ॥

యిదియె బ్రహ్మవిద్యోపదేశము నాకు -

నిదియె దుఃఖవిరహితమార్గము

యిదియె భవరోగహితభేషజము నాకు -

నిదియె పుపనిషద్వాక్యపద్ధతిగాన

॥ నీక ॥

యిదియె దానఫల మీఁజాలినది నాకు

యిదియె తలఁపఁ బరహితకర్మము

యిదియె తిరువేంకటేశ నీసంస్మరణ -

మిదియె యిదియె ఇన్నియును నటుగాన

॥ నీక ॥ 54

9 రేకు

సామంతం

ఏమి నేయవచ్చుఁ గర్మమిచ్చినంతేకాని లేదు

తాము సేసినంత వట్టు తమకుఁ బోరాదు

॥ పల్లవి ॥

౧. కృష్ణరాయబారము ఉద్దేశింపబడినదా? లేక 'కరిపురనాథ' శబ్దముతో అర్థమదో పాండవులో ఉద్దేశింపబడిరా? ౨. 'ధీశం' కావచ్చు. ౩. ఇందు దశావతార వమవ్యయము కలదు. ౪. వట్టు దమకు అవి హ.ము.పా.

ఇట్టునట్టు మిట్టిపడ్డ యించుకంతా లేదు, వీఁపు
బట్టగట్ట మోపు మోచి పాటువడ్డా లేదు
తట్టువడ లోకమెల్లఁ దవ్వుకొనినా లేదు
తెట్టఁదెరువున నోరుదెరచినా లేదు

॥ ఏమి ॥

అడిగి పరులబదు కాసపడ్డా లేదు, భీతి
విడిచి నెత్తుటఁదోఁగి వీరుఁడైనా లేదు
అడవులెల్లాఁ దిరిగి అలమటించిన లేదు
యిదుమపాటుకుఁ జొచ్చి యియ్యకొన్నా లేదు

వచ్చివచ్చి వనితల వలపించుకొన్నా లేదు
మెచ్చులగుట్టము నెక్కి మెరసినా లేదు
యెచ్చరికఁ దిరువేంకటేశుఁ గొలువక వుంటే
యిచ్చటనచ్చట సుఖ మించుకంతా లేదు

॥ ఏమి ॥ ౪౪

ముఖారి

నగుఁబాట్లఁబడేనాజిహ్వ
పగటున నిదివో పావనమాయ

॥ పల్లవి ॥

ఇల నిందరి నుతియించి పెంచువలె
నలినలియైనది నాజిహ్వ
నలినోదరుశ్రీనామము దలఁచిన-
పలమున కిదివో పావనమాయ

॥ నగు ॥

భ్రమఁబడి మాయపుపడఁతులతమ్మలు
నమలి చవులుగొనె నాజిహ్వ
అమరవండ్యుఁడగుహరి నుతియించఁగ
ప్రమదము చవిగొని పావనమాయ

॥ నగు ॥

నెలతలపలుయోనిద్రవనదులను

నలుగడం నీదెను నాజిహ్వో

అలసి వేంకటనగాధిపయనుచును

పలికినయంతనె పావనమాయ

॥ నగ ॥ 56

శ్రీరాగం, యేకతా?

విడుమనవో రోలు విడుమనవో వేగ

విడుమనవో తల్లి వెఱచీ నీబాలుడు

॥ పల్లవి ॥

యెన్నఁడు గొల్లెతలయిండ్లు వేమాతుఁ జొచ్చి

వెన్నలుఁ బాలును వెఱఁజఁడు

వన్నెలనీకోప మింత వద్దు నీకు నీయాన

కన్నులనవ్వుల ముద్దుగారీ నీబాలుడు

॥ విడు ॥

సారెకు పెరుగులచాడెలూ నేడుమొదలూ

గోరయై కోలలఁ బగులమొత్తఁడు

కూరిమిలేక నీవు కోపగించఁగాఁ గన్నీరు

జోయినా రాలఁగా నిన్నే చూచి నీబాలుడు

॥ విడు ॥

చాలు నీకోప మిది సరిలేనిమద్దులివి

రోలనే యిట్లను విరుగఁద్రోయఁడు

మేలిమివేంకటపతి మేటినికొమారుఁ దిదె

కేరెత్తి నీకు మ్రొక్కెడి నిదె బాలుడు

॥ విడు ॥ 57

౦. 'నిండెను' అవి పూ. ము. పా. ౨. 'వెఱచీవి + ఈబాలుఁడు' అంతటా ఇంతే.

౩. 'వెఱఁజండు' అవి పూ. ము. పా.

౪. 'వియ్యవ' రేకు. 'నీ + అవ' ఇదియొక వింతత్రిక వంధి. ఈ వాక్యమున అక్కడక్కడ గలదు. ౫. 'పీట్లను' కావచ్చు.

భైరవి-రచ్చెతాళం

పట్టవసముగానిబాలుఁడా పెనుఁ-

బట్టపుబలువుఁడ బాలుఁడా

॥ పల్లవి ॥

ఇరుగడ బ్రహ్మయు సీశ్వరుఁడును నిన్ను

సరుస నుతింప జఠరమున

అరుదుగ నుండి ప్రియంబున వెడలిన-

పరమమూర్తివా బాలుఁడా

॥ పట్ట ॥

తల్లియుఁ దండ్రీయుఁ దనియనిముదమున

వెల్లిగ లోలో వెఱువఁగను

కల్లనిదురతోఁ గనుమూసుక రే-

పల్లెలోఁబెరిగినబాలుఁడా

॥ పట్ట ॥

యేదెసఁ జూచిన నిందరిభయముల-

నేదలు దేఱఁగఁ జెలఁగుచును

వేదపల్లవపువేంకటగిరిపై

పాదముమోపినబాలుఁడా

॥ పట్ట ॥ 58

ఆహారి

మదమత్సరము లేక మనసుపేదైపో

ం పదరినయాసలవాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

ఇట్టునట్టుఁ దిరిగాడి యేమైనాఁ జెడనాడి

పెట్టరంటాఁ బోయరంటాఁ బెక్కులాడి

యెట్టివారిని నా దూరి యెవ్వరినైనఁ జేరి

వట్టియాసలఁబడనివాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥

గడనకొరకుఁ జిక్కి కాముకవిద్యలఁ జొక్కి
 నిడివి నేమైనాఁ గని నిక్కినిక్కి
 వాడలిగుణముతోడ వుడుటువిద్యలఁ జాల
 వడదాఁకి బడలనివాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥

అవల వారులఁ జెడనాడఁగ వినివిని
 ంచేవమీరి యెవ్వరినిఁ జెడనాడక
 కోవిదు శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచి పెద్దలకృప
 వావివ ర్తనగలవాఁడువో వైష్ణవుఁడు

॥ మద ॥ 59

సామంతం

ఏది చూచినా నీవే యిన్నియును మఱి నీవే
 వేదవిరహితులకు వెఱుగు మటుగాన

॥ పల్లవి ॥

ఇరవుకొని రూపంబులిన్నిటానుఁ గలనిన్నుఁ
 బరికించవలెఁగాని భజియింపరాదు
 గరిమచెడి శత్రుమాగంబు విడిచిన నీ -
 స్మరణవిజ్ఞానవాసన గాదుగాన

॥ ఏది ॥

యిహదేవతాప్రభలనెల్ల వెలుఁగుట నీకు
 సహజమనవలెఁగాని సరిఁ గొలువరాదు
 అహిమాంశుకిరణంబు లన్నిచోట్లఁ బరగు
 గ్రహియింపరా దవగ్రాహములుగాన

॥ ఏది ॥

యంతయునుఁ దిరువేంకటేశ నీవునికిఁ దగఁ
 జింతింపవలెఁగాని నేవింపరాదు
 అంతయు శననరుహమును నరుహంబనఁగరాదు
 అంతవానికిఁ బరుల కలవడదుగాన

॥ ఏది ॥ 60

౦. 'చాన' అవశ్యక యతిభంగము ౧. 'శత్రుమాగమము' అని పూ. ము. పా.

౩. 'అవర్త', 'అర్హ' అవి. పూ. ము. పా.

10 రేకు

శంకరాభరణం

పదిలము కోట పగవారు

అదనఁ గాచుకొందు రాజుగురు

॥ పల్లవి ॥

ఇమ్మైఁ జెప్ప యిందరిచేత

తొమ్మిదినెల్లఁ దోఁగినది

కొమ్మతీరునఁ గుడురై నకోట

దొమ్మికాండైదుగు రుందురు

॥ పది ॥

వొంటికాఁడు రాజు వుడుగక తమలోన

ఁవొంటనీనిమంత్రి లొకయిద్దరు

దంటతనంబునఁ దమయిచ్చఁ దిరిగాడు -

బంటు లేడుగురు బలవంతులు

॥ పది ॥

కలవు తొమ్మిది శ్లోకనుమల తంత్రము

నిజవఁగలిగినట్టినెరవాదులు

తెలిసి కొనేటితిమ్మినాయఁడు చొచ్చె

బలిసె యీకోట భయమేల

॥ పది ॥ 61

సామంతం

ఎంతచదివిన నేమివినిన తన -

చింత యేల మాను నిరులేల కలుగు

॥ పల్లవి ॥

ఇతరదూషణములు యెడసినఁగాక

అతికాముకుఁడుగానియప్పుడు గాక

మతిచంచలము గొంత మానినఁగాక

గతి యేల కలుగు దుర్గతులేల మాను

॥ ఎంత ॥

౧. 'ఁవొంటనీ నీమంత్రి' అని పూ. ము. పా. ౨. 'కనుమలు' తంత్రము -
కావచ్చునేమో? నెరవాదులు కనుమలకు విశేషణము?

పరధనములయాస పాసినఁగాక

అరిదినిందలులేనియప్పుడు గాక

విరసవర్తనము విడిచినఁగాక

పరమేల కలుగు నాపదలేల మాను

॥ ఎంత ॥

వేంకటపతి నాత్మ వెదకినఁగాక

కింక మనసునఁ దొలఁగినఁగాక

బొంకుమాట లేడసిపోయినఁగాక

శంక యాల మాను జయమేల కలుగు

॥ ఎంత ॥ 62

సామంతం

కాలవిశేషమో రోకముగితియో సన్మార్గంబుల -

కీలు వదలె సౌజన్యము కిందయిపోయినది

॥ పల్లవి ॥

ఇందెక్కడిసంసారం, బేదెసఁ జూచిన ధర్మము

కందయినది, విజ్ఞానము కడకుఁ దొలంగినది,

గొందులు దరిఁబడె, శాంతము కొంచెంబాయ, వివేకము

మండుకు వెదకినఁ గానము మంచితనంపుఁబనులు ॥ కాల ॥

మఱి యింక నేటివిచారము, మాలిన్యంబై పోయిన -

వేటుకలు, సంతోషమునకు నెడమే లేదాయ,

కొఱమాలెను నిజమంతయు, కొండలకేఁగెను సత్యము,

మఱిగై పోయను వినుకులు, మతిమాలెను తెలివి ॥ కాల ॥

తమకింక నెక్కడిబ్రదుకులు, తడఁబడె నాచారంబులు,

సమమైపోయిన వప్పుడె జాతివిడంబములు,

తిమిరంబింతయుఁ బాపఁగఁ దిరువేంకటగిరిలక్ష్మీ -

రమణుడు గతిదప్పను కలరచనేమియు లేదు ॥ కాల ॥ 63

౧. 'యేల' అని పూ. ము. పా. ౨. 'దరెఁబడె' అనిరేకు. ౩. 'నెఱుకలు'

అని పూ. ము. పా. యతిభంగము

శ్రీరాగం

ఈ విశ్వాసంబు యెవ్వరికిఁ దోఁప దిది

పావనులహృదయమునఁ బ్రభవించుఁగానిని

॥ పల్లవి ॥

ఇమ్మయినపాపంబు లెన్నివలసినఁ బ్రాణి

సమ్మతంబునఁ జేయఁజాలుఁగాకేమి

కుమ్మరికి నొకయేఁడు గుడియ కొకనాఁడవును

నమ్మితలఁచినవిష్ణునామంబుచేత

॥ ఈవి ॥

కొదలేనిదురితములు కొండలునుఁ గోట్లును

చెదర కెప్పుడుఁ బ్రాణి చేయుఁగాకేమి

పొదరి గొరియలలోన పులిచొచ్చినట్లాను

హృదయంబు హరిమీఁద నుండినంతటను

॥ ఈవి ॥

సరిలేనిదుష్కర్మసంఘములు రాసులై

పెరుగఁజేయుచు ప్రాణి పెంచుఁగాకేమి ?

బెరసి కొండలమీఁదఁ బిడుగువడ్డట్లాను

తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ దలఁచినను

॥ ఈవి ॥ 44

కన్నడ గౌళ

తనకర్మవశం బించుక, దైవకృతం బొకయించుక,

మనసువికారం బించుక, మానదు ప్రాణులకు

॥ పల్లవి ॥

ఈదైన్యము లీహైన్యము లీచిత్తవికారంబులు

యీదురవస్థలు గతులును యీలంపటములును

యీదాహము లీదేహము లీయనుబంధంబులు మరి

యీదేహముగలకాలము యెడయపు ప్రాణులకు

॥ తన ॥

యీచూపులు యీతీపులు నీనగవులు నీతగవులు-

నీచొక్కులు నీపొక్కులు నీవెడయలుకలును

యీచెలుములు నీబలువులు నీచనవులు నీఘనతలు-

నీచిత్తముగలకాలము యెడయవు ప్రాణులకు

॥ తన ॥

యీవెరవులు నీయెరుకలు యీతలపులు నీతెలువులు

దైవశిఖామణితీరుమలదేవునిమన్ననలు

దైవికమున కిటువగవక తనతలఁ పగ్గలమైనను

దైవము తానొ తానే దైవంబవుఁగాన

॥ తన ॥ 65

శ్రీరాగం

ఈపాదమేకదా యిలయెల్లఁ గొలచినది

యీపాదమేకదా ఇందిరాహస్తముల కితవైనది

॥ పల్లవి ॥

ఈపాదమేకదా ఇందరును మ్రొక్కెడిది

యీపాదమేకదా యీగగనగంగ పుట్టినది

యీపాదమేకదా యెలమిఁ బెంపొందినది

యీపాదమేకదా యిన్నిటికి నెక్కుడైనది

॥ ఈపా ॥

యీపాదమేకదా యిభరాజు దలఁచినది

యీపాదమేకదా యింద్రాదులెల్ల వెదకినది

యీపాదమేకదా యీబ్రహ్మ గడిగినది

యీపాదమేకదా యెగసి బ్రహ్మాండమంటినది

॥ ఈపా ॥

యీపాదమేకదా యిహపరము లొసగెడిది

యీపాదమేకదా ఇల నహల్యకుఁ గోరికైనది

యీపాదమేకదా యీక్షింప దుర్లభము

యీపాదమేకదా యీవేంకటాద్రిపై నిరవైనది ॥ ఈపా ॥ 66

11 రేకు

అహిరి

అలరఁ జంచలమైనఆత్మలందుండ నీ-

యలవాటు నేనె నీవుయ్యాల

పలుమారు ంనుచ్చాసపవనమందుండ నీ-

భావంబు దెలిపె నీవుయ్యాల

॥ పల్లవి ॥

ఉదయాస్త శైలంబు లొనరఁ గంభములై న-

వుడుమండలము మోఁచె నుయ్యాల

అదన నాకాశపద మడ్డదూలంబై న

అభిలంబు నిందె నీవుయ్యాల

పదిలముగ వేదములు బంగారుచేరులై

పట్ట వెరపైతోఁచె నుయ్యాల

వదలికిటు ధర్మదేవతపీఠమై మిగుల

వర్ణింప నరుదాయ నుయ్యాల

॥ అల ॥

మేలుకట్లయి మీకు మేఘమండలమెల్ల

మెఱుఁగునకు మెఱుఁగాయ నుయ్యాల

నీలశైలమువంటినీమేనికాంతికిని

నిజమైనతొడవాయ నుయ్యాల

పాలిండ్లు గదలఁగాఁ బయ్యదలు రాఁపాడ

భామినులు వడినూచునుయ్యాల

వోలి బ్రహ్మాండములు వొరగునోయని భీతి-

నొయ్యనొయ్యన వూఁచి రుయ్యాల

॥ అల ॥

కమలకును భూసతికి కదలుకదలుకు మిమ్ముఁ

గొఁగిలింపఁగఁజేసె నుయ్యాల

1 'నుశ్వాస' అని రేకు. 'ఉశ్వాస' పదము రేకు నందులేక 'ఉయ్యాల' అనియే వున్నది.

అమరాంగనలకు నీహావభావవిలాస
మందంద చూపె నీవుయ్యాల
కమలాసనాదులకుఁ గన్నులకు పండుగై
గణుతింప నరుదాయ నుయ్యాల
ంకమనీయమూర్తి వేంకటశైలపతి నీకు
కడువేడుకై వుండె నుయ్యాల

॥ అల ॥ 67

నాట

ఘోరవిదారణ నారసింహ నీ-
వీరూపముతో నెట్లుండితివో

॥ పల్లవి ॥

ఉడికెడికోపపుటూర్పులఁ గొండలు
పొడివొడియై నభమునకెగయ
బెడిదపురవమున పిడుగులు దొరుగఁగ
యెడనెడ నీ వపు దెట్లుండితివో.

॥ ఘోర ॥

కాలానలములు గక్కుచు నయన-
జ్వాలల నిప్పులు చల్లుచును
భాలాక్షముతో బ్రహ్మాండకోట్ల-
కేలికవై నీ వెట్లుండితివో.

॥ ఘోర ॥

గుటగుటరవములు కుత్తికఁ గులుకుచు
గిటగిటఁ బండ్లు గీటుచును
తటతటఁ బెదవులు దవడలు వణకఁగ
ఇటువలె నీ వపుదెట్లుండితివో

॥ ఘోర ॥

గోళ్ళమెఱుఁగుల కొంకులపెదపెద—
 వేళ్ళ దిక్కులు వెదకుచును
 నీళ్ళతీగెలు నీగుడఁగ నోర ను—
 చ్చిళ్ళ గమ్మఁగ నెట్లుండితివో.

॥ ఘోర ॥

హిరణ్యకశిపుని నేపడఁచి భయం—
 కరరూపముతోఁ గడుమెరసి
 తిరువేంకటగిరిదేవుడ నీవీక
 యిరవుకొన్ననాఁ దెట్లుండితివో.

॥ ఘోర ॥ 68

గౌళ

నేల మిన్ను నొక్కతైననీబంటు చొక్క—
 వేలనే యజ్ఞునిఁ దెగవేసెఁగా నీ బంటు.

॥ పల్లవి ॥

ఉంగరమెగరవేసి యుదధిలోఁ బడకుండ
 నింగికిఁ జెయిచాచె నీబంటు
 శచంగున జలధిదాఁటి జంబుమాలి నిలమీఁద
 కుంగఁదొక్కి పదములఁ గుమ్మెఁగా నీబంటు

॥ నేల ॥

వెటగా రావణు రొమ్మువిరుగఁ జేతనే గుద్దె
 నిట్టతాడుపంటివాఁడు నీబంటు
 దిట్టయె మందులకొండ లేమున నడురేయి
 పట్టపగలుగఁ దెచ్చె బాపురే నీబంటు

॥ నేల ॥

నిడురేకు 11 లోనిపాఠములు 2 నిగిడి నోర. 3. గారఁగ. 4. డవై యిందిరవుకొంటి.
 ఇందు 2'3 చరణములు వ్యత్యస్తముగాఁ గలవు. దీనిరాగము 'అహిరి' గా ఇందున్నది.

౧. 'నోరను చ్చిళ్ళ' అని పూ.ము. పా. ౨. 'చంగవ' అని రేకు

అలర నన్నియుఁ జేసి అజునిపట్టానకు
 నిలుచున్నాఁ దదివో నీబంటు
 బలువేంకటేశ ఈ ¹ పవననందనుఁడు
 కలిగి లోకములెల్లఁ గాచెఁగా నీబంటు

॥ నేల ॥ 69

దేవగాంధారి

తలఁచినవిన్నియుఁ దనకొరకేఁ వెలిఁ
 దెలియుట దనలోఁ దెలియుటకొరకే

॥ పల్లవి ॥

ఉదయమందుట భవముడుగుటకొరకే
 చదువుట మేలువిచారించుకొరకే
 బ్రదుకుట పురుషార్థపరుఁడౌటకొరకే
 యెదిరిఁ గనుట తన్నెఱుఁగుటకొరకే

॥ తలఁ ॥

తగులుట విడివడఁదలఁచుటకొరకే
 నొగులుట కర్మమనుభవించుకొరకే
 చిగురౌట కొమ్మయి చెలఁగుటకొరకే
 బెగడుట దురితము పెడఁబాయుకొరకే

॥ తలఁ ॥

యావలఁ జేయుట ఆవలికొరకే
 ఆవలనుందుట యీవలికొరకే
 యీవలనావల నెనయఁ దిరుగుటెల్ల
 శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరుటకొరకే

॥ తలఁ ॥ 70

కన్నడగౌళ

ఎంతసేసినా నెడయకే పోయ
 ముంతలోనినీట మునిఁగిలేచుట

॥ పల్లవి ॥

ఉట్టిపై చెరలాట మూరఁబొత్తులకూడు

పట్టుచాలనికొమ్ము(మ్మ?) బహునాయకము

వెట్టిమోపరిలాగు వెట్టివోయినపోక

నట్టింటిపై రంబు నగుఁబాటుబ్రదుకు

॥ ఎంత ॥

రాకపోకలచేత గఁగినపెనుఁబుండు

వాకులేనివరము వలవనివలపు

యేకాలము వేంకటేశునికృపలేక

ఆకడీకడ నడయాడెడినడపు

॥ ఎంత ॥ 71

12 రేకు

బొలి

పరదేశిపట్టణమున పదుగురునేగురుఁ గూడుక

పరగఁగ వరి చెడ నూదర బలిసినయట్లాయ.

॥ పల్లవి ॥

ఈరేలేడియతఁ డలసత నూరకయుండఁగ నడుముల-

వారలు నిక్కపుఁగ ర్తలవలె నుండినగతిని

ధీరత చెడి తను జీవుఁడు దెలియఁగనేరక¹యుండిన

ధారుణిలోపల దొంగలధర్మాననమాయ

॥ పర ॥

వాడలంతంతకుఁ జిక్కఁగ నుచ్చినరోగము సుఖమున-

తెడమియ్యక నానాటికి నేచినచందమున

తడఁబడువిజ్ఞానము గతిదప్పఁగ బలుపగుపట్నము

కడుఁజెడఁగా, మాలవాడ ఘనమైనట్లాయ

॥ పర ॥

పొసఁగఁగ నిది గని యదికుఁడు పుక్కటా²కాండ నందరిఁ

బసమారిచి³ మొదలికర్తఁ బాలించినగతిని

పసగలతిరువేంకటగిరిపతి నాహహపుఁబురి నీ-

పసమై వెన్న(న్న?)కుఁ బండ్లు వచ్చినయట్లాయ ॥ పర ॥ 72

నిదురేకు 88 1. యుండఁగ 2. పుక్కటి. 3. మాలిచి.

౧. 'విగ్నానము' అని రేకు.

వరాళి

పోరా పోరా యమ్మలాల బొమ్మలాటవారము

యీరసాన మమ్ము నిట్టే యేమి నేనేరు

॥ పల్లవి ॥

ఊరులేనిపొలమేర వాడలుమోచుకొని నేము

తేరదేహ మెక్కుకొని తిరిగేము

వారుపీరనుచు వట్టివావులు నేనుక లేని-

పేరుపెట్టుకొని లోలోఁ బిరువీకులయ్యేము

॥ పోరా ॥

బుద్ధిలేనిబుద్ధితోడ పొందునేనుకొని వట్టి-

యెద్దుబండికంటింసంది నీఁగేము

నిద్దరలో తెలివంటా నీడలోని యెండంటా

వుద్దువుద్దులై లేనివాద్దిక నున్నారము

॥ పోరా ॥

మాటులేనిమాటు దెచ్చి మరఁగువెట్టుక వట్టి-

మేటానమేట్లవలె మెరనేము

గాటమైనతిరువేంకటగిరినిలయుని-

నాటకమే నిజమని నమ్మిక నున్నారము

॥ పోరా ॥ 73

రామక్రియ

ఎవ్వఁడో కాని యెరఁగరాదు కడు-¹

దవ్వలనే వుండు తలఁపులోనుండు

॥ పల్లవి ॥

ఎడయవు తనరెక్క లెగసిపోలేడు

కడు దాఁగుఁగాని దొంగయుఁ గాఁడు

వడిఁ గిందుపడును నేవకుఁడునుఁ గాఁడు

వెడఁగుగోళ్ళు వెంచు విటుఁడునుఁ గాఁడు

॥ ఎవ్వఁ ॥

నిదురేకు 43. 1. కడుఁగడు. ౧. 'సంది' ఇది పూ. ము. న తప్పినది. రేకులో నున్నది.

౨. 'యంద' అని రేకు. ౩. ఇందు దశావతారపమన్వయము కలదు.

మిగులాఁబొట్టివాఁడు మింటికినిఁ బొడవు

జగదాలు తపసివేషములును

మగువకై పోరాడు మరి విరక్తుఁడును

తగుఁగాఁపుఁబనులు నెంతయుఁ దెల్లఁదనము.

॥ ఎవ్వఁ ॥

తరుణుల వలపించు తగిలి పైకొనఁడు

తురగముఁ దోలు రౌతునుఁ గాఁడు

తిరువేంకటాద్రిపైఁ దిరుగు నెప్పుడును

పరమమూర్తియై పరగు నీఘనుఁడు.

॥ ఎవ్వఁ ॥ 74

శ్రీరాగం

నిత్యాత్మఁడై యుండి నిత్యఁడై వెలుఁగొందు

సత్యాత్మఁడై యుండి సత్యమై తానుండు

ప్రత్యక్షమై యుండి బ్రహ్మమై యుండు సం-

స్మత్యఁ డీతిరువేంకటాద్రివిభుఁడు

॥ పల్లవి ॥

ఏమూర్తి లోకంబులెల్ల నేలెడునాతఁ-

దేమూర్తి బ్రహ్మాదులెల్ల వెదకెడునాతఁ-

దేమూర్తి నిజమోక్షమియ్యఁజాలెడునాతఁ-

దేమూర్తి లోకై కహితుఁడు

యేమూర్తి నిజమూర్తి యేమూర్తియునుఁ గాఁడు

యేమూర్తి తై మూర్తు లేకమైనయాతఁ-

దేమూర్తి సర్వాత్మఁ దేమూర్తి పరమాత్మఁ-

డామూర్తి తిరువేంకటాద్రివిభుఁడు

॥ నిత్యా ॥

యేదేవుదేహమున నిన్నియున్జన్మించె

నేదేవుదేహమున. ¹నిన్నియును నణఁగె మరి

యేదేవువిగ్రహం బీనకల మింతయును

యేదేవునేత్రంబు లినచంద్రులు

అహారి

అతిదుష్టుడ నే నలసుడను

యితరవివేకం బిడనేది

॥ పల్లవి ॥

ఎక్కడం నెన్నిట యేమి సేసినా

నిక్కపుడప్పులు నేరములు

గక్కన నిన్నిట కలిగినవే

దిక్కుగాక మరి దిక్కేది

॥ అతి ॥

మోరపుటాపము కోట్లసంఖ్యలు

చేరువ నివె నాచేసినవి

నీరసునకు నిటు నీకృప నాకిక

కూరిమి నా యెడ గుణమేది

॥ అతి ॥

యెఱిగి చేసినది యెఱిగక చేసిన-

కొఱతలు నా యెడ గోటు లివే

వెఱపు దీర్చి శ్రీవేంకటేశ¹ కావు

మఱవక నాగతి మరి యేది

॥ అతి ॥ 78

కన్నడగౌళ

దైవకృతంబట చేతట తనకర్మాధీనంబట

కావలసినసౌఖ్యంబులు గలుగ కమానీనా

॥ పల్లవి ॥

ఎక్కడిదుఃఖపరంపర లెక్కడిసంసారంబులు

యెక్కడిజన్మము ప్రాణులకేలా కలిగినది

యెక్కడిమోహవిడంబన యెక్కడియాశాబద్ధ(ంధ?)ము

యెక్కడికెక్కడ నిజమై యివి దానుండీనా

॥ దైవ ॥

నిడు రేఖ. 29. 1. వేంకట కావుము.

౧. 'నిన్నిట' అని రేఖ. ౨, ౪. 'యెడ' అని రేఖ

యీకాంతలు నీద్రవ్యము లీకన్నులవెడయాసలు
 యీకోరికె లీతలఁపులు యిట్టే వుండీనా
 యీకాయం బస్థిరమన కీదుర్దశలకు లోనై
 యీకల్మషములఁ బొరలఁగ నివి గడతేరీనా

॥ దైవ ॥

దేవశిఖామణితీరుమలదేవునికృపగలచిత్తము
 పావనమై దురితంబులఁ బాయక మాసినా
 అవిభుకరుణారసమున నతఁడే తను మన్నించిన
 అవేడుక లీవేడుక లాసలు నేసినా

॥ దైవ ॥ 79

శంకరాభరణం¹

అదిమపూరుషుఁ డచ్యుతుఁ డచలుఁ డనంతుం డమలుఁడు
 అదేవుఁ డీతఁడేపో హరి వేంకటవిభుఁడు

॥ పల్లవి ॥

ఏకార్ణవమై ఉదకములేచినబ్రహ్మాండములోఁ
 బైకొనియుండఁగ నొకవటపత్రములోపలను
 చేకొని పవళింపుచు నొకశిశువై వడిఁ దేలాడిన—
 శ్రీకాంతుఁ డీతఁడేపో శ్రీవేంకటవిభుఁడు

॥ అది ॥

అరుదుగ బలిమద మడఁపఁగ నాకనమంటినరూపము
 సరుగన భూమింతయు నొకచరణంబున గొలచి
 పరగినపాదాంగుటమున బ్రహ్మాండము నగిలించిన
 పరమాత్ముఁ డీతఁడేపో పతివేంకటవిభుఁడు

॥ అది ॥

క్షీరపయోనిదిలోపల శేషుఁడు పర్యంకముగా
 ధారుణీయును సిరియునుఁ బాదము లొత్తఁగను²
 చేరువఁ దను బ్రహ్మాదులు సేవింపఁగఁ జెలుఁవొందెడి³
 నారాయణుఁ డీతఁడే వున్నతివేంకటవిభుఁడు

॥ అది ॥ 80

1. పెద్దరేఖలో దీనిరాగము సామంతము. ౧. 'అనంతుఁడమలుఁడు' అని రేఖ.
 నిడురేఖ 11. 2. పాదంబులు గుడ్డగను 3. వెలుఁగొందెడి

దేసాశం

అప్పులవారే అందరును

కప్పంగఁ దిప్పంగఁ గర్తలు వేరీ

॥ పల్లవి ॥

ఎక్కడ చూచిన నీప్రపంచమునఁ

జిక్కులు సిలుగులుఁ జింతలునే

దిక్కెవ్వరు యీతీదీపులలోఁ

దిక్కుముక్కులకు దేవుడెకాక

॥ అప్పు ॥

యేదిం దలంచిన నేకాలంబును¹

సూదులమూటలనుఖము లివి

కాదన నొననఁ గడ గనిపించఁగ²

పోదికాఁడు తలఁపునఁ గలఁ దొకఁడే

॥ అప్పు ॥

యెన్నఁడు వీడీ³ నెప్పుడు వాసీఁ

బన్నినతమతమబంధములు

పున్నతి నేయఁగ పొప్పులు నెరపఁగ

వెన్నఁడు వేంకటవిభుడే కలఁడు⁴

॥ అప్పు ॥ 81

శంకరాభరణం

పాపములే సంబళమెపుడూ యీ-

యాపదఁబడి నే నలనేనా

॥ పల్లవి ॥

ఎన్నిపురాణము లెటువలె విన్నా

మన్నమనువు దిమ్మరితనమే

నన్ను నేనే కానఁగలేనట నా-

విన్నచినుకులకు వెఱచేనా

॥ పాప ॥

నిడురేకు 11లో 1. ఏదిచూచినను ఇటువలెనేపో 2. నొననఁ గర్తలు వేరీ 3. ఎన్నఁడు వీడీ
4. దేకాక. ౧. 'దలంచిన' అని రేకు.

యెందరువెద్దల నెట్లఁ గొలిచినా
నిందల నామతి నిలిచినా
కందువెఱిగి చీకటికిఁ దొలఁగనట
అందఱుఁబరమిఁక నందేనా

॥ పాప ॥

తిరువేంకటగిరిదేవుడే పరమని
దరి గని తెలి విఁక దాఁగినా
తిరముగ నినుఁ జింతించినచింతే
నిరతము ముక్తికి నిధిగాదా

॥ పాప ॥ 82

14 రేకు

ముఖారి

ఎందుఁ జొడమితిమో యెఱుఁగము మా-
కందువ శ్రీహరికరుణేశాక

॥ పల్లవి ॥

ఏటిజన్మమో యెఱుఁగము పర-
మేటిదో నే మెఱుఁగము
గాఁటపుకమలజుఁ గాఁచినయా-
నాఁటకుడే మానమ్మినవిభుఁడు

॥ ఎందుఁ ॥

యెవ్వారు వేల్పులో యెఱుఁగము సుర -
లెవ్వరో నే మెఱుఁగము
రవ్వగుశ్రీ సతీరమణుఁడు మా-
కవ్వనజోదరుఁ డంతరియామి

॥ ఎందుఁ ॥

యింకానేటిదో యెఱుఁగము యీ -
యంకెలఞ్జాముల నలయము
ఁకెల దనుజులఁ జదిపినతిరు -
వేంకటేశుఁడు మావిడువనివిభుఁడు

॥ ఎందుఁ ॥ 83

రామక్రియ

వెలయునిన్నియును ० వృథా వృథా
తలఁపున శ్రీహరిఁ దడసినను

॥ పల్లవి ॥

ఎడయనిపుణ్యము లెన్నియైనా
విడువక నేయుట వృథా వృథా
బడిబడి నే శ్రీపతి నాత్మలోఁ
దడవక యితరము దడవినను

॥ వెల ॥

యెరవులతపముల నెంతైనా
విరవిరవీఁగుట వృథా వృథా
హరినచ్యుతుఁ బరమాత్మునిని
హరిగి తలఁచక మఱచినను

॥ వెల ॥

దైవము నెఱఁగక తమకమున
వేవేలై న వృథావృథా
శ్రీవేంకటగిరిచెలువునిని
నేవించక మతిఁ జెదరినను

॥ వెల ॥ 84

నాట

ఇలయును నభమును నేకరూపమై
జలజల గోళ్ళు జళిపించితివి

॥ పల్లవి ॥

ఎడసిన నలముక హిరణ్యకశిపునిఁ
దొడికిపట్టి చేతుల బిగిసి
తెడపి తొడలపై గిరిగొన నదుముక
కడుపు చించి కహకహ నవ్వితివి

॥ ఇల ॥

రొప్పుల నూర్పుల రొచ్చుల కసరులు
గుప్పుచు లాలలు గురియుచును
కప్పినబెబ్బలికసరుహుంకృతుల
దెప్పరవసురలం ధృతి¹ యణఁచితివి

॥ ఇల ॥

పెళపెళనార్చుచుఁ బెడబొబ్బలిడుచు
ధళధళ మెఱువఁగ దఁతములు
ఫళఫళ వీరవిభవరసరుధిరము
గుళగుళ దిక్కుల గురియించితివి

॥ ఇల ॥

చాతినప్రేవులఁజన్నిదములతో
వాతెరసింహపువదనముతో
చేతులువేయిటఁ జెలఁగి దితిసుతుని
పోతర మణఁపుచు భువి మెరసితివి

॥ ఇల ॥

అహోబలమున నతిరౌద్రముతో
మహామహిమల మలయుచును
తహతహ మెదుపు² చుఁ దగువేంకటపతి
యిహముఁ బరము మా కిపు దొసఁగితివి

॥ ఇల ॥ 85

సామంతం

ఇతరము లిన్నియు నేమిటికి
మతిచంచలమే మానుట పరము

॥ పల్లవి ॥

ఎక్కడిసురపుర మెక్కడివైభవ-
మెక్కడి విన్నియు నేమిటికి
యిక్కడనే పరహితమునుఁ బుణ్యము
గక్కునఁ జేయఁగఁ గల దిహపరము.

॥ ఇత ॥

నడురేఖ. 10. 1. దిటమణ. 2. రెడపుచు.

౧. 'ద్రుతి' అని రేఖ.

యెవ్వరు చుట్టము లెవ్వరు బంధువు-
 లెవ్వ రిందరును నేమిటికి
 రవ్వగులక్షీరమణునిఁ దలఁపుచు
 యివ్వలఁ దాఁ సుఖియించుట పరము.

॥ ఇత ॥

యెందరు దై వము లెందరు వేల్పులు
 యెంద రిందురును నేమిటికి
 కందు వెఱిఁగి వేంకటగిరిరమణుని
 చిందులేక కాలించిన దిహపరము

॥ ఇత ॥ 86

భూపాళం

పారితెంచి యెత్తివేసి పారవెళ్ళితిని(వి?)

నీరసపుటెద్దవైననీకు నే ముద్దా

॥ వల్లవి ॥

ఎద్దవై నన్నేల తొక్కి యేమిగట్టుకొంటివి

వాద్దనై న వచ్చి వూరకుండవై తివి

వాద్దిక భూమెత్తినయాయెద్దుకు నే ముద్దుగాక

నిద్దురచి త్తముతోడినీకు నే ముద్దా

॥ పారి ॥

కాపురపుఁబాపపునాకర్మమునుం ధరించి

వీపువగులఁగఱిదాకి విఱ్ఱవీఁగితి

ఆపఁగ నెద్దేమెఱుఁగు నడుకులచవి మూట-

మోపరివి నీకు నాముదము ముద్దా

॥ పారి ॥

మచ్చరించి అల్లనాఁడు మాలవాఁడు కాలఁదన్ని

తెచ్చినయప్పటిధర్మదేవతపు

యెచ్చరించి తిరువేంకటేశుదాసుఁడని నన్ను

మెచ్చి తాకితివి నామేను నీకు ముద్దా

॥ పారి ॥ 87

శ్రీరాగం

ఎందఁక నేచిత్త మేతలఁబో

ముందుముందు వేసారితి నులిగి వేసరితి

॥ పల్లవి ॥

ఏమి నేతు నేడచొత్తు నేమని బోధింతును

నామాఁట విని దిదే నావిహారము

యేమరినాఁ దలఁపించి నేమైనా గడించి

సాముసేసి వేసారితి జడిసి వేసారితి

॥ ఎందఁక ॥

యేడ చుట్టా లేడ బంధు లేడ పొందు లెవ్వరూ

తోడైనవారుఁ గారు దొంగలుఁ గారు

కూడుచీరగానిచోటై కొరగానిపాటై

వాడివాడి వేసారితి వదిలి వేసారితి

॥ ఎందఁక ॥

యెందునున్నాఁ డేమి నేసి నెక్కడ భోగించిని

విందులకువిందయినవేంకటేశుఁడు

యిందరిహృదయములో నిరవై యున్నాఁ డతఁడ

చెంది నన్నుఁ గాచుఁగాక చెనకి వేసారితి

॥ ఎందఁక ॥ 88

15 రేకు

ఆహారి

ఊరికిఁ బోయెడిం వోతఁడ కడు-

చేరువతెరు వేఁగి చెలఁగుమీ

॥ పల్లవి ॥

ఎడమతెరువువంక కేఁగిన దొంగలు

తొడిఁబడఁ గోకలు దోచేరు

కుడితెరువున కేఁగి కొట్టువడక మంచి-

నడిమితెరువుననే నడవుమీ

॥ ఊరి ॥

అడ్డపుఁదెరువుల నటునిటుఁ జుట్టాలు
 వెడ్డువెట్టుచు నిన్ను వేచేరు
 గొడ్డేరేచిన్నదిడ్డితెరువు వోక
 దొడ్డతెరువువంక తొలఁగుమీ

॥ ఊరి ॥

కొండతెరువు కేఁగి కొంచపుసుఖముల
 బండై తిరుగుచు బడలేవు
 అండనుండెడిపరమాత్ముని తిరుమల-
 కొండతెరువు తేఁకువ నేఁగుమీ

॥ ఊరి ॥ 88

ఆహారి

అక్కడ నాపాట్లువడి యిక్కడ నీపాటు పడి
 కుక్కనోరికళాసమై కొల్లఁబోయ బతుకు

॥ పల్లవి ॥

ఎండచేత నీడచేత నెల్లవాఁడు నిట్లానే
 బండుబండై యెందుఁ గడపల గానక
 వుండగిలి నరకాల నుడుకబోయెద మింక
 వండఁదరిగినకూరవలెనాయ బతుకు

॥ అక్క ॥

పంచమహాపాతకాలబారిఁ బడి భవములఁ
 దెంచి తెంచి ముడివేయఁ దీదీపురై
 పొంచినయాసలవెంటఁ బొరలఁబోయెద మింక
 దంచనున్నరోలిపిండితలఁపాయ బతుకు

॥ అక్క ॥

యీదచేత వానచేత నెల్లనాఁడుఁ బాయని-
 బాదచేత మేలెల్ల బట్టబయలై
 గాదిలివేంకటపతిఁ గానఁగఁబోయెద మింక
 బీదగగచినబూరెప్రియమాయ బ్రదుకు

॥ అక్క ॥ 90

సామంతం

నాఁటికి నాఁడే నాచదువు

మాటలాడుచును మఱచేటిచదువు

॥ పల్లవి ॥

ఎనయ నీతని నెఱుఁగుటకే పో

వెనకవారు చదివినచదువు

మనసున నీతని మఱచుటకే పో

పనివడి యిప్పటిప్రౌఢలచదువు

॥ నాఁటి ॥

తెలిసి యితనినే తెలియుటకే పో

తొలుతఁ గృతయుగాదులచదువు

కలిగినయీతనిఁ గాదననే పో

కలియుగంబులోఁ గలిగినచదువు

॥ నాఁటి ॥

పరమని వేంకటపతిఁ గనుటకే పో

దొరలగుబ్రహ్మాదులచదువు

సిరుల నితని మఱచెడికొరకే పో

విరసపుజీవులవిద్యలచదువు

॥ నాఁటి ॥ 91

నాట

ఇటు గరుడని నీ వెక్కినను

పటపట దిక్కులు బగ్గనఁ బగితె

॥ పల్లవి ॥

ఎగసినగరుడని యేపున 'ధా'యని

జిగిదొలఁక చబుకుచేసినను

నిగమాంతంబులు నిగమసంఘములు

గగనము జగములు గడగడ వడఁకె

॥ ఇటు ॥

బిరుసుగ గరుడని పేరెము దోలుచు
 బెరసి నీవు గోపించినను
 సరుస నఖిలములు ఋర్జరితములై
 తిరువున నలుగడ దిరదిరఁ దిరిగె

॥ ఇటు ॥

పల్లించిననీపసిఁడిగరుడనిని
 కెల్లన నీ వెక్కినయపుడు
 రుల్లనె రాక్షససమితి నీమహిమ-
 వెల్లి మునుఁగుదురు వేంకటరమణా

॥ ఇటు ॥ 92

నాదరామక్రియ

ఈసుర లీమును లీచరాచరములు
 యీసకలమంతయు నిది యెవ్వరు

॥ పల్లవి ॥

ఎన్నిక నామము లిటు నీవై యుండఁగ
 యిన్నినామములవా రిది యెవ్వరు
 వున్నచోటనే నీవు వుండుచుండఁగ మరి
 యిన్నిటాఁ దిరుగువా రిది యెవ్వరు

॥ ఈసు ॥

వొక్కరూపై నీవు వుండుచుండఁగ మరి
 తక్కిన యీరూపములు తా మెవ్వరు
 యిక్కడనక్కడ నీవు యిటు ఆత్మలలోనుండ
 ముక్కువ నుండువారు మరి యెవ్వరు

॥ ఈసు ॥

శ్రీవేంకటాద్రిపై చెలఁగి నీ వుండఁగా
 దైవంబులనువారు తా మెవ్వరు
 కావలసినచోట కలిగి నీ వుండఁగ
 యీవిశ్వపరిపూర్ణు లిది యెవ్వరు

॥ ఈసు ॥ 93

లలిత

తాప లేక మీడ లెక్కఁదలఁచేము

యేపులేనిచి త్తముతో యీహీహీ నేము

॥ పల్లవి ॥

ఎఱుకమాలినబుద్ధి యె(నె?) వ్వరై నాఁ బతులంటా

తెఱఁగెఱఁగక వీధిఁ దిరిగేము

పఱచై నజవరాలు పరులెల్లా మగలంటా

వొఱపునిలిపిన ట్లోహోహో నేము

॥ తాప ॥

యిందరును హీతులంటా యెందై నా నుఖమంటా

పొందలేనిబాధఁ బొరలేము

మందమతివాఁడు యెండమావులు చెరువులంటా

ఆందునిందుఁ దిరిగిన ట్లాహోహో నేము

॥ తాప ॥

మేటివేంకటేశుఁ బాసి మీఁదమీఁదఁ జవులంటా

నాటకపుతెరువుల నడిచేము

గూటిలో దవ్వలవాఁడు కొండలెల్ల నునుపంటా

యేటవెట్టి యేఁగిన ట్లీహీహీ నేము

॥ తాప ॥ 94

16 రేకు

శ్రీరాగం

ఏది చూచినఁ దమకు యిస్సయును నిటువలెనె

వేడువిడిచినకూడు వెదకినను లేదు

॥ పల్లవి ॥

ఏకాంతసౌఖ్యంబు లెక్కడివి ప్రాణులకు

పైకొన్నదుఃఖముల పాలుపడె(డి?)గాక

యేకమగుపుణ్యంబు లేడఁగల విందరికి

తైకొన్నదురితములు కలపాటిగాక

॥ ఏది ॥

హితవైనమమకార మెందుఁగల దిందరికి

ప్రతిలేనివిరహతాపముకొలఁదిగాక

మతిలోనివేడుకలు మరియేవి మనుజులకు

జితమైనదైవమిచ్చినపాటిగాక

॥ ఏది ॥

యిరవైనదైవకృప యేల దొరకునుఁ దమకు

పరిమైనకర్మంబు పరిపాటిగాక

యెరవైనపెనుబంధ మేల వీడెడు నాత్మఁ

దిరువేంకటేశుకృప తిరమైనఁగాక

॥ ఏది ॥ 95

బౌళి

చూడరెవ్వరు దీనిసోద్యంబు పరికించి

చూడఁజూడఁగఁ గాని నుఖ మెఱఁగరాదు

॥ పల్లవి ॥

౧ ఎడతెగనిమమత వేయఁగరానిపెనుమోపు

కడలేనియాస చీకటిదవ్వకొనట

నిడివై నకనుచూపు నీడనుండిన యెండ

వడిచెడనితమకంబు వట్టితాపంబు

॥ చూడ ॥

బుద్ధిమానినచింత పోనియూరికిఁ దెరువు

పొద్దువోవనివలపు పొట్టపొంకంబు

యెద్దుఁబట్టినసివం బెఱుకమాలినప్రియము-

లొద్దికవిహారింబు లుబ్బుఁగవణంబు

॥ చూడ ॥

తీపులోపలితీపు తిరువేంకటేశ్వరుని-

చూపు, దనుఁబొడగననిచూపు లోచూపు,

అపదలువా యునెయ్యపుఁదలఁపు లీ(లో?)తలఁపు

రూపైనరుచిలోనిరుచి వివేకంబు

॥ చూడ ॥ 96

౧. 'ఎడ' ను, 'యడ' గ భావించిరేమో? కాకున్న యతిభంగము.

౨. 'యండ' అనిరేకు.

౩. 'ఒద్దిక, పూ. ము. పా.

నాట

ఎవ్వరెవ్వరివాడొ యీ జీవుఁడు చూడ-

నెవ్వరికి నేమానొ యీజీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

ఎందరికిఁ గొడుకుగాఁ డీజీవుఁడు వెనక-

కెందరికిఁ దోఁబుట్టఁ డీజీవుఁడు

యెందరిని భ్రమయించఁ డీజీవుఁడు దుఃఖ-

మెందరికిఁ గావింపఁ డీజీవుఁడు

॥ ఎవ్వ ॥

యెక్కడెంక్కడఁ దిరుగఁ డీజీవుఁడు వెనక-

కెక్కడో తనజన్మ మీజీవుఁడు

యెక్కడిచుట్టము దనకు నీజీవుఁడు యెప్పు-

డెక్కడికి నేఁగునో యీజీవుఁడు

॥ ఎవ్వ ॥

ఎన్నఁడును జేటులేనీజీవుఁడు వెనక-

తెన్నిదనువులు మోపఁ డీజీవుఁడు

యెన్నఁగలతిరువేంకటేశుమాయలఁ దగిలి

యెన్నిపదవులఁ బొందఁ డీజీవుఁడు

॥ ఎవ్వ ॥ 97

సామంతం

ఎంతచేసిన తనకేది తుద

చింత శ్రీహరిపైఁ జిక్కుటే చాలు

॥ పల్లవి ॥

ఎడపక పుణ్యా లెన్నిచేసినాఁ

గడమే కా కిఁకఁ గడ యేది

తడఁబడ హరియే దైవమనుచు మది

విడువకవుండినవెరవే చాలు

॥ ఎంత ॥

యెన్నితపము లివి యెట్లఁ జేసినా

అన్నువ కధికము కలవేదిం

వన్నెలఁ గలఁగక వనజాక్షినిపై

అవున్నచిత్త మది వొక్కటే చాలు

॥ ఎంత ॥

యిందరివాదము లెట్ల గెలిచినా

కందే గా కిఁక గరిమేది

ఇందరినేలినయీవేంకటపతి

పొందగుమహిమలపొడవే చాలు

॥ ఎంత ॥ 98

నారణి

ఏఁనయనలచూపు లెంత సౌబగ్గై యుండు

ప్రాణసంకటములగుపనులు నట్లుండు

॥ పల్లవి ॥

ఎడలేనిపరితాప మేరితిఁ దా నుండు

అడియాసకోరికెలు నటువలెనె యుండు

కడలేనిదుఃఖసంగతి యెట్లఁ దా నుండు

అడరుసంసారంబు నట్లనే వుండు

॥ ఏణ ॥

చింతాపరంపరలఁ జిత్త మది యెట్లుండు

వంతఁదొలఁగనిమోహవశము నట్లుండు

మంతనపుఁబనులపయి మనసు మరి యెట్లుండు

కంతుఁకరమార్గములగతి యట్ల నుండు

॥ ఏణ ॥

దేవుఁడొక్కఁడెయనెడితెలివి దన కెట్లుండు

శ్రీవేంకటేశుకృపచేత లట్లుండు

భావగోచరమైనపరిణ తది యెట్లుండు

కై వల్యసౌఖ్యసంగతులు నట్లుండు

॥ ఏణ ॥ 99

గీతం - నాట

యేదైవముశ్రీపాదన్న(న?)భమునఁ బుట్టినగంగ
 త్రిలోకపావనము చేయను త్రిపథగామిని ఆయను
 యేదైవమునాభినలినంబున జనియించినఅజుండు
 అఖిలాండంబులు సృజియింప నధిపతి ఆయను
 యేదైవముపురస్థలంబు దినకును మందిరమైనయిందిర
 మాతయయ్యె యీజగంబులకెల్లను
 యేదైవముఅవలోకన మింద్రాదిదివిజగణంబుల-
 కెల్లప్పుడును సుఖంబు లాపాదించును
 యేదైవము దేహవస్తు శ్రీ(వస్తు)వని అనిమిషులందరుఁ గూడి
 శ్రీనారాయణదేవుండని నమ్మియుండుచురు
 ఆదేవుడే సిరుల కనఁతవరదుఁడు తిరువేంకట-
 గిరినాథుఁ డుభయవిభూతినాథుడే నానాథుఁడు ॥ ఏదై ॥ 100

17 రేకు

అహారి

ఏటికిఁ దలఁకెద రిందరును
 గాఁటపుసిరు లివి కానరొ ప్రజలు ॥ పల్లవి ॥
 ఎండలఁ బొంలక యేచినచలిలో-
 నుండక చరిలో నుడుకక
 అడనున్నహరి నాత్మఁదలఁచిన
 పండినపసిఁడే బ్రతుకరొ ప్రజలు ॥ ఏటి ॥

౧. ఈపాటకు పల్లవి చరణ విభాగములు రేకులో చూపలేదు. 'గంగ'తరువాత-
 నిలువుగీత ప్రామాదికమా? ప్రాసపద్ధతితో రెండేసిపంక్తు లొకపాదముగ స్వీకరిస్తే,
 మొదటిపాదగుపంక్తులు పల్లవిగ, తరువాతియెనిమిదిపంక్తులు ఒకచరణముగ కాగా, ఒంటి
 చరణముతో ముగిసినది కావచ్చు. ఈ వాఙ్మయమున ఈ పద్ధతి అపురూపమే.
 ౨. ఈ చివ్వగుర్తులోని 'వస్తు' కూడా రేకులో నున్నది.

అడవుల నలయక ఆకునలముఁ దిని

కడుపులు గాలఁగఁ గరఁగక

బడిబడి లక్ష్మీవతికి దాసులై

పొడవగుపదవులఁ బొందరొ ప్రజలు

॥ ఏటి ॥

పొక్కెటికాళ్ళ పుండ్లు రేఁగఁగ

దిక్కులనంతటఁ దిరుగక

గక్కన తిరువేంకటగిరిపతిఁ గని

వాక్కమనసుతో నుండరొ ప్రజలు

॥ ఏటి ॥ 101

బొలి

ఏదితుద దీని కేదిమొదలు

పాదుకొనుహరిమాయఁ బరగు జీవునికి

॥ పల్లవి ॥

ఎన్నిబాధలు దనకు నెన్నిలంపటములు

యెన్నివేదనలు మరి యెన్నిదుఃఖములు

యెన్నిపరితాపంబు లెన్నిదలపోఁజలు

యెన్ని చూచిన మరియు నెన్నైనఁ గలవు

॥ ఏది ॥

యెన్నికొలుపులు దనకు నెన్నియనుచరణలు

యెన్నియాసలు మరియు నెన్నిమోహములు

యెన్ని గర్వములు దనకెన్ని దైన్యంబు లివి వి

ఇన్నియునుఁ దలఁప మరి యెన్నైనఁ గలవు

॥ ఏది ॥

యెన్నిటికిఁ జింతించు నెన్నిటికిఁ హర్షించు

నెన్నిటికి నాసించు నెన్నిటికిఁ దిరుగు

యిన్నియును దిరువేంకటేశులీలలు గాఁగ-

నెన్ని చూచినను దా నెవ్వఁడును గాఁడు

॥ ఏది ॥ 102

సామంతం

చక్కఁదనములవారసతులాల

యిక్కువతెక్కువల మీ రేమి నేనే రికను¹ || పల్లవి ||

ఒప్పుగా నరకము మాకు బిళిచ్చి మనమెల్ల

కప్పముగొంటిరిగా యంగనలార

అప్పుడే గోవిందునికి ఆహినెట్టితిఁ జిత్తము

యిప్పుడు యెమ్మెల మీ రేమి నేనే(?)రికను² || చక్క ||

పంచమహాపాతకాలబారిఁ దోసి మాసిగ్గులు

లంచముగొంటిరిగా నెలఁతలార

వంచనతోడుత హరివారమైతి మీఁక మీ-

యించుకగుట్టుల(లు?) మీరెందు చోచ్చే³ రికను || చక్క ||

దొంగిలి మాగుట్టులెల్లా దోవ వేసి మరుబారి

భంగపెట్టితిరిగా వోభామలార

చెంగలించి వేంకటేశునేవకుఁ జొచ్చితిమి

యెంగిలిమోవులును మీ రేడఁబడే రికను || చక్క || 103

బొళి

ఎట్టుచేసినఁ జేసె నేమి నేయఁగవచ్చు

చుట్టపువిరోధంబు సూనాస్తుచెలిమి || పల్లవి ||

ఒడలిలోపలిలోగ మొనరఁ బరితాపంబు

కడుపులోపలిపుండు కడలేనియాస

తడిపాఁతమెడగోఁత తలఁపువిషయానక్తి

గుడిమీఁదితరువు కలకులము(లలుగులము?)ప్రాణలకు || ఎట్టు ||

నిదురేకు 28. 1. యెక్కువ తక్కువలు మీరు యెందుఁబోయేరికను.

2. యెమ్మెల మీరు నేడఁ జొచ్చేరికను; 3. గుట్టును మీరు యెందు.

౧. బలి+ఇచ్చి. బలి=చర్మకోశము. 'బలి' చామరదండే శ్రీత్వక్కోశే గృహదారుణి, ఇత్యాదిగా ప్రతాపవిఘంటు.

నీడలోపలయెండ నెలకొన్న బంధంబు
 గోడపైనున్నంబు కొదలేనియెఱుక
 పాడూరిలో బ్రదుకు పాపకర్మపుబుద్ధి
 తాడుపైతపను తమధనము ప్రాణులకు

॥ ఎట్టు ॥

మంటజేసినబొమ్మమనికి సంసారంబు
 రెంటికినిగానివీరిడికొలుపు బ్రదుకు
 యింటివేలుపువేంకటేశుఁ గొలువక పరుల-
 వెంటఁ దిరుగుట వోడవిడిచివదరిడుట

॥ ఎట్టు ॥ 104

పరాశి

తలఁపు కామాతురత్వముఁ దనలవడిన-
 నిల నెట్టివారై న నేలాగు గారు

॥ పల్లవి ॥

ఓలి నిరువురుసతుల నాలింగనమునేయ
 లోలుఁ డటుగాన నాలుగుచేతులాయ
 వేలసంఖ్యలుసతుల వేడుకల రమియింపఁ
 జాలపడెఁగాన రూపములు పెక్కాయ

॥ తలఁ ॥

పొలయలుకకూటములభోగి దా నటుగాన
 మలసి యొక్కొకవేళ మారుమొగమాయ
 లలితలావణ్యలీలావిగ్రహముగాన
 కొలఁదివెట్టఁగరానిగోళ్ళు 'నిడుపాయ

॥ తలఁ ॥

చిరభోగసౌఖ్యములఁ జెంద ననుభవిగాన
 ఓరువేంకటాచలాధీశ్వరుండాయ
 పరిగ సంసారసంపదకు బద్ధుఁడగాన
 అరుదుగా సకలాంతరాత్మకుఁడాయ

॥ తలఁ ॥ 105

లలిత

ఎక్కడిది రవన్ద లేటిదేహము లోనఁ
జిక్కి జీవుఁడు మోక్షసిరి జెందలేడు || పల్లవి ||

ఒడలు మాంసపూర మొక పూటయిన మీఁదు
గడుగకున్నఁ గొరగాదు
కడలేనిమలమూత్రగర్హిత^౨ మిది, లోను
గడుగరాదు యెంతగడిగినఁ బోదు || ఎక్క ||

అలర చిత్తము చూడ నతిచంచలము దీనఁ
గలసిన పెనుగాలి గనము
మెలుపులేనిచిచ్చు మీఁద^౩మిక్కిలిఁ గొంత
నిలుపు లేదు పట్టి నిలుపఁగరాదు || ఎక్క ||

తిరువేంకటాచలాధిపుఁడు నిత్యానంద—
కరుఁడు జీవునకు రక్షకుఁడు
కరుణించి యొకవేళఁ గాచినఁగాని మేను—
చొరకమానెడుబుద్ధి చోక దెవ్వరికి || ఎక్క || 106

18 రేకు సాళంగం

‘పుట్టుమాలినబరుబోకివి నన్నుఁ
దిట్టే వదేమోసి దిమ్మరిమాయ || పల్లవి ||

ఒరపులాడక పోవె వోసి మాయ నాతోఁ
దొరలేవు నిను ముట్ట దోసము
వెరపించే వేమోసి విష్ణుభక్తి^౪నంటా—
నెరఁగనటే నీయేతు లిన్నియును || పుట్టు ||

౧. ఇది విరుద్ధ సమాసము. ఇట్టి చిల్లరదోషముల కివాజ్ఞయమున పట్టించు లేదు.
౨. ‘గరిహిత’ రేకు. ౩. ‘మీఁదు’ కావచ్చు. ౪. మాయకూ-హరిభక్తికి సంవాద మీపాట.
విదురేకు 82. 1. సాళంగనాట.

వుడుటు చెల్లదు పో పో వోసి మాయ నా -
 యెదుర మాటలు నీకు నికనేలే,
 వదరేవు హరిభక్తివనిత, తెలియరు నే-
 నిదురవుచ్చినవారు నీవు నా కెదురా

॥ పుట్టు ॥

వొల్లవతే జీవ మోసిమాయ నీ -
 కల్లలిన్నియును లోక మెఱుగును,
 నల్లనివిభునిమన్ననభక్తి నంటాఁ
 జెల్లబో పాపపుచేడు మేయకువే

॥ పుట్టు ॥

పూరకుండవుగా వోసిమాయ నిన్నుఁ
 బేరఁ బిలువము గుంపెనలాడేవు,
 నారాయణభక్తినాతి నన్నును నిన్నుఁ
 గోరి యిందరు నెఱుగుమ రేల పోవె

॥ పుట్టు ॥

వోవవు ననుజూచి వోసిమాయ నా-
 తోవ వచ్చినను నొత్తువు నీవు,
 శ్రీవేంకటగిరిదేవునిభక్తి నా -
 హావళికే నిన్ను నలమి రిందరును

॥ పుట్టు ॥ 107

గుజ్జరి

నాపాలిఘననిధానమవు నీవే నన్ను
 నీపాల నిడుకొంటి నీవే నీవే

॥ పల్లవి ॥

ఒలిసి న న్నేలేదేవుడవు నీవే, యెందుఁ
 దొలఁగనినిజబంధుడవు నీవే
 పలుసుఖమిచ్చేసంపదవు నీవే, యిట్టే
 వెలయ నిన్నియును నీవే నీవే

॥ నాపా ॥

పొదిగి పాయని యాపుడవు నీవే, నాకు -
 నదనఁ దోడగుదేహమవు నీవే
 మదమీవాపెడినామతియు నీవే, నాకు
 వెదక నన్నియును నీవే నీవే

॥ నాపా ॥

యింకా లోకములకు నెప్పుడు ¹ నీవే, యీ -
 పంకజభవాదిదేవపతివి నీవే
 అంకిలి వాపఁగ నంతకు నీవే, తిరు -
 వేంకటేశ్వరుడవు నీవే నీవే

॥ నాపా ॥ 108

వరాళి

౧ పుడమి నిందరిఁ బట్టె భూతము కడుఁ - ¹
 బొడవై ననల్లనిభూతము

॥ పల్లవి ॥

కినిసి వోడమింగెడిభూతము
 పునుకవీఁపుపెద్దభూతము
 కనలి కవియుచీకటిభూతము
 పొనుగుసోమపుమోముభూతము

॥ పుడ ॥

చేటకాళ్ళ మించినభూతము
 పోటుదారలపెద్దభూతము
 గాఁటపుడలబింకపుభూతము
 జూటరినల్లమునుఁగుభూతము

॥ పుడ ॥

కెరిసి బిత్తరేతిరిగేటిభూతము
 పొలుపుదాంట్లపెద్దభూతము
 బలుపువేంకటగిరిపయిభూతము
 పులుగుమీఁదిమహాభూతము

॥ పుడ ॥ 109

సామంతం

చాలదా మా జన్మము నీ-

పాలింటివారమై బ్రదుకఁగఁగలిగె

॥ పల్లవి ॥

కమలాసనాదులుగాననినీపై

మమకారమునేయ మార్గము గలిగె

అమరేంద్రాదులకందరానినీ -

కొమరై ననామము కొనియాడఁగలిగె

॥ చాల ॥

సనకాదులును గానఁజూచినిన్ను

తనివోవ మతిలోనఁ దలపోయఁగలిగె

ఘనమునీంద్రులకు నగమ్యమైవున్న -

నిను సంతతమును వర్ణింపఁగలిగె

॥ చాల ॥

పరమమై ంభవ్యమై పరగిననీ -

యిర విట్టిదని మాకు నెఱుఁగంగఁగలిగె

తిరువేంకటాచలాధిప నిన్ను యీ -

ధరమీఁదఁ బలుమారు దరిసింపఁగలిగె

చాల ॥ 110

ఆహారి

దిక్కిందరికినై నదేవుఁడు కడుఁ

దెక్కలికాఁడై నదేవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

కొత్తపెండ్లికూఁతుఁ గోరి చూడఁబోయి

యెత్తి తేరిమీఁద నిడుకొని

నెత్తికన్ను మానినవాని పెండ్లికి

దెత్తిగొన్నయట్టి దేవుఁడు

॥ దిక్కి ॥

గొప్పయినపెద్దకొండమీద నుండి

దెప్పరమ్మగా దిగబడి

కప్పి రెండుదునుకలు గూడినవాని

తిప్పదీరులాడేదేవుడు

॥ దిక్కి ॥

బెరసి మేనమామబిడ్డకునై పోయి

నిరతపుబీరాలు నెరపుచు

యిరవై నమాయపుపెద్దులఁ బొరిగొన్న -

తిరువేంకటగిరిదేవుడు

॥ దిక్కి ॥ 111

శ్రీరాగం

ఏమి గల దిందు నెంతగాలంబైన¹

పామరపుభోగ మాపదవంటి దరయ.

॥ పల్లవి ॥

కొండవంటిది యాన, గోడ²వంటిది తగులు

బెండువంటిది లోనిపెద్దతనము

పుండువంటిది మేను, పోలించినను మేడి -

పండువంటిది సరసభావమింతయును

॥ ఏమి ॥

కంచువంటిది మనసు, కలిమిగల దింతయును

మంచువంటిది, రతి భ్రమతవంటిది

మించువంటిది రూపు, మేలింతయును ముట్టు-

పెంచువంటిది, దీనిప్రియ మేమిబ్రాత

॥ ఏమి ॥

ఆకవంటిది జన్మ, మడవివంటిది చింత

పాకవంటిది కర్మబంధమెల్ల

యేకటను దిరువేంకటేశుఁ దలచినంకోర్కి

కాక (?) సౌఖ్యములున్న గనివంటి దరయ

॥ ఏమి ॥ 112

విరులేఖ 48. 1. అమువదిన. 2. గొడవ. 3. కోర్కికాక = కోరికవలన గలిగిన కావము అని అర్థము కావచ్చు. 'కాగు', భావవనకు కృదంతరూపము కావచ్చు.

19 రేకు

అహిరి

ఎన్నాళ్ళదాఁకఁ దా నిట్టై వుండుట బుద్ధి
కన్న పోవుట పూర్వకర్మ శేషం¹

॥ పల్లవి ॥

కలకాలమెల్ల దుఃఖమెకాఁగఁ బ్రాణికిని
వలదా సుఖము గొంతవడియైనను
కలుషబుద్ధులఁ బ్రజ్ఞగల దింతయును మంటఁ
గలసిపోవుటే పూర్వకర్మ శేషం

॥ ఎన్నా ॥

జాలి తొల్లియుఁబడ్డజాలె నేఁడునుఁగాక
మేలు వొద్దా యేమిటి నైనను
తాలిమి లో హరిఁ దలఁచక యెఱుకెల్ల
గాలిఁబోవుట పూర్వకర్మ శేషం

॥ ఎన్నా ॥

తరగనినరకబాధయు నేఁడునుగాక.
దరి చేరవలదా యింతటనైనను
తిరువేంకటాద్రిపై దేవునిఁ గొలువక
³ గరివదే (?) భవమెల్ల కర్మ శేషం

॥ ఎన్నా ॥ 113

గుజ్జరి²

అప్పులేనిసంసార మైనపాటే చాలు
తప్పులేనిజీత మొక్కతాఁగమైనఁ జాలు

॥ పల్లవి ॥

కంతలేనిగుడిశొక్కగంపంతయినఁ జాలు
చింతలేనియంబ లొక్కచేరెఁదే చాలు
జంతగానితరుణి యేజాతైన నదె చాలు
వింతలేనిసంప దొక్కపీసమే చాలు

॥ అప్పు ॥

నిరురేకు 38. 1. అంతటను 'కర్మశేషము' అనియే. తాని యది యయివిరుగ్గఁ గ
దోఁచెడివి. 2. తేసాళం గ. 'బ్రహ్మ' రేకు. 3. 'నైనను' పూ. ము. పా.
3. గరివదు = మోటువారుట కావచ్చు.

తిట్టులేనిబ్రదు కొక్కదినమైన నదె చాలు
ముట్టులేనికూ దొక్కముద్దెడే చాలు
గుట్టుచెడి మనుకంటే కొంచెపుమేలై నఁ జాలు
వట్టిజాలిఁ బడుకంటే వచ్చినంతే చాలు

॥ అప్పు ॥

లంపటపడనిమేలు లవలేశమే చాలు
రొంపికంబమౌకంటె రోయటే చాలు
రంపపుఁగోరికకంటె రతి వేంకటపతి-
పంపున నాతనిఁజేరేభవమే చాలు

॥ అప్పు ॥ 114

శ్రీరాగం¹

కూడువండుట గంజికొరకా తనకు
వేడుకలుగలసుఖము వెదకుటకుఁగాక

॥ పల్లవి ॥

కుప్ప నురుచుట² కసవుకొరకా తనవు
గొప్పయవు టిది మదముకొరకా
వొప్పయినవేడుకల నొరసి మనసు
నెప్పునకురాఁ దివియనేరవలెఁగాక

॥ కూడు ॥

కొలుచు దంచుట పొట్టుకొరకా తా-
గులఱుఁదై మూఱుఁదో³ కొరకా
తలపోసి యిన్నింటఁ దగిలి మీఁదు-
తెలిసి సుఖదుఃఖములఁ దెలియవలె⁴ గాక

॥ కూడు ॥

కొండ దవ్వుట యెలుకకొరకా తా-
గొండ యెక్కుట దిగుటకొరకా
కొండలకోనేటిపతిఁ⁵ గొలిచి ంతనదు -
నిండినాపదలెల్ల నీఁగవలెఁ గాక

॥ కూడు ॥ 115

నిడురేకు 18. 1. దేసాళం 2. వేయుట 3 కులఱుఁదోటిది చలముకొరకా.
4. సులభంబైన తెరువుగనవలె. 5. కొండకోనేటి. 6. 'తనకు' అని. పూ.ము.పా.

శుద్ధవసంతం

ఘనుఁ డీతఁడొకఁడు గలుగఁగఁగదా వేదములు

జననములుఁ గులము లాచారములుఁ గలిగె

॥ పల్లవి ॥

కలుషభంజనుఁ డితఁడు గలుగఁగఁగదా జగతిఁ

గలిగె నిందరిజన్మగతులనెలపు

మరిసి యితఁడొకఁడు వొడమఁగఁగదా యిందరికి

నిలువ నీడలు గలిగె నిధినిధానములై

॥ ఘను ॥

కమలాక్షుఁ డితఁడు గలుగఁగఁగదా దేవతలు

గమిగూడి రిందరును గండిగడచి

ప్రమదమున నితఁడు నిలుపఁగఁగదా సస్యములు

అమరం ఫలియించె లోకానందమగుచు

॥ ఘను ॥

గరిమె వేంకటవిభుఁడొకఁడు గలుగఁగఁగదా

ధరయు నభమును రసాతలము గలిగె

పరమాత్ముఁడితఁడు లోపల గలుగఁగఁగదా

అరిది చవులును హితవు లన్నియునుఁ గలిగె ॥ ఘను ॥ 116

భైరవి

చూడుఁ డిందరికి సులభుఁడు హరి-

తోడునీడయగుదొరముని యితఁడు

॥ పల్లవి ॥

కైవల్యమునకుఁ గనకపుతాపల-

త్రోవై శ్రుతులకుఁ దుదిపదమై

పావన మొకరూపమై విరజకు

నావై¹యున్నాఁ డిదె యితఁడు

॥ చూడు ॥

కాపాడంగ పోకములకు సుజ్ఞాన—

దీపమై¹ జగతికిఁ దేజమై

పాపా లడఁపంగ భవపయోధులకు

తేపై²యున్నాఁ డిదే యితఁడు

॥ చూడు ॥

కరుణానిధిరంగవతికిఁ గాంచీ—

నరునకు వేంకటగిరివతికి

నిరతి నహోబలస్మకేసరికిఁ ద—

త్పరుఁడగు శతగోపం(ం) ముని యితఁడు

॥ చూడు ॥ 117

సామంతం

కలిలోనిసుఖమే³ కలియంగమా, వెన్న

కలిలో నెక్కడిదె కలియుగమా

॥ పల్లవి ॥

కడిగడి గండమై కాలము గడపేవు

కడుగఁగడుగ రొంపి కలియంగమా

బడలికె వాపవు సరిమేదో చూపవు

గడిచీటియును సేవు కలియుగమా

॥ కల ॥

కరపేవు కఱతలే మఱపేవు మమతలే

కరకఱ విడువవు కలియుగమా

తెరచీర మఱగితే తెరువేల మూసేవు

గరుసేల దాఁపేవో కలియుగమా

॥ కల ॥

కానిదె మెచ్చేవు కపటాలే యిచ్చేవు

కానీలే కానీలే కలియుగమా

పై నిదే వేంకటపతిదా సులుండంగ

కానవా నీ విదేమి కలియుగమా

॥ కల ॥ 118

‘నిడురేకు 86’ 1. ంబై జగతికిఁ దొడవై. 2. జగములఁ దిరిగి నితఁడు
(అయద్యాయకీసాశములే యుక్తములు) 3. సుఖమైన.

20 రేకు

ఆహిరి

తోరణములే దోవెల్లా

మూరట బారట ముంచినలతల

॥పల్లవి॥

కూరిమిమటములు గోపురంబులును

తేరుపడగలే తెరువెల్లా

కోరినపండ్లుగురి నేటితరువులు

తోరములై నవెదురుజొంపములు

॥తోర॥

ఆటలుఁ దిరుపులు నందపుటురువులు

పాటలు వనవై భవమెల్లా

కూటువనిమెళ్ళ కోవిలగుంపులు

పేటలఁ దేటలపెనుఁగూటములు

॥తోర॥

వింజామరలును విననకట్టులును

గొంజెగొడుగులే కొందెల్లా

అంజనగిరిరాయఁడు వేంకటపతి

సంజీవని పరుషల కొదవఁగను

॥తోర॥ 119

మాళవి

బాపు దైవమా మా పాలిభవమా

తీవు రాకాసినెత్తురు దీం దోందోం దోందోం దోందోం ॥పల్లవి॥

కాలనేమిపునుకిది కంచువలె లెస్స వాఁగి

తాళమొత్తరే తత్త తత తత్తత్త¹

కాలమెల్ల మాభూతగణమెల్ల వీఁడె కాచె

నేలఁబడి నేఁడును ధీం ధీం ధీం ధీం ధీం ధీం ధీం² ॥బాపు॥

నిడురేకు 120, 1. తత్తత తత్తత. 2. ధీం, ౧. 'నెమళ్ళు' ౨. 'గుంపులు' కావచ్చు. ౩. ఈపాట అన్నమయ్య, భక్తిశివమెత్తి వ్రాసినట్లున్నది.

పగగొని మానక¹ వచ్చినెత్తు రెప్పుడును

తెగి కొనుఁ దానె తిత్తి తిత్తి² తిత్తితి.

తగుమహోదరువీపు ధణధణమని వాఁగి

బిగియించరే తోలు బింబిం బింబిం బింబింబిం

॥ బాపు ॥

మురదనుజునిపెద్దయెదలియెముకఁ దీసి

తురులూదరే తుత్తు తుత్తు తుత్తుత్తు³

తిరువేంకటగిరిదేవుఁడు గెలిచిన స-

మరమునను మమ్మ మమ్మ మమ్మ మమ్మమ

॥ బాపు ॥ 120

భూపాళం

వాఁడె వేంకటేశుఁడనేవాఁడె వీఁడు

వాఁడిచుట్టుఁగై దువవలచేతివాఁడు

॥ పల్లవి ॥

కారిమారసుతునిచక్కనిమాటలకుఁ జొక్కి

చూరగా వేదాలగుట్టు చూపినవాఁడు

తీరని వేడుకతో తిరుమంగయాశువారి-

అరడిముచ్చిమికూటి కాసపడ్డవాఁడు

॥ వాఁడె ॥

పెరియాశువారిబిడ్డ పిసికి పై వేసిన-

విరులదండల మెడవేసినవాఁడు

తరుణి చేయివేసిన దగ్గరి బుఱిముచాఁచి

పరవశమై చొక్కి పాయలేనివాఁడు

॥ వాఁడె ॥

పామరులఁ దనమీఁదిపాటలెల్లాఁ బాడుమంటా

భూమికెల్లా నోర సూరిపోసినవాఁడు

మామకూఁతురల మేలుమంగనాచారియుఁ దాను

గీముగానే వేంకటగిరి నుండేవాఁడు

॥ వాఁడె ॥ 121

ఆహారి

అంటఁబారి పట్టుకోరె అమ్మలాలి యిదె

వెంటఁబారనీదు నన్ను వెడమాయతురుము

॥ పల్లవి ॥

కాఁగెడుపెరుగువాడె కవ్వముతోఁ బొడిచి

లేఁగలఁ దోలుకొని అలిగిపోయాని

రాఁగతనమున వాడె రాతిరి నారగించఁడు

ఆఁగి నన్నుఁ గూడడిగె నయ్యో ఇందాఁకను

॥ అంటఁ ॥

కొలఁదిగానిపెరుగు కొనరికొనరి పోరి

కలవూరుఁగాయలెల్లఁ గలఁచిపెట్టె

పలుకఁడు చేతిచట్టి¹ పారవేసి పోయానదె

చెలఁగుచు మూఁటగట్టెఁ జెల్లఁబో యిందాఁకను

॥ అంటఁ ॥

మట్టుపడ కిటు నూరుమారులై నా నారగించు

ఇట్టె యిందదీలోన విన్నాళ్ళును

వెట్టికి నాకొరకుఁగా వేంకటేశుఁ డారగించె²

యెట్టు నేఁ డాఁకట ధరియించెనో యిందాఁకను ॥ అంటఁ ॥ 122

భూపాళం

ఏమో తెలిసెఁగాని యీజీవుఁడు

నేమంపునెరవిద్య నేరఁడాయ

॥ పల్లవి ॥

కపటాలె నేరిచెఁగానీ జీవుఁడు

యెప్పుడై నా నిజసుఖ మెఱుంగఁడాయ

కపురులే చవిగానెఁగానీ జీవుఁడు

అపరిమితామృత మానఁడాయ

॥ ఏమో ॥

పెదరేకు 3. 1. చద్ది. 2. గించు.

౧. 'చద్ది' పాఠము సా.రే.లోనే కలదు. 'చట్టి' పాఠము దేనిలోనిదో ?

కడలనే తిరిగిఁగానీ జీవుఁడు

నడుము మొదలుఁ జూచి నడవఁడాయ

కడుపుకూటికే పోయిఁగానీ జీవుఁడు

చెడనిజీతముపొంతఁ జేరఁడాయ

॥ ఏమో ॥

కనియుఁ గానకపోయఁగానీ జీవుఁడు

దివము వేంకటపతిఁ దెలియఁడాయ

కనుమాయలనె చొక్కెఁగానీ జీవుఁడు

తనియ నిట్టే మంచిదరిఁ జేరఁడాయ

॥ ఏమో ॥ 123

సామంతం—అటతాళం

తనదీఁగాక యిందరిదీఁగాక

తనువెల్ల బయలై దరిచేరదు

॥ పల్లవి ॥

కడుపూ నిండదు కన్నాఁ దనియుదు

కడఁగి లోనియాఁకలియుఁ బోదు

నడిఁబడి కుడిచినకుడుపెల్ల నినుము-

గుడిచిననీరై కొల్లఁబోయె

॥ తన ॥

చవియూఁ దీరదు చలమూఁ బాయదు

అవలేశమైన నొల్లకపోదు

చివచివ నోటికడవలోనినీరై

కవకవ నవియుచుఁ గారీని

॥ తన ॥

అలిపూఁ దోఁనదు అడవీ నెండదు

యెరియించుభరిగమయినఁ బోదు

తెలిసి వేంకటగిరిదేవునిఁ దలఁపించు-

తలఁపైనఁ దనకు ముందర నబ్బదు

॥ తన ॥ 124

21 రేకు

అహిరి

పెక్కులంపటాల మనసు పేదవై తివి నీకు

నెక్కడా నెవ్వరు లేరు యేమి నేతువయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కన్ను మూయఁ బొద్దులేదు, కాలు చాచ నిమ్ములేదు,

మన్నుదవ్వి కిందనైన పనికి లేదు,

మున్నిటివలెనే గోరుమోపనైనఁ జోటు లేదు,

యిన్నిటా నిట్లానై తి వేమి నేతువయ్యా

॥ పెక్కు ॥

అడుగిడఁగ నవ్వల లేదు, అండనైన నుండ లేదు,

పుడమిఁ గూడు గుడువనైనఁ బొద్దులేదు,

వెడఁగుఁదనము విడువలేదు, వేదమైనఁ జదువలేదు,

యెడపఁదడవ నిట్ల నీకు నేమి నేతువయ్యా

॥ పెక్కు ॥

పుప్పరములు మానియైన నుండలేదు లోకమందు,

నిప్పుడైన నీవిహార మిట్ల నాయను

చెప్పనరుదు నీగుణాలు శ్రీవేంకటేశ యిట్ల-

నెప్పుడును ఘనుఁడ వరయ నేమి నేతువయ్యా ॥ పెక్కు ॥ 125

శ్రీరాగం

ఇతఁడుచేసిననేత లెన్నిలేవిలమీఁద

యితఁడు జగదేకగర్వితుఁడొనో కాఁడో

॥ పల్లవి ॥

కుడువఁడా ప్రాణములుగొనుచుఁ బూతకించన్న

తుడువఁడా కపటదై త్యులనొసల్పినాలు

అడువఁడా నేలతో నలమి శకటాసురుని

వడువఁడా నెత్తురులు వసుధ కంనువిని

॥ ఇతఁ ॥

పెట్టఁడా దనుజారిబిరుదు లోకమునందు
 కట్టఁడా బలిదైత్య కర్మబంధముల
 మెట్టఁడా కాళింగుమేటిశిరములు, నలియఁ -
 గొట్టఁడా దానవులఁ గోటానఁగోట్ల ॥ ఇతఁ ॥

మరపఁడా పుట్టువులు మరణములుఁ బ్రాణులకు
 పరపఁడా గంగఁ దనపాదకమలమున
 చెరుపఁడా దురితములు శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె
 నెరపఁడా లోకములనిండఁ దనకీర్తి ॥ ఇతఁ ॥ 126

సామంతం

అదిదైవుడై అందరిపాలిటి -
 కీ దేవుడై వచ్చె నితఁడు ॥ పల్లవి ॥

కోరినపరమయోగులచిత్తములలోన
 యేరీతినుండెనో యీతఁడు
 చేరవచ్చినయాశ్రితులనెల్లఁ జోవ
 యీరీతి నున్నవాఁ డీతఁడు ॥ అది ॥

కుటిలదానవుల - కోటానఁగోట్ల
 యెటువలెఁ * ద్రుంచెనో యీతఁడు
 ఘటియించి యిటువంటికారుణ్యరూపుడై
 యిటువలె నున్నవాఁ డీతఁడు

తక్కక బ్రహ్మాండతతులెల్ల మోచి తా -
 నెక్కడ నుండెనో యీతఁడు
 దిక్కుల వెలసినతిరువేంకటేశుడై
 యిక్కడ నున్నవాఁ డీతఁడు ॥ అది ॥ 127

౧. ఈచరణము 2,3,4, పాదములందు ప్రాసస్థావమున శకటరేఫము పూ. ము. పా. రేఖలో సాదురేఫమే. ౨. 'లఁగోటానఁ' పూ. ము: పా. ౩. 'దృంచె' రేఖ.

గుండక్రియ

తానే తెలియవలె తలచి దేహీ తన్ను
మానువువారలు మరి వేరీ

॥ పల్లవి ॥

కడలేనిభవసాగరమ్ము చొచ్చినతన్ను
వెడలించువారలు వేరీ
కడుబంధములచేతఁ గట్టుపడినతన్ను
విడిపించువారలు వేరీ

॥ తానే ॥

కాఁగినినుమువంటికర్మపుతలమోపు-
వేఁగు దించేటివారు వేరీ
మూఁగినమోహపుమూఁటలు తొడిఁబడ
వేఁగుఁ దోలేటివారలు వేరీ

॥ తానే ॥

తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ గొలుపుమని
వెరపుచెప్పెడువారు వేరీ
పరివోనిదురితకూపములఁ బడకుమని
వెరపుచెప్పెడివారు వేరీ

॥ తానే ॥ 128

శ్రీరాగం

బయలు పందిలి వెట్టి పరగఁ జిత్తముగలిగె
దయమాలి తిరుగ నాత్మజుఁ దొక్కఁడు గలిగె

॥ పల్లవి ॥

కనుచూపువలన నుడుగనికోరికలు గలిగె
తనుకొండవలనఁ బరితాపంబు గలిగె
అనుభవనవలన మోహబంధకారము గలిగె
తనిని యీరమిపలన తలపోత గలిగె

॥ బయ ॥

అడియాసవలన పాయనిచలంబునుఁ గలిగె
కడుమమతవలన చీకటి దవ్వఁగలిగె
కడలేనితమకమునఁ గాఁతాళమునుఁ గలిగె
నడుమ నంతటికి మాననిప్రేమ గలిగె

॥ బయ ॥

తరితీపువలన చిత్తభ్రాంతి తగఁ గలిగె
విరహంబువలన పురవేదనలుఁ గలిగె
తిరువేంకటాచలాధిపునికరుణామృతము
పరిపూర్ణమైన యాపద నీడఁగలిగె

॥ బయ ॥ 129

కేదారగౌళ

సరమాత్ముని నోరఁ బాడుచును యిరు-
దరులు గూడఁగఁదోసి దంచీ మాయ

॥ పల్లవి ॥

కొలఁదిబ్రహ్మాండపుకుందెసలోన
కులికి జీవులనుకొలుచు నించి
కలికిదుర్మోహపురోతల వేసి
తలఁచి తనుపులను దంచీ మాయ

॥ పర ॥

తొంగలిరెప్పలు రాత్రులుఁబగలును
సంగడికసుఁగవ సరిఁదిప్పుచు
చెంగలించి వెనఁ జేతులు విసరుచు
దంగుడుబియ్యముగా దంచీ మాయ

॥ పర ॥

అనయముఁ దిరువేంకటాధీశ్వరుని
పనుపడి తనలోఁ బాడుచును
వొనరి ఎవిన్నాణిజీవులనెడిబియ్యము
తనర నాతనికియ్య దంచీ మాయ

॥ పర ॥ 130

22 రేకు

నారణి

పరగుబహుసజ్జన్మ పరిపక్వహృదయుఁడై -

మరికదా వేదాంతమార్గంబు గనుట

॥ పల్లవి ॥

కలుషహరమగువివేకమ్ము గలిగినయట్టి -

ఫలముగాదా కృపాపారీణుఁడౌట

తలపోసి సకలభూతదయావిశేషంబు

కలిగికదా గుణవికారంబు గనుట

॥ పర ॥

యెదిరిఁ దనవలెనె తా నెఱఁగనేర్చినఫలము

అదిగదా ద్రవ్యమోహంబు గడచనుట

పదిలమగునాశానుభవము పాపినయట్టి -

తుదగదా తాను సంతోషంబు గనుట

॥ పర ॥

రతిఁపరాజ్ఞుభమహారాజ్యమబ్బినఫలము -

మతిగదా తాను కర్మత్యాగియౌట

తతితోడ ఫలపరిత్యాగిచి త్తవ్యాపి -

ధృతిగదా వేంకటాధిపుదానుఁడౌట

॥ పర ॥ 131

ముఖారి

చలపాదిరోగ మీసంసారము నేఁడు

బలువై నమందు విష్ణుభక్తి జీవులకు

॥ పల్లవి ॥

కీడౌట మది నెఱింగియు మోహ మెడల దిది

పాడై నవిధిక్రృతము బలవంతము

ఁయీడనే ఇది మాన్పు హితవై నవజ్రాంగి

జోడువో హరిఁ దలంచుట జీవులకును

॥ చల ॥

హేయమని తెలిసి తా నిచ్చగించి యాత్మ
పాయ దీరతిసుఖము బలవంతము
మాయ నుగ్గులునేయ మాధవునిదంచనపు-
రాయివో వైరాగ్యరచన జీవులకు

॥చల॥

పొలయుదురితంపురొంపులు దన్ను వడి ముంచ
పలుమారుజన్మ మీబలవంతము
నెలవుకొని సకలంబు నిర్మలముగాఁ గడుగు-
జలధివో వేంకటేశ్వరుఁడు జీవులకు

॥చల॥ 132

వ రా శి

చూడఁ జూడ మాణిక్యాలు చుక్కలువలె నున్నవి
యీడులేనికన్ను లవె యినచంద్రులు

॥వల్లవి॥

కంటిఁ గంటి వాఁడె వాఁడె ఘనమైనముత్యాల-
కంటమాల లవే పదకములు నవె
మింటిపొడవై నట్టిమించుఁగిరీటం బదె
జంటల వెలుఁగుకంభచక్రా లవె

॥చూడఁ॥

మొక్కు మొక్కు వాఁడె వాఁడె ముందరనే పున్నాఁడు
చెక్కు లవే నగవుతో జిగిమో మదె
పుక్కిట లోకము లవె భుజకీర్తులును నవె
చక్కనమ్మ అలమేలుజవరా లదె

॥చూడఁ॥

ముంగై మురాలును నవె మొల కఠారును నదె
బంగారునిగ్గులవన్నె ఎపచ్చబట్టదె
యింగిత మెరిఁగి వేంకటేశుఁ డిదె కన్నులకు
ముంగిటినిధానమైనమూలభూత మదె

॥చూడఁ॥ 133

౧. 'చెక్కుల లేనగవుతో జిగిమోము' కావచ్చు.

౨. 'పచ్చబట్ట' రేకు. పచ్చనిబట్టలో 'ని' స్థానమున వచ్చినసామాసికభంధమిందువేమో?

ముఖారి

ఎంతనేయఁగలేదు యిటువంటివిధి యభవు-

నంతవానిని భిక్షమడుగుకొనఁజేసె

॥ పల్లవి ॥

కోరి చంద్రునిఁ బట్టి గురుతల్పిగునిఁ జేసె

కూరిమలరఁగ నింద్రుఁ గోడిఁ జేసె

మోరకుడువఁగఁ ద్రిశంకుని నంత్యజునిఁ జేసె

వీరుఁడగునలుఁ బట్టి విద్రూపుఁ జేసె

॥ ఎంత ॥

అతివ నొడ్డుగఁ జూదమాడ ధర్మజుఁ జేసె

సతి నమ్ముకొన హరిశ్చంద్రుఁ జేసె

కుతిలపడ శూద్రకుని గొట్టెముచ్చుగఁ జేసె

మతిమాలి కురురాజు మడుఁగుచొరఁజేసె

॥ ఎంత ॥

పడనిపాట్లఁ బరచి బ్రహ్మతల వోఁజేసె

తొడరి కాలునికాలు దునియఁ జేసె

అడర నీవిధికి విధియగు వేంకటేశుకృప

పడయకుండఁగ భంగపడకపోరాదు

॥ ఎంత ॥ 134

కాంబోది

ఏఁటిసుఖము మరి యేఁటిసుఖము చొక-

మాటమాత్రమున నటమటమైనసుఖము

॥ పల్లవి ॥

కొనసాగుదురితములె కూడై నసుఖము

తనువిచారములలో దాకొన్నసుఖము

పనిలేనియాసలకుఁ బట్టయినసుఖము

వెనకముందరఁ జూడ వెరగై నసుఖము

॥ ఏఁటి ॥

౧. 'తల్పకు' రేకు; పూ.ము.పా. ౨. 'విద్రూపు' చింత్యము. 'విరూపుకావచ్చు. సంకీతమునకై 'వీరూపు' అని పాడుకొన్నా ఫరవాలేదు.

౪. 'నొడ్డుక' కావచ్చు. ౫. 'అడరని విధికి' పూ.ము. పా.

నిందలకులోనై ననీరసపుసుఖము

బొందికిని లంచంబుపుణికేటిసుఖము

కిందుపడి పరులముంగిలిగాచుసుఖము

పందివలె తనుఁదానె బ్రదికేటిసుఖము

॥ ఏటి ॥

దృతిమాలి యిందరికి దీనుఁడగుసుఖము

మతిమాలి భంగములు మఱపించుసుఖము

పతివేంకటేశుకృప పడసినది సుఖము

యితరంబులన్నియును నీపాటిసుఖము

॥ ఏటి ॥ 135

శ్రీరాగం

దేహము దా నస్థిరమట దేహి చిరంతనుఁడౌనట

దేహపుమోహపునేతలు తీరుట లెన్నఁదొకో

॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁబుట్టినకాంక్షలు కప్పికదా దుర్బోధల

కన్నులు మనసునుఁ దనియక గాసిఁబడిరి జనులు

తన్నిఁక నెరుఁగుట లెన్నఁడు తలఁపులు దొలఁగుట లెన్నఁడు

తిన్ననిపరవశములచేఁ దిరుగుట లెన్నఁదొకో

॥ దేహ ॥

సిగ్గులుదొలఁగనియాశలఁ జిక్కికదా దుర్మానపు-

సిగ్గులయెగ్గులచేతను చిక్కువడిరి జనులు

సిగ్గులు దొలఁగుట యెన్నఁడు చిత్తము లోనౌటెన్నఁడు

తగ్గులమొగ్గులనేతలు తలఁగుట లెన్నఁదొకో

॥ దేహ ॥

మనసునబుట్టినయాతఁడు మనసునఁ బెనగొని తిరుగఁగ

మనసే తానగుదై వము మరచిరి యందరును

అనయము తిరువేంకటపతి యాత్మఁ దలఁచిసుఖంపుచు

ఘనమగుపరమానందము కలుగుట లెన్నఁదొకో ॥ దేహ ॥ 136

23 రేకు

ధన్నాసి

భావయామి గోపాలబాలం మన-

స్నేవితం తత్పదం చింతయేయం సదా

॥ పల్లవి ॥

కటిఘటితమేఖలాఖచితమణిఘంటికా-

పటలనినదేన విభ్రాజమానం

కుటిలపదఘటితసంకుల శింఠితే నతం

చటులనటనాసముజ్జ్వలవిలాసం

॥ భావ ॥

నిరతకరః కలితనవనీతం బ్రహ్మాది-

సురనికరభావనాశోభితపదం

తిరువేంకటాచలస్థిత మనుషమం హరిం

పరమపురుషం గోపాలబాలం

॥ భావ ॥ 137

ధన్నాసి

పంకజాక్షులు సౌలసిషలికి నగఁగా-

నింకా నారగించు మిట్లనే అయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కలవంటకములు పులుఁగములు దుగ్ధాన్నములు

పలుదెరఁగులై నఅప్పములగములు

నెలకొన్ననేతులును నిరతంపుచక్కెరలు

గిలుకొట్టుచును నారగించవయ్యా

॥ పంక ॥

పెక్కువగునై యెదంపుపిండివంటలమీద

పిక్కుటిలుమెఱుఁగుఁబొడిబెల్లములును

వొక్కుటిగఁ గలపుకొని వాలుపుఁబప్పలతోడ

కిక్కిరియ నిటు లారగించవయ్యా

॥ పంక ॥

౧. 'చింతయేహమ' కావచ్చు. ౨. 'శింఠితానతం' కావచ్చునేమో. ఏమైనా అర్థ మంతసరిగా దోషదు. ౩. 'కలిత' రేకు.

కడుమధురమైనమీఁగడపెరుగులను మంచి-
అడియాలపూరుఁగాయలరుచులతో
బడిబడిగ నవకంపుఁబల్లెరంబులతోడ
కడునారగించు వేంకటగిరింద్రా

॥ పదక ॥ 138

భూపాళం

భోగిశయనమును బుసకొట్టెడిని
యోగవిద్ర పాయును మేల్కొనవే

॥ పల్లవి ॥

కన్నులు దెరవక కమలబాంధవుఁడు
వెన్నెలరేణువు వెలయ దిదే
అన్నవ మలసీ నరుణోదయ మిదే
మిన్నక నీ విటు మేలుకొనవే

॥ భోగి ॥

తెల్లనికన్నులు దెరవక విరియఁగ
నొల్లక జలజము లున్న వివే
కల్లనిదుర నినుఁ గవియఁగనియ్యక
మెల్లనాయ నిటు మేలుకొనవే

॥ భోగి ॥

ంతెరవగురెప్పలఁ దెల్లవారవలె
తెరవక చీకటి దీర దిదే
తెరఁగువేంకటాధిప నీ వెఱుఁగుదు
మెఱుఁగులు చల్లుచు మేలుకొనవే

॥ భోగి ॥ 139

౧. ఈ చరణములో రేఖలో, ఈ చరణము మొదటినుండి మాడుపాదముల-
వరకు ప్రాసస్థానమున సాధురేఫమే. కడవటిపాదమున శకటరేఫ. యత్రిప్రాసస్థలములో
ఈ వాఙ్మయమున సాధుశకటరేఫలసాంకర్య మురుదు. వ్రాయసకానిలోపము కావచ్చు.
'మెరుఁగు'ను 'మెఱుఁగు' గా చెక్కినాడేమో?

శ్రీరాగం

ఏది చూచిననుఁ గడు నిటువంటిసోద్యములే

మేదినికిఁ గిందుపడి మిన్నందనేలా

॥ పల్లవి ॥

కరిరాజుగాంచినకరుణానిధివి నీవు

అరిది నరసింహరూపైతివేలా

పురగేంద్రశయనమున నుండి నీవును సదా

గరుడవాహనుఁడవై గమనించనేలా

॥ ఏది ॥

పురుషోత్తమఖ్యాతిఁ బొదలి యమృతము వంప

తరుణీపై వుండ నిటు దైన్యమేలా

శరణాగతులకు రక్షకుఁడవై పాము నీ-

చరణములకిందైన చలముకొననేలా

॥ ఏది ॥

దేవతాధిపుఁడవై దీపించి యింద్రునకు

భావింప తమ్ముఁడనఁ బరగితేలా

శ్రీవేంకటాచలస్థిరుఁడవై లోకముల-

జీవకోట్లలోనఁ జిక్కువడనేలా

॥ ఏది ॥ 140

మలహరి

కోరుదు నామది ననిశము శుకాధరు నిర్గుణుఁ గృష్ణుని

నారాయణు విశ్వంభరు నవనీతాహారు

॥ పల్లవి ॥

కుండలిమణిమయభూషణు కువలయదళవర్ణాంగుని-

నందజపతివాహనుని నగణితభవహరుని

మండనచోరకదమనుని మాలాలంకృతవజ్రుని

నిండుకృపాంబుధిచంద్రుని నిత్యానందునిని

॥ కోరు ॥

౧. 'గాచిన' రేకు. పూ.ము.పా.

౨. 'గుణ(జా?)' పూ.ము.పా. 'గుణాధారు' వుండవచ్చునేమో.

అగమపుంజపదార్థుని అపత్సఖసంభూతుని
నాగేంద్రాయతతల్పుని నానాకల్పునిని
సాగబ్రహ్మమయాఖ్యుని సంతతగానవిలోలుని
వాగీశ్వరసంస్తోత్రుని వైకుంఠోత్తముని

॥ కోరు ॥

౧ కుంకుమవసంతకాముని గోపాంగనకుచలిప్తుని ?
శంకరసతిమణినుతుని సర్వాత్ముని సముని
శంకనినాదమృదంగుని చక్రాయుధావేదీప్తుని
వేంకటగిరినిజవాసుని విభవసదాయినిని

* ॥ కోరు ॥ 141

సామంతం

అటు గుడువు మనస నీ వన్నిలాగులఁ బొరలి
ఇటు గలిగె నీకు నైగ హితవిచారములు

॥ పల్లవి ॥

కోరికఅకునుఁ గలిగె ఘోరపరితాపంబు
కూరిమికిఁ గలిగె ననుకూలదుఃఖములు
తారతమ్యములేనితలపోతలకుఁ గలిగె
భారమైనట్టిలంపటమనెడిమోపు

॥ అటు ॥

తనువునకుఁ గలిగె సంతతమైనతిమ్మటలు
మనువునకుఁ గలిగె నామనివికారములు
పనిలేనిసంసారబంధంబునకుఁ గలిగె
ఘనమైనదురితసంగతితోడిచెలిమి

॥ అటు ॥

దేహికినిఁ గలిగె నింద్రియములను బోధింప
దేహంబునకుఁ గలిగె తెగనిసంశయము
దేహాత్మకుండయినతిరువేంకటేశునకు
దేహిదేహంతరస్థితిఁ జూడఁగలిగె

॥ అటు ॥ 142

• దీనిరచన యప్రళస్తమగా నున్నది.

౧. 'గోపాంగనకుచలిప్తుకుంకుమవసంతకాముని' అను భావముతో ఈపాదము ఇట్లు చెదినదేమో? కొన్నితావుల యతిప్రాసలనిర్బంధము ఈపని చేయించుచున్నది.
౨. ప్రాసనిర్బంధముతో 'శంఖ' 'శంక' అయినదేమో. ౩. 'విదీప్తుని' కావచ్చు.
౪. 'విధాయకుని' కావచ్చునేమో. ౫. 'నైహిక' కావచ్చు.

24 రేకు

వరాళి

ఆపదల సంపదల నలయు తేమిట మాను

రూపింప నిన్నిటను రోసిననుఁ గాక

॥ పల్లవి ॥

కడలేనిదేహ రోగంబు లేమిట మాను

జడనువిడిపించునొషధసేవఁగాక

విడవ కడియాస తను వేఁచు తేమిట మాను

వాడలికలగుణమెల్ల నుడిగిననుఁగాక

॥ ఆప ॥

దురితసంగ్రహమైనదుఃఖ మేమిట మాను

సరిలేనిసౌఖ్యంబు చవిగొన్నఁగాక

కరుకై నమోహాంధకార మేమిట మాను

అరిదితేజోమార్గ మలవడినఁగాక

॥ ఆప ॥

చావులోఁ బెనగొన్నజన్మ మేమిట మాను

యీవలావలి కర్మ మెడసినఁ గాక

భావింప నరుదైనబంధ మేమిట మాను

శ్రీవేంకటేశ్వరునిసేవచేఁగాక

॥ ఆప ॥ 143

సామంతం

సులభమా మనుజులకు హరిభక్తి

వలనొంది మరికదా వైష్ణవుఁడౌట

॥ పల్లవి ॥

కొదలేనితపములు కోటానఁగోటులు

నదన నాచరించి యటమీద

పదిలమైనకర్మబంధము లన్నియు

వదలించుకొనికదా వైష్ణవుఁడౌట

॥ సుల ॥

నివోనియాగతంత్రములు లక్షలసంఖ్య

అనఘుడై చేసినయటమీద

జననములన్నిట జనియించి పరమపా -

వనుడై మరకదా వైష్ణవుడౌట

॥ సుల ॥

రిగిరిగి పెక్కుతీర్థములన్నియు -

నరలేక నేపించినటమీద

తిరువేంకటాచలాధిపుడైనకరిరాజ -

వరదునికృపగదా వైష్ణవుడౌట

॥ సుల ॥ 144

అహిరి

ల సమకొను సుకృత మెల్లవారికి మహా -

మాలిన్యమున నాత్మ మాసినదిగాన

॥ పల్లవి ॥

లికాలదోషంబు కడవరానిదిగాన

తలఁపుదురితముల కాధారంబుగాన

బలుపూర్వకర్మములు పట్టరానివిగాన

మలమూత్రజన్మంబు మదకరముగాన

॥ ఏల ॥

గపై నగుణవికారములు బహళముగాన

ఆపరానివి యింద్రియంబు లటుగాన

దాపరంబగుమమత దయదలంపదుగాన

కాపురముచే నాస కప్పుకొనుఁగాన

॥ ఏల ॥

హృదయంబు చంచలం బిరవుగానదుగాన

చదువు బహుమార్గములఁ జాటు నటుగాన

యెదురనుండెడువేంకటేవునినిజమైన -

పదముపై కోరికలు పైకొనవుగాన

॥ ఏల ॥ 145

శ్రీరాగం

౧ వలపు లధికము నేయు వై భవములు
తలఁపు లధికము నేయుఁ దలపోతలు

॥ పల్లవి ॥

కోప మధికమునేయుఁ గోరికలు
తాప మధికమునేయుఁ దమకంబులు
కోపంబుఁ దాపంబుఁ గూడ నధికమునేయు
యేపయినమోహముల నేమందమే

॥ వల ॥

మచ్చి కధికమునేయు మన్ననలు
యిచ్చ లధికమునేయు నీరసములు
మచ్చికలు విచ్చలును మగుడ నధికమునేయు -
నెచ్చరికకూటముల నేమందమే

॥ వల ॥

అందమధికమునేయుఁ నై క్యములు
పొందు లధికమునేయుఁ బొలయలుకలు
అందములుఁ బొందులును నలర నధికమునేయు -
నెందు నరుఁదగువేంకటేశుకృపలు

॥ వల ॥ 146

వరాళి

చిత్త మతిచంచలము చేత బలవంతంబు
తిత్తిలో జీవుఁ డిటు దిరిగాడుఁగాక

॥ పల్లవి ॥

కదిసి జీవుఁడు పుట్టఁగాఁ బుట్టినటువంటి -
మొదలుఁ దుదయునులేనిమోహపాశములు
వదలు పెటువలెఁ దారు వదలించు పెటువలెను
పదిలముగ వీనిచేఁ బడి పొరలుఁగాక

॥ చిత్త ॥

కడరేవిజన్మసంగ్రహములై యెన్నఁడును
గడుగవసములుగానికర్మపంకములు
విడుచు పెటువలెఁ దారు విడిపించు పెటువలెను
విడువనివిలాపమున వేఁగుటలుగాక

॥ చిత్త ॥

యిందులోపల జీవుఁ డెన్నఁడే నొకమాటు
కందు వెఱిఁగి వివేకగతులభాగ్యమున
అందముగఁ దిరువేంకటాద్రికు నేవించి
అందరానిసుఖంబు లందుఁగాక

॥ చిత్త ॥ 147

ధన్వానీ

० ఉప్పవదము గాకున్నా రిందరు
యెప్పుడు రేయి నీకెప్పుడు పగలు

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల చంద్రుఁడును కమలమిత్రుఁడును
వున్నతి వివి నీకుండఁగను
వెన్నెలయెండలు వెలయఁగ మేల్కొను-
పెన్నఁడు విద్దుర యెన్నఁడు నీకు

॥ ఉప్ప ॥

కందువ సతికనుఁగలువలు ముఖార-
విందము నిదివో వికసించె
ముందర విద్దుర మొలవదు చూచిన
విందగునీతెలివికిఁ దుద యేది

॥ ఉప్ప ॥

తమము రాజసము తగుసాత్వికమును-
నగురిననీమాయారతులు
కమలాధిప వేంకటగిరీశ నిన్ను
ప్రమదము మఱపునుఁ బైకొనుపెట్లా

॥ ఉప్ప ॥ 148

దేశాక్షి

ఒప్పులై నొప్పులై వుండుఁగాన

అప్పుటప్పటికిఁ జూడ నదియేకా నిజము

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కిన్నియుఁ జూడ కలలై వలలై

పున్నతాలు నడ్డాలై వుండుఁగాన

చిన్నంచిన్న చిటిపొటి చిమ్ముదొమ్ముదిమ్ము లవి

పున్నవన్నియుఁ జూడ నొకచేకా నిజము

॥ ఒప్పు ॥

సారెకు నోరికిఁ జూడ చవులై నవ్వులై

పూరబమాటలై వుండుఁగాన

తారుమారు తాకుసోకు తప్పుదోపు లిన్నియు

వోరపారులేనివెల్ల వొక్కచేకా నిజము

॥ ఒప్పు ॥

మేనికి నిన్నియుఁ జూడ మృదువై పొదువై

పూని సంపదలై వుండుఁగాన

తేనె తీపై తిరువేంకటేశ నిన్ను

కానపచ్చినదే వొక్కచేకా నిజము

॥ ఒప్పు ॥ 149

శంకరాభరణం

పనిలేనిధనవాంఛఁ బడిపొరలిన నిట్టి—

కనుమాయలేకాక కడ నేమిగలదు

॥ పల్లవి ॥

కనుచూపుకాఁకలఁ గలయుట వెడయాన—

లనుభవింపుటగాక యందేమిగలదు

తనుపల్లి సోకులఁ దగులుట మమతల—

నెనయఁగోరుటగాక యిందేమిగలదు

॥ పని ॥

యెలమి నధర మాను పెరిగి యెంగిలి నోర-

నలముకొనుట గాక యందేమిగలదు

పలులంపటములచే బడుట దుఃఖంబులు

తలఁజుట్టుచేకాక తన కేమికలదు

॥ పని ॥

శ్రీవేంకటాద్రిశుఁ జేరనిపనులెల్ల -

నేవగింతలేకాక యిందేమిగలదు

ఆవల సురతభోగ మనుభవింపఁబోయి

రావలయుటగాక రచనేమిగలదు

॥ పని ॥ 150

సామంతం

కొండలలో నెలకొన్న కోనేటిరాయఁడు వాఁడు

కొండలంతవరములు గుప్పెడువాఁడు

॥ పల్లవి ॥

కుమ్మరదాసుడై నకురువరతినంబి

ఇమ్మన్నవరములెల్ల నిచ్చినవాఁడు

దొమ్ములు నేసినయట్టితొండమాంజక్కురవర్తి

రమ్మన్నచోటికి వచ్చి నమ్మినవాఁడు

॥ కొండ ॥

అచ్చపువేడుకతోడ ననంతాశువారికి

ముచ్చిలి వెట్టికి మన్నుమోచినవాఁడు

మచ్చికదొలఁకఁ దిరుమలనంబితోడుత

నిచ్చనిచ్చ మాటలాడి నొచ్చినవాఁడు

॥ కొండ ॥

కంచిలోన నుండఁ దిరుకచ్చినంబిమీదఁ గరు-

ణించి తనయెడకు రప్పించినవాఁడు

యెంచ నెక్కుడై నవేంకటేశుఁడు మనలకు

మంచివాడై కరుణఁ బాలించినవాఁడు

॥ కొండ ॥ 151

గుండక్రియ

కడుఁ జంచలములు కడుఁ నన్ద్రువములు

కడునల్పములని కాదందురు

॥ పల్లవి ॥

కర్మబోధవికారంబులు

ధర్మతంత్రసంధానములు

దుర్మదై కసందోహములు

కర్మదూరు లివి గాదందురు

॥ కడు ॥

పరమభాగవతభవ్యమతులు

పరమబోధసంభావకులు

తిరువేంకటగిరిదేవునేవకులు

కరుణాధికు లివి గాదందురు

॥ కడు ॥ 152

గుండక్రియ

పోయం గాలము వృథయై పుట్టినమొదలుం గటకట

నీయెడ నామది నిజమై నిలుచుట యెన్నఁదొకో ॥ పల్లవి ॥

కుడిచిన నాకలి దీరదు కుడువఁగఁగుడువఁగఁ బైపై

కడుఁబొదలెడుదీపన మిది గడచుట యింక నెట్లు

కుడువకమానుట యెన్నఁడు కోరికదీరుట యెన్నఁడు

తడయక నీరూపము నేదలఁచుట లెన్నఁదొకో ॥ పోయ ॥

జీవుఁడుపుట్టినమొదలునుఁ జేతికి నూటట చాలక

యేవిధమున భుజియించిన నెడయదు దీపనము

శ్రీవేంకటపతి నా కింక శ్రీకరుణామృత మియ్యక

పావనమందదు నామది పాలించందగదా ॥ పోయ ॥ 153

లలిత

అతిశయమగుసౌఖ్య మనుభవింపుమన్న

హితవు చేకొననొల్ల రిందరు

॥ పల్లవి ॥

కడలేనివిజ్ఞానగతికిఁ దోడుగారు

యెడవులవారలె యిందరు

అడరినమోక్షసహాయు లెవ్వరు లేరు

యిడుమపాట్లవారె యిందరు

॥ అతి ॥

తిరమైనపుణ్యము బోధించేవారు లేరు

యెరవులవారే యిందరు

తిరువేంకటాచలాధిపునిమీఁదిచిత్త-

మిరవునేయకపోయి రిందరు

॥ అతి ॥ 154

మాళవి

శ్రీమన్నారాయణ శ్రీమన్నారాయణ

శ్రీమన్నారాయణ నీశ్రీపాదమే శరణు

॥ పల్లవి ॥

కమలాసతీముఖకమలకమలహిత

కమలప్రియ కమలేక్షణ

కమలాసనహిత గరుడగమన శ్రీ-

కమలనాభ నీపదకమలమే శరణు

॥ శ్రీమ ॥

పరమయోగిజనభాగదేయ శ్రీ-

పరమపూరుషా పరాత్పరా

పరమాతుమ పరమాణురూప శ్రీ-

తిరువేంకటగిరిదేవ శరణు

॥ శ్రీమ ॥ 155

26 రేకు

లలిత

ఎనుపోతుతో నెద్దు నేరుగట్టినయట్లు
యెనసి ముందర సాగ దేటిబ్రదుకు

॥ పల్లవి ॥

కడలేనియానచే కరఁగికరఁగి చిత్త-

మెడమవంకకు వచ్చె నేటిబ్రదుకు

పోడవై నమమతతోఁ బొదలఁ బొదల మాన-

మిడుమపాట్లఁ బడె నేటిబ్రదుకు

॥ ఎను ॥

తెగుదెంపులేనిభ్రాంతికిఁ జిక్కి యాచార.

మెగసి గొండులు దూరె నేటిబ్రదుకు

పగగొన్నమోహతాపము వేరుగ విజ్ఞాన-

మిగురువెట్టక మానె నేటిబ్రదుకు

॥ ఎను ॥

భావింప రోతలోఁబడి పొరలెడిసౌఖ్య -

మేఁగింపఁడు జీవుఁ దేటిబ్రదుకు

శ్రీవేంకటేశుపై చిత్త మొక్కఁటె కాని

యేవంక సుఖము లే దేటిబ్రదుకు

॥ ఎను ॥ 156

శ్రీరాగం

చావుతోసరియైనసౌఖ్యంబులోఁ దగిలి

వేపేలుదురితముల వేగించు తొందె

॥ పల్లవి ॥

కనుఁగొనల నిరుమేను గాఁడిపాతుట తొందె

చనుఁగొండలను మహాచరులఁ బడు తొందె

తనివోనిసురతములఁ దగిలి మునుఁగుట యొందె

ఘనమోహబంధములఁ గట్టువడు తొందె

॥ చాపు ॥

మొనసి యాశాపాశములయరులఁ బడు తొండె
కనలి పొలయలుకచేఁ గాఁగు టది యొండె
మనసు కాతాశమున మల్లువెనఁగుట తొండె
పనిలేనిమదనాగ్నిఁ బడి పొరలు తొండె

॥ చావు ॥

తడసి మమతల నిరంతరాదైన్య మది యొండె
నడుమనే కన్నుగానక తిరుగు తొండె
యెడప కీతిరువేంకటేశుఁ దలఁపఁగలేక
పడనిపాట్లనెల్లఁ బడి వేఁగు తొండె

॥ చావు ॥ 157

ముఖారి

ఆకటివేళల నలపైనవేళలను
తేఁకువ హరినామమే దిక్కు మఱి లేదు

॥ పల్లవి ॥

కొఱమాలివున్నవేళ కులముచెడినవేళ
చెఱవడి వొరులచేఁ జిక్కినవేళ
వొఱపైనహరినామ మొక్కటే గతిగాక
మఱచి తప్పిననైన మఱి లేదు తెఱఁగు

॥ ఆక ॥

అపదవచ్చినవేళ యారడిఁబడినవేళ
పాపపువేళల భయపడినవేళ
వోపినంత హరినామ మొక్కటే గతిగాక
మాపుదాఁకాఁ బొరలిన మరి లేదు తెఱఁగు

॥ ఆక ॥

సంతోఁబెట్టినవేళ చంపఁబలిచినవేళ
అంకిలిగా నప్పులవా రాఁగినవేళ
వెంకటేశునామమే విడిపించ గతిగాక
మంకుబుద్ధిఁ బొరలిన మరి లేదు తెఱఁగు

॥ ఆక ॥ 158

౧. 'కాంతాశమున' పూ.ము.పా. రేకులందంతటా 'కాతాశ'మనియే వున్నది.
౨. 'దైర్య' పూ.ము.పా.

ముఖారి

మోసమున మాయావిమోహితుడై పోయి

కాసునేయనిపనికి గాసిఁబడెఁ బ్రాణి

॥ పల్లవి ॥

కన్నులనియెడిమహాకల్పభూజము లివి

తన్నుఁ బుణ్యునిఁజేయఁ దగిలి వచ్చినవి

పున్నతోన్నతబుద్ధి నొనగూర్చ కది దేహి

కన్నచోటికిఁ బఱపి గాసిఁబడెఁ బ్రాణి

॥ మోస ॥

చిత్తమనియెడిమహాచింతామణి దనకు

తొత్తువలె వలసి తనుఁ దోడుతేఁగలది

హత్తిఁచి హరిమీఁద నలరింప కది వృథా

తిత్తిలో సుఖమునకు తిరిగె నీప్రాణి

॥ మోస ॥

కామతత్వంబనెడికామధేనువు దనకు

వేమారుఁ గోరికల వెల్లిగొలిపెడిది

యీమేను తిరువేంకటేశుఁ జేరకపోయి

కామాంధుడై మిగుల గతిమాలఁ బ్రాణి

॥ మోస ॥ 159

దేసాక్షి

కొందో నుయ్యో కుమతులాల

తండుముందు తట్టుముట్టు తాఁతై నఁ గనుఁదీ

॥ పల్లవి ॥

కాకివోటు జముచేత కండుకుందు మరుచేత

మా కాపని గాదు మనుజులాల

పోకుమని యాపరాదు పొమ్మని చెప్పఁగరాదు

మీకుమీకే చూచుకొందు మీరే కనుఁగు

॥ కొందో ॥

గాములిల్లు పుట్టిమీఁదికప్పు తోలు పైకప్పు
 నేమా యెఱుగము నిపుణులాల
 పామునోరికడి మీప్రాణపుటారుపుగాలి
 జాము జాము మేలుఁగీడు చక్కఁజేయఁ గనుఁడు ॥ కొందో ॥

రచ్చమావిచింతకిందు రాఁపులకూటమిపొందు
 ముచ్చో చిచ్చో మూడులాల
 యెచ్చరికతోడ వేంకటేశుదాసులఁ గూడి
 పచ్చిగద్దు మేనితోడ భయమెల్లఁ జాయుఁడు ॥ కొందో ॥ 160

నాట

మందు లేదు దీనికి మంత్ర మేమియు లేదు
 మందుమంత్రము దనమతితోనే కలదు ॥ పల్లవి ॥

కదలకుండఁగఁ దన్నుఁ గట్టివేసినఁ, గట్టు
 వదలించకొనఁ గొంత వలదా
 వదలించఁబోయిన వడిగొని పైపైనే
 కదియుఁగావి తన్ను వదల దేమియును ॥ మందు ॥

మనసులోపలనుండి మరి మీఁదఁ దా నుండి
 యెనసినతిరువేంకటేశుని
 తనరినతలఁపునఁ దలఁప దుష్కృతములు
 తనకుఁదానే వీడుఁ దలఁకవలదుగాన ॥ మందు ॥ 161

27 రేకు

అహరి

ఏమీనెఱుగనిమమ్ము నెక్కువనేసి
 పామరుల దొడ్డఁజేసె భాష్యకారులు ॥ పల్లవి ॥

గతచన్నవేదాలు కనులజునకు నిచ్చి
 అతనికరుణచేత నన్నియుఁ గవి
 గతిలేకపోయినకలియుగమున వచ్చి
 ప్రతిపాలించఁగలిగె భాష్యకారులు

॥ ఏమీ ॥

లోకమెల్ల వెల్లిఁబోఁగా లోననే సురలఁ గాచి
 ఆకుమీఁదఁదేలినయతనికృప
 కాకరిమతములెల్ల గాలిఁబుచ్చి పర మిట్టే
 పైకొనఁగఁ గరుణించె భాష్యకారులు

॥ ఏమీ ॥

పంకజపుఁజేయి చాచి పాదపుఁబరమిచ్చిన-
 వేంకటేశుకృపతోడ వెలయఁ దానే
 తెంకినే వొడయవరై తిరుమంత్రద్వయాన
 పంకమెల్లఁ బోఁగడిగె భాష్యకారులు

॥ ఏమీ ॥ 162

కన్నడగోళ

० ఆటవారిఁ గూడితౌరా
 ఆటవారిఁగూడి అన్నిచోట్ల బొమ్మ-
 లాట లాడించ నధికుండవై తివి

॥ పల్లవి ॥

గురుతరమగుపెద్దకొట్టాములోపల
 తిరుమైనపెనుమాయఁ దెరగట్టి
 ఆరయ నజ్ఞానము లవి యడ్డముగఁజేసి
 పరగ సుజ్ఞానదీపములు ముట్టించి

॥ ఆట ॥

తోలుబొమ్మల దొరకొని గడియించి

గాలిచేత వానిఁ గదలించి

తూలేటిరసములు తొమ్మిది గడియించి

నాలుగుముఖముల నలుపున నాడించ

॥ ఆట ॥

నిన్నే మెత్తురుగాని నీకేమి నీలేరు

మన్నించుదాతలు మరి లేరు

యెన్నఁగఁ దిరువేంకటేశ్వర సీదాసు-

లున్నతులై నిన్ను సుబ్బించి పొగడఁగ

॥ ఆట ॥ 163

సామంతం

బ్రువంతి బౌద్ధా బుద్ధఇతి

స్తువంతి భక్తా సులభ ఇతి

॥ పల్లవి ॥

గదంతికిల, సాంఖ్యాస్త్వాం పురుషం

పదవాక్యజ్ఞాః పదమితిచ

విదంతి త్వా వేదాంతిన-

స్సదా బ్రహ్మ లసత్పదమితిచ

॥ బ్రువం ॥

జపంతి మీమాంసకా స్త్వాం చ

విపులకర్మణో విభవ ఇతి

లపంతి నయనకలా స్సతతం

కృపాశుకర్తా కేవలమితిచ

॥ బ్రువం ॥

భణంతి వేంకటపతే మునయో-

హ్యణిమాదిప్రద మతులమితి

గుణవంతం నిర్గుణం పునరితి

గృణంతి సర్వే కేవలమితిచ

॥ బ్రువం ॥ 164

౧. 'బృవంతి' రేకు. ౨. 'సులభమితి' రేకు. పూ. ము. పా. ౩ భిల్ల. రేకు.

౪. 'గ్భా' రేకు. ౫ 'నయ(న్యాయ) వాదినః నకలాః' అని ఏగ్రహవాక్యము కావచ్చు.

సామంతం

సతతం శ్రీశం

హితం పరాత్పర మీదే

॥ పల్లవి ॥

గదాధరం మేఘగంభీరని-

నదం పరమోన్నతశుభదం

మృదుతరగమనం మేదిసీధరం

హృదయనిలయ మహా మీదే

॥ సత ॥

నందకధరం జనార్దనం గో-

విందం చారుముకుందం

నందగోపవరనందనకందం

యిందురవినయన మీదే

గరుడగమన మురగళయన మధికం

పరమపదేశం పావనం

తిరువేంకటగిరిదేవ మతులం మ-

హిరమణం స్థిర మీదే

॥ సత 165 ॥

అహిరి

ఇన్నిలాగులచేతు లివియపో కడు-

నెన్నికకెక్కినచేతు లివియపో

॥ పల్లవి ॥

గునియుచుఁ దనునెత్తుకొమ్మవి తల్లిపై-

నెనయఁజాఁచినచేతు లివియపో

కినిసి గొవర్ధనగిరి వెల్లగించిన-

యినుమువంటిచేతు లివియపో

॥ ఇన్ని ॥

పిసికి పూతకిచన్ను బిగియించిపట్టిన-

యిసుమంతలు చేతు లివియపో

పసులఁ గాచుచు గొల్లపడుచుల యమునలో

యిసుకచల్లినచేతు లివియపో

॥ ఇన్ని ॥

రమచై తన్యమై ప్రాణులకెల్లను
యెరవులిచ్చినచేతు లివియపో
తిరువేంకటగిరిదేవుడై ముక్తికి—
నిరవుచూపెడుచేతు లివియపో

॥ ఇచ్చి ॥ 166

సాకంగనాట

నివంతు విడిచినవాడే యోగి; యీ—
అనరెల్లా విడిచినఅతడే యోగి

॥ పల్లవి ॥

స్పంచి పారెడుతురగమువంటిమనసు
వద్దవి మరలించినవాడే యోగి
వాద్దనే కొండలవంటివున్నతదేహగుణాలు
దిద్ది మట్టుపెట్టువాడే దీరుడైనయోగి

॥ వాసి ॥

ంచుకొన్న యింద్రియపుమోహజలధిలోన
వంచన మునుగనట్టివాడే యోగి
పొంచి పుణ్యపాపములు పొట్టువంటికర్మములు
దంచి పారజల్లువాడే తత్త్వమైనయోగి

॥ వాసి ॥

టుకామాదుల వెళ్లగొట్టి శాంతుడై
వగలుడిగినయట్టివాడే యోగి
నిగిడి శ్రీవేంకటపతినిజవాసుడై భక్తి—
దగిలి నిలుపువాడే ధన్యుడైనయోగి

॥ వాసి ॥ 167

గుండక్రియ

లేనిబంధము తోడునీడై నేను
వలెలినా నన్ను వదలి దేమిసేతు

॥ పల్లవి ॥

గులిమికొలుచు దీరఁగుడువనియ్యక కొత్త -

కొలుచు మీఁదమీఁదఁ గొలవఁగా

కలసినకర్మపుఁగలిమిచేతఁ దృష్ట

వెలితిగాక యిల్లువెడల దేమి నేతు

॥ తుద ॥

అన్నియు నొకమాటే యనుభవింపఁగఁజేసి

కొన్ని వెచ్చము - లొనఁగూడించి

యిన్నిటాఁ దిరువేంకటేశ నిర్మలనిఁగా

నన్నుఁజేసి నీవు నాకుఁ గలుగవయ్య

॥ తుద ॥ 168

28 రెకు

సాళంగం

తొలుఁబాపపుణ్యాలతోడఁ బుట్టితినట

బలువై నభవములఁ బడలేనా

॥ పల్లవి ॥

గాములయింటనే కాఁపనయితి నట

పాముపుట్టనుండియైన బతుకలేనా

గోమన హేయపుఁగుండకూడు నించితి నట

గామిడిఁనేగారేత్తిఁ గానోపనా

॥ తొలుఁ ॥

కట్టై నగుణములచే కట్టువడితి నట

చుట్టపుబంధాలరొచ్చుకు నోపనా

దట్టపుటాసల నేఁ దాల్చితి నట నా -

వెట్టకాయము మోవవెఱచేనా

॥ తొలుఁ ॥

నిగిడినలోపల నీ వుండుదువట

పగవారికి నేఁ బగిలేనా

తగువేంకటేశ నీదయవాఁడనట యీ -

వగల నిన్నిట గెలువఁగలేనా

॥ తొలుఁ ॥ 169

౧. 'దృష్ట' పూ. ము. పా. ౨. 'లొనఁగూడించి' లో అరసున్న చింత్యము

౩. 'నేగారేత్తిఁ' = (నేయిగారుత్తివి) కావచ్చు. ౪. 'నిగిడి నలోపల' కావచ్చు

శ్రీరాగం

గతః దఖిలంబునకు నీశ్వరుడై సకల-

భూతములలోనఁ దాఁ బొదలువాఁ డితఁడు

॥ పల్లవి ॥

గోపాంగనలమెఱుఁగుగుబ్బచన్నులమీఁద

చూపట్టుకమ్మఁగస్తురిపూత యితఁడు

తాపసోత్తములచింతాసౌధములలోన

దీపించునుజ్ఞానదీప మితఁడు

॥ ఏత ॥

జలధికన్యాపాంగలలితేక్షణములలో

కలసి వెలుఁగుచునున్న కజ్జలం బితఁడు

జలజాసనునివదనజఽధిమధ్యమునందు

అలర వెలువడినపరమామృతం బితఁడు

॥ ఏత ॥

పరివోనిసురతనంపదలనింపులచేత

వరవధూతతికి పరవశ మైనయితఁడు

తిరువేంకటాచలాధిపుఁడు దానె యుండి

పరిపాలనమునేయ భారకుం డితఁడు

॥ ఏత ॥ 170

సామంతం

ఎన్నఁగలుగుభూతకోటి నెల్లఁ జేసినట్టిచేత

నిన్నుఁ జేసుకొనుటగాక నీకుఁ దొలఁగవచ్చునా

॥ పల్లవి ॥

గుట్టుచెరిచి లోకమెల్ల ఘోరసంసారమందు

కట్టివేసినట్టిపాపకర్మ మేల తీరును

పట్టితెచ్చి నిన్ను రోలఁగట్టివేసి లోకమెఱుఁగ

రట్టునేనుఁగాక నిన్ను రాజనన్న విడుచునా

॥ ఎన్న ॥

౧ 'ఏతదఖిలంబు' పూ.ము.పా. ౨. 'మైనదిత' పూ.ము.పా. ౩. 'రాజవన్న' రేకు. ౧, ౨. లలో పూ. ము. పాఠము మంచిది కాదన్నది. రేకుపాఠము చూపి మనపాఠము లిచ్చుట మంచిదిగదా ?

మిఱుపల్లములకుఁ దెచ్చి మెరసి భూతజాలములకుఁ
 దొఱుపెసలు గొలచినట్టి దోసమేల పాయును
 అఱుసాఁచి గోపనతుల నలమి వెంటవెంటఁ దిరుగ
 వెఱుఁ జేయుఁగాక నీవు విభుఁడనన్న విడుచునా ॥ ఎన్న

పరులఇంటి కేఁగి పరులపరుల వేఁడఁజేసినట్టి-
 గయెరుకమాలినట్టిచేత లేల నిన్ను విడుచును
 వెరవుమిగిలి వేంకటాద్రివిభుఁడననుచు జనులచేత-
 నరులుగొనఁగఁ జేయుఁగాక ఆస నిన్ను విడుచునా ॥ ఎన్న ॥ 17

బాళి

ఏమివలసిన నిచ్చు నెప్పుడై నను
 యేమరక కొలిచిన నీతఁడే దైవము ॥ పల్లవి ॥

ఘనముగా నిందరికిఁ గన్నులిచ్చుఁ గాల్గిచ్చు
 పనినేయఁ జేతులిచ్చు బలియుఁడై
 తనుఁగొలుపుమని చిత్తములిచ్చుఁ గరుణించి
 వానర లోకానకెల్ల నొక్కఁడే దైవము ॥ ఏమి ॥

మచ్చిక తనుఁగొలువ మనసిచ్చు మాటలిచ్చు
 కుచ్చితములేనికొడుకుల నిచ్చును
 చొచ్చినచోలే చొచ్చి కుభమిచ్చు సుఖమిచ్చు
 నిచ్చలు లోకానకెల్ల నిజమైనదైవము ॥ ఏమి ॥

పంతమాడి కొలిచినఁ బ్రాణమిచ్చు ప్రాయమిచ్చు
 యెంతటిపదవులైన నిచ్చె యిచ్చు
 వింతవింతవిభవాలవేంకటేశుఁ డిదె మా-
 యంతరంగముననుండేఅరచేతిదైవము ॥ ఏమి ॥ 172

పాడి

వెట్టిమోపువంటిమేను విడనాడి వీఁ

డిట్టె దాఁటిపోయె నెటువంటిజాణే

॥ పల్లవి ॥

ఘోరమైనఅసలనెడికూఁకటవేరు దప్పి -

పారవేసి యిడుమలఁ బడనొల్లక

యీరసపునఁసార మింగలము దగిలించి

యేరు దాఁటిపోయె నెటువంటిజాణే

॥ వెట్టి ॥

కన్నవారిఁ దన్నుఁ బ్రేమ నన్నవారి దిగనాడి

పున్నతమైనచోట నుండఁజోయి

తన్నుఁదా వేంకటపతిదాసులఁజేరి వాఁడు

యెన్నఁడుఁ దిరిగిరాఁడే యెటువంటిజాణే

॥ వెట్టి ॥ 173

లలిత

వలవనిమోహావస్థలఁ బొరలెడి -

మలినం బెన్నఁడు మానును

॥ పల్లవి ॥

ఘోరదురితవికారంబుల -

కారణ మెన్నఁడు దీరును

వైరముగొని తనువదలనిబంధపు -

భారం బెన్నఁడు వాయును

॥ వల ॥

జడమగుజిహ్వాచాపల్యముగల -

వెడమతి యెన్నఁడు వీడును

చెడనిజీవునకు శ్రీవేంకటపతి -

కడచూ పెన్నఁడు గలుగును

॥ వల ॥ 174

లలిత

అశాబద్ధుడనై యలసి నిన్నుఁ గడు-

గాసిఁబెట్టినవాఁడఁ గాను

॥ పల్లవి ॥

ఘనకర్మపరుడనై కర్మరూపునిఁ జేయ

నిను దూరి భారము నీకుఁ గట్టినవాఁడఁ గాను

పనిలేనిదుఃఖలంపటుడనై దుఃఖము

గనుపించకుమని కడువేడినవాఁడఁ గాను

॥ అశా ॥

శ్రీవేంకటగిరిధేవేశ నా కిది

గావలెననువాఁడఁ గాను

కావలసినయవి గదిసిన నవి నాకుఁ

గావనుమనుజుండఁ గాను

॥ అశా ॥ 175

29 రేకు

శ్రీరాగం

కోరికె దీరుట యెన్నఁడు గుణమును నవగుణమునుఁ జెడి

వూరక యీమది నీపైనుండుట యెన్నఁదొకో

॥ పల్లవి ॥

చిత్తం బాఁకలి దీరదు, చింత దలంపునఁ బాయదు

యెత్తినపరితాపమునకు నేదీ మితిమేర

హత్తి నపుణ్యము బాపము నప్పటినుఖములకొరకే

వత్తికి నూనెకుఁ గొలఁదై వడిఁ జనె దివసములు ॥ కోరి ॥

జీవుఁడె పరతంత్రుఁడుగన చింతింపఁడు నిన్నె

చావునుఁ బుట్టుగు నహజము శరీరధారులక

శ్రీవనితాహృదయేశ్వర శ్రీవేంకటగిరివల్లభ

పావనమతిమై ప్రాణులు బ్రదుకుట యెన్నఁదొకో ॥ కోరి ॥ 176

కాంబోది

గడ్డపార మింగితే నాకలి దీరీనా యీ -

వాడ్డినభవము దన్ను న్నొడ కమ్ముగాక

॥ పల్లవి ॥

చించుక మిన్నులఁబారేచింకలను బండిఁగట్టి

వంచుకొనేమన్న నవి వసమయ్యానా

యెంచరానియింద్రియము లెవ్వరికి నేల చిక్కు

పొంచి పొంచి వలపుల బొండఁబెట్టుగాక

॥ గడ్డ ॥

మంటమండేయగ్గి దెచ్చి మసిపాత మూఁటగట్టి

యింటిలోన దాచుకొన్న నితవయ్యానా

దంటమమకార మిట్టే తన్నునేల సాగనిచ్చు

బంటుఁజేసి ఆసలనే పారఁదోసుగాక

॥ గడ్డ ॥

పట్టరానివిషములపాముఁ దెచ్చి తలకిందఁ

బెట్టుకొన్నా నది మందపిలి వుండినా

వెట్టనంసార మిది వేంకటేశుఁ గొలువని

వట్టిమనుజుల పెడవాడఁబెట్టుగాక

॥ గడ్డ ॥ 177

కన్నడగోళ

కటకటా దేహంబు గాసిఁబెట్టఁగవలనె

నిటువంటిదెసలచే నిట్లుండవలనె

॥ పల్లవి ॥

చంపనొల్లకకదా సంసారమనియెడి-

గంపమోఁపు గడించె కర్మసంగ్రహము

లంపటము విరియించ లావుదాలక తుదిని

దింప నొకకొంతైన తెగుదెంపులేదు

॥ కట ॥

మనుషనోపకకదా మాయావిలంబమున

కనుమూసి కాంక్ష మఱి కట్టె దైవంబు
దినభోగములు విడువఁ దెఱఁ గేమిటను లేక
తనివిఁబొందించ నెంతయు వసముగాదు

॥ క ॥

తెలుపనోపకకదా తిరువేంకటేశ్వరుఁడు

వెలలేనివేదనల వేఁచెఁ బ్రాణులను
జలిమి నజ్ఞానంబుఁ బాయలే కితనినే
ఁతలఁచి భవబంధముల దాటంగరాదు

॥ కట ॥

సామంతం

అయ్యో పోయఁ బ్రాయముఁ గాలము

ముయ్యంచుమనసున నే మోహమతి నైతి

॥ పల్ల ॥

చుట్టంబులా తనకు సుతులుఁగాంతలుఁ జెలులు

వట్టియాసలఁ బెట్టువారేకాక

నెట్టుకొని వీరు గడునిజమనుచు హరి నాత్మఁ

బెట్టనేరక ఎవృథా పిరివీకులైతి

॥ అయ్యో ॥

తగుబంధులా తనకుఁ దల్లులునుఁ దండ్రులును

వగలఁ బెట్టుచుఁ దిరుగువారేకాక

మిగుల వీరలపొందు మేలనుచు హరి నాత్మఁ

దగిలించలేక చింతాపరుఁడనైతి

॥ అయ్యో ॥

అంతహీతులా తనకు నన్నలునుఁ దమ్ములును

వంతువాసికిఁ బెనఁగువారేకాక

అంతరాత్ముఁడు శ్రీవేంకటాద్రికుఁ గొలువ కిటు

సంతకూటములయలజడికి లోనైతి

॥ అయ్యో ॥

లలిత

మనసున నెప్పుడు మాన దిది

దినబాధెటువలె దీతీనో

“పల్లవి”

చిత్తవికారము జీవులపాపము

తత్తరపరచేక తడయ దిది

కత్తులబో నీకాయపువయసున-

నెత్తినమదమున కేదిగతో

“మన”

అసలుగలబ మీయాశాదోషము

విసిగిన నూరక విడువ దిది

వసులమూట మోవగల బడవేయగ

వసము గాని దెటువలెనోనో

“మన”

పాముచెలిమి రంపపుసంసారము

గాములమోచినగంప యిది

కామించుచు వేంకటపతి దలంపక

యేమరివుండిన నేమానో

“మన” 180

ధన్నాసి

ఎంతవిభవము గలిగె నంతయును నానదని

చింతించినదిగదా చెడనిజీవనము

“పల్లవి”

చలముగ గోపంబు దను జంపేటిపగతులని

తెలిసినది యదిగదా తెలివి

తలకొన్నారనింద తనపాలిమృత్యువని

తొలగినది యదిగదా తుదగన్నఫలము

“ఎంత”

మెఱయువిషయములే తనమెడనున్నపురులుగా
 యెఱిగినది యదిగదా యెరుక
 పఱివోనియాస దనుఁ బట్టుకొనుభూతమని
 వెఱచినది యదిగదా విజ్ఞానమహిమ

॥ ఎంత ॥

యెనలేనితిరువేంకటేశుఁడే దైవమని
 వినఁగలిగినదిగదా వినికి
 అనయంబు నతనిసేవానందపరులయి
 మనఁగలిగినదిగదా మనుజులకు మనికి

॥ ఎంత ॥ 181

30 రేకు

ఆహారి

చెల్లుఁగా కిటు నీకే చింతింపఁగా పూరి—
 పుల్ల మేరువుసేయ భూమిలో నిపుడు

॥ పల్లవి ॥

చెలఁగి నే మునుసేసినచేత లుండఁగా
 మలసి నేఁ దిరుగుతిమ్మట లుండఁగా
 తొలఁగఁదోసి తుప్పుడుతోడనే లోహంబు
 వెలయ బంగారుగావించినగతిని

॥ చెల్లు ॥

బిగిసి నామైనున్న పెనుకట్లుండఁగా
 జగడగాండ్లు పగచాటఁగను
 జిగిగలచేతిముసిఁడికాయయగునన్ను
 మొగిఁ గల్పకముఫలముగఁ జేయవసమా

॥ చెల్లు ॥

పొదలిన యింద్రియంబులు వెంట రాఁగా
 మదవికారము నే మరుగఁగానే
 వదలక వేంకటేశ్వర నన్ను నిదే నీ—
 పదపంకజములు చేర్పఁగ నిది వసమా

॥ చెల్లు ॥ 182

పాడి

చక్రమా హరిచక్రమా

వక్రమైనదనుజుల వక్కులించవో

॥ పల్లవి ॥

చుట్టిచుట్టి పాతాళముచొచ్చి హిరణ్యాక్షుని -

చట్టలు చీరిన వోచక్రమా

పట్టినశ్రీహరిచేతఁ బాయక యీజగములు

వొట్టుకొని కావగదవో వోచక్రమా

॥ చక్ర ॥

పానుకొని దనుజులబలుకిరీటమణుల -

సానలఁదీరినవోచక్రమా

నానాజీవముల ప్రాణములుగాచి ధర్మ -

మూని నిలుపఁగదవో వోచక్రమా

॥ చక్ర ॥

వెఱచి బ్రహ్మాదులు వేదమంత్రముల నీ -

వులుట్లు గొనియాడే రోచక్రమా

అఱిముఱిఁ దిరువేంకటాద్రిశువీధుల

వొఱవుఁ మెఱయుదువో వోచక్రమా

॥ చక్ర ॥ 183

వరాళి

వట్టియానలకు లోనై వదలక తిరిగాడేవు

బట్టబయలు యీసంసారంబని గుట్టుదెలియలేవుప్రాణీ ॥ పల్లవి ॥

చాల నమ్మి యీసంసారమునకు సోలిసోలి తిరిగేవు

బాలయవ్వనప్రాధలభ్రమఁ బడి లోలుఁడవై తిరిగేవు

మేలుదెలియ కతికాముకుండవై మీఁదెఱుంగక తిరిగేవు

అమాలేమీఁద పరు వెందఁకా నీమచ్చిక విడువఁగ లేవు ॥ పట్టి ॥

భైరవి

ఎంతపాపకర్మమాయ యెంతవింతచింతలాయ

వింతవారితోడిపొందు వేసటాయ దైవమా

॥ పల్లవి ॥

చూడఁజూడఁ గొత్తలాయ చుట్టమొకఁడు లేఁదాయ

వీడుఁబట్టు అలుచాయ వేడుక లుడివోయను

జోడుజోడు గూడదాయ చొక్కుఁదనము మానదాయ

యేడకేడ తలపోత యెంతనేనె దైవమా

॥ ఎంత ॥

నీరులేనియేలు దాఁటనేర దెంతేలోతాయ

మేరవెల్ల నీఁదఁదాయ మేఁటి జేరఁదాయను

తోరమైన ఆస లుబ్బి తోవ గానిపించదాయ

కోరి రాకపోకచేత కొల్లఁబోయఁ గాలము

॥ ఎంత ॥

తల్లి దండ్రీ దాత గురువు తానెయైననాచారి-

వల్లభుండు నాకు మేలువంటిదాయ జన్మము

కల్లగాడు వేంకటేశుఁడునునిపాదనేన నాకు

మొల్లమాయ నామనను మోదమాయ దైవమా ॥ ఎంత ॥ 186

రామక్రియ

కుదురుఁగాక తనకొలఁదిగానిమేలు

దొడవీనా నోరు తగినయెంతయును

॥ పల్లవి ॥

చ-పవచ్చినకర్మసంగ్రహంబగుబుద్ధి

గంప ఒగమ్మక తన్ను గాచినా

పంపుడుదయ్యమై బాధఁ బెట్టెడుయాస

కొంపలోన నుండిఁగోరినా.

॥ కుదు ॥

౧. 'యంత' రేఖ. ప్రాసయతి కూర్చిరేమో. ౨. 'వేళ్ల' పూ.ము.పా. ౩. 'నాందారి' ఏమో? 'నాచ్చియార్' తమిళము. ౪. 'దడవి నానోరు' పూ.ము.పా. ౫. 'యంత' కావచ్చు. ౬. 'నమ్మక' కావచ్చు. ౭. బెట్టెడు + ఆస = బెట్టెడుయాస. ఈవింతసంధుఁకు ఈవాఙ్మయమున వట్టింపు లేదు. ౮. ఇవ్వన్ + కోరినా = ఈఁగోరినా కావచ్చు.

శ్రీవేంకటగిరిశ్రీనాథుఁ డిందరిఁ

గావఁబ్రోవఁగ నున్నఘనుఁడు

దేవోత్తముని నాత్మఁ దెలియ కితరములయిన-

త్రోవ లెన్నిన మేలు దొరకీనా

॥ కుడు ॥ 187

31 రేకు

ఆహారి

పారకుమీ వోమనసా పంతము విడువకుమీ మనసా

పారిన నీవే బడగయ్యెదవు చేరువ నాఁడే చెప్పనె మనసా ॥ పల్లవి ॥

చింతించకుమీ శివునివై యే చిక్కవడకుమీ వోమనసా

కంతువారకము వయసుఁ బ్రాయములు కావటికండలు వోమనసా

యెంతే మేలుఁగి దేకాఁము ఎప్పుడు నుఁడదు వోమనసా

సంతరించుకో వానిని మనసున సంతోషముగా వో మనసా ॥ పార ॥

యెన్నికలే తలపోయకుమీ యేమరకుండుమి వోమనసా

కన్నవిన్నవారిలో నెప్పుడు కాకుపడకుమీ వోమనసా

పున్నమమాసలు పుడమిలో బదుకులు పోయివచ్చేవి వోమనసా

మిన్నోనేలనిమన్న దినములో మీఁదుచూడకుమి వోమనసా ॥ పార ॥

కన్నులసంగతము నేయకుమీ కళవశించకుమి వోమనసా

వన్నెలమాటలు చెవులఁబెట్టక వాసివిడువకుమి వోమనసా

మున్నిటిసురలు బ్రహ్మాదులకై నను ముక్తిసాధనము వోమనసా

వెన్నుని వేంకటగిరిపతిఁడలఁచుము వేసారకుమీ వోమనసా ॥ పార ॥ 188

ముఖారి

ఏల పొరలేవులేవే యింతలోవిపనికి

మాలయింటితోలుకప్పుమాయ లిటువంటివి

॥ పల్లవి ॥

చిక్కులతమకముల చీకటిగప్పిననాఁడు

యొక్కువ వాసనలో¹ హేయపుమేను

వెక్కసపు ప్రియమది విరిగితే రోతలా

లక్కపూతకపురు లీలాగు లిటువంటివి

॥ ఏల ॥

మించినచిత్తములో మేలుగలిగిననాఁడు

యెంచరానిచవులౌ నెంగిలిమోవి

పెంచుకంటే కష్టమౌ ప్రియముదీరిననాఁడు

చంచలపుచిత్తములచంద మిటువంటిది

॥ ఏల ॥

వెల్లిగొనుసురతపువేళ³ మరపులయింపు

కొల్లలాడుటౌ కొనగోరితాఁకులు

నల్లితిండౌ⁴ మరి మీఁద మరగితే రోతలా⁽⁷⁾

పుల్లమిచ్చేవేంకటేశువాద్ది కిటువంటిది

॥ ఏల ॥ 189

ముఖారి

ఎట్టు దరించి నిదె యీజీవుఁడు

బట్టబయలుగాఁ బరచీ నొకటి

॥ పల్లవి ॥

చెడనిమట్టిలోఁ జేసినముద్దే

నడుమ ముంచుకొన్నది చొకటి

తడియనినీరై తడివొడమింపుచు

వడిసీని వేపుర వడితో నొకటి

॥ ఎట్టు ॥

నిడురేకు 88. 1. సనదొను. 2. ప్రేమమది. (1-2 చరణములు వెనుకముందై కంపు) 3. వెడమర. 4. దొంగక నరిగిన వింతలోనే.

పాయనితనుదీపనములుగా నటు
 చేయుచు మది వేచి నొకటి
 కాయపుచుట్టరికమ్ములు చేయుచు
 రేయుఁబగలు విహరించీ నొకటి టి

॥ ఎట్టు ॥

యిన్నియుఁ దానే యేచి కపటములు
 పన్నీ నిదె తోపల నొకటి
 వెన్నెలచూపుల వేంకటేశ నిను
 యెన్నికతోఁ గడు నెదిరీ నొకటి

॥ ఎట్టు ॥ 190

ముఖారి

బ్రహ్మగడిగినపాదము
 బ్రహ్మము దానె నీపాదము

॥ పల్లవి ॥

చెలఁగి వసుధ ॥ గొలిచిననీపాదము
 బలితలమోపినపాదము
 తలఁకక గగనము దన్నినపాదము
 బలరిపుఁ గాచినపాదము

॥ బ్రహ్మ ॥

కామినిపాపము గడిగినపాదము
 పాముతలవిడినపాదము
 ప్రేమపుశ్రీసతి ॥ వివికెడిపాదము
 పామిడి'తురగపుఁబాదము

॥ బ్రహ్మ ॥

పరమయోగులకుఁ బరిపరివిధముల
 పరమొసఁగెడి నీపాదము
 తిరువేంకటగిరి తిరమనిచూపి-
 పరమపదము నీపాదము

॥ బ్రహ్మ ॥ 191

విరురేకు 80. 1. పామెడి. ౧. ఈపాదలో 'నీపాదము' అనుట ఉచితమేమో;
 'ఈపాదము' అని గాయకులు పాడుట గలదు. ౨. 'గొలిచి'రేకు. ౩. 'వివికెడి'రేకు.

అవతారాలు - సామంతం

తానేకాతెవ్వరు మాకు దాతయు దైవము తన-

లోనఁ బెట్టుకొని మాకు లోనైనవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

చదివించి, కూడువెట్టి, జారకుండ నిల్లుగట్టి,

బెదరులేని బుద్ధి పిన్ననాఁడే చెప్పి,

యెదిరి నడిగి, ద్రవ్య మిదిగొమ్మనుచు నిచ్చి,

పదిలమై తమ్ముఁ బాలించువాఁడు,

॥ తానే ॥

మోహవియోగమ్ము, మోహానురాగమ్ము,

దేహవిభాగంబు దెలిపిన కలికి

బహిరమున వేంకటాదీశుఁడై సర్వ-

దేహరక్షకుఁడై తిరుగుచున్నాఁడు

॥ తానే ॥ 192

బొ?

చెడఱక వెలుఁగే చేనుమేయఁగఁజొచ్చె

అదలించి తగదు నీ కనువారు వేరీ

॥ పల్లవి ॥

చిత్త మింద్రియములచేఁ జిక్కి, కడు మద-

మెత్తిన వద్దన నొక వేరీ

హత్తినమనసు మోహదులతోఁ గూడి

తత్తరించిన మాన్పఁదగువారు వేరీ

॥ చెద ॥

జీవుఁ డిన్నిటికిఁ దాఁ జిక్కి పోయినత్రోవఁ

బోవఁజొచ్చిన బుద్ధిపొల మేది

శ్రీవేంకటేశునిచింతాపరతఁ గాని

కావఁగ నాత్మకు గతి దానేది

॥ చెద ॥ 193

౧. ఈ పాటలోమాత్రము దళావతార సమన్వయమున్నట్లు రేకు చెప్పినది.

కన్నడగౌళ

పోయఁ గాలం బడవికిఁ గాయుం వెన్నెలకరణిని
 శ్రీయుతుఁ దలఁచుఁడి నరులు మాయఁబడి చెడక ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము చేకూరుచుకొని చిత్తైకాగ్రతను
 చిత్తజగురునిఁ దలఁచుఁడి చిత్తజుఁ జొరనీక ॥ పోయఁ ॥

బూరుగుమాఁకునఁ జెందినకీరముచందమున
 ఆరయ నిష్పలమగు మరి యన్యులఁ జేరినను ॥ పోయఁ ॥

కూరిమి మాతిరువేంకటగిరిగురుశ్రీపాదములు
 చేరినవారికి భవములు చెంద వెపుడు నటుగాన ॥ పోయఁ ॥ 194

32 రేకు

పాడి

ఏఁటికి నెవ్వరిపొందు యిస్సిరో చీచీ
 నాటకములాల చీచీ నమ్మితిఁగా మిమ్మును ॥ పల్లవి ॥

జవ్వనమదమ చీచీ చక్కఁదనమరో చీచీ
 రవ్వైనరాజనగర్వమరో చీచీ
 కొవ్వినమదమ చీచీ కూరిమియాసరో చీచీ
 నవ్వులదేహమ చీచీ నమ్మితిఁగా మిమ్మును ॥ ఏఁటి ॥

ముచ్చటమమత చీచీ ముచ్చుమురిపెమ చీచీ
 బచ్చరపణములోనిబచ్చన చీచీ
 తెచ్చుకోలుతాలిములదిట్టతనమరో చీచీ
 పుచ్చినపోకరో చీచీ పోయఁగా మీకాలము ॥ ఏఁటి ॥

సిరులచీకటి చీచీ సిలుగుసంపద చీచీ
 వరవిభవమ చీచీ వాసిరో చీచీ
 కరుణించెఁ దిరువేంకటగిరిపతి నన్ను
 విరసవర్తన చీచీ వీడెఁగా మీవారము ॥ ఏఁటి ॥ 195

సామంతం¹

మనుజుడై పుట్టి మనుజుని నేవించి
అనుదినమును దుఃఖమందనేలా

॥ పల్లవి ॥

జుట్టెడుగడుపుకై చొరనిచోట్లు చొచ్చి
పట్టెడుగూటికై బతిమాలి
పుట్టినచోటికే పొరలి మనసు పెట్టి
వట్టిలంపటము వదలనేరఁడుగాన

॥ మను ॥

అందరిలోఁ బుట్టి అందరిలోఁ గబెరి—
గందరిరూపము లటు దానై
అందమైనశ్రీవేంకటాద్రికు నేవించి
అందరానిపదమందె నటుగాన²

॥ మను ॥ 196

నాట³

లంకెలూడుతే లాభము యీ—

కింకరులను నలఁగెడికంటెను

॥ పల్లవి ॥

జంపులఁ జంపక⁴ సరుగనఁజానేటి—

లంపటమేపో లాభము

⁵ కంపమోపుతోఁ గనలి శరీరపు—

కొంపలోనవేఁగుటకంటెను

॥ లంకె ॥

యీవలనావల నేచేటియాసల—⁶

లావు దిగుతెపో లాభము

యేవగితలకు నిరవగు నరకపు—

కోపులఁబడి మునుఁగుటకంటెను

॥ లంకె ॥

నిడురేకు 34. 1. గుండక్రిమి 2. పదమందరాదా. నిడురేకు 29. 3. సామంతం.

4. నొంపక 5. గంపమోపు, నిడురేకు 28. 6. ఆవల వీవల నానలునేనెడి.

౧. 'జేరి, అంద' పూ. ము. పా.

తివిరి వేంకటాధిపుదాసులకృప-

లవలేళమెఘో లాభము

చవులని ¹ నోరికి సకలము దిని తిని

భవకూపంబులఁ బడుకంటెను

॥ లంతె ॥ 1

నాట

తనకేడ చదువులు తనకేడ శాస్త్రాలు

మనసు చంచలబుద్ధి మాసీనా

॥ పల్లవి

జడ్డుమానవుఁడు చదువఁజదువ నాన

వడ్డివారుఁగాక వదలీనా

గుడ్డికుక్క సంతకుఁబోయి తిరిగిన

దుడ్డుపెల్లకాక దొరకీనా

॥ తన ॥

దేవదూషకుఁడై తిరిగేటివానికి

దేవతాంతరము తెలిసీనా

శ్రీవేంకటేశ్వరునేవాపరుఁడుగాక

పావనమతియై పరగీనా

॥ తన ॥ 198

భైరవి

సడిఁబెట్టె గటకటా సంసారము చూడ-

జడధిలోపలియీత సంసారము

॥ పల్లవి ॥

జమునోరిలో బ్రదుకు సంసారము చూడ

చమురుదీసినదివ్వె సంసారము

సమయించుఁబెను దెవులు సంసారము చూడ

సమరంబులో నునికి సంసారము

॥ సడి ॥

1. చవికాని.

౧. 'చెంచెల' రేకు. ౨. ఈపాటకు రేకులో ప్రగ్రహమునకు

గుర్తు సరిగా చూపలేదు.

సందిగట్టినతాడు సంసారము చూడ
సందికంతలతోవ సంసారము
చందురునిజీవనము సంసారము చూడ¹
చంద మేవలెనుండు సంసారము.

॥ సడి ॥

చలువలోపలివేడి సంసారము చూడ
జలపూతబంగారు సంసారము
యిలలోనఁ దిరువేంకటేశ నీదాసులకు
చలువలకుఁ గడుఁజలువ సంసారము

॥ సడి ॥ 199

ధన్నాసి

సామాన్యమా పూర్వసంగ్రహంబగుఫలము
నేమమునఁ బెనగొనియె నేడు నీవనక

॥ పల్లవి ॥

జగతిఁ బ్రాణులకెల్ల సంసారబంధంబు
తగుల బంధించుదురితంపుఁగర్మమున
మగుడ మారుకుమారు మగువ నీపురముపై
తెగికట్టి రెవ్వరో దేవుండవనక

॥ సామా ॥

పనిలేక జీవులను భవసాగరంబులో
మునుఁగ లేవఁగఁజేయుమోహదోషమున
పనిపూని జలధిలోఁ బండఁబెట్టిరి నిన్ను
వెన కెవ్వరో మొదలివేలువనక

॥ సామా ॥

వుండనియ్యక జీవనోపాయమున మమ్ము
కొండలను గొబల తతిగొని తిప్పుఫలము
కొండలను నెలకొన్నకోనేటిపతివనఁగ-
నుండవలనెను నీకు నోపలేననక

॥ సామా ॥ 200

దేవగాంధారి

ఎందరివెంట నెట్లఁ దిరుగవచ్చు

కందువెఱిగి చీకటిదవ్వుకొనుఁగాక¹

॥ పల్లవి ॥

తల రాయిగాఁగ నెందరికి మొక్కెడిని

తెలివిమాలినయట్టిదేహి

కొలఁదిమీరినదేవకోట్లు దనలోన

కలవాని నొక్కనినే కొలుచుఁగాక

॥ ఎంద ॥

కాలీదపడఁగ నెక్కడికి నేఁగెడిని

పాలుమాలినయట్టిప్రాణి

మేలిమిజగములు మేనిలోఁ గలవాఁడు

పాలిటివాఁడై ప్రణతికెక్కుఁగాక

॥ ఎంద ॥

నూరేండ్ల² నెందరి నుతియింపఁగలవాఁడు

చేరఁదాపులేనిజీవి

శ్రీరమణీకుఁడు శ్రీవేంకటేశుని

కోరికెఁ దలఁచి నుతి³ కొల్లగొనుటగాక

॥ ఎంద ॥ 201

33 రేకు

శ్రీరాగం

వెన్నపట్టుక నేయి వెదకనేలా మరియు-

నెన్నివలసినను దమయేలేటివే⁴ కావా

॥ పల్లవి ॥

తలఁపునకు విష్ణుచింతన నిమిషమాత్రంబు

కలుగుటే కలుగవలెఁగాక

వలనై నభోగములు వైభవంబులు మరియు

కలవెల్ల తమయెదుటఁ గలిగినవె కావా

॥ వెన్న ॥

నిడురేకు 47. 1. చీకటికి, దొలఁగుఁ. 2. నోరెండ 3. ముక్తి. నిడురేకు 34

పదిలముగ హరినామపఠన¹ మంత్రము నోరు
కదియుచే కలుగవలెఁగాక
తుదలేనిసంపదలు తొలగనిముదంబులును
కదల కెప్పుడూ దమకుఁ గలిగినవెంకావా

॥ వెన్న ॥

యించుకై నను వేంకటేశుగిరిశిఖరంబు
కాంచుచే కలుగవలెఁగాక
అంచితంబై ననిత్యానందపదవులును
మించి తమయెదుటఁ బ్రభవించినవెంకావా

॥ వెన్న ॥ 202

ముఖారి

పసలేని యీబ్రదుకు
అసలు చొచ్చిచొచ్చి అలసినట్టాయె

॥ పల్లవి ॥

తొల్లిటిజన్మాదులఁ గానినరరూపు
పల్లించుకొన్న యీబ్రదుకు
కల్లసుఖములచే కనలి కమ్మర
ముల్లుదీసి కొఱ్ఱ మొత్తినట్టాయ

॥ పస ॥

బూటకములనెల్లఁ బొరలి సంసారంపు-
పాటుదెచ్చినయీబ్రదుకు
నీటుగ నెద్దు దన్నీనని గుఱ్ఱము-
చాటు కేగినయట్టిచందమాయె

॥ పస ॥

పగగొన్నపొగ కోపక మంటఁ బడిపడి
పగలు రేలైనయీబ్రదుకు
తగువేంకటేశ్వరుఁ దలఁచి నేలనుండి
యెగసి మేడమీఁది కేగినట్టాయె

॥ పస ॥ 203

ముఖారి

ఎంత మానుమన్నఁ జింతలేల మానునే¹

పంతపుమనసు హరిపై నుంటేఁగాక

॥ పల్లవి ॥

తీరనిబంధాలు నేఁడే తెగుమంటే నేల తెగు²

భారపుమమతఁ బెడఁబాసినఁగాక

పూరటగా మమత నేనొల్లనంటే నేల మాను

వోరుపుతో లంపటము లొల్లకుంటేఁగాక

॥ ఎంత ॥

వేఁకపుఁగోపము నేఁడే విడుమంటే నేల విడు

తోఁకచిచ్చయినయాసఁ దుంచినఁగాక

ఆఁకట నానేల మాను అన్నిటాను యిందరికి

మాఁకుపడి తత్తరము మఱచుంటేఁగాక

॥ ఎంత ॥

పెట్టనిది దైవ మిట్టే పెట్టుమంటే నేల పెట్టు

యిట్టే వేంకటపతి యిచ్చినఁగాక

యిట్టనట్టు నీతఁడు దా నిందరికి నేల యిచ్చు

వాట్టినవిరక్తి నేమీ నొల్లకుంటేఁగాక

॥ ఎంత ॥ 204

సామంతం

చాలదా హరిసంకీర్తనంగల-

మే లిది దీననే మెరసిరి ఘనులు

॥ పల్లవి ॥

తలఁప వేదశాస్త్రములు గానక

అలరుచు ంవాల్మికాదులు

తలకొని హరిమంత్రమే దగఁ బేర్కొని

అలవిమీరఁ గడునదికములైరి

॥ చాల ॥

నిడురేఖ. 42, 88. 1. మానును. 88. 2. దీరుమంటే నేలతీరు.

౧. 'వాల్మికాదులు' కావచ్చునేమో. ౨. 'నదికులులైరి' కావచ్చునేమో.

యితరదైవముల నెఱఁగనేరక
ప్రతిలేనిమహిమఁ బార్వతి
మతిఁ దలఁపుచు హరిమంత్రమే పేర్కొని
సతతము హరులో సగమై నిలిచె

॥ చాల ॥

చదువులుఁ బలుమరుఁ జదువనోపక
అదివో నారదాదులు
పదిలపువేంకటపతిహరినామమే
వదల కిదియ జీవనమై మనిరి

॥ చాల ॥ 205

సామంతం

పోయఁబోయఁ గాలమెల్ల పూఁటపూఁటకు
చేయి నోరు నోడాయ చెల్లఁబో యీరోతలు

॥ పల్లవి ॥

తిప్పన తొప్పన కేతు¹ దేవన బావన గన్ను²
పప్పన బొప్పనగారిఁ బాడిపాడి
కుప్పలుఁదెప్పలు³ నైనకోరికెలు మతిలోన
యెప్పడుఁ బాయకపోయ నెన్ని లేవు రోతలు ॥ పోయఁ ॥

కాచన పోచన మాచు⁴ కల్లప బొల్లప మల్లు
బాచన దేచనగారిఁ బాడిపాడి
యేచినపరసుఖము నిహమును లేకపోయ
చీచీ విరిగితిమి చెప్పనేల రోతలు ॥ పోయఁ ॥

విరులేఖ. 31. 1. మాచు. 2. గంగు. 3. దిప్పలు. 4. కేతు.

౧. పూఁట+పూఁట=పూఁట పూఁట

బుక్కన తిక్కన చెల్లు బూమన కామన పేరి-
 బక్కల నిందరి నోరఁ బాడిపాడి
 యెక్కువై నతిరువేంకటేశునిఁ దలఁచలేక
 కుక్కుటాఁ జెప్పటా(తే?)పై కూడె విన్నిరోతలు

॥ పోయఁ ॥ 206

సాళంగనాట

పటుశిష్టప్రతిపాలకుఁడ వనఁగ
 ఘటన నఖిలమును గాతువుగా

॥ పల్లవి ॥

తుత్తుమురుగ దైత్యుల దనుజుల నవి
 మొత్తి మోఁది చలమునఁ జెలఁగి
 జొత్తుపాపలుగ సొరిది విరోధుల-
 నెత్తురు వడుతువు నీవేకా

॥ పటు ॥

తళతళమెఱుచునుదర్శనాయుధం-
 బలరుచు నొకచే నమరఁగను
 బలుదైత్యులదొబ్బలుఁ బేగులు నవి
 నిలువునఁ జెండుదు నీవేకా

॥ పటు ॥

దిట్టపు సూత్రవతీవతి వసురలఁ
 జట్టలు చీరఁగఁ జతురుఁడవు
 రట్టడి వేంకటరమణుని వాకిటి-
 పట్టపు నేనావతివటకా

॥ పటు ॥ 207

34 రేకు

దేసాక్షి

పోయఁ బోయఁ గాలమెల్ల పూఁట పూఁటకు¹
 రోయనిరోతలు చూచి రుచి చూరఁబోయ

॥ పల్లవి ॥

తాడిమానెక్కేటివాని తడయక పట్టిపట్టి
తోడఁదోడ నెందఁకాఁ దోయవచ్చును
కాడువడ్డచి త మిది కలకాలము నిట్టే
అడికెలకులోనై * తనియక¹ పోయ

॥ పోయఁ ॥

మన్నుదినియేటిదూడ మానుమంటా మొత్తిమొత్తి
కన్నిగట్టి యెందఁకఁ గాయవచ్చును
సన్నపుటాసలమీఁదిచరిఁబడ్డదేహమిది
కన్నపుఁగత్తులచూపు కట్టరాకపోయ

॥ పోయఁ ॥

హేయము దొక్కకుమన్న యేచి తినేననేవాఁడు
చాయకు రాకున్న నేమి నేయవచ్చును
మాయలవేంకటపతి మచ్చుచల్ల నాయాత్మ
పాయక యాతనిఁ జేరి భయమెల్లఁ బోయ

॥ పోయఁ ॥ 208

మాళవిగౌళ

పాపమెరంగనిబ్రాహ్మఁడు । యెందుఁ
జూపరానిచోటు చూపీనయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తనివోక గజీవముతలకాయ నంజుడు

పనివడి తిని తిన్నబ్రాహ్మఁడు,

యెనసి యెదిరిఁ దన్ను నెఱుగక విభుఁడై

ఘనవంశము మంటఁ గలపీనయ్యా

॥ పాప ॥

* ఇందు 'నైక' అనునక్షరములనడుమ మరిరెండక్షరములు చెక్కి తరువాత రాచి చెటిచిన్నినది. చందోరీతి సూహించిచూడఁగా, నై-య అను రెంటిలో ఏది యతి స్థానముగాఁ గొన్నను, రెండక్షరములు కావలయునేమో అనిపించుచున్నది. 1. తనియకే

౧. జీవము = మేక మొదలగుజంతువు అని మాండలికము. 'నానినాడుగుజీవాలు తప్పిపోయినవి' ఇత్యాది వ్యవహారముకూడ కలదు.

యెవ్వారు నెఱగనియెముకలయింటిలో
 పవ్వళింపుచునున్నబ్రాహ్మడు,
 జవ్వనమదమున జడినేటికోమలి
 బువ్వలతోఁటలోఁ బొదిగినయ్యా

॥ పాప ॥

చెలఁగి కన్నెరికముచెడనిపడుచుఁ దెచ్చి
 పలువేదనలఁబెట్టేబ్రాహ్మడు,
 తెలిసి వేంకటాధిపునిదాసుఁడై
 పులుగు పంజరానఁ¹ బొదిగినయ్యా

॥ పాప ॥ 209

శంకరాభరణం

ఇన్నిచేతలును దేవుఁడిచ్చినవే
 పున్నవారియిపురెల్ల నొద్దికయ్యానా
 తెగనియాపదలకు దేవుఁడే కలఁడుగాక
 వగలుడువఁ బరులపస మయ్యానా
 నొగిలి యితరులకు నోళ్ళుదెరచిన
 నగుఁబాపేకాక మానఁగఁబొయ్యానా

॥ పల్లవి ॥

॥ ఇన్ని ॥

అగ్గలపుదురితాలు హరియే మానుపుఁగాక
 బగ్గన నొక్కరు వచ్చి పాపఁబొమ్మేరా
 తగ్గుముగ్గురై నవేళ తలఁచినవారెల్ల
 సిగ్గుఁబాపేకాక తమ్ముఁ జేరవచ్చేరా

॥ ఇన్ని ॥

యెట్లు సేసినను వేంకటేశుఁడే నేరుచుఁగాక
 ఁకట్టఁగడవా రెల్లఁ గరుణించేరా²
 యిట్టే యేమడిగిన నీతఁడే యొసఁగుఁగాక
 వుట్టిపడి యెవ్వరై నా నూరడించేరా

॥ ఇన్ని ॥ 210

నిదురేకు ౧౬. 1. పంజరము వుడికినయ్యా. 2. గావఁబోయేరా.

౩. కడ+కడ = 'కట్టకడ'. ఇక్కడ అరసున్నవిచార్యము.

ఆహీరి

ఎటువంటిరొద్రమో యెటువంటికోపమో

తటతట నిరువంక దాటి వీడే¹

॥ పల్లవి ॥

తోరంపుఁబెనుచేతుల మల్లచఱచి

దారుణలీలఁ బెదవు లవుడుకఱచి

కారించి చాణూరుఁ గడుభంగవఱచి

వీరుడై యెముకలు విఱచి వీడే

॥ ఎటు ॥

పిడుగడచినయట్టు పెడచేత నడిచి—

పడనీక పురములోపలఁ జొరఁజొడిచి

తొడికి చాణూడు నెత్తుక దయవిడిచి

వడివెట్టి నెత్తురు వడిచి వీడే

॥ ఎటు ॥

ఋసకొట్టుచును పూరుపులఁ జెమరించి

మసిగాఁగ బెదపెదమల్లుల దంచి—

నెసఁగి శ్రీతిరువేంకటేశుడై మించి

ముసిముసినవ్వుల ముంచి వీడే

॥ ఎటు ॥ 211

ఆహీరి

అసమీద విసుపొ (వో?)¹ దాఁక, యీ—

గాసిఁబరచుతనకపటమే సుఖము

॥ పల్లవి ॥

తిరమగుఁగర్మము దెగుదాఁక, । తన—

గరిమసుఖము పొగడునందాఁక³

పరమార్గం బగపడుదాఁక, తన—

పరితాపపులంపటమే సుఖము

॥ అస ॥

విడురేఖ, 48. 1. కడపటి చరణములో మాత్రము 'వీడే' తక్కినచోట్ల నెల్ల 'వాడే'. విడురేఖ 58. 2. విడుపొదాఁక 3. పొడగనుదాఁక. ౧. 'చీఁబడ' రేఖ.

కాయము గడవల గనుదాక । యీ -

మాయ దన్ను వెడమరుదాక

రాయడిమదము గరఁగుదాక । యీ -

రోయఁదగినతనరూపమే సుఖము

॥ అస ॥

లంకెలఁబొరలి నలఁగుదాక । యీ -

యంకెలభవము లెరవొదాక

వేంకటపతిఁ దడవినదాక యీ -

కింకురువా¹ ణపుగెలుపే సుఖము

॥ అస ॥ 212

సాళంగం

తనకర్మమెంత చేతయు నంతే

గానకొన్న పని యంత కూలీ నంతే

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులో హరి నెంత దలఁచె నేడే వాని -

కలిమియు సుఖమును గల దంతే

తులఁదూఁచఁ బైఁడెంత తూఁకము నంతే

నెలకొన్నపిండెంత నిప్పటి నంతే

॥ తన ॥

నిరివరుపూజెంత సేసె నేడే వాని -

దరియును దాపు నెంతయు నంతే

పురిగొన్నయీవెంత పొగడూ నంతే

నరపతిచనవెంత నగపూ నంతే

॥ తన ॥

శ్రీ వేంకటపతి చింత యంతఁ నేడే

భావపరవశము పలుకూ నంతే

దైవము కృప యంత తానూ నంతే

యేవంక జయమెంత యిరవూ నంతే

॥ తన ॥ 213

35 రేకు,

బౌళి

ఎండగాని నీడగాని యేమైనఁగాని

కొండలరాయఁడే మాకులదైవము ¹

॥ పల్లవి ॥

తేలుగాని పాముగాని యదేవపట్టయినఁగాని

గాలిగాని ధూళిగాని కాని యేమైనా

కాలకూటవిషమైన గక్కునమింగిననాటి-

నీలవర్ణుఁడే మానిజుదైవము

॥ ఎండ ॥

చీమగాని దోమగాని చెలఁది యేమైనఁగాని

గాముగాని నాముగాని కాని యేమైనా

పాములనిన్నిటిమింగేబలుతేజిపైనున్న-

ధూమకేతువే మాకు దొరదైవము

॥ ఎండ ॥

పిల్లిగాని నల్లిగాని పిన్నయెలుకైనఁగాని

కల్లిగాని పొల్లిగాని కాని యేమైనా

బల్లిదుఁడై వేంకటాద్రిపైనున్నయాతఁడే మ-

మ్మెల్లకాలమును నేలేయింటిదైవము

॥ ఎండ ॥ 214

అహిరి

ఇందునందుఁ దిరుగుచు నెవ్వరివాఁడవుగాక

బందెపసురమవైతి బాపు జీవుఁడా

॥ పల్లవి ॥

తోలాబొక్కలోనఁ జొచ్చి తూలేటియాఁకలిచేత

పాలుమాలి యిందరికి బంటుబంటవై

యేలినవానిఁ గానక యేచినయాసలవెంట

కూలిక్కిబో దొరకొంటి కూళజీవుఁడా

॥ ఇందు ॥

విరులేకు 115. 1. గురుదైవము. ౧. దేవపట్టు = యక్షరాక్షసాదు లుండేటి-
 ప్థలము కావచ్చు. "విద్యారోఽప్పరో యక్ష రక్షో గంధర్వ కింసరాః, ఏకాచో గుహ్యక
 స్పిద్ధోబూతో ఽ మి దేవయోనయః॥" అమరము. 'దేవపట్టు' పంటినమానములు
 ఈవాఙ్మయమున కలంకారములు.

తీఁటమేనిలోనఁ జొచ్చి దిమ్మరిదొంగలచేత
 మూఁటగట్టించుక ¹ నీవు మూలదొరవై
 గాఁటపువిభునిచేతిమనత కోరికలకు
 వేఁటకుక్కవై తివి వెట్టిజీవుఁడా

॥ ఇందు ॥

చీమలింటిలోనఁ జొచ్చి చిక్కువడి అందరిలో
 దోమకరకుట్లకు తోడిదొంగవై
 యేమరి వేంకటవిభు నెఱఁగక జాడుఁజొప్ప
 నాము మేయ దొరకొంటి నాలిజీవుఁడా

॥ ఇందు ॥ 215

శ్రీరాగం

వేదనఁ బొరలే వెరవేలా
 యీదయ విధి దన కీయదా

॥ పల్లవి ॥

తత్తరపాట్ల తనువికారములఁ
 జిత్తము దెంచేచెలువేలా
 బత్తితో దాఁచిన పరధనంబుంగొని
 సత్తయి వుండుట చాలదా

॥ వేద ॥

యెక్కువతమకపుటింతులఁ బొందక
 వక్కుచువాడేవయనేలా
 మొక్కుచు దాఁచిన మూలధనము గన—
 నెక్కువ దైవం బియ్యదా

॥ వేద ॥

నేఁతలఁ బొరలెడి చిక్కులఁ గెరలెడి—
 రోఁతల యీనేరుపులేలా
 బాఁతిగ వేంకటపతిరతిఁ జిత్తపు—
 టూఁతలఁ గోరిక లూనవా

॥ వేద ॥ 216

ముఖారి

వెరపులు నొరపులు¹ ఎప్పుడా వృథా
ధర్మపై మరి యంతయును వృథా

॥ పల్లవి ॥

తడయక చేసినదానంబులు వృథ
యెడనెడ నెఱిగినయెఱుక వృథా
వాడలిలోనిహరి నొనరంగ మతిలోఁ
దడవనిజీవమె తనకు వృథా

॥ వెర ॥

జగమునఁ బడసినసంతానము వృథ
తగిలి గడించినధనము వృథా
జగదేకవిభుని సకలాత్ముని హరిఁ
దెగి కొలువనిబుద్ధియును వృథా

॥ వెర ॥

పనివడికూడినపరిణామము వృథ
వాసంగసుండినవునికి వృథా
ఘనుడగుతిరువేంకటగిరిహరిఁ గని
మననేరనిజన్మములు వృథా

॥ వెర ॥ 217

అహారి

ఏమి గలిగెను మా కింధ్రువలన
వేమారుఁ బొరలితిమి వెఱ్ఱిగొన్నట్లు

॥ పల్లవి ॥

తటతటన నీటిమీఁదట నాలజాలంబు—
లిటునటుఁ జరించవా యీఁది యీఁది
అటువలెనెపో తమకమంది సంసారంపు—
ఘటనకై తిరిగితిమి కడ గానలేక

॥ ఏమి ॥

నిబుర్రేడు 18. 1. మరపులు ౧. 'ప్రితా ప్రితా' అంటూ రేకు.

దట్టముగఁ బారావతములు మిన్నుల మోవ

కొట్టఁగొన కెక్కవా కూడికూడి

వట్టియాసలనే యిటువలెనేపో యిన్నాళ్ళు

బట్టబయలీఁదితిమి పనిలేనిపాట

॥ ఏమి

బెరసి కుమ్మరపురువు పేడలోపలనెల్ల

పొరలదా పలుమారుఁ బోయిపోయి

వరుస జన్మముల నటువలెనే (పోఁ) పొరలితిమి

తిరువేంకటాచలాధిపుఁ డలఁచలేక

॥ ఏమి ॥ 21 ॥

అహిరి

హరినెఱఁగనిపుణ్య మంచేరుగాన

దురితాలే దురితాలే దురితాలే నుండి

॥ వల్లవి ॥

దొడ్డపుణ్యములు నేసి తుదలేనిసంపదలు

అడ్డగించుకొని రాసులగుగురుతు

జడ్డులేనిహరికథ చవిలేకుండిన నిష్టే

గాడ్డేరే గాడ్డేరే గాడ్డేరే నుండి

॥ హరి ॥

వలెనని మేలెల్ల వడిఁజేసి కైవల్య-

మలమి చేతికిలోననగుగురుతు

తలఁపు వైష్ణవభక్తిఁ దగులకుండిన నంతా

అలయికే అలయికే అలయికే నుండి

॥ హరి ॥

తిరమైనతీర్థాలు దిరిగి యందరిలోన

ధరఁ బుణ్యఁడవుట యంతకు గురుతు

తిరువేంకటపతిఁ దెలియకుండిన నంతా

విరసాలే విరసాలే విరసాలే నుండి

॥ హరి ॥ 21 ॥

36 రేఖ

నాట

ఏడ వల పేడ మచ్చి కేడ సుద్దులు
ఆడుకొన్నమాటలెల్ల నవి నిజాలా

॥ పల్లవి ॥

తొలుకారుమెఱుపులు తోచి పోవుగాక
నెలకొని మింట నవి నిలిచినా
పొలఁతులవలపులు పొలసిపోవుగాక
కలకాలం బవి కడతేరీనా

॥ ఏడ ॥

యెండమావులు చూడ నేరులై పారుగాక
అండకుఁబోవ దాహ మణఁగినా
నిండినట్టిమోహము నెలఁతలమదిఁ జూడ
పుండినట్టిపుండఁగాక పూఁతయ్యానా

॥ ఏడ ॥

కలలోనిసిరులెల్ల కనుకూర్కులేకాక
మెలఁకువఁ జూడ నవి మెరసినా
అలివేణులమేలు ఆసపాఠేకాక
తలఁపు వేంకటపతిఁ దగిలీనా

॥ ఏడ ॥ 220

అహిరి

ఏమి నేయఁగవచ్చు నీశ్వరాన్వనంబు
తామసపుబ్బి కంతలు దూరవలనె

॥ పల్లవి ॥

తెగి దురాపేక్షఁబడ తివియ గతిలేదుగన
పగగొన్నవగలకూపములఁ బడవలనె
తగుమోహసలిలంబు దాట మతి లేదుగన
మగుడఁబడి భవముతో మల్లాడవలనె

॥ ఏమి ॥

పాపకర్మములఁ జంపఁగ శక్తిలేదుగన
 కోపబుద్ధులచేత కొరమాలవలనె
 రూపములఁ బొడగాంచి రోయఁ దరిలేదుగన
 తాపములచేఁ బొరలి తగులుగావలనె

॥ ఏమి

తిరువేంకటాచలాధిపుఁ గొలువలేదుగన
 గరిమెచెడి విషయకింకరుఁడు గావలనె
 పరతత్వమూర్తిఁ దలఁపఁగఁ బ్రొద్దులేదుగన
 దొరతనం బుడిగి యాతురుఁడు గావలనె

॥ ఏమి ॥ 22

వరా?

తనవారని యానఁ దగిలి భ్రమయనేల
 తనువుఁ బ్రాణునికంటె తగులేది

॥ పల్లవి.

తనువుఁ బ్రాణుఁడు రెండు తగిలి గర్భమునందు
 వొనర నేకమై యుదయించి
 దినములు చెల్లిన తివిరి యాప్రాణుఁడు
 తనువువిడిచిపోయ దయలేక

॥ తన ॥

ప్రాణిక్తై దేహము పాపపుణ్యమునేయు
 ప్రాణి వెంటనె బొంది పాశుండదు
 ప్రాణి యచ్చటనైన బాధలఁ బడకుండ
 ప్రాణి రక్షించు బొందిబడి దాఁ బోయనా

॥ తన ॥

యెరవుల దేహాలివి నిజమని నమ్మి
 యెరిగినెఱుంగలే రిది యాలా
 అరయఁ బరమునకు నాదిపురుషుడై
 పరగుశ్రీ వేంకటపతి గలిగుండఁగా

॥ తన ॥ 222

౧. 'బొరలి' రేకు ౨. 'తనువుఁబ్రాణు' ఇందలి అరసున్న చింత్యము. వముచ్చ-
 యమేమో: 'ప్రాణుఁడు' కూడ విచిత్రమే. 'శివుడు' కావచ్చు. ౩. 'పురుషుడే' రేకు.

సామంతం

సకలభూతదయ చాలఁగఁ గలుగుట

ప్రకటించి దేహసంభవమైనఫలము

॥ పల్లవి ॥

తలకొన్నఫలవాంఛఁ దగులకుండఁగఁ జిత్త-

మలవరించుట కర్మయైనఫలము

పలుకర్మములలోన బ్రహ్మార్పణపుబుద్ధి

గలుగుట హరికృపగలిగినఫలము

॥ సక ॥

యెప్పుడుఁ దిరువేంకటేశుసేవకుఁడౌట

తప్పక జీవుఁడు దానైనఫలము

కప్పినసౌఖ్యదుఃకర్మము (ఖమ్ము?)లు సమముగా

నొప్పుట విజ్ఞానమొదవినఫలము

॥ సక ॥ 223

వరాళి

అన్నలంటఁ దమ్ములంటఁ ఆండ్లంటఁ బిడ్డలంటఁ

వన్నెల నప్పులుగొన్నవారువో వీరు

॥ పల్లవి ॥

తెగనీక అప్పులెల్లాఁ దీసితీసి । వారు

తగిలినఁ బెట్టలేక దాఁగిదాఁగి

పెగటునఁ బారిపోఁగా వెంట వెంట । పెక్కు-

వగల నప్పులుగొన్నవారువో వీరు

॥ అన్న ॥

నేయరానిపనులెల్లాఁ జేసేచేసి । తప -

రాయడికి లోలోనే రాసిరాసి

కాయములో చొచ్చిచొచ్చి కాఁచికాఁచి । మున్ను

వ్రాయనిపత్రాల కాఁగేవారువో వీరు

॥ అన్న ॥

దొరయై యప్పులవారిఁ దోసితోసి । యీ-

పరిభవములనెల్లఁ బాసిపాసి

సిరులవేంకటపతిఁ జేరిచేరి । యిట్టి-

వరుసనే గెలిచినవారువో వీరు

॥ అన్న ॥ 22

కన్నడగొళ

ఏది కడ దీవి కేది మొదలు । వట్టి-

వేదవలు తన్ను విడుచు తెన్నుడు

॥ వల్లవి ॥

తొడరివహ్మదయమే తోడిదొంగయై

వడిగొని తన్ను వలఁబెట్టఁగాను

కడఁగి కర్మములఁ గడచు తెన్నుడు

నిడివిబంధముల నీఁగు తెన్నుడు

॥ ఏది ॥

తతిగొన్నతలఁపులే దై వయోగమై

మతినుండి తన్ను మఱిగించఁగాను

ప్రతిలేనియాపదఁ బాయు తెన్నుడు

ధృతిమాలినయాస దీరు తెన్నుడు

॥ ఏది ॥

పొదలివమమతయే భూతమై తన్నుఁ

బొదిగొని బుద్ధి బోధించఁగాను

కదిసి వేంకటపతిఁ గనుట యెన్నుడు

తుదలేనిభవములఁ దొలఁగు తెన్నుడు

॥ ఏది ॥ 22!

శుద్ధవసంతం

కడలుడిపి నీరాడఁగాఁ దలఁచువారలకు

కడలేనిమనసునకుఁ గడమ యెక్కడిది

॥ వల్లవి ॥

దాహమణఁగినవెనక తత్వమెరిఁగెదనన్న
దాహమేలఁగు తా తత్వ మేమెరుఁగు
దేహంబుగలయన్నిదినములకుఁ బదార్థ-
మోహమేలుదుగు దా ముదమేల కలుగు

॥ కడ ॥

ముంద రెరిఁగినవెనక మొదలు మరచెదనన్న
ముంద రేమెరుఁగుఁ దా మొదలేల మరచు
అందముగఁ దిరువేంకటాద్రికుమన్ననల
కందువెరిఁగినమేలు కలనైన లేదు

॥ కడ ॥ 226

37 రేకు

మలహరి

అదె చూడు తిరువేంకటాద్రి నాలుగుయుగము-
లందు ఎవెలుగొందీ ప్రభ మీరఁగాను

॥ పల్లవి ॥

తగ నూటయిరువై యెనిమిదితిరుపతులఁ గల-
స్థానికులును చక్రవర్తిపీఠకములును
అగణితంబైన దేశాంత్రులమఠంబులును
నధికమై చెలువొందఁగాను

మిగులనున్నతములగుమేడలును మాడుగులు
మితిలేనిదివ్యతపసులున్న గృహములును
వాగి నొంగుఁబెరుమాళ్ళవునికిపట్టయి వెలయు-
దిగువతిరుపతి గడవఁగాను

॥ అదె ॥

పొదలి యరయోజనముపొడవుననుఁ బొలుపొంది
పదినొండుయోజనంబులపరవుననుఁ బరగి
చెదర కేవలకచూచిన మహాభూజములు
సింహశార్దూలములును

౧. ఇది పెద్దపాట. ౨౦దేసిపంక్తు లొకపాదముగ, చరణమున కెనిమిదిపంక్తులుగ గుర్తించుకొనవలెను. ౨. 'వెలుగొంది' పూ. ము. పా. ౩. 'దేశాంత్రులు' వ్యావహారిక ప్రీతికిది తార్కాణ. ౪. ఒరగుఁబెరుమాళ్ళు = పండుకొన్నగోవిందరాజస్వామి కావచ్చు.

కదిసి సురవరులు కిన్నరులు కింపురుషులును
గరుడగంధర్వయక్షులును విద్యాధరులు
విదితమై విహరించువిశ్రాంతదేశముల
వేడుకలు దైవారణాను

॥ అదే ॥

యెక్కువలకెక్కువై యెసఁగి వెలసినపెద్ద-
యెక్కు డతిశయముగా నెక్కినంతటిమీఁద
అక్కజంబై నపల్లవరాయనిమటము
అలయేట్లపేడ గడవక
చక్కనేఁగుచు నవ్వచరిఁ గడచి హరిఁ దలఁచి
మ్రొక్కుచును మోకాళ్లముడుగు గడచినమీఁద-
నక్కడక్కడ వేంకటాద్రికుసంపదలు
అంతంతఁ గానరాఁగాను

॥ అదే ॥

బుగులుకొనుపరిమళంబులపూవుదోటలును
పొందె ననానావిధంబులవనంబులును
నిగిడి కిక్కిరిసి పండినమహావృక్షముల -
నీడలను నిలిచి నిలిచి
గగనంబు దాకి శృంగారరసభరితమై
కనకమయమైనగోపురములనుఁ జెలువొంది
జగతీధరునిదివ్యసంపదలుగలనగరు
సరుగననుఁ గానరాఁగాను

॥ అదే ॥

ప్రాకటంబై నపాపవిनाశనముగిలోని
భరితమగుదురితములు పగిలి పారుచునుండ
ఆకాశగంగతోయములు సోఁకిన భవము -
లంతంత వీడి పారఁగను

యీకడనుఁ గోనేట యతులుఁ బాకుపతుల్ మును-

లెన్న నగ్గలమైవున్నవైష్ణవులలో

యేకమై తిరువేంకటాద్రికుఁ డా దరిని

యేప్రొద్దు విహరించఁగాను

॥ అదె ॥ 227

ముఖారి

సిరిదొలంకెడిపగలుచీకటా యితఁ డేమి

యిరవుదెలిసియుఁ దెలియనియ్యఁ డటుగాన

॥ పల్లవి ॥

తలపోయ హరిసీలదర్పణంబో ఇతఁడు

వెలుఁగుచున్నాడు బహువిభవములతోడ

కలగుణం బటువలెనెకాఁబోలు లోకంబు

గలదెల్ల వెలిలోనఁ గవిపించుఁగాన

॥ సిరి ॥

మేరమీరినసీలమేఘమో యితఁ డేమి

భూరిసంపదలతోఁ బొలయుచున్నాఁడు

కారుణ్యనిధియట్లకాఁబోలు ప్రాణులకు

కోరికలు దలఁపులోఁ గురియు నటుగాన

॥ సిరి ॥

తనివోనిఆకాశతత్వమో యితఁ డేమి

అనఘుఁ డీతిరువేంకటాద్రివల్లభుఁడు

ఘనమూర్తి అటువలెనెకాఁబోలు సకలంబు

తనయందె యణఁగి యుద్గ్రవమందుఁగాన

॥ సిరి ॥ 228

ఆహారి

తనవారలు పెరవారలుఁ దాననియెడివాఁ డెవ్వఁడు

తనుగుణముల దిగవిడిచినధన్యుం డాతఁడెపో

॥ పల్లవి ॥

తెగఁబడి మదనసముద్రము దేహముతోడనె దాటిన-

విగతాభయుం డతఁ డెవ్వఁడు ఏవీరుం డెవ్వఁడొకో

పగగొని పంచేంద్రియములప్రాణముతోడనె బితికి

జగదేకప్రీతుండగుచతురుం డాతఁడెపో

॥ తన ॥

యేచినపరితాపాగ్నుల నేమియు నొవ్వక వెడలిన

ధీచతురుం డతఁ డెవ్వఁడు ధీరుం డెవ్వఁడొకో

చూచినమోహపుఁజూపులఁ జురుచూండ్ల కెడమియ్యని

రాచటికపునెరజాణఁడు రసికం డాతఁడెపో

॥ తన ॥

చావుకుసరియగుద్రవ్యవిచారపుతగులులఁ బాసిన-

పావనుఁ డెవ్వఁడు బహుజనబాంధవుఁ డెవ్వఁడొకో

శ్రీవేంకటగిరినాథుని చిత్తములోపల నిలిపిన-

దెవనమానుఁడు నాతఁడె ధీరుఁడు నాతఁడెపో

॥ తన ॥ 229

దేవగాంధారి

చెప్పుడుమాటలే చెప్పుకొనుటగాక

చెప్పినట్లఁ దాము నేయ రెవ్వరును

॥ పల్లవి ॥

దొడ్డయినఁ రీరదోషమైనయట్టి-

జడ్డు దొలఁగవేయఁజాల రెవ్వరును

గడ్డబడి యీతకాండ్లాటగాని

వొడునడుమ నీడ నోపరెవ్వరును

॥ చెప్పి ॥

శ్రీవేంకటేశుపైఁ జిత్త మర్పణనేసి

యీవిధు లన్నియు నెడయ రెవ్వరును

చావుఁబుట్టుగులేనిఁ నృముగలసర్వ-

దేవతామూర్తులై తిరుగ రెవ్వరును

॥ చెప్పి ॥ 230

౧ "భయఁడ ౨. "వీరుఁడె" రేకు. ౩. ఈపాదమంతటా రేకులో

దుజ్జస్థానికమైననున్నలస్థానములో అరసున్నలే. అరసున్నలు అంతటా ఒక్కచే.

౪. "రాచదిక"రేకు.

98 రేకు

దేసాక్షి

వేసరితిని మెట్లు నీవెంటఁ దిరిగి

గానిఁబెట్టక మమ్ముఁ గావరాదా

॥ పల్లవి ॥

తీసితివి కోరికల తెగనీక పంచలకు

తోసితివి యింటింటఁ దోయఁదోయ

చేసితివి నీచేత చెల్లె నికనైనను

అస నీపొందొల్ల మంపరాదా

॥ వేస ॥

కట్టితివి కర్మముల కడదాఁక నాపదలఁ

బెట్టితివి దుఃఖములఁ బెనచిపెనచి

పట్టితివి చలము మము పాయనని యాస నీ-

వీటైన గొంతసుఖ మియ్యరాదా

॥ వేస ॥

కఱపితివి పాపములే కడఁగి నానావిధుల

నెఱపితివి దుర్దశలే నేర్పుమెరసి

తెఱఁ గొనంగియును శ్రీతిరువేంకటేశ్వరుని-

నెఱిఁగియును నెఱఁగలే మింక నేతెరువో

॥ వేస ॥ 291

సామంతం

నీవనఁగ నొకచోట నిలిచివుండుటలేదు

నీవనుచుఁ గనుఁగొన్న నిజమెల్ల నీవే

॥ పల్లవి ॥

తనయాత్మవలెనె భూతములయాతుమలెల్ల -

ననయంబుఁ గనుఁగొన్నయతఁడే నీవు

తనుఁగన్నతల్లిఁగా తగనితరకాంతలను

అనఘుఁడై మదిఁజూచునతఁడే నీవు

॥ నీవ ॥

సతతసత్యవ్రతాచారసంపన్నుడై

అతిశయంబుగ మెలఁగునతఁడే నీవు

ఁధృతిదూలి ద్రవ్యంబు తృణముగా భావించు-

హతకాముకుడై నయతఁడే నీవు

॥ నీవ ॥

మోదమున సుఖదుఃఖములు నొక్కరీతిగా

నాదరింపుచునున్నయతఁడే నీవు

వేదోక్తమతియైనవేంకటాచలనాథ

ఆదియును సంత్యంబు సంతయును నీవే

॥ నీవ ॥ 232

ముఖారి

ఎవ్వరికైనను యీవ్రాత । నను

నవ్వులు నేనెఁబో నావ్రాత

॥ పల్లవి ॥

తొలిజన్మంబున దోషకార్యయై

నరుగడఁ దిప్పెను నావ్రాత

యిల దిర్గుణముల కీజన్మంబున-

నలఁకువ నేనెఁబో నావ్రాత

॥ ఎవ్వ ॥

పురుషుఁ జే శల్పుని ననిపించుట

నరజన్మమునకు నావ్రాత

తరుచయ్యనిపాతక మరుపెట్టుక

నరకము చూపెఁబో నావ్రాత

॥ ఎవ్వ ॥

పామఱితనమున బహువేదనలను

నామన నెనెఁబో నావ్రాత

కామితఫలు వేంకటపతినిఁ గొలిచి

నామతి దెలిపెఁబో నావ్రాత

॥ ఎవ్వ ॥ 233

ఆహారి - అటతాళం

కూడులేక యాకటికిఁ గూరఁ దిన్నట్లు

అడనీడ మోవిచిగురాకు దినేరయ్య

॥ పల్లవి ॥

దుండగపుఁబగవారు దోచఁగానే తమకాన

కొండలెక్కినట్లు సిగ్గు గొల్లఁబోఁగాను

దండువెళ్లేమదనునిదాడికి సతులచన్న-

గొండలెక్కి సారెసారె గోడనేరయ్య

॥ కూడు ॥

పొదిగొన్నయలపుతోఁ బొదలుతీగెలక్రింద

తుదలేనిభయముతోఁ దూరినట్లు

మృదువై నతరుణులమెఱఁగుబాహులతల-

పొదలెల్లఁ దూరితూరి పుంగుడయ్యేరయ్య

॥ కూడు ॥

వలసగంపలమోపువలె లంపటము మోచి

తలఁకుచుఁ బారలేక దాఁగినయట్లు

యిల వేంకటేశ నిన్నెఱఁగ కింద్రియముల

తలవరులిండ్లనే దాఁగేరయ్య

॥ కూడు ॥ 234

శ్రీరాగం

వెఱతు వెఱతు నిండువేడుకపడ నిట్టి-

కుఱుచబుద్ధుల నెట్టు గూడుదునయ్య

॥ పల్లవి ॥

దేహమిచ్చినవానిఁ దివిరి చంపెడువాఁడు

ద్రోహిగాక నేఁడు దొరయట

అహికముగ నిట్టి అధమవ్రిత్తికి నే

సాహసమున నెట్టు చాటుదునయ్య

॥ వెఱ ॥

తోడఁబుట్టినవాని తొడరి చంపెడువాఁడు
 చూడ దుష్టుఁడుగాక సుకృతియట
 పాడైనయిటువంటిపాపబుద్ధులు నేసి
 నీడ నిలువ నెట్లు నేరుతునయ్య

॥ వెఱ ॥

కొడుకు నున్నతమతిఁ గోరి చంపెడువాఁడు
 కడుఁబాతకుఁడుగాక ఘనుఁడట
 కడలేనియిటువంటికలుషప్రిత్తికి నాత్మ
 వొడఁబరపఁగ నెట్లోపుదునయ్య

॥ వెఱ ॥

తల్లిఁ జంపెడువాఁడు తలఁప దుష్టుఁడుగాక
 యెల్లవారలకెల్ల నెక్కుడట
 కల్గరియనుచు లోకము రోయుపని యిది
 చెల్లఁబో నే నేమి నేయుదునయ్య

॥ వెఱ ॥

యింటివేలుపు వేంకటేశ్వరుఁ దనవెంట-
 వెంటఁ దిప్పెడువాఁడు విభుఁడట
 దంటనై యాతనిదాసానుదాసినై
 వొంటినుండెద నేమి నొల్లనోయయ్య

॥ వెఱ ॥ 235

దేవగాంధారి

ఏమిఫలము దా నిన్నియునుఁ దెలిసినను
 సాము నేసినఫలము జయశీలుఁ డౌటగాక

॥ పల్లవి ॥

తానుగలిగినఫలము దయ నేయఁగలుగుట
 మేనుగలిగినఫలము మేలెల్ల గనుట
 మానుషముగలఫలము మంచివాఁడౌట తనుఁ-
 దానె తెలిసినఫలము తత్వపరుఁడౌటగాక

॥ ఏమి ॥

పదిలమగుకులముగలఫలము తాఁ జదువుట

చదివినఫలం బర్థసారంబు గనుట

పొదలి శాస్త్రార్థంబు పొడగన్నఫలము మతి

దలఁకకిటు వేంకటేశుదాసుఁడౌటగాక

॥ ఏమి ॥ 236

39 రేకు

శంకరాభరణం

కొనరో కొనరో మీరు కూరిమిమందు

పునికిమనికికెల్ల నొక్కటే మందు

॥ పల్లవి ॥

ధ్రువుఁడుగొనినమఁడు తొల్లియుఁ బ్రహ్లాదుఁడు

చవిగాఁ గొనినమందు చల్లనిమందు

భవరోగములు వీడిపారఁగఁ బెద్దలు మున్ను

జవకట్టికొనిన నిచ్చలమైనమందు

॥ కొన ॥

నిలిచి నారదుఁడు గొనినమందు జనకుఁడు

గెలుపుతోఁ గొని బ్రదికినయామందు

మొలచి నాలుగుయుగములరాజులు ఘనులు

కలకాలముగొని కడగన్నమందు

॥ కొన ॥

అజనకుఁ బరమాయువై యొసగినమందు

నిజమై లోకములెల్ల నిండినమందు

త్రిజగములు నెఱఁగ తిరువేంకటాద్రిపై

ధ్వజమెత్తెఁ గోనేటిదరిసున్నమందు

॥ కొన ॥ 237

సామంతం

పాయపుమదములబంధమా మము

జీయని యిఁకఁ గృపనేయఁగదో

॥ పల్లవి ॥

౧. 'మ, తిదలఁకకిటు' పూ. ము. పా. ప్రాసకుదిలివది. యతిభంగము. ఇపుడు అచ్చుఅయినది రేకుపాఠము. ప్రాసభంగము. ౨. 'యెసగిన' కావచ్చు. ౩. 'జీయని' పూ. ము. పా.

ధనధాన్యముల్లే తనులంపటమై
పనిగొంటివి నను బంధమా
దినిదినంబు నునుతీదీపులఁ బెను-
గనివైతివి యిఁకఁ గావఁగదో

॥ పాయ ॥

సతులై సుతులై చలమై కులమై
పతివైతివి వోబంధమా
రతిఁ బెరరేపుల రంతులయేపుల
గతిమాలితి విఁకఁ గావఁగదో

॥ పాయ ॥

పంపై పాఁడై బలుసంపదలై
చంటుగ నేలితి బంధమా
కంటి మిదివో వేంకటగిరిపై మా-
వెంజరాక తెగి విడువఁగదో

॥ పాయ ॥ 238

సామంతం

కటకటా యిటుచేనెఁ గర్మబాధ
యెటువంటివారికిని నెడయ దీబాధ
దినదినముఁ బ్రాణులకు దీపనముచే బాధ
తనుపోషణములు కందర్పబాధ
మనసుకాంతికి నదా మమకారములబాధ
తనివోనికోర్కులకు దైవగతిబాధ నాధ

॥ వల్లవి ॥

వెడయాసమాపులకు వేడుకలచే బాధ
కడువేడ్కలకు వియోగములబాధ
తొడనై నయెటుకలకు దురితబుద్ధులబాధ
జడియుఁబరచింతలకు సంసారబాధ

॥ కట ॥

అరిది నిశ్చయమతికి ననుమానములబాధ
సరిలేనిజీవులకు జన్మబాధ
తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ గని మని కొలుచు -
వెరవుచేతనె కాని వీడ దీబాధ

॥ కట ॥ 239

శ్రీరాగం

ముచ్చుగన్నతల్లి చేరి మూలకు నొదిగినట్టు
తెచ్చినసంబళమెల్లఁ దీరుఁబో లోలోనె

॥ పల్లవి ॥

దప్పముచెడినవానితరుణి కాఁగిటఁ జేరి
అప్పటప్పటికి నున్ను రనినయట్టు
వొప్పయినహరిభక్తివొల్లనివానియింటి -
కుప్పలై నసంపదలు కుళ్లుఁబో లోలోనె

॥ ముచ్చు ॥

అఁకలిచెడినవానిఅన్నము కంచములోన
వోఁకిలింపుచు నేల నొలికినట్టు
తేఁకువై నహరిభక్తితెరువుగాననివాని -
వేఁకపుసిరులు కొంపవెళ్లుఁబో లోలోనె

॥ ముచ్చు ॥

వొడలుమాసినవాని వొనరుఁజుట్టమురెల్ల
బడిబడినే వుండి పాసినయట్టు
యెడయక తిరువేంకటేశుఁ దలఁచనివాని -
అడరుబుద్ధులు పగలొఁబో లోలోనె

॥ ముచ్చు ॥ 240

శ్రీరాగం

అంగడి నెవ్వరు సంఠకురో యీ -
దొంగలఁగూడినద్రోహులను

॥ పల్లవి ॥

దోసము దోసము తొలరో శ్రీహరి -
దాసానదాసుల దగ్గరక
ఆసలనాసల హరినెఱుగక చెడి
వీసరపోయినవెఱులను

॥ అంగ ॥

పాపము పాపము పాయరో కర్మపు-

దాపపువారము దగ్గరక

చేపట్టి వేదపుశ్రీహరికథలు

యేపొద్దు విననిహీనులము

॥ అంగ ॥

పంకము పంకము పైకొనిరాక్షరో

కొంకుఁగొసరులకూళలము

వేంకటగిరిపై విభునిపుణ్యకథ

లంకెల విననియన్యులము

॥ అంగ ॥ 241

బొళి - జుపెతాళం

సొగియునా మఱియు ముచ్చుకుఁ బండువెన్నెలలు

పగవానివలెనె లోపల దాఁగుఁగాక

॥ పల్లవి ॥

దక్కునా పేదకును తరముగానిధనంబు

చిక్కి యెవ్వరికైనఁ జేరుఁగాక

వెక్కినంతై నగోవిందునిదలఁపుబుద్ధి

తక్కినవరులకెల్లఁ దలఁపేల కలుగు

॥ సొగి ॥

అరగునా దుర్బలున కరుదైనయన్నంబు

కురుచబుద్ధులను నరమిగొనుఁగాక

తొరలునా హరివినుతి దుష్టునకు నది నోరఁ

దొరలైనా యతనినే దూషించుఁగాక

॥ సొగి ॥

చెల్లునా యమృతంబు నేవించ నధమునకు

చొల్లనని నేలపై నొలుకుఁగాక

వెల్లి గొనుమందునకు వేంకటేశుస్మరణ

చల్లనొనా మనసు శరియించుఁగాక

॥ సొగి ॥ 242

40 రేకు

సామంతం

నిగమనిగమాంతవర్ణితమనోహరూప
నగరాజధరుడ శ్రీనారాయణా

॥ పల్లవి ॥

దీపించువైరాగ్యదివ్యసౌఖ్యం బియ్య -
నోపకకదా నన్ను నొడబరపుచు
పైపై నె సంసారబంధములఁ గట్టెవు
నాపలుకు చెల్లునా నారాయణా

॥ నిగ ॥

చీకాకుపడిననాచిత్తశాంతము నేయ -
లేకకా నీవు బహులీల నన్ను
కాకునేనెదవు బహుకర్మములఁ బడువారు
నాకొలఁదివారలా నారాయణా

॥ నిగ ॥

వివిధనిర్బంధముల వెడలఁద్రోయక నన్ను
భవసాగరములఁ దడఁబడఁ జేతురా
దివిజేంద్రవంద్య శ్రీతిరువేంకటాద్రిశ
నవనీతచోర శ్రీనారాయణా

॥ నిగ ॥ 243

కాంబోది

తెల్లవారనియ్యరో తెరువు యీ -
పల్లదపుదొంగలెల్లఁ బారాడుతెరువు

॥ పల్లవి ॥

దొంతరపూవులతోఁట తూరుపుఁదెరువు
చింతపూవుఁదేనెలచెమ్మ తెరువు
సంతులేనిసతియింటిచాయ తెరువు
యింతలోనె చలిఁబడి యెండనాకేతెరువు

॥ తెల్ల ॥

పాముపుట్టగొంటిమీఁదిపడుమటితెరువు

చీమకదొంతరలోనిచిన్నతెరువు

గాములుగాచుకయుండేగాలితెరువు

యేమిటా నెక్కడవుత నెరఁగనితెరువు

॥ తెల్ల ॥

అన్నిదిక్కులునుఁ దానేయైవున్నతెరువు

పన్నీటికాఁవలబాటతెరువు

కన్నుల వేంకటపతిఁ గన్నతెరువు

మిన్నునేలఁగూడినమీఁదితెరువు

॥ తెల్ల ॥ 24

శ్రీరాగం

౧ నమో నారాయణాయ నమః

సమధికానందాయ సర్వేశ్వరాయ

॥ పల్లవి ॥

ధరణీసతీఘనస్తనశైలపరిరంభ -

పరిమళశ్రమజలప్రమదాయ

సరసిజనివాసినీసరసప్రణామ - యుత-

చరణాయ తే నమో సకలాత్మకాయ

॥ నమో ॥

సత్యభామాముఖాంచనపత్రవల్లికా -

నిత్యరచనక్రియానిపుణాయ

కాత్యాయనీస్తోత్రకామాయ తే నమో

ప్రత్యక్షనిజపరబ్రహ్మరూపాయ

॥ నమో ॥

దేవతాధిపమకుటదివ్యరత్నాంకుసం-

భావితామలపాదపంకజాయ

త్రైవల్యకామినీకాంతాయ తే నమో

శ్రీవేంకటాచలశ్రీనివాసాయ

॥ నమో ॥ 24

౧. ఈపాటలో నమశ్శక్తిమూర్తి కౌన్మినందురు వింతైనవి.

౨. 'ధరణీసతి' పూ. ము. పా.

౩. 'యుత' రేకు.

౪. 'సకలా' రేకు. పూ. ము. పా.

సామంతం

పాపినై ననాపాలఁ గలిగి తోవ
చూపుమన్న నెందుఁ జూపరు

॥ పల్లవి ॥

ధృతిదూలి జగమెల్లఁ దిరిగి వేసరితి
యితరాలయముల కేఁగియేఁగి వేసరితి
గతిమాలి పరులపైఁ గనలి వేసరితి
మతిమాలి కులవిద్య మాని వేసరితి

॥ పాపి ॥

విసిగి యాచారంబు విడిచి వేసరితి
పసచెడి ప్రియములు పలికి వేసరితి
కొనరి ద్రవ్యముపైఁ గోరి వేసరితి
కసుగంది లోలోనె కాఁగి వేసరితి

॥ పాపి ॥

కోవిదులగువారిఁ గొలిచి వేసరితి
దైవములందరిఁ దడవి వేసరితి
శ్రీవేంకటేశునిసేవ మాని పట్టి-
నేవలన్నియు నేఁ జేసి వేసరితి

॥ పాపి ॥ 246

శ్రీరాగం

సకలకామజ్ఞానసంపన్నుఁడట చిత్త-
మొకటికినిఁ జొరదు విధియోగమోఁగాదో

॥ పల్లవి ॥

దొరతనంబట కలిమి దోడుగాదట మంచి-
తరుణులట మోహమట శ్చిదైన్యంబట
విరహమట దారిద్ర్యవశుఁడౌనట చూడ-
నరయ నిది కర్మఫలమౌనో కాదో

॥ సక ॥

రాజసన్మానమట రవణహీనత్వమట

తేజమట నలువలకఁ దిరిపెంబట

వాజివాహనములట వాఁడి లేదట తొంటి-

పూజఫలమిది వెలితిభోగమాఁగాదో

॥ సక ॥

యిలయెల్ల నేలునట ఇంట లేదట మిగుల

బలిమిగలదట సదా పరిభవమట

చెలువలర వేడుకల శ్రీవేంకటేశ్వరుని

గొలువనేరనివెనకఁ గొరఁకలొఁగాదో

॥ సక ॥ 247

ముఖారి

స్ఫోరిది సంసారఁబు సుఖమా యిందరికి

వెరవెఱంగక వగల వేఁగేరుగాక

॥ పల్లవి ॥

దేహములు దలఁప సుస్థిరములా ప్రాణులకు -

నూహింప లోభ మట్లుండుఁగాక

మోహంబుచే వెనకముందెఱుంగలేక తమ-

దేహసుఖములు మరిగి తిరిగేరుగాక

॥ స్తోరి ॥

నెలకొన్నద్రవ్యములు నిలుచునా యెవ్వరికి

అలవి నిలువఁగరానియాసగాక

బలువై నవట్టివిభ్రాంతిచేఁ దగులువడి

తెలిసియునుఁ దెలియ కిటు తిరిగేరుగాక

॥ స్తోరి ॥

నెఱయువిభవములెల్ల నిజములా యిందరికి

కొఱమాలినట్టితమగుణముగాక

యెఱుకతోఁ దిరువేంకటేశుఁ గొలువఁగలేక

తెఱఁగుమాలినబుద్ధిఁ దిరిగేరుగాక

॥ స్తోరి ॥ 248

41 రేకు

అహిరి

కాక మరి యింతేల కలుగుఁ దమకేతమకు

చేకొన్నకోరికలు చేరునందాకా

॥ పల్లవి ॥

దొరతనములన్నియును దొరసినందాకా

నెరతనములన్నియును నెరపినందాకా

గరగరికలన్నియును కలసినందాకా

విరసంబులన్నియును విసుగునందాకా

॥ కాక ॥

యెడమాటలన్నియును యెనసినందాకా

అడియాసకోరికలు అదుకునందాకా

జడిగొన్నగుక్కిళ్లు చవిగొన్నయందాకా

వాడ లోముటలు మోహ ముడుగునందాకా

॥ కాక ॥

యీవెల్లఁ దమయాత్మ యిచ్చగించినదాకా

శ్రీవేంకటేశుకృప చేరునందాకా

లోవెలుతులన్నియును లోగొన్నయందాకా

వేవేగ బంధములు వీడునందాకా

॥ కాక ॥ 249

వరాళి

ఏమినేయువార మిఁకను

అమనిచేలపచ్చలాయ బ్రదుకు

॥ పల్లవి ॥

దీపనమనియెడితీరనియాస

రేపుమాపుఁ బెడరేచఁగా

తోపునేయఁగరాక దురితపుతరపుల-

కాపదలకు లోనాయ బ్రదుకు

॥ ఏమి ॥

వేడుకనెడి పెద్దవిడువనితరవు

వోడ కెప్పుడు వొద్దనుండఁగా

జోడు విడువరాక చులుకఁదనంబున-

కాడికెలకు లోనాయ బ్రదుకు

॥ ఏమి ॥

మమకారమనియెడిమాయతరవు

తిమిర మెక్కించుక తియ్యఁగా

విమలమూరితియైనవేంకటగిరిపతి

అమరఁ జేరక నియరవాయ బ్రదుకు

॥ ఏమి ॥ 250

ముఖారి

కడునడుసు చొరనేల కాళ్లు గడుగఁగనేల

కడలేనిజన్మసాగర మీఁదనేల

॥ పల్ల వి ॥

దురితంబునకునెల్లదొడవు మమకారంబు-

లరిదిమమతలకుఁ దొడ వడియాసలు

గురుతయినయాసలకుఁ గోరికలు జీవనము

పరగ నిన్నిటికి లంపటమె కారణము

॥ కడు ॥

తుదలేనిలంపటము దుఃఖహేతువు దుఃఖ-

ముదుటయినతాపమున కుండఁగఁ జోటు

పదిలమగుతాపంబు ప్రాణసంకటము లీ-

మదముపెంపునకుఁ దనమనసు కారణము

॥ కడు ॥

వెలయఁ దనమనసునకు వేంకటేశుఁడు గర్త

బలిసి యాతనిఁదలఁచుపనికిఁ దాఁ గర్త

తలకొన్నతలఁపు లివి దైవమానుషముగాఁ

దలఁచి యాత్మైశ్వరునిఁ దలఁపంగ వలదా

॥ కడు ॥ 251

శ్రీరాగం

ఇతరులకు నిను నెఱుగఁదరమా

సతతసత్యవ్రతులు సంపూర్ణమోహవిర-

హితు లెఱుఁగుదురు నిను నిందిరారమణా

॥ పల్లవి ॥

నారీకటాక్షపటునారాచభయరహిత-

భూరు లెఱుఁగుదురు నినుఁ జూచేటిచూపు

ఘోరసంసారసంకులపరిచ్ఛేదులగు-

ధీరు లెఱుఁగుదురు నీదివ్యవిగ్రహము

॥ ఇత ॥

రాగభోగవిదూరరంజితాత్ములు మహా-

భాగు లెఱుఁగుదురు నినుఁ బ్రణుతించువిధము

అగమోక్తప్రకారాభిగమ్యులు మహా-

యోగు లెఱుఁగుదురు నీవుండేటివునికి

॥ ఇత ॥

పరమభాగవతపదపద్మనేవానిజా-

భరణు లెఱుఁగుదురు నీపలికేటిపలుకు

పరగునిత్యానందపరిపూర్ణమానస-

స్థిరు లెఱుఁగుదురు నినుఁ దిరువేంకటేశ

॥ ఇత ॥ 252

శంకరాభరణం

ఎఱుఁగుదు రిందరు నెఱిఁగినెఱుఁగరు

హరి దానే నిజపరమాతుమని

॥ పల్లవి ॥

నలినాసనుఁ డెఱుఁగు నారదుఁ డెఱుఁగు

కొలఁది శివుఁ డెఱుఁగు గుహుఁ డెఱుఁగు

యిలఁ గపిలుఁ డెఱుఁగు నింతా మను వెఱుఁగు

తలఁప విష్ణుఁడే పరతత్వమని

॥ ఎరు ॥

బెరసి ప్రహ్లాదుడు భీష్ముడు జనకుడు
గురుతుగ బలియు శుకుడు గాఱుడు
వరుస నెఱుగుదురు వడి రహస్యముగ
హరి యితడే పరమాత్ముడని

॥ ఎరు ॥

తెలియదగిన దిది తెలియరాని దిది
తెలిసినాను మదిఁ దెలియ దిది
యిల నిందరుఁ దెలిసి రిదే పరమమని
కలవెల్లఁ దెలిపె వేంకటరాయఁడు

॥ ఎరు ॥ 253

దేవగాంధారి

లేదు బ్రహ్మవిద్యామహాసుఖము తమ-
కీడు తమకర్మ మేమి నేయఁగవచ్చు

॥ పల్లవి ॥

నానవిధులఁ బొరలి నరుఁడు దానై వివిధ-
మైనకర్మములే అనుభవించి
లేనిలంపటములకు లోనై దురితా-
ధీనులై క్రమ్మరఁ దిరిగిపోవుటేకాని

॥ లేదు ॥

పరగ నిన్నిటఁ బొడమి బ్రాహ్మణుడై
సరిలేనివేదశాస్త్రములు చదివి
అరుదయినకాంక్షచే నతిపాపపరులై
వెరవునఁ బొడవెక్కి విరుగఁబడుటేకాని

॥ లేదు ॥

చేరనిపదార్థములే చేరఁగోరుటగాని
చేరువనే యామేలు సిద్ధింపదు
ధీరులై తమలోనఁ దిరువేంకటేశ్వరునిఁ
గోరి యిటు భజియింపఁగూడు పెన్నఁడుగాన ॥ లేదు ॥ 254

42 రేకు

లలిత

నీవేకా చెప్పఁజూప నీవె నీవెకా

శ్రీవిభుప్రతినిధివి నేనమొదలారి

॥ పల్లవి ॥

నీవేకా కట్టెదుర విలుచుండి హరివద్ద

దేవతలఁ గనిపించే దేవుఁడవు

యేవఁక విచ్చేసినాను యిందిరాంపతికి నిజ—

నేవకుఁడవు నీవెకా నేనమొదలారి

॥ నీవే ॥

పసిఁడిబద్దలవారు పదిగోట్లు గొలువ

దెసలఁ బంపులువంపేదీరుఁడవు

వసముగా ముజ్జగాలవారి ౨ నిందరిని నీ—

సినువులఁగా నేలిన నేనమొదలారి

॥ నీవే ॥

దొరలై నయసురుల తుత్తుమురునేసి జగ—

మిరవుగా నేలితి వేకరాజ్యమై

పరగుసూత్రవతీపతివై వేంకటవిభు—

సిరులపెన్నిది నీవే నేనమొదలారి

॥ నీవే ॥ 255

పాడి

బాలులతో వీధులలోఁ బారాడువాఁడు

కోలలెత్తుక వుట్లు గొట్టేఁజుండి

॥ పల్లవి ॥

నారికడపువక్కలు నానినసనగలు

చారపప్పుఁ దేనెలు చక్కెరలును

పేరిననేతులు నానబియ్యాలు నుట్లు నవే

చేరి యశోదబిడ్డకుఁ జెప్పేరునుండి

॥ బాలు ॥

చక్కిలాల నడుకులు ౧ సనిగెపప్పులును
 చెక్కినమెత్తనితూటచెఱకులును
 పెక్కువగా నుట్లలో బిందెల నించిన వవే
 చక్కినెళోదబిడ్డకుఁ జాచేరునుండి

॥ బాలు ॥

నువ్వులుఁ జిటిబెల్లాలు నున్ననిచిమ్మిలులు
 నువ్వుటిడియునుఁ జిన్నినురుగులును
 ౨ యెవ్వారు వేంకటపతి కెఱుగించ నారగించి
 కివ్వకివ్వ నవ్వ నణఁకించీజుండి

॥ బాలు ॥ 256

కన్నడగౌళ

౩ పుండు జీవుల కెల్లఁ బుట్టక మానదు
 పుండు మాన మందువోయఁగదయ్య

॥ వల్లవి ॥

నెత్తురు నెమ్ములు నిండినపుంటికి
 తిత్తిలో సోదించనేరా
 నితైమూ వేసీళ్లఁ గడిగినాను
 మత్తిలి వుబ్బు మానదేలయ్యా

॥ పుండు ॥

చల్లఁగూడు వెట్టి చల్లఁగా పొత్తు-
 లెల్లఁ బెట్టి బిగియించఁగాను
 కల్లగాదు చీము గారు తొమ్మిదిగడ్ల
 పిల్లలఁ జాలఁ బెట్టెఁగదయ్యా

॥ పుండు ॥

ఆదినుండి పాకమైనది యెవ్వ-
 రేదిరో మొక మేరుపడదు
 ఆదరించి వేంకటాధిప నీ వింక
 సోదించి మానఁజూడఁగదయ్యా

॥ పుండు ॥ 257

౧. 'సనిగలు' యతిస్థానములోనుండుట గమనింపవలెను.

౨. 'యెవ్వరు' పూ.ము.పా. ౩. ఈపాటలో పూ.ము.పా. న "ప్రగ్రహ"చిహ్నాలు లేవు.

సామంతం

భావమునఁ బరబ్రహ్మ మిదె

తైవసమై మాకడ చూడఁ

॥ పల్లవి ॥

నీలమేఘ ముపనిషదర్థం బిదె

పాలుదొంగిలెడిబాలులలో

చాలు నదియ మాజన్మరోగముల-

చీల దివియ మముఁ జెలఁగించఁ

॥ భావ ॥

తనియనివేదాంతరహస్యం బిదె

వానర గోపికలవుట్లపై

పనుపడి సకలాపజ్ఞాలంబుల-

పనులు దీర్చ మముఁ బాలించఁ

॥ భావ ॥

భయములేనిపెనుఁబరమపదం బిదె

జయమగువేంకటశైలముపై

పయిపడుదురితపుఁబొఁజుల నుక్కున

లయమునేయ మము లాలించఁ

॥ భావ ॥ 258

సామంతం

నగధర నందగోప నరసింహ వో-

నగజవరద శ్రీనారసింహ

॥ పల్లవి ॥

నరసింహ పరంజోతి నరసింహ వీర-

నరసింహ లక్ష్మీనారసింహ

నరసఖ బహుముఖ నారసింహ వో-

నరకాంశక జేజే నారసింహ

॥ నగ ॥

౧. నగజవరద = గజవరద. "మతంగజోగజోనాగః" అను నిఘంటువులోవి-
'నాగ' శబ్దవ్యుత్పత్త్యర్థముగా 'నగజ' శబ్దప్రయోగము. ౨. 'నరసింహ' : 'నారసింహ' య
ఇత్యాదిగా రేఖలలో.

నమో నమో పుండరీకనారసింహ వో -

నమితసురాసురనారసింహో

నమకచమకహిత నారసింహో వో -

నముచిసూదనవంద్య నారసింహో

॥ నగ ॥

నవరసాలంకార నారసింహో వో -

నవసీతచోర శ్రీనారసింహ

నవగుణివేంకటనారసింహో వో -

నవమూర్తి మండేమునారసింహో

॥ నగ ॥ 259

పాడి

కడగనుటే సౌఖ్యముగాక యీ -

తడతాఁకుల నెందరు చనరిట్లా

॥ పల్లవి ॥

నిలిచినదొకటే నిజమనితెలిసిన -

తెలివే ఘన మింతియకాకా

కలకాలము చీకటి దవ్వుకొనెడి -

వలలభ్రమల నెవ్వరు వడ రిట్లా

॥ కడ ॥

పరహిత మిదియే పరమని తెలిసిన -

పరిపక్వమె సంపదగాకా

దురితవిధుల గొందుల సందులఁ బడి

ధరలోపల నెందరు చనరిట్లా

॥ కడ ॥

ఘనుఁ డీతిరువేంకటపతియని కవి

కొనకెక్కట తేక్షవగాకా

పనిమాలినయీపలులంపటముల

తనువు వేఁచు పెంతటిపని యిట్లా

॥ కడ ॥ 260

49 రేకు

ధన్నాసి

అదిమునులసిద్ధాంజనము

యేదెసఁ జూచిన నిదివో వీడే

॥ పల్లవి ॥

నగిననెలవిఁ బడు నాలుగుజగములు

మొగమునఁ జూపే మోహనము

నిగిడి యశోదకు నిధానంబై

పొగడొంది గృహమున నిదె వీడే

॥ ఆది ॥

కనుదెరచిన నలుగడ నమృతము లటు

అనువునఁ గురిసీ నపారము

వనితలు నంద్రవ్రజమునఁ జెలఁగఁగ

మనికికి నిరవై మలసీ వీడే

॥ ఆది ॥

పరమునకునుఁ దాఁ బరమై వెలసిన-

పరిపూర్ణ పరాత్పరుఁడు

సరుస రుక్మిణికి సత్యభామకును

వరుఁడగువేంకటవరదుఁడు వీడే

॥ ఆది ॥ 261

సామంతం

నారాయణ నీనామము బుద్ధిఁ

జేరినాఁ జాలు సిరు లేమిబాఁతి

॥ పల్లవి ॥

ననుపై నశ్రీవిష్ణునామము । పేరు-

కొనఁగానే తేకువమీరఁగా

ఘనమైనపుణ్యాలు గలుగఁగా । తమ-

కనయముఁ బర మది యేమిబాఁతి

॥ నారా ॥

నలువై నశ్రీహరినామము మతిఁ

దలఁచిననాబంధము లూడఁగా

యెలమి దీనిఁ బరియించినాఁ యీ-

కలుషములేల కలుగు నెవ్వరికి

॥ నారా ॥

వేంకటపతినామవిభవము । కర్మ-

పంకములెల్లఁ బరిమార్పఁగా

బింకమై తలఁపెడిప్రియులకు । యెందు-

నింక నీసుఖ మిది యేమిబ్రాఁతి

॥ నారా ॥ 262

అహిరి

మోహము విడుచుటే మోక్ష మది

దేహ మెఱుఁగుటే తెలివీ నదే

॥ పల్లవి ॥

ననిచినతనజన్మముఁ గర్మముఁ దన-

పనియు నెఱుఁగుటే పరమ మది

తనకు విధినిషేధములుఁ బుణ్యముల-

ఘనత యెఱుఁగుటే కలిమి యది

॥ మోహ ॥

తఱిఁదఱిఁ బ్రేమపుతల్లిదండ్రులను

యెఱఁగనిదే కులహీన తది

చఱులఁ బొరలి యాచారధర్మములు

మఱచినదే తనమలిన మది

॥ మోహ ॥

కమ్మరఁగమ్మరఁ గామభోగములు

నమ్మి తిరుగుటే నరక మది

నెమ్మది వేంకటనిలయునిదాసుల-

సొమ్మయి నిలుచుట సుకృత మది

॥ మోహ ॥ 263

ముఖారి

శ్రీశోఽయం సుస్థిరోఽయం

కౌశికముఖరక్షకోఽయం

॥ పల్లవి ॥

నిగమనిధినిర్మలోఽయం

జగన్నోహనసతీపతిః-

విగతభయోఽయం విజయసఖోఽయం

భృగుమునినా సంప్రీతోఽయం

॥ శ్రీశో ॥

సకలపతి శ్యాశ్వతోఽయం

శుకముఖమునిజనసులభోఽయం

ప్రకటబహుళశోభనాధికోఽయం

శివకచదుక్తిజీవీక్షణోఽయం

॥ శ్రీశో ॥

సరసోఽయం పరిసరప్రియోఽయం

తిరువేంకటాధిపోఽయం

చిరంతనోఽయం చిదాత్మకోఽయం

శరణాగతవత్సలోఽయం

॥ శ్రీశో ॥ 264

శుద్ధవసంతం

కిం కరిష్యామి కిం కరోమి బహుళ-

శంకాసమాధానజాడ్యం వహామి

॥ పల్లవి ॥

నారాయణం జగన్నాథం త్రిలోకైక-

పారాయణం భక్తపావనం

దూరీకరోమ్యహం దురితదూరేణ సం-

సారసాగరమగ్నచంచలత్వేన

॥ కింక ॥

౧. 'పతిః' కావచ్చు. ౨. అర్థసమాసములు విచార్యములు ౩. 'కరుష్యామి' రేఖ. ౪. 'దురిత.....లత్వేన' ఈభాగమున కర్థము విచార్యము.

తిరువేంకటాచలాధీశ్వరం కరిరాజ—

వరదం శరణాగతవత్సలం

పరమపురుషం కృపాభరణం న భజామి

మరణభవదేహాభిమానం వహామి

॥ కింక ॥ 265

శ్రీరాగం

ఆపన్నులపాలిదైవ మాతడే గతిఁ దక్క

యేప్రొద్దును భజియింపఁగ నితరుఁడు మరి కలఁడా ॥ పల్లవి ॥

నిరుపాధికనిజబంధుఁడు నిరతిశయానందుఁడు

కరివరదుఁ డితఁడేకాక ఘనుఁ డధికుఁడు గలఁడా ॥ ఆప ॥

సంతతగుణసంపన్నుఁడు సాధులకుఁ బ్రసన్నుఁడు

అంతర్యామితఁడేకాక అధికుఁడు మరి కలఁడా ॥ ఆప ॥

పరమాత్ముఁడు పరమపురుషుఁడు పరికింపఁగఁ గృపాఱుఁడు

తిరువేంకటవిభుఁడేకాక దేవుఁడు మరి కలఁడా ॥ ఆప ॥ 266

కురంజి-అటతాళం

మందరధర మధుసూదన

నందగోపనందనా

॥ పల్లవి ॥

నరసింహ గోవింద నవనీతానంద

హరిముకుంద నయనారవింద

కరివరద గరుడగమనరూప

గురుచాపా యదుకులదీపా

॥ మంద ॥

౧. 'మతిఁదక్క' రేకు. 'గతిఁదక్క' ఉండవచ్చు.

౨. 'కలఁడా' అనియే అంతటా పూ.ము.పా.

౩. ఇది ప్రాస్వదీర్ఘాంతమైనతెలుగునంబోధనములతో కూడినది.

భవదూర భయహర పరిపూర్ణామృత
భవనపాలన సురపాలన
భువనభూషణ పరపురుష పురాతన
నవభోగా కరుణాయోగా

॥ మంద ॥

పంకజాసననుత భవ్యవిర్మలపాద-
పంకజ పరమ పరాత్పర
వేంకటశైలనివేశ శు-
భంకరా క్షేమంకరా

॥ మంద ॥ 267

44 రేకు

లలిత

ఈ దేహవికారమునకు నేదియుఁ గడవల గానము
మోదమెరంగనిమోహము ముందర గననీదు

॥ పల్లవి ॥

నిత్యానిత్యవివేకము నీరసునకు నొనగూడదు
సత్యాలాపవిచారము జరగదు లోభికిని
హత్యావిరహితకర్మము అంటదు క్రూరాత్మునకును
ప్రత్యక్షంబగుపాపము పాయదు కష్టునకు

॥ ఈదే ॥

సతతానందవికాసము సంధించదు తామసునకు
గతకల్మషభావము దొరకదు వ్యసనికిని
జితకాముఁడు దా నవుటకు సిద్ధింపదు దుష్కర్మికి
అతులితగంభీరగుణం బలవడ దధమునకు

॥ ఈదే ॥

శ్రీ వేంకటగిరివల్లభునేవాతత్పరభావము—

గ్రహ్రోవ మహాలంపటులకు తోఁపదు తలఁపునకు
దేవోత్తముఁడగునీతనిదివ్యామృతమగునామము
నేనింపఁగ నితరులకును చిత్తం బొడఁబడదు

॥ ఈదే ॥ 268

గ. హ్రోవ=తత్పరమార్గము అని అర్థము కావచ్చు.

శ్రీరాగం

నమో నారాయణాయ

నారాయణాయ సగుణబ్రహ్మణే వర్ష-

పారాయణాయ శోభనమూర్తయే నమో

॥ పల్లవి ॥

నిత్యాయ విబుధసంస్తుత్యాయ నిత్యాధి-

పత్యాయ మునిగణప్రత్యయాయ

సత్యాయ ప్రత్యక్షాయ సన్మానససాం-

గత్యాయ జగదవనకృత్యాయ తే నమో

॥ నమో ॥

అక్రమోద్ధతబాహువిక్రమాతిక్రాంత-

శుక్రశిష్యోన్మూలనక్రమాయ

శక్రాదిగీర్వాణవక్రభయభంగని-

ర్వక్రాయ నిహతారిచక్రాయ తే నమో

॥ నమో ॥

అక్షరాయాతినిరపేక్షాయ పుండరీ-

కాక్షాయ శ్రీవత్సలక్షణాయ

అక్షీణవిజ్ఞానదక్షయోగీంద్రసం-

రక్షనుకంపాకటాక్షాయ తే నమో

॥ నమో ॥

కరిరాజవరదాయ కౌస్తుభాభరణాయ

మూరవై రిణే జగన్మోహనాయ

తరుణేందుకోటిరతరుణీమనస్తోత్ర-

వరితోషచిత్తాయ పరమాయ తే నమో

॥ నమో ॥

౧. చరణాంతములందు అంతటా ॥నారా॥ అనియే పూ.ము.పా. పల్లవిప్రారంభము 'నమో'. పాటకడపట "నారాయణాయ" పదము పూ.ము.పా.లో లేదు. పల్లవిలో 'మ' ప్రాస లేదు. 'నారాయణాయ నమో' కు బదులు, 'నమో నారాయణాయ' వదినదేమో; లేకు ననుసరించి చరణాంతములందు 'నమో' గుర్తించితిని. పల్లవిమొదటికుసుక పాటకడపట అనూచ్ఛారికమైనట్లు ఉన్నది. ౨. 'ప్రత్యాయ' లేకు. ౩. 'సన్మానసం' గత్యాయ' లేకు. ౪. 'మనస్తోత్ర' లేకు.

పాత్రదానోత్సవప్రథిత వేంకటరాయం
 ధాత్రీశకామితార్థప్రదాయ
 గోత్రభిన్నజీరుచిరగాత్రాయ రవిచంద్ర-
 నేత్రాయ శేషాద్రినిలయాయ తే నమో నారాయణాయ॥నమో॥269

కన్నడ గౌళ

నీమహత్త్వంబు లోనికిఁ వెలుపలికిఁ గప్పి
 కామింప నిట్టిదని కానరా దటుగాన

॥ పల్లవి ॥

నిండి యిన్నిటిలోన నీవు గలవని భ్రాంతి-
 నుండుదువుగాని నీ వొకటియునుఁ గావు
 దండిగలగిరి ప్రతిధ్వని దోచుఁగాని యది
 కొండలోపల లేదు కొండయునుఁ గాదు

॥ నీమ ॥

బలసి యిన్నిటిలోపలనుఁ జై తన్యమై
 మెలఁగుదువుగాని యేమిట నీవు లేవు
 పలుదెరఁగులై నదర్పణమునం దొకనీడ
 వొలయుఁగా కందు దలపోయ నది లేదు

॥ నీమ ॥

వుడుగ కన్నిటిలోన నుండుటయు లేదు నీ-
 వుడివోయి యం దుండకుండుటయు లేదు
 చెడనితేజముగాన శ్రీవేంకటేశ నీ-
 పొడవు పరిపూర్ణమై పొలుపొందుఁగాన

॥ నీమ ॥ 270

మాళవి

అది నాయపరాధ మిది నాయపరాధ-
 మదియు నిదియు నాయపరాధము

॥ పల్లవి ॥

నెరయ రూపములెల్ల నీరూపమేకా-
 నరయనియది నాయపరాధము
 పరిపూర్ణుడగునిన్నుఁ బరిచ్ఛిన్నునిఁగా-
 నరయుట యది నాయపరాధము

॥ అది ॥

జీవాత్మునిఁగాఁ జింతింపఁ దలఁచుట
 యావంక నది నాయపరాధము
 సేవించి నిను నాత్మఁ జింతింపకుండుట
 ఆవల నిది నాయపరాధము

॥ అది ॥

యీదెరఁగక వేంకటేశుఁడ నినుఁ గొని-
 యాడుట యది నాయపరాధము
 యేడఁ జూచిన నాయెదుర నుండఁగ నిన్ను-
 నాడనీడ వెదకు టపరాధము

॥ అది ॥ 271

కన్నడగాళ

సతతవిరక్తుఁడు సంసారి గాఁడు
 రతిసమ్మదుఁడు విరక్తుఁడు నితఁడె

॥ పల్లవి ॥

నిత్యుఁడై నవాఁడు నిఖిలలోకములఁ-
 బ్రత్యక్షవిభవసంపన్నుఁడు గాఁడు
 నిత్యుఁడు నితఁడే నిరుపమానుఁడై న-
 ప్రత్యక్షవిభవసంపన్నుఁ డితఁడె

॥ సత ॥

యోగియైనవాఁడు వానర నేకాలము
 భోగియై భోగిపై భోగింపలేడు
 యోగియు నితఁడే వుడుగక భోగిపై
 ంభోగించునటువంటిపురుషుండు నితఁడె

॥ సత ॥

దేవుడై నవాఁడుఁ దెలుప లోకముల
 దేవతారాధ్యుఁడై దీపింపలేడు
 దేవుఁడు నితఁడే దివిజవంద్యుఁడై న-
 శ్రీ వేంకటగిరిదేవుం డితఁడె

॥ సత ॥ 272

45 రేకు

వరాళి

ఎచ్చోటి కేగిన యెప్పుడూఁ దమ్మలోని-

మచ్చిక పెనుఁదెవులు మానకపోయె

॥ పల్లవి ॥

పాయపునతులగుబ్బలపెదపొట్లాల

కాయము వడి నొత్తి కాఁచఁగను

రాయిడిచే ఘనమాయఁగాని లోని-

మాయపుపెనుఁదెవులు మానకపోయె

॥ ఎచ్చో ॥

అతివలమోహపుటధరామృతములు

యితవుగ నోరి కందియ్యఁగను

అతిమోహమే ఘనమాయఁగాని లోని-

మతకరిపెనుఁదెవులు మానకపోయె

॥ ఎచ్చో ॥

తరుణులమేనిమెత్తనిపరపులమీఁద-

నిరవుగ విటు సుఖయింఁచఁగను

తిరువేంకటాచలాధీశుక్యపఁచేఁగాని

మరుచేతిపెనుఁదెవులు మానకపోయె

॥ ఎచ్చో ॥ 273

మలహరి

పండియుఁ బంసదు చిత్తము పరిభవ మెడయదు కాంక్షల

యెండలనే కాఁగితి మిఁక నేలాగోకాని

॥ పల్లవి ॥

పదిగోట్లుజన్మంబులఁ జాయనికర్మపుణ్యాట్లు

వదలక వొకం నిమిషములో వడిఁ దీరుచు నితఁడు

చెదరనినిజదాసులకును శ్రీహరి, మా కిపు డంతక १

హృదయము నిలువదు २చంచల మేలాగోకాని

॥ పండి ॥

౧. 'నిషయములో' పూ.ముసా. ౨. అంతక=అంతవరకు కావచ్చు.

౩. 'చెంచెల' రేఖ.

గకూపపుబహునరకంబుల కోట్లసంఖ్యలఁ బొరలేటి-

పాపము లొకవిమిషములోఁ బాపఁగఁగలఁ డితఁడు

కాపాడఁగఁ దలచినయీకమలాపతి, నే మీతని-

యేపునఁ గని మనలే మిఁక నేలాగోకాని

॥ పండి ॥

జడిగొని యెన్నఁడు బాయనిసంసారపుబంధంబుల

విడుమని వొకవిమిషములో విడిపించును యితఁడు

కడుఁగొలిచినవారికి వేంకటపతి, నే మీతని-

నెడయక కొలువఁగలేమిఁక నేలాగోకాని

॥ పండి ॥ 274

వరాళి

వాడలవాడలవెంట వాడివో వాడివో

నీడనుండి చీరలమ్మేనేతబేహరి

॥ పల్లవి ॥

పంచభూతములనెడివలువన్నెనూలు

చంచలపుగంజి వోసి చరిసేసి

కొంచెపుకండెలనూలిగుణముల నేసి

మంచిమంచిచీరలమ్మేమారుబేహరి

॥ వాడ ॥

మటమాయములఁ దనమగువ పసిఁడిసీరు

చిటిపొటియలుకలఁ జిలికించఁగా

కుటిలంపుజేతలు కుచ్చులుగాఁ గట్టి

పటవాళిచీరలమ్మేబలుబేహరి

॥ వాడ ॥

మచ్చికకర్మమనేటిమైలసంతలలోన

వెచ్చపుకర్మధనము వెలువచేసి

పచ్చడాలుగాఁ గుట్టి బలువేంకటపతి

ఇచ్చకొలఁదుల నమ్మేఇంటిబేహరి

॥ వాడ ॥ 275

౧. 'బహునరకకూపంబులకోట్లు' అనుట వహజము. ఈ వింతసమాసములు ఈ వాఙ్మయమున గలవు. ౨. 'యాకమలా' పూ.ము.పా. ౩. 'దెవో' పూ.ము.పా. 'వాడు + ఇగో'కు వ్యావహారికము. ఇట్టివి ఈ వాఙ్మయమున గలవు. చూ: 279 పాట. ౪. 'విలువ' పూ.ము.పా.

సామంతం

తొక్కనిచోట్లు దొక్కెడిమనసు

యెక్కడ గతిలే దింకనో తెరువు

॥ పల్లవి ॥

పాపము వాయదు పై పై మనసున

కోపము దీరదు కొంతైనా

దీపనబాధయుఁ దీర దిన్నియును

యేవునఁ బెనఁగొనె నింకనో తెరువు

॥ తొక్క ॥

యెవ్వనమదమును నెడయదు కోరికె

కొవ్వును నణఁగదు కొంతైనా

రవ్వగుమమకారముఁ బెడఁబాయదు

యెవ్విదియును లే దింకనో తెరువు

॥ తొక్క ॥

వెఱపును విడువదు వెడమాయలఁబడి

కొఱఁతయుఁ దీరదు కొంతైనా

తెఱఁ గొనఁగేటిశ్రీతిరువేంకటపతి-

నెఱిఁగీనెఱఁగలే మిఁకనో తెరువు

॥ తొక్క ॥ 276

సాళంగనాట

ఎట్టివారికినెల్ల నిట్టికర్మములు మా-

యెట్టివారికి నింక నేది తోవయ్య

॥ పల్లవి ॥

పాముఁజంపినయట్టిపాతకమునఁ బెద్ద-

పాముమీఁద నీకుఁ బవళించవలనె

కోమలిఁజంపినకొఱఁతవల్ల నొక్క -

కోమలి నెదఁ బెట్టుకొని యుండవలనె

॥ ఎట్టి ॥

౧. 'ఓతెరువు' సంబోధనమా? 'తెరువా' కావలె. ఇంకనో తెరువు=ఇంకానా మనకు త్రోవ? అని కావచ్చు. ౨. 'యవ్వన' పూ.ము.పా. యతితంగము. 'యెడయ' లోని యకారమునకు గూర్చిరేమో? ౩. 'యిట్టి' పూ.ము.పా. 'మాయట్టి' అనుదానికి 'మాయెట్టి' అను వ్యావహారికరూపము ఈ వాఙ్మయమున గలదు. ౪. 'కోమలి' పూ.ము.పా.

బండివిటిచినట్టిపాతకమునఁ బెద్ద -

బండిబోయిఁడవై పనిసేయవలనె

కొండవెటికినట్టిగుణమునఁ దిరుమలం -

కొండమీఁద నీకుఁ గూచుండవలనె

॥ ఎట్టి ॥ 277

ముఖారి

అన్నిచోట్లఁ బరమాత్మ నీవు

యిన్నిరూపుల భ్రమయింతువుగా

॥ పల్లవి ॥

పాలజలనిధి నుండి బదరీవనాన నుండి

ఆలయమై గయలోఁ బ్రయాగ నుండి

భూలోకనిధివై పురుషోత్తమాన నుండి

వేలసంఖ్యలరూపై విచ్చేతుగా

॥ అన్ని ॥

పుత్తరమధురలో నయోధ్యలోపల నుండి

సత్తై ననందప్రజాన నుండి

చిత్తగించి పంచవటి సింహాద్రిలోన నుండి

వత్తుగా లోకములు పావనము సేయఁగను

॥ అన్ని ॥

కైవల్యమున నుండి కమలజలోకాన

మోవఁగ శ్రీరంగమున నుండి

యీవల నావల నుండి యీవేంకటాద్రిపై

నీవే నీవే వచ్చి నెలకొంటిగా

॥ అన్ని ॥ 278

సామంతం

మాయపుదనుజులమదవైరి కపి -

రా యఁడు శివీడివో రామునిబంటు

॥ పల్లవి ॥

పెట్టినజంగయు పెంపుమిగుల మొలఁ

గట్టినకానెయు గర్వమున

నిట్టనిలిచి పూనినచేత నడిమి -

దిట్ట వీడెను దేవునిబంటు

॥ మాయ ॥

నవ్వుచు లంకానగరపుదనుజుల-

కొ వ్వణఁచినకపికుంజరఁడు

మువ్వరువేల్పుల మొదలిభూతియగు-

రవ్వగు సీతారమణునిబంటు

॥ మాయ ॥

పంకజసంభవుపట్టముగట్టను

పుంకించిన తనవాడయనిచే

పొంకపుకలకాపురహనుమంతుఁడు

వేంకటగమణునివేడుకబంటు

॥ మాయ ॥ 279

46 రేకు

శంకరాభరణం

పరుసము సోఁకియు బ్రదుకవద్దా

తిరిగి కర్మము లింక తీదీవులా

॥ పల్లవి ॥

పడిగాలువడియున్నప్రాణాచారముల-

పడఁతుల నధములఁ బాలించితి

యిడుమలఁ బెడఁబాస నింకనేల తెగి కొంక

గడిచీటిచ్చియు నింకఁ గడ మున్నదా

॥ పరు ॥

మితిలేనిధనములు మెరసి కానుకగొని

అతిపుణ్య లిందరి నలర్గించితి

ధృతిహీనులకునెల్ల దిక్కుయి కాతువుగాక

వ్రతముచెల్లిన నింక వట్టఁగట్లా

॥ పరు ॥

౧. 'గడియించి తెచ్చియు' పూ. ము. పా.

పాలించి నావిన్నపమున వేంకటరాయ
 లాలించితివి నే నీలలనఁగానా
 యీలాగుననె లోకమింతఁ గాతువుగాక
 పాలుదాగినమీఁదఁ బై కుడుపులా

॥ పరు ॥ 280

శ్రీరాగం

భాలనే తానలప్రబలవిద్యుల్లతా-
 కేలీవిహార లక్ష్మీనారసింహ

॥ పల్లవి ॥

ప్రళయమారుత ఘోరభక్తికాంక్షాత్కార-
 లలితనిశ్వాసదోలారచనయా
 కులశైలకుంభినీకుముదహితరవిగగన-
 చలనవిధినిపుణ నిశ్చలనారసింహ

॥ భాల ॥

వివరఘనవదనదుర్విధహాసననిష్ఠూత-
 లవదివ్యవరుషలాలాఘటనయా
 వివిధజంతువ్రాతభువనమగ్నీకరణ
 నవనవప్రియ గుణార్ణవనారసింహ

॥ భాల ॥

దారుణోజ్జ్వలధగద్ధగితదంష్ట్రానలవి-
 కారస్ఫులింగసంగక్రీడయా
 వైరిదానవఘోరవంశభస్మీకరణ-
 కారణ ప్రకటవేంకటనారసింహ

॥ భాల ॥ 281

కన్నడ గోళ

ఇంత నేనెఁబో దైవ మింతలోననే అయ్యో
 సంతపాకలంజరెచ్చి సన్యాసిఁ జేసె

॥ పల్లవి ॥

౧. 'భూత్కార' రేకు ౨. 'ప్రత్న-పురాతన; నూత్న-నూతన' శబ్దములవలె 'వర్త-వరుష' శబ్దములా? ౩. 'మగ్నీకరణ' పూ.ము.పా. 'అగ్ని' శబ్దమునకు, 'అగ్నిసాత్' వరుష అర్థము చెప్పకొని 'అగ్నీకరణ' ప్రయోగించినట్లున్నది. నాయాఁహకు పై చరణము లోని 'భస్మీకరణ' ప్రయోగముకూడ అధారము. ౪. 'వివిధజంతు....ప్రియ, వరుకుగల- భాగము అంత సుఖటితార్థము కాదు.

పరిగెరేటివానిఁ బట్టపురాజుఁగా
 నిరతభోగము లిచ్చి నిలిపినట్లు
 ధరలోన నతిపాతకుని నన్ను నిట్లు
 అరయ నిత్తడిఁ దెచ్చి యపరంజిఁ జేసె

॥ ఇంత ॥

కుక్కలవండుకతినే కులహీనునిఁ దెచ్చి
 వెక్కసపుఁబాఁపనిఁ గావించినయట్లు
 దిక్కులెఱఁగఁగఁ గష్టదేహిని నన్నుఁ దెచ్చి
 గక్కనఁ దెలుకపిండి కస్తూరి నేసె

॥ ఇంత ॥

చెడుగైనదోమఁ దెచ్చి సింహపుఁగొదమఁగా
 బెడిదంపుఁబ్రేమతోడఁ బెంచినయట్లు
 కడునధముని వేంకటపతి నను నిటు
 చిడిపిరాయి దెచ్చి చింతామణి నేసె

॥ ఇంత ॥ 282

నాట

మానఁ దెన్నఁడు శరీరి దు-
 ర్మానబోధితుఁడుగాన

॥ పల్లవి ॥

పంచభూతవికారంబులు
 పంచేంద్రియములూ
 పంచమహాపాతకములకును
 పంచివేసినవిగాన

॥ మానఁ ॥

త్రైగుణ్యవికారంబులు
 త్రైగుణ్యపుఁదనువులు
 శ్రీగురుఁడగుశ్రీవేంకటపతి-
 భోగయోగ్యములుగాన

॥ మానఁ ॥ 283

శ్రీరాగం

ఎన్నిబాధలఁ బెట్టి యేఁచెదవు నీ వింక నెంతకాలముదాఁకఁ గర్మమా
మన్నించుమనుచు నీమఱఁగు చొచ్చితిమి మా మాటాలకించ వో-
కర్మమా ॥ పల్లవి ॥

ప్రతిలేనిదురితములపాలు నేయక నన్నుఁ బాలించ వైతి వోకర్మమా
తతితోడ నాత్మపరితాపంబుతోడుతను తగులేల నేసి తోకర్మమా
జితకాములకుఁగాని చేతికిని లోనయి చిక్క వేకాలంబు కర్మమా
మతిహీనులై నట్టిమాకు నొకపరిపాటిమార్గంబు చూప వో-
కర్మమా ॥ ఎన్ని ॥

ఆసలనియెడితాళ్ల నంటగట్టుక విధికి నప్పగించితివిగదె కర్మమా
వాసి విడిచితిమి నీవారమైతిమి మమ్ము వన్నెచెడనీకు వోకర్మమా
కాసుకునుఁగొరగానిగతిలేనిపనికిఁగా కాలూఁదనీవేల కర్మమా
నవోసరించొకమారు వాయ్యనే వొకరీతి నొల్లనని తలఁగుమీ
కర్మమా ॥ ఎన్ని ॥

తిరువేంకటాచలాధిపునిమాయలచేత దెసలఁదిరిగినయట్టికర్మమా
హరిదాసులగువారి నాదరింతువుగాక అంత నొప్పింతువా కర్మమా
వరుస నేనుగమీఁదవాని సున్నం బడుగవచ్చునా నీకిట్లఁ గర్మమా
పరమపురుషోత్తమునిభ్రమతఁబడి నీవిట్ల బట్టబయలైతిగా
కర్మమా ॥ ఎన్ని ॥ 284

దేవగాంధారి

ఇన్ని నేతలకు నిది యొకటే

కన్నా మన నీది కానదుగాని

॥ పల్లవి ॥

పాతకకోట్లు భవములు భస్మీ-
భూతము సేయఁగఁ బొడవొకటే
శ్రీతరుణీపతిచింత, నిజముగా
యేతరి చిత్తం బెఱఁగదుగాని

॥ ఇన్ని ॥

మరణభయంబులు మదములు మలినీ-
కరణము సేయఁగఁగల దొకటే
హరిచామామృత, మందుమీఁది రతి
నిరతము నా కిది నిలువదుగాని

॥ ఇన్ని ॥

కుతిలములును దుర్గుణములునుఁ దృణీ-
కృతములు సేయఁగ గురుతొకటే
పతియగువేంకటపతినేవారతి,
గతియని మతి గని కానదుగాని

॥ ఇన్ని ॥ 285

47 రేకు

ముఖార

ఏమీ నెఱఁగనినా కేడపుణ్యము
తామసుండఁజుమ్మి ముందరనున్నదై వమా

॥ పల్లవి ॥

పాతకఘ్నేతులనే పట్టి నిన్నుఁ బూజించు-
పూతుకుఁడ నాకు నెక్కడిపుణ్యము
చేతనముఁ బోది సేయుచిత్తము నీదేకాన
రాతిబొమ్మఁజుమ్మి భారము నీది దై వమా

॥ ఏమీ ॥

పూనినయెంగిలినోర నొప్పగునిన్నుఁ బొగడు-
హీనఁతువునకు నా కేటిపుణ్యము
తేనెపూసి నీ విట్లాఁ దిప్పఁగానే తిరిగేటి-
మానిబొమ్మఁజుమ్మి నామతిలోనిదై వమా

॥ ఏమీ ॥

జాలిఁబడి సంసారజలధిలో మునిఁగేటి-

కూళఁడ నాకేటితేకువపుణ్యము

పాలువోసిపెంచిననాపాలివేంకటేశ నే

ఁతోలిబొమ్మఁజుమ్మి కాతువుగాని దైవమా

॥ ఏమి ॥ 286

దేవగాంధారి

భారమైనవేపమాను పాలువోసి పెంచినాను

తీరనిచేదేకాక తియ్యనుండీనా

॥ పల్లవి ॥

పాయఁదీసి కుక్కతోక బద్దలువెట్టి బిగిసి

చాయ కెంతగట్టినాను చక్కనుండీనా

కాయపువికార మిది కలకాలముఁ జెప్పినా

పోయినపోకలేకాక బుద్ధి వినీనా

॥ భార ॥

ముంచిముంచి నీటిలోన మూల నానఁబెట్టుకొన్నా

మించినగొడ్డలి నేడు మెత్తనయ్యానా

పంచమహాపాతకాలబారిఁబడ్డచిత్త మిది

దంచిదంచించెప్పినాను తాకి వంగీనా

॥ భార ॥

కూరిమితోఁ దేలుఁ దెచ్చి కోకలోనబెట్టుకొన్నా

సారెసారెఁ గుట్టుగాక చక్కనుండీనా

వేరులేనిమహిమలవేంకటవిభునికృప

మోరమైనఅస మేలుకోర సోకినా

॥ భార ॥ 287

భూపాళం

అకాశ మడ్డమా అవ్వలయు నడ్డమా

శ్రీకాంతుభజించు నేవకులకు

॥ పల్లవి ॥

పాతాళ మడ్డమా బలిమథనుదాసులకు
భూతలం బడ్డమా పుణ్యులకును
నేతుకై లాసములు చిరభూమి లిన్నియును
పైత్రోవలట పరమభాగవతులకును

॥ ఆకా ॥

అమరావతడ్డమా హరిదాసులకు మహా-
తిమిరఁబు లడ్డమా దివ్యులకును
కమలాసనునిలోకం బదియు నడ్డమా
విమలాత్మలై వెలుఁగువిష్ణుదాసులకు

॥ ఆకా ॥

పరమపద మడ్డమా బ్రహ్మాండధరుడైన-
ధర వేంకటేశ్వరునిదాసులకును
యిరవై నలోకముల విన్నిటా భోగించి
వరుసలను విహరించువరవైష్ణవులకు

॥ ఆకా ॥ 288

దేవగాంధారి

ఆదిదేవ పరమాతుమా
వేదవేదాంతవేద్య నమో నమో

॥ పల్లవి ॥

పరాత్పరా భక్తభవభంజనా
చరాచరలోకజనక నమో నమో

॥ ఆది ॥

గదాధరా వేంకటగిరినిలయా
సదానంద ప్రసన్న నమో నమో

॥ ఆది ॥ 289

తైరవి

హరిఁ గొలిచియు మరీ నవరములా
తిరముగ వతనినే తెలియుటగాకా

॥ పల్లవి ॥

గ. 'బ్రహ్మాండధరుడైనవేంకటేశ్వరుడు' అను సమాసమర్థమున 'ధర' శబ్దప్రయోగము వింత. 'ధరలోనివేంకటేశ్వరుడు' అని ముందు సమసించి, తరువాత 'బ్రహ్మాండధరుడైన' అనుభాగముతో సమసింపవలెనేమో. చూ: 335 పాట.

పంకజనాభునిపాదములు దలఁచి

యింకా మరియొకయితరములా

అంతెల నతనినే అతనిదాసులనే

కొంకక నిజముగఁ గొలుచుటగాకా

॥ హరి ॥

పన్నగళయనునిబంట్లకు బంట్లై

కొన్నిటిపై మరి కోరికెలా

యిన్నికోరికలు యిదియే తనకని

కొన్నదికోర్తై కోరుటగాకా

॥ హరి ॥

వీసుల వేంకటవిభునామామృత-

మూనిన మతి మరియును రుచులా

తేనెలుగారెడితీపు లతనినుతి

నానరుచులై ననుచుటగాకా

॥ హరి ॥ 290

లలిత

దైవమా పరదైవమా

యచగింతలు నాకు నెట్లు దెచ్చేవో

॥ పల్లవి ॥

పాపకర్మునిఁ దెచ్చి పరమియ్యఁదలఁచిన

మేపులకే పోక మెయికొసీనా

తీపులు రూపులుఁ దివిరి ననావెనువెంట-

నేపొద్దు నీ వేఁడఁ దెచ్చేవో

॥ దైవ ॥

అధమాధమునిఁ దెచ్చి యధికుని జేసేనంటే

విధివిషేధములు వివరించునా

విధివిధానములు నిచ్చనిచ్చలుఁ బెక్కు-

విధముల నెటువలె వెదవల్లెదవో

॥ దైవ ॥

అతికష్టఁడగునాకు నలవిగానియీ-

మత మొసఁగిన నేను మరిగేనా

ప్రతిలేనివేంకటపతి నీదునామా-

మృత మిచ్చి నను నీవే మెరయింతుగాక

॥దైవ ॥ 291

భూపాశం

ఏకులజఁ డేమి యెవ్వఁడైన నేమి

అకడ నాతడె హరి నెఱిగినవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

పరగినసత్యసంపన్నుఁడైనవాఁడే

పరనిందనేయఁ దత్పరుఁడుగావివాఁడు

అరుదైనభూతదయానిధియగువాఁడే

పరులుదానేయని భావించువాఁడు

॥ ఏకు ॥

నిర్మలుఁడై యాత్మనియతి గలుగువాఁడే

ధర్మతత్పరబుద్ధిఁ దగిలినవాఁడు

కర్మమార్గములు గడవనివాఁడే

మర్మమై హరిభక్తి మఱవనివాఁడు

॥ ఏకు ॥

జగతిపై హితముగాఁ జరియించువాఁడే

పగలేక మతిలోన బ్రదికినవాఁడు

తెగి వకలము నాత్మఁ దెలిసినవాఁడే

తగిలి వేంకటేశుదానుఁడయినవాఁడు

॥ ఏకు ॥ 292

48 రేకు

ముఖారి

నేవీతురా యితనిఁ జెలఁగి పరుఁలిట్లనే

కావించె మమ్ము నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ పల్లవి ॥

పాలచవి యితఁడెఱుఁగు పాలఁ బవళించ గో-

పాలుఁడని నే మితని భజియించఁగా

పాలుపడి తల్లిచనుఁబాలుసహితంబు నే-

కాలమునుఁ బాపె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం

పుట్టింపఁ దానె మఱి పురుషోత్తముఁడు మంచి-

పుట్టు వొసగీననుచుఁ బూజించఁగా

పట్టుకొని మముఁ దెచ్చి బలిమిఁ బుట్టువులెల్లఁ

గట్టిపెట్టించె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం

కర్మకర్తాఁడని కడలేనిపుణ్యముల-

కర్మఫలములు దనకుఁ గైకొలుపఁగా

కర్మగతిఁ దెచ్చి వేంకటవిభుఁడు మాపుభయ-

కర్మములఁ జెరిచె నెక్కడిదైవ మితఁడు

॥ నేవిం ॥ 29

మఘాని

అరిది నేతలే చేసి తల్లాడ నిల్లాడ

సరిలేక వుండితివి జలరాశికాడ

॥ పల్లవి ॥

పొలియఁ బీర్చితి వొకతిఁ బురిఁటిమంచముకాడ

నలఁచితి వొకని గగనంబుకాడ

బలిమిఁ దన్నితి వొకని బండిపోతులకాడఁ

దులిమితివి యేడుగురఁ దోలి మందకాడ

॥ అరి ॥

తడవి మోదితి వొకని తాటిమాఁకులకాడ-

నడిచితివి వొకనిఁ బేయలకాడను

పిడిచివేసితి వొకని బృందావనముకాడ

వొడిసితివి వొకని నాపులమందకాడ

॥ అరి ॥

పటపటన దిక్కులు వగుల బగతులఁ దునిమి
నటియించితివి మామనగరికాడ
కుటిలబహుదైత్యాంతకుఁడవు వేంకటరాయ
పుటమెగసితి జగంబులయింటికాడ

॥ అరి ॥ 294

పాడి

బలువగుఁ దనరూపము చూపెన్

కలదింతయుఁ దనఘన తెఱిగించెన్

॥ పల్లవి ॥

పాండవరక్షణపరుఁడై నరునకు

నండనే తెలిపె మహామహిమ

దండి విడిచి తనదయతో నర్జునుఁ-

డుండఁగ మగటిమి నొడఁబడఁ బలికె

॥ బలు ॥

మగుడఁగ కులధర్మములుఁ బుణ్యములు

తెగి పార్థున కుపదేశించెన్

నగుచు నతనితో నానాగతులను

విగమమునియమమునిజ పెరిగించెన్

॥ బలు ॥

వెరవుమిగుల నావిజయునిమనుమని

పరీక్షిత్తుఁ దగఁ బ్రదికించెన్

తిరువేంకటగిరిదేవుఁడు దానై

గరిమల బారతకథ గలిగించెన్

॥ బలు ॥ 295

సామంతం

బలువగుకర్మము లివివో జీవులప్రార్థంబులు సంచితంబులును

బలిసి తీర వివి పెరుగనేకాని బ్రహ్మలబహుకల్పంబులదాఁక ॥ పల్లవి ॥

పాయనిజన్మంబులకర్మంబులు పాయక జీవులప్రారబ్ధములై
 యేయెడఁజూచిన నెదిటికొలుచులై యిచ్చల నిటు భుజియించఁగను
 కాయపుఁబెడతటిగండఁడు విధి, దనుఁగడతేర్చిన తనకడకర్మములు
 పోయి సంచితంబులఁ గలిసిన, నవి పొదలుచుఁ గొండలపొడవై
 పెరుగు ॥ బలు ॥

పొదలి సంచితంబులు వడిఁబెరుగును పొలియును
 జీవునిపుణ్యముఁ జాలక
 యెదిగినపుణ్యం బిగురును కాఁగినయినుముమీఁదిజలములవలెను;
 పదిలములై కడుఁబాపకర్మములే బరువై పరగఁగఁ బ్రాణికి నెన్నఁడు
 తుదయు మొదలు నెందును లేక, వడిఁ దొలఁగక భవములతోడవై
 తిరుగు ॥ బలు ॥

తలఁపులో నవయఁదలఁచినజంతువు, కలుషహరుఁడు-
 వేంకటగిరిపతి దను-
 దలఁచుభాగ్య మాత్మకు నొసగినఁ, జిత్తము పరిపక్వంబై యెప్పుడు
 జలజోదరుఁదలఁచఁగఁబ్రారబ్ధంబులుసంచితంబులుఁ బొలిసిపుణ్యులై
 చెలువగునిత్యానందపదంబునఁ జెలఁగి సుఖించగఁ జేరుదు రపుడు
 ॥ బలు ॥ 296

భైరవి

చాల నొవ్వి నేయునట్టిజన్మమేమి మరణమేమి
 మాలుగలపి దొరతనంబు మాన్పు టింత చాలదా ॥ పల్లవి ॥
 పుడమిఁ బాపకర్మమేమి పుణ్యకర్మమేమి తనకు
 కడపరానిబంధములకుఁ గారణంబులై నవి
 యెడవకున్న పసిఁడిసంకెలేసు యినుపసంకెలేమి
 మెడకుఁ దగిలియుండి యెప్పుడు మీఁదుచూడరానివి ॥ చాల ॥

౧. "యిచ్చట నిటు భజి" పూ.ము.పా. ౨. 'తలఁపులో మనుషఁదలఁచిన' కావచ్చు. 'స్వామి తవమనసులో కాపాడ దలచినప్రాణిని' అని అర్థము కావచ్చు.

చలముకొన్న ఆపదేమి సంపదేమి యెప్పుడుఁ దనకు

అలమిపట్టి దుఃఖములకు నప్పగించినట్టిది

యెలమిఁ బసిఁడిగుదియయేమి యినుపగుదియయేమి తనకు

ములుగ ములుగఁ దొలితొలి మోఁదు టింత చాలదా || చాల ||

కర్మయైనయేమి వికృతకర్మయైననేమి దనకు

కర్మఫలముమీఁదకాండ గలుగు టింత చాలదా

మర్మమెరిఁగి వేంకటేశమహిమలనుచుఁ దెలిసినట్టి-

నిర్మలాత్ము కిహముఁ బరము నేఁడు గలిగెఁ జాలదా

|| చాల || 297

49 రేకు

కన్నడగోళ

కాలాంతకుఁడనువేఁటకాఁ దెప్పుడుఁ దిరిగాడును

కాలంబనియెడితీవ్రపుగాలివెర వెరిఁగి

|| పల్లవి ||

పరమపదంబుఁ చేనికి పసిగానునరమ్మగములకునును

తరమిడి, సంసారపుబోఁదములనె యాఁగించి,

పురవడిఁ జేసినకర్మపుటురులు దరిద్రంబనువల

వారపుగ మామాయనుపోగులు వొకవెరపున వేసీ || కాలాం ||

కదుముకవచ్చేటిబలురోగపుఁగుక్కల నుసికొలిపి,

వదలక ముదిసినముదిమే వాకట్టుగఁ గట్టి,

పొదలుచు మృత్యువు పందివోఁచై నల్లెట నాడఁగ,

పదిలముగాఁ గింకరులనుచొప్పురులఁ బరవిడిచి || కాలాం ||

ఆవోఁదంబులఁ జిక్కక, ఆవురులనుఁ దెగనురికి,

ఆవేఁటకాండ నదలించాచేనే చొచ్చి,

పావనమతిఁ బొరెవొడిచి పరమానందముఁ బొందుచు

శ్రీవేంకటపతి మనమునఁ జింతించి నరమ్మగము || కాలాం || 298

భూపాశం

ఏలవచ్చి యేలపోయీ నెందుండీ బ్రాణి
కోలుతి త్తిలోనఁ జొచ్చి దుంక దూరనా

॥ పల్లవి ॥

పుట్టులేక నరకాలపుంగుడై తా నుండక యీ-
పుట్టుగున కేల వచ్చి పోయీఁ బ్రాణి
పుట్టుచునే కన్నవారిఁ బుట్టినవారి నానలఁ
బెట్టిపెట్టి దుఃఖములఁ బెడరేచనా

॥ ఏల ॥

భూతమై యడవిలోఁ బొక్కుచుఁ దా నుండక యీ-
బూతుజన్మమేల మోఁచెఁ బుచ్చినప్రాణి
రాతిరిఁబగలు మోరపుఁబాటు వడివడి
పాతకాలు చేసి యమబాధఁబడనా

॥ ఏల ॥

కీటమై వేంకటగిరి కిందనైన నుండక యీ-
చేటువాటుకేల నోఁచె చెల్లఁబో ప్రాణి
గాటమైనసంపదల కడలేనిపుణ్యాల-
కోటికిఁ బడగెత్తక కొంచెపడనా

॥ ఏల ॥ 299

నాట

అయ్యో మానుపఁగదవయ్య మనుజుఁడు తన-
కయ్యపుఁగంటఁ గానఁడు

॥ పల్లవి ॥

పాపపుణ్యలంపటుడైనా దిష్ట-
రూపుడూ జన్మరోగి యటుగాన
పైవైనే ద్రవ్యతాపజ్వరము వుట్టి
యేపొద్దు వాడలెరఁగఁడు

॥ అయ్యో ॥

నరకభవనపరిణతుడై నా కర్మ-

పురుషుడు హేయభోగి యటుగాన
దురితపుణ్యత్రిదోషజ్వరము వట్టి
అరివెరమాట లాడిని

॥ అయ్యో ॥

దేహమోహసుస్థిరుడై నా ని-

ర్వాహుడు తర్కవాది యటుగాన
శ్రీహరి వేంకటశ్రీకాంతుని గని
పూహల జేరనొల్లడు

॥ అయ్యో ॥ 300

నాట

ఏదియునులేని దేటిజన్మము

వేదాంతవిద్యావివేకి గావలెను

॥ పల్లవి ॥

పరమమూర్తిధ్యానపరుడు గావలె నొందె

పరమానందసంపద లొందవలెను

పరమార్థముగ నాత్మభావింపవలె నొందె

పరమే తానై పరగుండవలెను

॥ ఏది ॥

వేదశాస్త్రార్థకోవిదుడు గావలె నొందె

వేదాంతవిదుల సేవించవలెను

కాదనక పుణ్యసత్కర్మి గావలె నొందె

మోదమున హరిభక్తి మొగినుండవలెను

॥ ఏది ॥

సతతభూదదయావిచారి గావలె నొందె

జితమైనయింద్రియస్థిరుడు గావలెను

అతిశయంబగువేంకటాద్రికునేవకులె

గతియునుచు తనబుద్ధి గలిగుండవలెను

॥ ఏది ॥ 301

గుండక్రియ

కడుపెంత తాఁ గుడుచుకుడుపెంత దీనికై
పడనిపాట్లనెల్లఁ బడి పొరలనేలా

॥ పల్లవి ॥

పరులమనసునకు నాపదలు గలుగఁగఁజేయఁ
బరితాపకరమైనబ్రదుకేలా
సొరిది నితరులమేలు చూచి నైఁవఁగలేక
తిరుగుచుండేటికష్టదేహ మిది యేలా

॥ కడు ॥

యెదిరి కెప్పుడుఁ జేయుహితమెల్లఁ దనదనుచు
చదివించెప్పనియట్టిచదువేలా
పొదిగొన్నయాసలోఁ బుంగుడై సతతంబు
సదమదంబై పడయుచవులు దనకేలా

॥ కడు ॥

(శ్రీ)వేంకటేశ్వరునిసేవారతికిఁగాక
జీవనభ్రాంతిఁబడుసిరులేలా
దేవోత్తముని నాత్మఁ దెలియనొల్లక పెక్కు -
త్రోవ లేఁగినదేహిదొరతనం బేలా

॥ కడు ॥ 302

సామంతం

ఘనమనోరాజ్యసంగతి చెలఁగినఁగాని
జనుల కెప్పుడు నాత్మసౌఖ్యంబు లేదు

॥ పల్లవి ॥

ప్రతిలేనిదైర్యంబు పదిలపరచినఁగాని
మతిలోనిపగవారిమద మణఁపరాదు
మితిలేనిశాంతమనుమేఁటికై దువఁగాని
౦క్రితకంబువిషయముల గెలుపెరఁగరాదు

॥ ఘన ॥

సొరిది నిర్మోహమనుజోడు దొడిగినఁగాని

వెరపుడిగి మమతచే వెళ్లఁబడరాదు

యిరవై నవిజ్ఞానపింట నుండినఁగాని

అరసి జగమెల్ల తానై యేలరాదు

॥ ఘన ॥

యిన్నియునుఁ దిరువేంకటేశుఁ డిచ్చినఁగాని

తన్నుఁదానెరిఁగి యాతనిఁ గొలువరాదు

కన్నులను వెలి లోను గలయఁజూచినఁగాని

సన్నంబుఘనమనెడిజాడ గనరాదు

॥ ఘన ॥ 303

50 రేకు

ముఖారి

ఎఱుక గలుగునాఁ డెఱుఁగఁడటా

మఱచినమేనితో మరి యెఱిఁగీనా

॥ వల్లవి ॥

పటువై భవములఁ బరగేటినాఁడే

తటుకున శ్రీహరిఁ దలఁచఁడటా

కుటిలదేహియై కుత్తికఁ బ్రాణము

తటతటనదరఁగఁ దలఁచీనా

॥ ఎఱు ॥

ఆలుబిడ్డలతో మహాసుఖ మందుచు

తాలిమితో హరిఁ దలఁచఁడటా

వాలినకాలునివసమైనప్పుడు

౦. దాలు వెండఁగాఁ దలఁచీనా

॥ ఎఱు ॥

కొఱఁతలేక తేఁకువఁ దా నుండేటి—

తఱి వేంకటపతిఁ దలఁచఁడటా

మఱులు దేహియై మఱచివున్నయడ

తఱచుటూరుపులఁ దలఁచీనా

॥ ఎఱు ॥ 304

సామంతం

కాలము కాలముగాదు కపటారే తఱచాయ

చాలునింక దీనితోడీజాలి మానరే

॥ పల్లవి ॥

పిన్ననాటనుండి తనపెంచినయీదేహము

మున్నిటివలెగాదు ముదిసీని

యెన్నికదినాలచేత నెప్పుడేడఁ బడునో

కన్నవారిచేతికి గక్కున నియ్యరే

॥ కాల ॥

తోలునెముకలచేత దొడ్డనయాదేహము

గాలిచేత చాలిమీఁదఁ గాగీని

కీలుగీలు యెప్పుడేడ కింద వీడిపడునో

మేలుఁగీడు లేనిచోట మేఁటిఁజేసిపెట్టరే

॥ కాలు ॥

కింకపుకినరుచేత కీడైనదేహము

వంకవంకతెరువుల వడిసీని

యింక నీవిధిచేత నెప్పుడేడఁ బడునో

వేంకటేశుఁ జేరఁ బడవేయఁగదరే

॥ కాల ॥ 305

బొ?

ఇటువలెనేపో సకలము యిండుకగన భావించిన

అటమటములసంతోషము ఆసలునేయుటలు

॥ పల్లవి ॥

పగగొనితిరిగేటిజన్మపుబాధలు తన కేకాలము

తగుసుఖ మెక్కడ నున్నది తడతాఁకులేకాక

పొగలోపల ఎనెక గాసిన భుగభుగఁ గన్నుల నీళ్లు

నిగిడినదుఃఖమేకాకిటు నిఁసౌఖ్యము గలదా

॥ ఇటు ॥

పొలసినమాయపురూపులు పొలఁతులమచ్చికమాటలు
 తలఁచిన తనకేమున్నది తలఁపొఁతలేకాక
 బలువునఁ బారఁగ మోహపుపాశము తనమెడఁ దగిలిన
 తలకిందుగఁ బడుచెల్లను తనకిది ప్రియమౌనా " ఇటు "

చేతిపదార్థము దలఁచక చేరువనుండినవారల-
 చేతిపదార్థము గోరిన చేతికి లోనౌనా
 ఆతుమఁగలవేంకటపతి నాత్మఁ దలఁచి సుఖింపక
 యేతరిసుఖములఁ దిరిగిన వింపులు దనకౌనా " ఇటు " 306

కాంబో(బో?)ది

శమముచాలనియట్టిజన్మం బిదేమిటికి
 దమముచాలనియట్టితగు లిదేమిటికి " పల్లవి "

వగయునుఁబోలె నాపై నేయునడియాస
 తగిలి యేపనేకాని దయ గొంత లేదు
 జగదమునుఁబోలె వలసతిలేనిమమత దనా
 తెగి వేఁచనేకాని తీరుగడ లేదు " శమ "

ఋణమునుఁబోలె తీరియుఁదీరనది కర్మ
 గణనగలకాలంబు కడ మొదలు లేదు
 వ్రణమునుఁబోలె విడువక రాఁగందేహపు-
 గుణము సౌఖ్యముతెరువు గొంతయును లేదు " శమ "

నీతియుఁబోలె బ్రాణికి వేంకటేశుకృప
 చేతికి నిధానంబు చేరినట్లాయ
 భూతములుఁబోలె తలఁపున కితరసంస్కరణ-
 భీతిపుట్టించి యప్రియభావమాయ " శమ " 307

౧. 'రాఁగ' లో అరసున్న విచార్యము. 'రాఁగు' కావచ్చు. 'రాఁగు' లో ఈ వాఙ్మయమున అరసున్న కలదు.

శ్రీరాగం

ఇదివో సంసార మెంతసుఖమోకాని

తుదలేనిదుఃఖమనుతొడవు గడియించె

॥ పల్లవి ॥

పంచేంద్రియంబులను పాతకులు దనుఁదెచ్చి

కొంచెపుసుఖంబునకుఁ గూర్చుఁగాను

మించి కామంబనెడిమేఁటింతనయుండు జని-

యించి దురితధనమెల్ల గడియించె

॥ ఇది ॥

పాయమనియెడిమహాపాతకుఁడు తనుఁ దెచ్చి

మాయంపుసుఖమునకు మరువఁగాను

సోయగవుమోహమనుసుతుఁ దేచి గుణమెల్లఁ

బోయి యీనరకమనుపురము గడియించె

॥ ఇది ॥

అతిశయుండగువేంకటాద్రికుఁడనుమహా-

హితుఁడు చిత్తములోన నెనయఁగాను

మతిలోపల విరక్తిమగువ జనియించి య-

ప్రతియయి మోక్షసంపదలు గడియించె

॥ ఇది ॥ 308

బౌళి

చిత్తమో కర్మమో జీవుఁడో దేవుఁడో

వొత్తినయీదేత లొకరివి గావు

॥ పల్లవి ॥

పదిలమైనమోహపాశంబులు దెచ్చి

మెదలకుండఁగ నాకు మెడఁజుట్టి

యెదిరివారు నవ్వ నింటింటఁ దిరిగించి

తుదలేనియాసల దుఃఖాతురునిఁ జేసె

॥ చిత్త ॥

కొలఁదిమీఱ జన్మకోట్లఁ బెనగొని

తొలఁగనినాలోనిదురితము

తొలఁగింప నాలుకతుదకు నీపేరిచ్చి

తెలుపు మిఁతియ చాలుఁ దిరువేంకటేశ

॥ చిత్త ॥ 309

51 నుండి 60 వరకు గల 10 రేకులు లేవు.

61 రేకు

ఛాయానాట

తలఁప వెనక నుయ్యి తగరు ముందట (?) దీనఁ

దొలఁగ నాకుఁ దెరువుదోపఁ దేమిసేతు

॥ పల్లవి ॥

మమకార(ము?) విఱుక్తి మార్గదూరము నీపై

మమత సేయక నాకు మనరాదు

మమత మేలో నిర్మమత మేలో దీని-

క్రమమునక్రమము నేఁ గాన నేమిసేతు

॥ తలఁ ॥

కర్మమార్గము జన్మగతికిఁ జేరువ ని-

ష్కర్మము పాతకమునకుఁ దొడవు

కర్మి గావలెనో నిష్కర్మి గావలెనో యీ-

మర్మంపుఃమదము మాన దేమిసేతు

॥ తలఁ ॥

శరణాగతరక్షకుడవై నయట్టి-

తిరువేంకటగిరిదేవుఁడా

పరిపూర్ణుఁడవో నీవు పరిచ్ఛిన్నుఁడవో ని-

న్నరసి భజింపలేనైతి నేమిసేతు

॥ తలఁ ॥ 310

౧. 'వెనకనుయ్యి ముందర గొయ్యి' అని ఈనాటివాడుక. అన్నమయ్యకు 'వెనుక నుయ్యి ముందు కొండ' అనునలవాటు. ఇక్కడ ముందట 'తగరు' వచ్చినది.

౨. మార్గ 'సహజమార్గము' కావచ్చు. ౩. "మదము=అజ్ఞానము" అని ఉపదార్థమున ప్రయోగము కావచ్చు.

మలహరి

పాలదొంగవద్ద వచ్చి పాడేరు తమ-

పాలిటిదైవమని బ్రహ్మాదులు

రోలఁ గట్టించుక పెద్దంరోలుగా వాపోవు

బాలునిముందర వచ్చి పాడేరు

అలకించి వినుమని యంబరభాగమునందు

నాలుగుదిక్కులనుండి నారదాదులు

॥ పాల

నోరునిండా జోల్లుగార నూఁగి ' ధూళిమేనితో

పారేటిబిడ్డనివద్దఁ బాడేరు

వేరులేనివేదములు వెంటవెంటఁ జదువుచుఁ

జేరిచేరి యింతనంత శేషాదులు

॥ పాల

ముద్దులు మోమునఁగార మూలలమూలలదాఁగే-

బిడ్డలబాలునివద్దఁ బాడేరు

అద్దివో శ్రీతిరువేంకటాద్రికుఁ డితఁడవి

చదికి వేడికి వచ్చి సనకాదులు

॥ పాల ॥ 31

ధన్నాసి

నందనందన వేణునాదవినోదము-

కుంద కుందదంతహాస గోవర్ధనధరా

॥ పల్లవి ॥

రామ రామగోవింద రవిచంద్రలోచన

కామ కామకలుషవికారవిదూరా

ధామ³ ధామవిభవత్ప్రతాపరూప (౧) దనుజని-

ర్ధూమధామకరణచతుర భవభంజనా

॥ నంద ॥

నిడురేకు 48. 1. నోర జొల్లుగారఁగను నూఁగుధూళి వినుతి 2. నేయుచునుండ.
నిడురేకు. 50. 3. ధామ విభవ ప్రతాపరూప. ౧. 'రొదలు' కావచ్చు.

కమల కమలవాస కమలారమణ దేవో -
 త్రమ తమోగుణసతతవిదూర
 ప్రమదప్రమదా¹నుభవభావకరణ² (?)
 సుముఖ సుధానంద శుభరంజనా

॥ నంద ॥

పరమ పరాత్పర పరమేశ్వరా³
 వరద వరదామల వాసుదేవ
 చిరచిర ఘననగ శ్రీ వేంకటేశ్వర
 నర⁴హరినామ పన్నగళయనా -

॥ నంద ॥ 312

కన్నడగౌళ

౧. వెలికి వెళ్ళుడు చలికి వెరవడు
 వులికి నులికి నులికినయ్యా

॥ పల్లవి ॥

రోగియై తా రుచులఁ బాయఁడు
 భోగియై రతిపొందల్లఁడు
 వేగిమిగిలినవెడచీతఱిసీరు
 తాగీ దాగీ దాగినయ్యా

॥ వెలి ॥

తొడికిఁ దొడుకఁడు పుడికిఁ నుడుకఁడు
 కడికిఁ గసరఁడు కడుఁజేరఁడు
 మడికిఁ గుడికిఁ మానినమమతలఁ
 బుడికిఁ బుడికిఁ బుడికినయ్యా

॥ వెలి ॥

సిండి నిండఁడు నెరసి నెరయఁడు
 పండిఁ బండఁడు బయలితలా
 అండనె తిరువేంకటాధిపుఁ దలఁపుచు -
 నుండి నుండి నుండినయ్యా

॥ వెలి ॥ 313

1. ప్రమదప్రమదా. 2. కారణ 3. శ్వరపరావర వరదా 4. వరనామ
 పన్నగరాజ ౧. బౌషరమా? వైద్యుడా? ౨. దీనిభావము స్పష్టమగుటలేదు.

ధన్నాసి

దేవదేవం భజే దివ్యప్రభావం

రావణాసురవై రిరఘువుంగవం

॥ పల్లః

రాజవరశేఖరం రవికులసుధాకరం

అజానుబాహునీలాభ్రకాయం

రాజారికొదండరాజదీక్షగురుం

రాజీవలోచనం రామచంద్రం

॥ దేః

నీలజీమూతసన్నిభశరీరం శుభనవి-

శాలవక్షం విమలజలజనాభం

తాలాహినగహరం ధర్మసంస్థాపనం

భూలలనాధిపం భోగిశయనం

॥ దేః

పంకజాసనవినుతపరమనారాయణం

శంకరారితజనకచాపదళనం

లంకావిశోషణం లాలితవిభీషణం

వేంకటేశం సాధువిబుధవినుతం

॥ దేవ ॥ ౩

ఆహిరి

ఎడమపురివెట్టై పరహితవివేకము, లోన

గుడుసువడెఁ జదువు, మెరుగులుపారెఁ జలము

॥ పల్లః

లంపు మేయఁగఁదొణఁగె లలితంపుమతి లోనె,

తెంపు దిగవిడిచె యెడతెగనిమానంబు,

చంప దొరకొనియె వేసటలేనితమకంబు,

యింపు ఘనమాయ నే నికనేమి నేతు

॥ ఎడ

౧. 'రామనితో యుద్ధముచేసినశత్రురాజులు ఆతనికోదండలాఘవము కాము విలువిద్య నేర్పిరి' అనుభావమున ఈ సమాసమేర్పడినదేమో? అప్పుడు 'అరిం సహజము. 'రాజారి' ప్రాస నిర్బంధము. ౨. ఈ వాఙ్మయమున 'విశాలవ' తప్పగాదు. 'విశాలవత్సం' కావచ్చు. ౩. 'అర్చిక' కావచ్చు. 'జనకార్చిత శంక చాపదళనం' అను భావమేమో

బయలువందిలివెట్టు(ట్టె?) పనిలేనిలింపటము,
 దము విడువదొడఁగె చిత్తములోనికాంక్ష,
 వయికొన్న మోహంబు పడనిపాట్లఁ బరచె,
 లయమాయ శాంతి మెల్లనె తీరె నెరుక

॥ ఎడ ॥

చావుఁబుట్టువు మఱచె సంసారబంధంబు,
 దైవమును విడిచె యా(నే?)తరికంపుఁబ్రియము
 శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చిత్తరంజకుఁడు యిఁకఁ
 గావలసినది యతనికరుణ ప్రాణులకు

॥ ఎడ ॥ 315

62 రేకు

శ్రీరాగం

ఎంతగాలమొకదా యీదేహధారణము
 చింతాపరంపరలఁ జిక్కువడవలనె

॥ పల్లవి ॥

వడిగొన్న మోహంబువలలఁ దగులై కదా
 కడలేనిగర్భనరకము వీడవలనె
 నడిమిసుఖములచేత ననువునేయఁగఁగదా
 తొడరి హేయపుదిడ్డిఁ దూరాడవలనె

॥ ఎంత ॥

పాపపుంజములచేఁ బట్టువడఁగఁగదా
 ఆపదలతోడిదేహము మోవవలనె
 చూపులకులోనై నసుఖము గానక²కదా
 దీపనభ్రాంతిచేఁ దిరిగాడవలనె

॥ ఎంత ॥

హితుఁడైనతిరువేంకటేశుఁ గొలువకకదా
 ప్రతిలేనినరకకూపమునఁ బడవలనె
 అతనికరుణారసం బబ్బకుండఁగఁగదా
 బతిమాలి నలుగడలఁ బారాడవలనె

॥ ఎంత ॥ 316

శా. వేం. శేషాచార్యులవ్రాతప్రతిలో. (34)

1. నరకగర్భమునఁ బడవలనె.

విడు రేకు 18.

2. గోరఁగఁగదా :

నాట¹

తెలిసినఁ దెలియుఁడు తెలియనివారలు

తొలఁగుఁడు బ్రహ్మాదులె యెరుఁగుదురు

॥ పల్లవి

వరదుఁ డఖిలదేవతలకు వంద్యుఁడు

గరదుఁ డ(కరదుట?) సురలకుఁ గంటకుఁడు

పరమాత్ముఁ డంబుజ(డబ్బ?) భవశివాదులకుఁ

బరులకెల్ల మువ్వరలో నొకఁడు

॥ తెలి

దేవుఁడు సనకాదిమునులకునుఁ, బర-

దైవ మఖిలవేదములకును,

కైవల్యమొసఁగుఘననిది. విధికిమ -

హోవిధి, జడులకు² యాదవకులుఁడు

॥ తెలి ॥

అద్యుఁ డచలుఁడు మహాభూత మితఁ డ -

భేద్యుఁ డసాద్యుఁడు భీకరుఁడు

సద్యఃఫలదుఁడు సకలమునులకును

వేద్యుఁ డితఁడెపో వేరటవిభుఁడు

॥ తెలి ॥ 317

సామంతం

ఎక్కువకులజుడైన హీనకులజుడైన

నిక్కమెరిఁగినమహానిత్యుడే ఘనుఁడు

॥ పల్లవి ॥

వేదములు చదివియును విముఖుడై హరిభక్తి³

యాదరించనిసోమయాజికంటె

యేదియునులేనికులహీనుడైనను విష్ణు -

పాదములు నేవించుభక్తుడే ఘనుఁడు⁴

॥ ఎక్కు ॥

నిదురేకు 80.

1. శ్రీరాగం;

2. జనులకు. నిదురేకు 70

3. హరికథల

4. పావనేకుడె పో బ్రాహ్మణోత్తముఁడు.

పరమమగువేదాంతపఠన దొరకియు నదా

హరిభక్తి లేనినన్యాసికంటె

సరవిమాలినయంత్యజాతికులజుడైన-

సరసి విష్ణునివెదకునాతఁడే ఘనుఁడు

॥ ఎక్కు ॥

వినియుఁ జదివియును శ్రీవిభునిదానుఁడుగాక

తనువు వేపుచునుండుతపసికంటె

యెనలేనిశ్రీవేంకటేశుప్రసాదాన్న -

మనుభవించినయాతఁ డప్పుడే ఘనుఁడు

॥ ఎక్కు ॥ 318

శ్రీరాగం

కనుఁగొనఁగ జీవుఁ డెరఁగఁడుగాక యెరిఁగివసు

అనవరతవిభవంబు లప్పుడే రావా

॥ పల్లవి ॥

విసుగ కెవ్వరినైన వేఁతనేంపిననోరు

దెసలకును బలుమారుఁ డెరచునోరు

వసుధాకళత్రుఁ దడవదుగాక తడవినను

యెసఁగఁ గోరికలు తన¹కిప్పుడే రావా

॥ కనుఁ ॥

ముదమంది యెవ్వరికి² మ్రొక్కనేర్చినచేయి

పొదిగి యథముల నడుగఁబూనుచేయి

అదన హరిఁ బూజసేయదుగాక సేసినను

యెదురెదురఁ గోరికలు యిప్పుడే రావా.

॥ కనుఁ ॥

తడయకేమిటికైనఁ దమకమందెడిమనసు

అడరి యేమిటికైన⁴ నలయుమనసు

వడి వేంకటేశుఁ గొలువదుగాక కొలిచినను

బడిబడినె చెడనిసంపద లిట్లు రావా

॥ కనుఁ ॥ 319

నిడురేకు 121. 1. మనసుభము జీవు. 2. విభవములెల్ల నిప్పు 3. యందరికి.

4. యెందుకునైన నల ౧. 'కాయదు' రేకు.

ముఖారి

జనులు నమరులును జయలిడఁగా

ఘనుఁడదె వుయ్యాలగంభముకాడ

॥ పల్లవి ॥

వదలక వలసినవారికి వరములు

యెడురెడురై తానిచ్చుచును

నిదురలేక పెనునిధినిధానమై

కదలఁ డదే గరుడగంభముకాడ

॥ జను ॥

కోరినవారికి కోరినవరములు

వోరంతప్రాద్దుఁ నొసఁగుచును

చేరువయై కృపనేసీ నిదివో

కూరిముల నడిమిగోపురమాడ

॥ జను ॥

వడి వేంకటవతి వరములరాయఁడు

నుడుగఁ(గు?) గాళ్ళు గన్నులు సుతుల

బడిబడి నొళ్ళగుచు (ను?) బ్రాణచారులకుః

కడిమి నీడదిరుగనిచింతాడ

॥ జను ॥ 320

భవు?

కొండ దవ్వుట యెలుక గోరిపట్టుట దీన

బిందాయ సంసారబంధము

॥ పల్లవి ॥

వెలయఁ జిత్తంబునకు వేరుపురువై బుద్ధిఁ

గలఁగించె మోహవికారము

కలకాలమునకు లింగముమీఁదియెలుకయై

తలకొనియె నాత్మపరితాపము

॥ కొండ ॥

అరయఁ జంచలముచే నాలజాలంబువలెఁ
దిరుగదొరకొనియెఁ దనదేహము
తిరువేంకటాచలాధిపువి మన్ననఁగావి
పరిపాటిఁ బడదు తనభావము

॥ కొండ ॥ 321

63 రేకు

భైరవి

ంవీడివో యిదె¹ వింతదొంగ
వేడిపాలు వెన్న² వెరఁజినదొంగ

॥ పల్లవి ॥

వెలయ నీటఁ జొప్పువేనేటి³ దొంగ
తలగాననీక దాఁగుదొంగ
తలఁకక నేలదవ్వేటిదొంగ
తెలిసి సందెకాడఁ దిరిగేటి⁴ దొంగ

॥ వీడి ॥

అడుగుకింద లోకమడఁచేటి⁵ దొంగ
అడరి తల్లికినైన నలుగుదొంగ
అడవిలో నెలవైయున్నదొంగ
తొడరి నీలికాసెతో నుండుదొంగ

॥ వీడి ॥

మోస మింతులఁ జేయుమునిముచ్చుదొంగ
రాసికెక్కినగుఱ్ఱంపుదొంగ
వేసాల కిటు వచ్చి వేంకటగిరిమీఁద
మూసినముత్యమై ముదమందుదొంగ

॥ వీడి ॥ 322

శ్రీరాగం

త్వమేవ శరణం త్వమేవ శరణం
కమహోదర శ్రీజగన్నాథా

॥ పల్లవి ॥

విడురేకు. 35. 1. వోయల. 2. నెన్నలుఁబాలు. 3. వేసిన 4. తిరుగాడు.

5. మణఁచిన. 6. ఇందు రకావతార సమన్వయము గలదు.

వాసుదేవ కృష్ణ వామన నరసింహ

శ్రీసతీక సరసిజనేత్రా

భూసురవల్లభ పురుషోత్తమ పీత-

కౌశేయవనన జగన్నాథా

॥ త్వమే ॥

బలభద్రానుజ పరమపురుష దుగ్ధ-

జలధివిహార కుంజరవరద

సులభ సుభద్రాసుముఖ సురేశ్వర

కలిదోషహరణ జగన్నాథా

॥ త్వమే ॥

వటపత్రశయన భువనపాలన జంతు-

ఘటకారకరణ శృంగారాధిపా

పటుతర నిత్యవైభవరాయ తిరువేం-

కటగిరినిలయ జగన్నాథా

॥ త్వమే ॥ 923

సామంతం

అదిదేవుడనగ మొదల నవతరించి జలధి సొచ్చి

వేదములును శాస్త్రములును వెదకి తెచ్చె నీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

వారి తిరుగునట్టిదై త్యవరులమోహవతులనెల్ల

మూలమూలఁ ద్రోసి ముసుగుపాలు నేనె నీతఁడు

వేలసంఖ్యలైనసతుల వేడుకలరఁజేసి వొంటి-

నాలిమగనిరీతిఁ గూడి యున భవించె నీతఁడు

॥ అది ॥

కడుపులోనిజగములెల్లఁ గదలకుండఁ బాఁపరేని-

పడుక నొక్కమనసుతోడఁ బవ్వళించె నీతఁడు

అడుగుకింద లోకమెల్ల నడఁచఁదలంచి గుఱుతుమీర

పొడవు వెరిగి మిన్నుజఁము పొడిచి తెచ్చె నీతఁడు ॥ అది ॥

కోదేవయసునాఁడు మంచి గోససతుల మనములెల్ల
అడికెలకు నోపి కొల్లలాడి బ్రదికె నీతఁడు
వేడుకలర వేంకటాద్రి వెలసి భూతకోటి దన్నుఁ
జూడుఁడనుచు మోక్షపదము చూరవిడిచె నీతఁడు ॥ ఆది ॥ 324

ముఖారి

మాద్యశానం భవామయదేహీనాం
యీదృశం జ్ఞానమితి యేఽపి న వదంతి ॥ పల్లవి ॥

వాచామగోచరం వాంఛా సర్వత్ర
నీచకృత్యైరేవ వివిధీకృతా
కేచిదపి వా విష్ణుకీర్తనం ప్రీత్యా
సూచయంతో వా శ్రోతుం న సంతి ॥ మాద్య ॥

కుటిలదుర్బోధనం కూ(కు?)హకం సర్వత్ర
విటవిడంబనమేవ వేద్యధీతం
పటువిమలమార్గసంభావనం పరసుఖం
మటయితుం కష్టకలికారే న సంతి ॥ మాద్య ॥

దురితమిదమేవ జంతూనాం సర్వత్ర
విరసకృత్యైరేవ విశదీకృతం
పరమాత్మానం భవ్యవేంకటానామ-
గిరివరం భజయితుం కేవా న సంతి ॥ మాద్య ॥ 325

శ్రీరాగం

కాకున్న సంసారగతులేల
లోకకంటకములగులోభంబులేల ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈ వాఙ్మయమున 'యత్, కిం' శబ్దముల ప్రయోగము శాస్త్రరీతిగా లేదు.

వినికిగనవలసినను విష్ణుకీర్తన చెవికి
వినికిచేసిన నదియె వేదాంతబోధ
మనికిగనవలసినను మధువైరిపై భక్తి
వునికి ప్రాణులకు బ్రహ్మాపదేశంబు

॥ కాకు ॥

చదువు గనవలసినను శౌరినామము దిరుగఁ
జదువుచే సకలకాస్తములసమ్మతము
విదుర గనవలసినను నీరజాక్షినికిఁ దన-
హృదయమర్పణ నేయు టిది యోగనిడుర

॥ కాకు ॥

ఆన వలసిన వేంకటాధీశ్వరునికృపకు-
నాననేయుచే పరమానందసుఖము
వాసి గనవలసినను వైష్ణవాగారంబు
వాసి నేయుట తనకు వైభవస్ఫురణ

॥ కాకు ॥ 326

దేశి

జీవుఁ డెంతటివాఁడు చిత్త మెంతటిది తన-
దైవికము గదవ నెంతటివాఁడు దాను

॥ పల్లవి ॥

విడిచిపోవనియాస విజ్ఞానవాసనలఁ
గదచి మున్నాడె నెక్కడివివేకములు
పుడుగవియ్యనిమోహ ముబ్బి పరమార్థముల
మెడవట్టి నూతె నేమిటికింక నెరుక

॥ జీవుఁ ॥

పాయనియ్యనిమహాబంధ వధ్యాత్మతో
రాయడికిఁ దొడఁగె నైరణలేల కలుగు
మాయనియ్యనికోపమహిమ కరుణామతిని
వాయెత్తనియ్య దెప్పరికిఁ జెప్పుదము

॥ జీవుఁ ॥

సరిలేనియాత్మచంచల మంతరాత్మకుని-

నెరఁగనియ్యదు దనకు నేటిపరిణత(తు?)లు

తిరువేంకటాచలాధిపునిమన్ననఁగాని

వెరసి యిన్నిటి గెలువ వెరవు మఱిలేదు

॥ జీవుఁ ॥ 327

64 రేకు.

వరా?

ఏమిగల దిందు నెంతపెనగినఁ వృథా

కాముకపుమనసునకు కడమొదలు లేదు

॥ పల్లవి ॥

వత్తిలోపలినునెవంటిది జీవనము

విత్తుమీచటిపొల్లువిధము దేహంబు

బత్తిసేయుట యేమి పాసిపోవుట యేమి

పొత్తులనుఖంబులకు పొరలుటలుగాక

॥ ఏమి ॥

అకాశపాకాశ మరుదైనకూటంబు

లోకరంజకము తమలోనిసమ్మతము

చాకిమణుఁగులజాడ చంచలపుసంపదలు

చేకొనిననేమి యివి చెదరినను నేమి

॥ ఏమి ॥

గాదెఁబోసినకొలుచు కర్మిసంసారంబు

వేడువిడువవికూడు వెడమాయబడుకు

వేదనల నెడతెగుట వేంకటేశ్వరుకృపా-

మోదఁబు వడసినను మోక్షఁబు గనుట

॥ ఏమి ॥ 328

శ్రీరాగం

* కొంచెమును ఘనముఁ గనుఁగొననేల హరిఁదలఁచు-

పంచమహాపాతకుఁడే బ్రాహ్మణోత్తముఁడు

॥ పల్లవి ॥

* ఈ సంకీర్తన 318 వ సంకీర్తనకు, అత్యల్పభేదముతోడియనువాదమే.

వేదములచదివియును విముఖుడై హరికథల-

నాదరించనిసోమయాజికంటె

యేదియునులేనికులహీనుడై నను విష్ణు-

పాదనేవక డువో బ్రాహ్మణోత్తముడు

॥ కొంచె ॥

పరమమగువేదాంతపఠన దొరకియు నదా

హరిదలఁచలేనిసన్న్యాసికంటె

మరిగి పసుంముఁదినెడిమాలయైనను వాఁడె

పరమాత్ముఁ గొలిచినను బ్రాహ్మణోత్తముడు

॥ కొంచె ॥

వివియుఁ జదివియు రమావిభునిఁ దలఁపక వృథా

తనువు వేఁపుచుఁ దిరుగుతపసికంటె

చనివుగలవేఁకఁ జేర్వరుదాసులకు వెంటఁ

బనిదిరుగునధముఁడే బ్రాహ్మణోత్తముడు

॥ కొంచె ॥ 329

బౌళి

తెలిసియు సత్యంతదీనుడై తన్నుఁ

దెలియఁగఁగోరేటితెలివే పో తెలివి

॥ పల్లవి ॥

వలచినసతి దన్ను వడిఁ గాలఁదన్నిన

అలరి యెట్లా నుబ్బు నటువలెనే

తలఁక తెవ్వరు¹ గాలఁదన్నినా మతిలోన

అలుగక ముదమంతునదివో తెలివి

॥ తెలి ॥

అరిదిమోహపు² వనిత అలిపైఁ దిట్టిన-

నరవిరై చొక్కినయటువలెనే³

పరులు దన్ను వెలుపల నిట్లఁ బలికిన

అరలేక రతిఁ జొక్కునదివో తెలివి

॥ తెలి ॥

శనివోక ప్రియకాంతతమ్ములపురస మాన-
ననయమును నటు గోరునటువలెనే
తనర వేంకటపతిదాసులప్రసాదంబు
అనిశము¹ను గొనఁగోరునదివో తెలివి

॥ తెలి ॥ 330

గుండక్రియ

పోరాక పోయి తలఁపుననున్నదైవంబుఁ
జేరనొల్లక పరులఁ జేరఁదిరిగెదము

॥ పల్లవి ॥

వడిఁబారుపెనుమ్మగము వలలలోపలఁ దగులు-
వడి వెడల గతిలేక వడఁకుచున్నట్లు
చెడనికర్మములలోఁ జిక్కి భవములబాధఁ
బడియెదముగాక యేపనికిఁ దిరిగెదము

॥ పోరా ॥

నీరులోపలిమీను నిగిడి యామిషముకై
కోరి గాలము మ్రొంగి కూలఁబడినట్లు
జారిపోయిననేల సంసారసౌఖ్యవి-
కారంపుమోహములఁ గట్టువడియెదము

॥ పోరా ॥

శ్రీవేంకటేశు నాశ్రితలోకరక్షకుని
భావింప దేవతాపతియైనవాని
నేవించుభావంబు చిత్తమొడఁబడక నే-
మీవలావలిపనుల నిట్లఁ దిరిగెదము

॥ పోరా ॥ 331

శ్రీరాగం

సకలసందేహమై జరగుచున్నది యొకటి
ప్రకటింప జీవమో బ్రహ్మమో కాని

॥ పల్లవి ॥

ఎనుదేవుజతరమనువననిధికిఁ జంద్రుడై
 అనమానగతిఁ బొడమినాఁ డీతఁడు
 వసుధఁ జంద్రుఁడు నీలవర్ణుఁ డేటికినాయ
 కనరెత్తి నునుఁగందు గలయఁగొనుఁబోలు

॥ సక ॥

ఇనవశమున లోకహితకల్పభూజమై
 అనఘుడై జనియించినాఁ డీతఁడు
 ననుపై నసురతరువు నెల్ల నేటికినాయ
 పెనుఁగొమ్మలో చేగ పెరిగిరాఁబోలు

॥ సక ॥

తిరువేంకటాద్రిపైఁ దెలియఁ జింతామజ్జై
 అరిదివలెఁ బొడచూపినాఁ డీతఁడు
 గరిమె నది యిపుడు చీకటివర్ణ మేలాయ
 హరినీలమణులప్రభ లలమికొనఁబోలు

॥ సక ॥ 332

ముఖారి

చిరంతనుఁడు ¹ శ్రీవరుఁడు

పరమం భవ్యం పావనం

॥ వల్లభి ॥

వేదమయుఁడు కోవిడుఁ డమలుఁడు పరుఁ-

డాదిపురుషుఁడు మహామహాఁడు

యేదెస నేమని యేది దలఁచిన న-

భేద మవాద మఖిలసమ్మతం

॥ చిరం ॥

నిఖిలనిలయుఁడు మునివరదుఁ డధికుఁడు

మఖముఖకుకాభిమతరతుఁడు(?)

శిఖరం శివం సుశీలన మతిశయ-

ముఖరం ముఖ్యం మూలమిదం

॥ చిరం ॥

అనేకప్రదుఁ డనాదివిధనుఁడు

ఘనుఁ డీతిరువేంకటవిభుఁడు

దినందినం సముదితరవికోటిభ-

జనం (?) సిద్ధాంజనం ధనుఁ

॥ చిరం ॥ 323

65 రేకు

సామంతం

ఇందరికి నభయంబు లిచ్చుఁజేయు

కందువగుమంచిబంగారుచేయి

॥ పల్లవి ॥

వెలలేనివేదములు వెదకితెచ్చినచేయి

చిలుకుగుబ్బలికిందఁ జేర్చుచేయి

కలికియగుభూకాంతఁ గాఁ(గొ?)గిలించినచేయి

వలనై నకొనగోళ్ళవాఁడిచేయి

॥ ఇంద ॥

తనివోక బలిచేత దానమడిగినచేయి

వానరంగ భూదానమొసఁగుచేయి

మొనసి జలనిధి యమ్ముమొనకుఁ దెచ్చినచేయి

యెనయ నాఁగేలు ధరియించుచేయి

॥ ఇంద ॥

పురసతులమానములు పొల్లి నేసినచేయి

తురగంబుఁబరపెడి దొడ్డచేయి

తిరువేంకటాచలాధీశుఁడై మోక్షంబు-

తెరువు ప్రాణులకెల్లఁ దెలిపెడిచేయి

॥ ఇంద ॥ 324

పాడి

అందరిబ్రదుకులు నాతనివే

కందువెల్ల శ్రీకాంతునిదే

॥ పల్లవి ॥

వేమరుఁ డిదివెడివిపులవేదము

సోము(మ?)కవై రియశోవిభవం

శ్రీమించునమరలజీవనమెల్ల ను—

ంధామథనునిసంతతకరుణే

॥ అంద ॥

హితవగు నిలలో నీసుఖమెల్లను

దితిసుఖదమనుఁడు దెచ్చినదే

తతి తల్లిదండ్రీ తానై కాచిన—

రతి ప్రహ్లాదవరదునికృపే

॥ అంద ॥

అలరినయమరేంద్రాదులబదుకులు

బలిబంధనుకృపఁ బరగినవే

బలసి మునులయాపదలు వాపుటకు

బలున్యపభంజను పరిణతలే

॥ అంద ॥

పూవి యనాథుల పొందుగఁ గాచిన—

జానకీవిభునిసరసతలే

నానాభూతరణంబులు నఁడుని—

సూనుఁడు చేసినసుకృతములే

॥ అంద ॥

తలకొని ధర్మము తానై నిలుపుట

కలుషవిదూరునిగర్వములే

నిలిచి లోకములు నిలిపినఘనుఁడగు—

కలియుగమునవేంకటపతివే

॥ అంద ॥ 335

కన్నడగోళ

పాయక మతినుండి ఆపరగ మేలుఁగీడును

నేయించి కర్మిఁ దాఁ జేయు పెవ్వరిది

॥ పల్లవి ॥

౧. 'సుధామధనుని' రేఖ. ౨. 'నిలిపిన ఘనుడగు వేంకటపతి' అను వమానమధ్యమున 'కలియుగమున' పదముచేరుట వింత. 'కలియుగమున వేంకటపతి' ముందు వమనించుకొని తరువాత పూర్వపదముతో వమనింపవలెనేనా. చూ: 288 పాట. ౩. 'వరగు' రేఖ.

వెలయఁ జరాచరవిభుఁడైనవిభు నాత్మఁ
దలఁచుఁగాక ప్రాణి దా నేమిసేయు
తెలిపి నిర్మలభక్తి దీపించి తనుఁజేరఁ
గొలిపించుకొనలేమి కొరత యెవ్వరిది

॥ పాయ ॥

కొందరు సుఖులై కొదలేక మెలఁగఁగ
కొందరిదుఃఖపుకొరత యెవ్వరిది
అందరిమతి వేంకటాద్రివల్లభ నీవు
చెంది కర్మములఁ జేయుచేత యెవ్వరిది

॥ పాయ ॥ 336

అహిరి

ఎండలోనినీడ యీమనసు
పండు గాయనేయఁబనిలేదు మనసు

॥ పల్లవి ॥

వానచేతకములవలెనాయ మనసు
గోనెఁబట్టినబంకగుణమాయ మనసు
మానఁజిక్కినకోలమతమాయ మనసు
తేనెలోపలియీఁగతెఱఁగాయ మనసు

॥ ఎండ ॥

గడిరాజుబదుకాయ కడలేనిమనసు
నడివీదిపెసరాయ నయమైనమనసు
గడకుఁగట్టినపాతగతి దోఁచె మనసు
అడుసులోపలికంబమై తోఁచె మనసు

॥ ఎండ ॥

తెరువుచూపినజాడఁ దిరుగు నీమనసు¹
మరుగఁజేసినచోట మరుగు నీమనసు
తిరువేంకటేశుపైఁ దిరమైనచునసు
నిరిగలిగినచోట జేరు నీమనసు

॥ ఎండ ॥ 337

౧. 'గొలిపించుకొనలేని' కావచ్చు. ౨. 'చాతక' కావచ్చు.

౩. 'తిరుగుసు + ఈమనసు'. చిక్కిన స్థలములలో ఇంతే.

భూపాశం

అలర నుతించరో హరిని

యెలయించి మిము భ్రమయించీనిఁ గాలము

॥ పల్లవి ॥

సేయరో మనుజులార చింత హరి నిఁకనైన

రోయరో మీభుజియించురుచులమీఁద

కాయ మస్థిరము యీకలి మధ్రువము చాలఁ

బోయఁబో యెందుకుఁగాకపోయఁ గాలము

॥ అల ॥

మెచ్చరో మనుజులార మీరే హరికథలు

పుచ్చరో మీమదిలోనిపొరలెల్లాను

కొచ్చరో మనుజులార కోరికలెల్లను మీకు-

నిచ్చిని శుభములు యివి యెల్లకాలము

॥ అల ॥

కనరో వేంకటపతిఁ గన్నులుదనియఁగా

వినరో యీతనిస్తుతి వీనులు నిండ

మనరో శ్రీహరిచేతిమన్ననలు(ల?) మీరు

తనమీఁదిమది బుద్ధి దాఁచీనిఁ గాలము

॥ అల ॥ 338

ధన్నాసి¹

చదివెఁబో ప్రాణి సకలము యీ-

చదువుమీఁదివిద్య చదువఁడాయఁగాని

॥ పల్లవి ॥

పిరులు చంచలమని చేత లద్రువమని

పరగుసంసారము బయలని

తొరలినసుఖమెల్ల దుఃఖమూలమని

యెరిఁగి లోభమువీడ నెరఁగఁడాయఁగాని

॥ చది ॥

తలకొన్న ధర్మమే ¹ తలమీఁదిమోఁపని
 వలసీనొల్లమి దైవవళమని
 కలిమియు లేమియుఁ గడవఁగ ² రాదని
 తెలిసి లోభమువీడఁ దెలియఁదాయఁగాని

॥ చది ॥

యేచిన పరహితమెంతయుఁ దమ ³ దని
 వాచవులిన్ని ⁴ నెవ్వగలని
 యీచందమున వేంకటేశుచేతలని ⁵
 చూచి లోభమువీడఁ జూడదాయఁగాని

॥ చది ॥ 339

రేకు శుద్ధవసంతం
 ఎందుఁ జూచినఁ దనకు నిన్నియును నిట్లనే
 కందులేనిసుఖము కలనైన లేదు

॥ పల్లవి ॥

సిరులుగలిగినఫలము చింతఁ బొరలనె కాని
 సొరిది సంతోష మించుకయైన లేదు
 తరుణిగలఫలము వేదనలఁ బొరలుటె కాని
 నెరసులేనిసుఖము నిమిషంబు లేదు

॥ ఎందు ॥

తనువుగలఫలము పాతకముసేయనె కాని
 అనువైనపుణ్యంబు అది యింత లేదు
 మనసుగలఫలము దుర్మతిఁబొందనే కాని
 ఘనమనోజ్ఞానసంగతి గొంత లేదు

॥ ఎందు ॥

చదువుగలిగినఫలము సంశయంబే కాని
 సదమలజ్ఞాననిశ్చయ మింత లేదు
 యిది యెరిఁగి తిరువేంకటేశ్వరునిఁ గొలిచినను
 బ్రదుకు గలుగును భవము ప్రాణులకు లేదు ॥ ఎందు ॥ 340

ఆహార

సతతము నేఁ జేయు ననాచారములకుఁ గడ యొక్కడఁ

మతి ననుఁగని కావుము రామా రామా రామా ॥ పల్లవి ॥

నేసిననాబ్రహ్మత్యలు శిశుహత్యలు గోహత్యలు

ఆసలనెన్నో యెన్నో ఆయాజాడలను

యాసున నే నిపు దెరిఁగియునెరఁగక నేసేదురితపు-

రాసులకును గడలే దిదె రామా రామా రామా ॥ సత ॥

నమలెడినావాచపులకు నానావిధభక్షణములు

కమిలినదుర్గంధపుకాకమ్ములు దొమ్ములును

జముబాధల నరకంబుల సారెకు నన్నె (కునెటు)టువలె శ్రీ -

రమణుఁడ ననుఁ గాచే విటు రామా రామా రామా ॥ సత ॥

కపటపునాధనవాంఛలు కలకాలముఁ బరకాంతలఁ

జపలపుఁదలఁపుల¹ నేతలసంఖ్యము లరయఁగను

యెపుడును నిటువలెనుండెడుహీనుని నన్నెటు గాచెదో

రపమున శ్రీవేంకటగిరిరామా రామా రామా ॥ సత ॥ 341

కన్నడగోళ

కరుణానిధిం గదాధరం

శరణాగతవత్సలం భజే ॥ పల్లవి ॥

కుకవరదం కౌస్తుభాభరణం

అకారణప్రియ¹ మనేకదం

సకలరక్షకం జయాధికం నే-

వకపాలకమేవం భజే ॥ కరు ॥

పురగళయనం మహోజ్వలం తం
గరుడారూఢం కమనీయం
పరమవదేశం పరమం భవ్యం
హరిం ధనుజభయదం¹ భజే

॥ కరు ॥

లంకాహరణం లక్ష్మీరమణం
పంకజసంభవభవప్రియం
వేంకటేశం వేదనిలయం శు-
భాంకం లోకమయం భజే

॥ కరు ॥ 342

సామంతం

చాలదా బ్రహ్మ మిది సంకీర్తనం మీకు
జాలెల్ల నడఁగించు సంకీర్తనం

॥ పల్లవి ॥

సంతోషకరమైనసంకీర్తనం

సంతాప మణఁగించు సంకీర్తనం¹

జంతువుల రక్షించు సంకీర్తనం

సంతతముఁ దలఁచుఁ డీసంకీర్తనం

॥ చాల ॥

సామజముఁ గాంచినది సంకీర్తనం

సామమున కెక్కు డీసంకీర్తనం

సామీప్య మిందరికి సంకీర్తనం

సామాన్యమా విష్ణుసంకీర్తనం

॥ చాల ॥

జముబారి విడిపించు సంకీర్తనం

నమబుద్ధి వొడమించు సంకీర్తనం

జమశిష్యాభ్యములిచ్చు సంకీర్తనం

శమదమాదులఁ జేయు సంకీర్తనం

॥ చాల ॥

1. దనుజహరం (భయహరం అని సరియైన పాఠమేమో) విదూరేశు 91 .2 (రెండవ ఘాటనపాదములు వ్యత్యస్తములు) ౧. 'కమనియం' రేకు.

జలజాననునినోరిసంక్తీర్తనం

చలిగొండనుతదలఁచుసంక్తీర్తనం

చలుప గడు నాలుకకు సంక్తీర్తనం

చలపట్టి తలఁచుఁ డీసంక్తీర్తనం

॥ చాల

సరవి సంపదలిచ్చు సంక్తీర్తనం

సరిలేని దిదియపో సంక్తీర్తనం

సరుస వేంకటవిభునిసంక్తీర్తనం

సరుగననుఁ దలఁచుఁ డీసంక్తీర్తనం

॥ చాల ॥ 34

శుద్ధవసంతం

ఎదుటినిధానమ వెటుచూచిన నీ-

వదె వేంకటగిరియనంతుఁడా

॥ పల్లవి ॥

సొగిసి భాద్రపదశుద్ధచతుర్దశి

తగువేడుక నిందరు గొలువ

పగటుసంపదలు బహుళమొసఁగునీ-¹

వగు వేంకటగిరియనంతుఁడా

॥ ఎదు ॥

తొలుత సుశీలకు దుశ్శీలవలన

వెలచు సంపదల విముఖుఁడవై

వలెనని కొలిచిన వడిఁ గాచినమా -

యలవేంకటగిరియనంతుఁడా

॥ ఎదు ॥

కరుణఁ గాచితివి కౌండిన్యుని మును

పరగినవృద్ధబ్రాహ్మఁడవై

దొరపులు మాపులు ధ్రువముగఁ గాచిన-

హరి వేంకటగిరియనంతుఁడా

॥ ఎదు ॥ 344

శుద్ధవసంతం

ఏమి వారలేరు యేమి మరలేరు

యీమాయలంపటం బీదమోదనేకాని

॥ పల్లవి ॥

సతులుగలమేలు దా సడిఁబొరలనేకాని

సతమైనసౌఖ్యస్వస్థానంబు లేదు

హితులుగలమేలు తా నిడుమఁబొరలనెకాని

హితవివేకము నరుల కెంతైన లేదు

॥ ఏమి ॥

తనువురెత్తినమేలు తగులాయమేకాని

కనుఁగొనఁగ యోగభోగము గొంత లేదు

ఘనముగలమేలు తా గర్వాంధమేకాని

ఘనుఁడైనశ్రీనాథుఁ గనుఁగొనఁగ లేదు

॥ ఏమి ॥

చింతగలిగినమేలు చివుకఁబట్టనెకాని

చింత వేంకటవిభునిఁ జింతించ లేదు

సంతుగలిగినమేలు సంసారమేకాని

సంతతముఁ జెడనినదగ్గఁ జేర లేదు

॥ ఏమి ॥ 345

67 రేకు

అహిరి

నానాదిక్కుల నరులెల్లా

వానలలోననె వత్తురు గదలి

॥ పల్లవి ॥

సతులు సుతులుఁ బరిసరులు భాంధవులు

హితులు గొలువఁగా నిందరును

శతసహస్రయోజనవాసులు సు-

వ్రతములతోడనె వత్తురు గదలి

॥ నానా ॥

౧. 'ఈఁత-మోఁత' అని అన్నమయ్య అలవాటు. ఇక్కడ 'ఈఁదుట-మోఁదుట' కావున రెండవదముతో 'మోయుట' కాక 'మోఁదుట' కావలసివచ్చినది.

ముగువులు జాళెలు మొగిఁ దలమూఁటలు
 కడలేనిధనముఁ గాంతలును
 కడుమంచిమణులు కరులుఁ దురగములు
 వడిగొని చెలఁగుచు వత్తురు గదలి

॥ నానా ॥

మగుటవర్ధనులు మండలేశ్వరులు
 జగదేకపతులుఁ జతురులును
 తగువేంకటపతి దరుశింపఁగ బహు-
 వగలనంపదల వత్తురు గదలి

॥ నానా ॥ 346

నాట

ఎంత బోధించి యేమి నేసినఁ దన-
 దొంతికర్మములు తొలఁగినా

॥ పల్లవి ॥

సతతక్షరాచారజడునకుఁ బుణ్యసం-
 గతి దలపోసినఁ గలిగినా
 అతిపాపకర్మబోధకుడై వెలయుదుష్టు
 మతిఁ దలపోసిన మరి కలిగినా

॥ ఎంత ॥

బహుజీవహింసాపరుడై నవానికి
 యిహపరములు దైవ మిచ్చినా
 విహితకర్మములువిడిచినవానికి
 సహజాచారము జరిగినా

॥ ఎంత ॥

దేవదూషకుడై తిరిగేటివానికి
 దేవతాంతరము దెలిసినా
 శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జింతింపకుండిన
 పాపనమతుడై (మతియై?) బ్రతికినా

॥ ఎంత ॥ 347

శ్రీరాగం

ఏటిబ్రదుకు యేటిబ్రదుకు! వొక్క-

మాటలోనే యటమటమైనబ్రదుకు

॥ పల్లవి ॥

సంతకూటములే చవులయినబ్రతుకు

దొంతిభయములతోడిబ్రదుకు

ముంతసీక్కునే మునిగేటిబ్రదుకు

వంతఁ బొరలి కడవరం లేనిబ్రదుకు

॥ ఏటి ॥

మనసుచంచలమే మనుషయినబ్రదుకు

దినదినగండాలఁ దీరుబ్రదుకు

తనియ కాసలనె తగిలేటిబ్రదుకు

వెనకముందర చూడ వెరపయినబ్రదుకు

॥ ఏటి ॥

అతెగి చేదె తీపయి తినియేటిబ్రదుకు

పగవారిపంచలపాలై న¹ బ్రదుకు

తగువేంకటేశ్వరుఁ దలఁచనిబ్రదుకు

పొగకు నోపక మంటఁ బొగిలేటిబ్రదుకు

॥ ఏటి ॥ 348

లలిత

సకలసంగ్రహము సకలసంచయము

అకృతసుకృత మిది హరినామం

॥ పల్లవి ॥

సకలవేదశాస్త్రములసార మిది

సకలమంత్రరాజంబు నిది

సకలపురాణరసములమధుర మిది

అకుటిలపావనం ² హరినామం

॥ సక ॥

నిదురేకు 53. 1. పాలిక్షదుకు. నిదురేకు 108. 2. అఖిలపావనం.

౧. 'కడవల' కావచ్చు. ౨. 'చెడి' పూ. ము. పా. ప్రాసభంగము.యతిభంగము.

సకలతత్వసంశయఖండన మిది
 సకలకర్మనిశ్చయము నిది
 సకలవిధిరహస్యప్రధాన మిది
 అకారణహితం హరినామం

॥ సక ॥

సకలదేవతాస్వామిప్రియం బిది
 సకలలోకరక్షణము నిది
 ప్రకటం వేంకటపతినామాంకిత-
 మకించనధనం హరినామం

॥ సక ॥ 349

పాడి

కటకటా జీవుడా కాలముదోలుకరాఁగ
 సటవటలనే పొద్దు జరపేవుగా

॥ పల్లవి ॥

సమత సన్నియును జదివి కడపటను
 కుమతివై అందరిఁ గొలిచేవుగా
 తమిగొని ప్రేమ నెంతయును గంగకుఁ బోయి
 తమకించి నూతిసిరు దాగేవుగా

॥ కట ॥

తనువుఁ బ్రాయము నమ్మి దానధర్మము మాని
 చెనటివై కర్మాలు నేసేవుగా
 వొనరఁగ మీఁదనొడ్డినమొగులు నమ్మి
 దొనలనీళ్ళు వెళ్ళఁదోసేవుగా

॥ కట ॥

యెలమితోఁ దిరువేంకటేశుఁ గొలువలేక
 పొలమురాజులవెంటఁ బోయ్యేవుగా
 చిలుకకువలె బుద్ధిచెప్పినఁ గానలేక
 యపలుమారుకే తోజుఁ బాడేవుగా

॥ కట ॥ 350

౧. పలు=చాలగ, మారుకే=మన్యునికే కావచ్చు. పలు, శబ్దమును వ్యవస్థముగ
 ధాతుజవికేషణముగ వాడుట వింత. లేక, బలుమారుకే=బలవంతుడైన మన్యునికే
 కావచ్చు.

సామంతం

అందరి కాధారమైనదిపురుషుఁ డీతఁడు

విందై మున్నారగించె విదురునికడ నీతఁడు

॥ పల్లవి ॥

సనకాదులుగొనియాడెడిసర్వాత్మకుఁ డీతఁడు

చనజభవాదులకును దై వంబై నతఁ డీతఁడు

యినమండలమునఁ జెలఁగేటిహితవై భవుఁ డీతఁడు

మునుపుట్టిన¹ దేవతలకు మూలభూతి యీతఁడు

॥ అంద ॥

సిరులొసఁగి యశోదయింట శిశువై నతఁ డీతఁడు

ధరనావులమందలలో తగఁ జరించె నీతఁడు

సరసతలను గొల్లెతలకుఁ జనవులొసఁగె నీతఁడు

ఆరసి కుచేలునియడుకు లా² రగించె నీతఁడు

॥ అంద ॥

పంకజభవునకును బ్రహ్మపద మొసఁగెను యీతఁడు

సంకీర్తన లాద్యులచే జట్టిగొనియె నీతఁడు

తెంకిగ నేకాలముఁ బరదేవుఁడయినయీతఁడు

వేంకటగిరిమీఁదఁ బ్రభల వెలసినఘనుఁ డీతఁడు ॥ అంద ॥ 351

68 రేకు

నాట

కాయము జీవుఁడుగలనాఁడే తెలియవలె

యాయత్నములు దనకెన్నఁడు

॥ పల్లవి ॥

సతతము సంసారజడుఁడు దానట యాత్మ-

హితవు దెలుసుకాల మెన్నఁడు

రతిసరసముల పూరకే ప్రాయ మెడలంగ

యితరసుఖము దన కెన్నఁడు

॥ కాయ ॥

యెడపక ద్రవ్యమోహితుడై తిరుగఁ దన-

యిడుమపాటు మాను పెన్నఁడు

కడలేవిపొలయలుకలచేతఁ దనదేహ-

మిడియఁగ విజసుఖ మెన్నఁడు

॥ కాయ ॥

శ్రీవేంకటేశుని జేరి తక్కినసుఖ-

మేవగించుకాల మెన్నఁడు

శ్రీవల్లభునికృప సిరిగాఁ దలఁచి జీవుఁ-

డీవై భవముఁ గాంచు పెన్నఁడు

॥ కాయ ॥ 352

సామంతం

అతఁడే సకలవ్యాపకుఁ డతఁడే యాతురబంధువుఁ -

డతఁడు దలఁపులముంగిట నబ్బుట యెన్నఁదొకో ॥ వల్లవి ॥

సారెకు సంసారంబనుజలనిధు లీఁదుచు నలసిన -

వారికి నొకదరిదాపగువాఁ డీఁక నెవ్వఁదొకో

పేరినయజ్ఞానంబనుపెనుఁజీఁకటి తనుఁగప్పిన

చేరువవెలుఁగై తోఁపెడిచెలి యిఁక నెవ్వఁదొకో ॥ అతఁ ॥

దురితపుకాననములలో త్రోవటుదప్పినవారికి

తెరు విదె కొమ్మని చూపెడిచేవుఁ డి(ద?)దెవ్వఁదొకో

పెరిగినయాశాపాశము పెడగేలుగఁ దనుఁగట్టిన

వెరవకుమని విడిపించేటివిభుఁ డీఁక నెవ్వఁదొకో ॥ అతఁ ॥

తగిలినయాపదలనియెడిదావానలములు చుట్టిన

బెగడకుమని వడినారెడిబిరు దిఁక నెవ్వఁదొకో

తెగువయుఁ దెంపునుగలిగినతిరువేంకటవిభుఁ డొక్కఁడే

సొగిసి తలంచినవారికి సురతరువగువాఁడు ॥ అతఁ ॥ 353

ముఖారి

ఎక్కడనున్నా నీతఁడు

దిక్కయి మాదెసఁ దిరిగీఁగాక

॥ పల్లవి ॥

సరసుఁడు చతురుఁడు జగదేశగురుఁడు

పరమాత్ముఁ డఖిలబంధువుఁడు

హరి లోకోత్తరుఁ డతఁడే నామతి

సిరితోఁ బాయక చెలఁగీఁగాక

॥ ఎక్క ॥

ఉన్నతోన్నతుఁ డుజ్జ్వలుఁ డధికుఁడు

పన్నగశయనుఁడు భవహరుఁడు

యిన్నిటఁగలిగిన యిందిరా(ర?)రమణుఁడు

మన్ననతో మము దనిపీఁగాక

॥ ఎక్క ॥

మమతల నలమేల్మొంగకు సంతత-

రమణుఁడు వేంకటరాయఁడు

అమళిసంపదల సరసవిభవముల

తమకంబున మముఁ దనిపీఁగాక

॥ ఎక్క ॥ 354

కన్నడగౌళ

విశ్వప్రకాశునకు వెలియేడ లో నేడ

శాశ్వతున కూహింప జన్మ మిఁక నేడ

॥ పల్లవి ॥

సర్వపరిపూర్ణునకు సంచార మిఁక నేడ

నిర్వాణమూర్తికిని నిలయ మిఁక నేడ

పుర్వీధరునకుఁ గాలూఁద నొకచోఁచేడ

పార్వతీస్తుత్యునకు భావ మిఁక నేడ

॥ విశ్వ ॥

నానాప్రభావునకు నడుమేడ మొదలేడ
 ఆననసహస్రనకు నవ్వలివ లేడ
 మౌవిహృదయస్థనకు మాచేడ పలుకేడ
 జ్ఞానస్వరూపునకుఁ గాన విన నేడ

॥ విశ్వ ॥

పరమయోగీంద్రునకు పరులేడ తానేడ
 దురితదూరునకు సంస్తుతినింద లేడ
 తిరువేంకటేశునకు దివ్యవిగ్రహమేడ
 హరికి నారాయణున కవుఁగాము లేడ

॥ విశ్వ ॥ 355

వసంతం

౧ తలఁపులోపలితలఁపు దైవ మితఁడు
 పలుమారుఁ బదియునుఁ బదియైనతలఁపు.

॥ పల్లవి ॥

నవతై నవదువులు సరుగఁ దెచ్చినతలఁపు
 రవళిఁ దరిగుబ్బలిని రంజిల్లుతలఁపు
 కవగూడఁ గోరి (రు)భూకాంతముంగిటితలఁపు
 తివిరి దూషకు గోళ్ళఁ దెగటార్చుతలఁపు

॥ తలఁ ॥

గొడగువట్టినవానిఁ గోరి యడిగినతలఁపు
 తడఁబడక విప్రులకు దానమిడుతలఁపు
 వొడిసి జలనిధినిఁ గడగూర్చితెచ్చినతలఁపు
 జడియక హలాయుధము జలిపించుతలఁపు

॥ తలఁ ॥

వలపించి పురసతులవ్రతము చెరిచినతలఁపు
 కలికితనములు చూపఁగలిగున్నతలఁపు
 యిల వేంకటాద్రిపై నిరవుకొన్నతలఁపు
 కలుషహరమై మోక్షగతిచూపుతలఁపు

॥ తలఁ ॥ 356

పాడి

* అస్మదాదీనాం అన్యేషాం

తస్మిన్ తస్మిన్ తత్రచ పునశ్చ

॥ పల్లవి ॥

సతతాధ్యయనవిష్టాపరాణాం దృఢ-

వ్రతినాం యతీనాం వనవాసినాం

గతిరిహ స్మర్తుం కా¹ జగత్యాం పర-

స్థితిరియం కా విష్ణునేవా పునశ్చ

॥ అస్మ ॥

మోహినామత్యంతముష్కరాణాం గుణ-

గ్రాహిణాం భువనై కకతినానాం

దేహసంక్షళన విదేశకోవా సదా

శ్రీహరిస్మరణవిశేషః పునశ్చ

॥ అస్మ ॥

కింకుర్వాణదుఃఖితజీవినాం

పంకిలమనోభయభ్రాంతానాం

శంకాం నిరురుతి స్సరసా కా, శ్రీ-

వేంకటాచలపతేర్వినుతిః పునశ్చ

॥ అస్మ ॥ 357

69 రేకు

సామంతం

దొరకునా యితనికృప తుదిపదంబు

అరిదివిభవము లొల్లమనినాఁ బొదలు

॥ పల్లవి ॥

సౌంపలర నితఁడు కృపఁజూచు టగుదనికాక

యింపు సామాన్యమా యితనికరుణ

లంపటముఘనమైనలక్ష్మీకటాక్షములు

సంపదలు తోడనే చల్లువెదలాడు

॥ దొర ॥

* ఈ కీర్తన సుగ్రహముగా లేదు. ఇందలిది యథామూలపాఠము. విదురేకు 2 లో 'రెండవచరణపుమూఁడవపాదమున 'పంక్షళనవిదిశ్చ కోవా' అని కొంత మేలైన పాఠము కలదు.

తగ నితనిపై భక్తి తగులు టరుదనికాక
 నగుట సామాన్యమా ననిచి యితఁడు
 జగదేకహితములుగ సరసతలు సౌఖ్యములు
 దిగులువాయఁగ నితఁడు దిప్పు దీరాడు

॥ దొరకు ॥

తిరువేంకటాద్రి సిద్ధించు టరుదనికాక
¹మరుగఁ దను నిచ్చునా మరియొకరిని
 యిరవై నభోగములు యిష్టసామ్రాజ్యములు
 విరివిగొని యితనిదయవెంటనే తిరుగు

॥ దొర ॥ 358

అహిరి

ంచెలి నేఁడు తా నేమి నేయునమ్మ
 చెలి యేమి నేయు నీచెలు లేమి నేయుదురు
 చెలువై నవిభుమేనిచెలు వింత నేయఁగా

॥ పల్లవి ॥

సతి నేఁడు బంగారుచవికెలోఁ జిత్రంపు-
 గతు లెంత చూపినఁ గడకంటఁ జూడదు
 అతనిఁజూచినమంచియబ్బురపుఁజూపులు
 అతనివెంటనే పోయ నటుగాఁబోలును

॥ చెలి ॥

తేనియలూరేటిమంచితియ్యనిమాటలు మంత్ర-
 గానములుగా వినుపించి కడువేసరితిమి
 వానిమాటలు విన్నవలనై నముదమున
 పీనులు ముద్రించినవిధముగాఁబోలును

॥ చెలి ॥

విదురేకు 2. 1. ఇరవు సామాన్యమా యిందరికిని, సరిలేని విభవములు సరసతలు సౌఖ్యములు అరిది నీతనిమహిమ నందనే వుండు.

౧. 358, 380 పాటలు రెండూ పూర్వముద్రణమున తప్పిపోయినవి. 358వ పాట ఉద్దేశ్యంగారసంకీర్తనములలో స్థందదగినది. 380 వ పాట వేదాంతవిషయోపమానములతో కూడినశృంగారసంకీర్తనము.

నిచ్చుపుమోమున నెయ్యము దైలువారె
బచ్చనచేతలు గుబ్బిలపై నిండనొప్పెను
అచ్చపువేడుక వేంకటాద్రికుఁ దీరేయి
నెచ్చెలికి విచ్చినట్టినేరుపు గాఁబోలును

॥ చెలి ॥ 359

సామంతం

ఇత్తడి బంగారునేయ నింతకు నేరుతునంటా
కొత్తనేతరెల్ల దొరకొంటిగా నీవు

॥ పల్లవి ॥

హీనులైనవారు విన్ను నేచి కొలిచిన ఘన-
మైనవదవులఁ బెట్టేయె(య?)టువలెనే
మానక యెవ్వతెనైన మచ్చికఁ దగిలి నాతో-
నానిపట్టి సరిసేసే వద్దిరా నీవు

॥ ఇత్త ॥

కడుఁబాతకులు విన్నుఁ గదిసి కొలిచేరంటా-
నదరి పుణ్యులఁజేయునటువలెనే
కడఁగి యెవ్వతెనైన గాఱు మాణికము నేసి
వడి నన్నుఁ గెరలించవద్దురా నీవు

॥ ఇత్త ॥

దిందుపడ మాయనేసి దేవుఁడ నేఁగానంటా-
నందరి భ్రమలఁబెట్టునటువలెనే
అందమైనతిరువేంకటాద్రిక నీప్రేమ
చెంది నన్నుఁ గూడి దాఁచఁజెల్లునా నీవు

॥ ఇత్త ॥ 360

బోళి

ఎక్కడ చొచ్చెడి దీభవమేదియుఁ గడపల గానము
పుక్కునఁ బరితాపానల మూదక మందెడిని

॥ పల్లవి ॥

హృదయవికారము మాన్పఁగ నేతెరఁగును సమకూడదు
మదనానందము చెరువఁగ మందేమియు లేదు
పొదలినదేహగుణంబులఁ బోనడువఁగ గతి గానము
బ్రదికించి నకోరికెలకుఁ బ్రాయము దిరిగినది " ఎక్క "

కమలినయజ్ఞానం బిది కన్నులముందరఁ గావదు
తిమిరము పొదిగొని చూడ్కికి దెరువేమియు లేదు
తెమలనియాశాపాశము తెంపఁగ సత్వము చాలదు
మమకారము వెడలింపఁగ మతి యెప్పుడు లేదు " ఎక్క "

దురితంబులు పుణ్యంబులు తొడిఁబడ నాత్మనుఁ బెనగొని
జరగఁగ శరీరధారికి సత్కర్మము లేదు
తిరువేంకటగిరిపతియగుదేవశిఖామణిపాదము
శరణని బ్రదుకుటదప్పను సన్మార్గము లేదు " ఎక్క " 361

గుండక్రియ

ప్రాణులనేరమి గాదిది బహుజన్మవరంపరచే
ప్రాణులు నేసినతమతమపాపఫలముగాని " పల్లవి "

హరి సకలవ్యాపకుఁడని అందరుఁ జెప్పఁగ నెరిఁగియు
పరదై వంబులఁ గొలువకపాయరు మానవులు
నరపతి భూమేలఁగ భూవరు భజియింపఁగనొల్లక
పరిసరవర్తులబెంబడిఁ బనినేసినయట్లు " ప్రాణు "

పొందుగ తమతమనేసినపూజలు మ్రొక్కులు గైకొను(న?)
అందముగాఁ బురుషోత్తముఁ డాతఁడే కలఁడవియు
అందరు నెరిఁగియు యితరులఁ జెందుదు రున్నతత్వైలము -
నందక చేరునతరువుల నందుకొనినయట్లు " ప్రాణు "

శ్రీ వేంకటపతి యొక్కఁడె చెప్పఁగ జగములకెల్లను
దైవము నాతుమలోపలిధనమనఁగా వినియు
నేవింపరు పామరు లీదేవుని మధురంబొల్లక
వావిరిఁ బులుసులు చేడులు వలెనని కొనునట్లు ॥ ప్రాణు ॥ 362

ధన్నాసి

ఘోరదురితములచే గుణవికారములచే —
నిరితిఁబడునాకు నేది దెరువు ॥ పల్లవి ॥

హరి జగన్నాథు * లోకారాధ్యు-
నెరఁగనేరనివాని కేది దెరువు
పరమపురుషుని జగద్భరితు నంతర్వాప్తి-
నిరవుకొలుపనివాని కేది దెరువు ॥ ఘోర ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁ డలఁచినవెనక సకలంబు-
నేవగింపనివారి కేది దెరువు
దేఁగోత్తమునిమహిమ దెలిసితెలియఁగలేని-
యీవివేకంబునకు నేది దెరువు ॥ ఘోర ॥ 363

70 రేకు

అహిరి

ఏపనులు నేసినా నిటువలెనేపో
యీపనికిఁ జొరవిపని యేటిలోపైరు ॥ పల్లవి ॥

హరికథలమీఁదిప్రియమబ్బు(బే?)నా తొంటితమ-
పరిపక్వమగుఁదవఃఫలముగాక
గరిమె నివిలేకున్నఁ గలకాలములుఁ జేయు-
నిరతంపుఁదప మెల్ల నీటిలో¹ వ్రాఁత ॥ ఏప ॥

నారాయణునిభక్తి ననిచెనా ధనమెల్లఁ
 బారఁజల్లిన దానఫల మదియపో
 కోరి యివి¹ లేకున్న కోటిదానములైన
 పేరుకొని² వరతఁగలపినచింతపండు

॥ ఏవ ॥

వదల కిటు వేంకటేశ్వరుఁడే దైవంబనుచుఁ
 జదువఁగలిగిన మంచిచదు వదియపో
 పదిలముగ నీవిధము పట్టియ్యకుండినను
 చదువు లసురలు మున్ను చదివేటిచదువు

॥ ఏవ ॥ 364

శ్రీరాగం - జంపె

అణురేణుపరిపూర్ణుడైనశ్రీ వల్లభునిఁ
 బ్రణుతించువారువో బ్రాహ్మలు

॥ వల్లవి ॥

హరినామములనె సంధ్యాదివిధు లొనరించు-
 పరిపూర్ణమతులువో బ్రాహ్మలు
 హరిమంత్రవేదపారాయణులు హరిభక్తి-
 పరులైనవారువో బ్రాహ్మలు

॥ అణు ॥

యేవి చూచినను హరి యిన్నిటాఁ గలఁడనుచు-
 భావించువారువో బ్రాహ్మలు
 దేవకీనందనుఁడె దేవుఁడని మతిఁదెలియు-
 పావనులు వారువో బ్రాహ్మలు

॥ అణు ॥

అదినారాయణుని ననయంబుఁ దమయాత్మఁ
 బాదుకొలిపినవారు బ్రాహ్మలు
 వేదరక్షకుఁడైనవేంకటగిరీశ్వరుని-
 సాదనేవకులువో బ్రాహ్మలు

॥ అణు ॥ 365

దేశాక్షి

శోకవిఘాతక వో-

పాతాళలంకాపతివిభాళా

॥ పల్లవి ॥

హనుమంతరాయం జనీతనయ వో-

వనధిలంఘనగాత్ర వాయుపుత్రా

యినకులాధిపనిజహిత జగన్నుత-

వనజోదరసేవక సత్వధనికా

॥ సీతా ॥

ప్రళయాంతకరూప బలదీప రవిఫల-

గిళనప్రతాప సుగ్రీవప్రియా

కుళకదానవసంకులవిదారణ

భళిభళి జగత్పతిబలుబంటా

॥ సీతా ॥

పంకజాసనుదివ్యపదవై భవ వో-

లంకిణీప్రాణవిలంఘన

వేంకటేశ్వరునేవావీర మహాధీర

కింకరరాయ సుఖీభవా

॥ సీతా ॥ 366

శ్రీరాగం

ఇన్నిజన్మము లేటికి హరిదాసు-

లున్నవూరఁ దా నుండినఁ జాలు

॥ పల్లవి ॥

హరిభక్తులయింటియన్నము గొనువారి-

వరువుడై వుండవలెనన్నఁ జాలు

పరమభాగవతభవనంబులఁ జెడ్డ-

పురువు దానయి పొడమినఁ జాలు

॥ ఇన్ని ॥

వాసుదేవునిభక్తవరులదాసులు మున్ను —

రోసినయెంగిలి రుచిగొన్నఁ జాలు

శ్రీ సతీకునిఁదలఁచినవారి యదాసాన-

దాసుఁడై వుండఁదలఁచినఁ జాలు

॥ ఇన్ని ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁ జూచినవారిశ్రీ పాద-

నేవకుఁడై యండఁజేరినఁ జాలు

యీవిభుదాసులహితులపాదధూళి-

పావనమై పోకి బ్రదికినఁ జాలు

॥ ఇన్ని ॥ 367

ముఖారి

భోగీంద్రులను మీరుఁ బోయి రండు

వేగన మీఁదటివిభవాలకు

॥ పల్లవి ॥

హరుఁడ పోయిరా ; అజుఁడ నీవునుబోయి

తిరిగిరా మీఁదటితిరుణాళ్లకు ;

సురలు మునులును భూసురలుఁ బోయిరండు

అరవిరి నిన్నాళ్లు నలసితిరి

॥ భోగీ ॥

జముఁడ పోయిరా ; శశియు ¹ నీవును బోయి

సుముఖుఁడవై రా సురలఁ గూడి ;

గుములై దిక్పతులు దిక్కులకుఁ బోయిరండు

ప్రమదాన నిన్నాళ్లు బడలితిరి

॥ భోగీ ॥

నారదసనకసనందనాదులు

భూరివిభవములఁ బోయిరండు ;

దూరముగాఁ బోకిచ్చే తొరలి వేంకటగిరిఁ

జేరి నన్నిట్లనే నేవించుఁడి

॥ భోగీ ॥ 368

సామంతం

అతనికెట్ల సతమైతి నో కడు-

హితవో పొందులహితవో యెఱుగ

॥ పల్లవి ॥

హృదయము తలఁపున నిరవయినఁగదా

పదిలమాను లోపలిమాట

వెదకినచిత్తము వెర వెఱుగదు నే-

నెదిరి నెఱుగ నే నేమియు నెఱుగ

॥ ఆత ॥

కాలూఁద మనసుగలిగికదా నా-

తాలిమి మతిలోఁ దగులొట

మేలిమిపతితో మెఱుగుచేదో నే-

నేలో నే నిపుడెక్కడో యెఱుగ

॥ ఆత ॥

నేఁడని రేపని నే నెఱిగికదా

పోఁడిమి మతిలో పొలుపొట

వాఁడే వేంకటేశ్వరుఁడు రాఁగలిగె

అఁడుజన్మ మేనొటిది యెఱుగ

॥ ఆత ॥ 369

71 నుండి 77 వరకుగలయేడురేకులు లేవు

78 రేకు

శ్రీరాగం

ఎట్టు వేగించే దిందుకేగురే సితరకాండ్లు

వెట్టివేమి నేయుమంటా వెన్నడించే రిపుడు

॥ పల్లవి ॥

వాంటికాలఁ గుంటికుంటి వూరిబందెలకుఁ జిక్కి

పంటదాఁకా దున్నె నొక్కపసురము

గంటుగంటులాక లొత్తి కల్లలనడిమిపంట

కుంటివాఁడు గావలుండి కప్ప లేదువరచె

॥ ఎట్టు ॥

౧. ఇది శృంగారకీర్తనలలో నుండదగినది. ౨. అఁడుజన్మము + ఏను + బొట.

౩. దీనిభావము స్పష్టమగుట లేదు.

కలది కుక్కిమంచము కన్నవారెల్లాఁ బందేరు
తలెతో యొగ్గినంబలి దావకూళ్ళు
వెలిగంతలకొంపలు వీడుఁబట్టు చూపేరు
తలవరులెందులోనాఁ దప్పు వెదకేరు

॥ ఎట్టు ॥

వాళ్ళుచెడ్డవాఁ డొకఁడు పుత్రయమార్గము గొవి
కల్లదొరపుట్టుబడి కడుఁగట్టివి
చల్లవిశ్రీవేంకటేశ సకలలోకపతివి
యిల్లదె నీకరణంటి మిందరిని గావవే

॥ ఎట్టు ॥ 370

లలిత

తప్పదు తప్పదు దైవముకృప యిది
ముప్పిరి నింతా ముకుందుడే

॥ వల్లవి ॥

వెక్కనపుమతి వెలుతులుదీరిన-
నెక్కడ చూచిన నీళ్ళరుడే
గుక్కక యానలు గోసివేసినను
విక్క మడుగడుగు విధానమే

॥ తప్ప ॥

పొంచి శరీరపుభోగము లుడిగిన
చుంచుఁబాపములు సుకృతములే-
దంచెడివిషయపుతగులమిఁ(ము?) బాసిన
యెంచిచూచినను యిహమే పరము

॥ తప్ప ॥

శ్రీ వేంకటపతిసేవే కలిగిన
వేవేలువగలు వేడుకలే
చేవదీరె సందియము లే దిదే *
భావమునమ్మినప్రపన్నులకును

॥ తప్ప ॥ 371

బౌళి

దేవ నీవిచ్చేయందుకు దీనికిఁగా నింతయేల
యేవేళ మాయెరుకలు యెందుకుఁ గొలుపును

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరివసములు బుద్ధిఁగినడచేమన
యివ్వల నారాయణ నీవియ్యక లేదు
దవ్వుచేరువ మనసుతనయిచ్చయితేఁగనక
రవ్వగ మృగాదులెల్ల రాజ్యమేలనేరవా

॥ దేవ ॥

సారెకు నిన్నుఁదలపించ జంతువులవసమా
కేరి నీవు జిహ్వాఁ బరికించఁగాఁగాక
యారీతి లోకమెల్లాఁ దమయిచ్చకొలఁదలనయితే
దూరానఁ గొక్కెరలు చదవవా వేదాలు

॥ దేవ ॥

యిందరిపాపపుణ్యాలు యిన్నియు నీచేతలే
కందువ స్వతంత్రులు గారు గాన
చందపుశ్రీవేంకటేశ శరణంటి నిదె నీకు
చెంది నీవే కాతుగాక చేతలూను వలెనా

॥ దేవ ॥ 372

సామంతం

పరుస మొక్కచేకాదా పయిడిగాఁ జేసేది
అరయ లోహమెట్టున్నా నందుకేమీ

॥ పల్లవి ॥

* ఈ పాదమున యిది లేదు. 'చావదీరె సంశయము లేనిదె' అని పాశము గాఁబోలును. 'చేవ' యే 'చావ' గా వ్రాశబోనుండుట సామాన్యము.

వనజనాభునిభక్తి వదలకుండినఁ జాలు
 మనసు యెందు దిరిగినా మరియేమి
 మొనసి ముద్రలు భుజముల నుండితేఁ జాలు
 తనువెంతహేయమైనా దానికేమి

॥ పరు ॥

శ్రీకాంతునామము జిహ్వఁ దగిలితే జాలు
 యేకులజుఁడైనను హీనమేమి
 సాకారుఁడైనహరి శరణుచొచ్చినఁ జాలు
 చేకొని పాపము లెన్ని చేసిననేమి

॥ పరు ॥

జీవుఁ డెట్లున్నానేమి జీవునిలో యంతరాత్మ
 శ్రీవేంకటేశున కాచింతయేమి
 యేవలనఁ బరమైన యిహమైన మాకుఁ జాలు
 కైవళమాయ నతఁడు కడమలింకేమి

॥ పరు ॥ 373

భూపాశం

మిన్నక వేసాలుమాని మేలుకోవయ్యా
 సన్నల నీయోగనిద్ర చాలు మేలుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

ఆవులు పేయలకుఁగా నటచీ బిదుకవలె
 గోవిందుఁడ యింక మేలుకొనవయ్యా
 ఆవలీవలిపడుచు లాటలు మరిగివచ్చి
 తోవగాచుకున్నారు ప్రొద్దున మేలుకోవయ్యా

॥ మిన్న ॥

వాడల గోపికలెల్లా వచ్చి నిన్ను ముద్దాడఁ
 గూడియున్నా రిదే మేలుకొవయ్యా
 తోడనే యశోద గిన్నెతోఁ బెరుగు వంటకము
 యీడకుఁ దెచ్చిపెట్టె నిఁక మేలుకోవయ్యా

॥ మిన్న ॥

పిల్చి నందగోపుడు పేరుకొని యదె కన్నుఁ -

గొలుకులు విచ్చి మేలుకొనవయ్యా

అరిరివ శ్రీవేంకటాద్రిమీదిబాలకృష్ణ

యిల మామాటలు వింటి విఁక మేలుకోవయ్యా. ||మిన్న|| 374

పాడి

ఇందునుండ మీ కెడ లేదు

నందడి నేయక చనరో మీరు

|| పల్లవి ||

నాలుక శ్రీహరినామం బున్నది

తూలుచుఁ బారెొ దురితములు

చాలి భుజంబున చక్రం బున్నది

తాలిమి భవబంధము లటు దలరో

|| ఇందు ||

అంతర్యామై హరి వున్నాఁ డిదె

చింతలు వాయెొ చిత్తమున

వింతలఁ జెవులను విష్ణుకథ లివిగా

పొంతఁ గర్మములు పోరో మీరు

|| ఇందు ||

కాపయి శ్రీవేంకటపతిపే రిదె

నాపై నున్నది నయమునను

కోపపుకామాదిగుణములాల మీ -

రేపున కడఁగడ నెందైనఁ బోరో

|| ఇందు || 375

79 రేకు

రామక్రియ

నీయాజ్ఞ దలమోచి నీదేహధారి నైతి

యాయెడ గోవిందుడ నే నీదేరేదెట్లో

|| పల్లవి ||

తనువు వేసరినాను తలఁపు వేసరదు

ధనముగడించెడితరితీపున

చెనకి ఘగఁడు విడిచిన మామ విడువని -

పనియాయ హరి నాబదుకుజాడ యెట్లో

॥ నీయా ॥

పాయము ముదిసినాను భావము ముదియదు

వేయైనా సరిసారవిషయాలను

వోయయ్య కలివోసినావుట్లదిక్కు చూచేది

మాయదాయ నిఁక నామనసుజాడెట్లో

॥ నీయా ॥

కడలేనినావిధులు కన్నులారఁ జూచి నీవు

నడుమ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితి

నొడుగులు దప్పినాను నోముఫలము దప్పని -

అడియాల మబ్బె నాకు నానతిచ్చి తెట్లో

॥ నీయా ॥ 376

భూపాళం

మేదిని జీవులఁ గావ మేలుకోవయ్యా

నీదయే మాకెల్ల రక్ష నిద్ర మేలుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తగుగోపికల కన్నుఁదామరలు వికసించె

మిగుల సూర్యనేత్రుఁడ మేలుకోవయ్యా

తెగువ రాక్షసులనేతిమిరము విరియఁగ

నెగడినవరంజ్యోతి నిద్ర మేలుకోవయ్యా

॥ మేది ॥

ఘనదురితపునల్లఁగలువలు వికసించె

మినుకు శశివర్ణుఁడ మేలుకోవయ్యా.

పనివడి వేదాలనేపక్షలెల్లాఁ బలుకఁగ

జనక (?) యాశ్రితపారిజాత మేలుకోవయ్యా

॥ మేది ॥

౧. 'వికసించ' కావచ్చు. ౨. 'శశివర్ణుఁడ' కావచ్చు. ౩. 'తంద్రీ' అనువర్ణములో జనకశబ్దము కావచ్చు. పూ.ము.పాకములో ప్రహర్షకచిహ్నమెట్లో?

వరలక్ష్మీకుచచక్రవాకము లొందొంటి రాయ

మెరయుదోషారహిత మేలుకోవయ్యా

పొరసి నీవు విత్యభోగములు భోగించ

నిరతి శ్రీవేంకటేశ నేడు మేలుకోవయ్యా

॥ మేది ॥ 377

లలిత

అతుమ సంతసపెట్టుటది యెఱుక, తా-

నేతెరువు నొల్లకుండు టిదియే యెఱుక

॥ పల్లవి ॥

ముంచినబంధములలో ముణుగుడువడక తా-

సంచల విడదన్ను టది యెఱుక

చంచలపువిషయాల సగ్గుడుముగ్గుడుగాక

యెంచి హరిదలపోయు టిదియే యెఱుక

॥ అతు ॥

పాయనియర్థములకు బంటుబంటై తిరుగక

అయతమై మోసపోని దది యెఱుక

పాయపుఁగామినులతోఁ బలుమారుఁ జేయుపొందు

హేయమవితలపోయు టిదియే యెఱుక

॥ అతు ॥

ధరమీదఁగలప్రాణితతుల నొప్పించక

అరయఁగ సముదగు టది యెఱుక

గరిమల శ్రీవేంకటపతిదానుడై

యిరవొంద నుఖించు టిదియే యెఱుక

॥ అతు ॥ 378

రామక్రియ

ఇందిరానాయక యిదివో మాపాటు

చెంది నీవే గతి చేకొనవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తీసీఁ గోరికతీదీపు లొకవంక

లాసీ సంసారలంపటము

మూసీఁ గర్మము మునుకొని పరచింత

నేనేదేమిఁకఁ జెప్పే దేమి

॥ ఇంది ॥

పంచీ నాసలు వలసినచోటికి

పొంచీ దుర్గుణభోగములు

ముంచీ యౌవనమోహాంధకారము

యెంచేదేమి సోదించేదేమి

॥ ఇంది ॥

యెఱిగీఁ జిత్తము యించుకించుక నిన్ను

మఱవనిసీపైభక్తి మతినుండఁగా

నెఱి శ్రీవేంకటపతి నీవే కాతువుగాక

వెఱచి నేజేనేవిన్నపమేమి

॥ ఇంది ॥ 379

రామక్రియ

నారాయణాయ నమో నమో నానాత్మనే నమో నమో

యీరచనలనే యెవ్వరు దలఁచిన యిహపరమంత్రము లిందరికి॥పల్లవి॥

గోవిందాయ నమో నమో గోపాలాయ నమో నమో

భావగురవే నమో నమో ప్రణవాత్మనే నమో నమో

దేవేశాయ నమో నమో దివ్యగుణాయ నమో యనుచు

యీవరుసలనే యెవ్వరు దలఁచిన యిహపరమంత్రము లిందరికి

॥ నారా ॥

దామోదిరాయ నమో నమో ధరణీశాయ నమో నమో

శ్రీమహిళాంపతయే నమో శిష్టాచక్షిజే నమో నమో

వామనాయ తే నమో నమో పవనాక్షయ నమో నమో

యీమేరలనే యెవ్వరు దలఁచిన యిహపరమంత్రము లిందరికి

॥ నారా ॥

పరిపూర్ణాయ నమో నమో ప్రణవగ్రాయ (?) నమో నమో
చిరంతన శ్రీ వేంకటనాయక శేషశాయినే నమో నమో
నరకధ్వంసే (?) నమో నమో నరసింహాయ నమో నమో
యిరవుగ నీగతి నెవ్వరు దలచిన యిహపరమంత్రము

లిందరికి || నారా || 380

లిలిత

అంతర్యామీ అలసితి సౌలసితి
యింతట నీశర జీదె చొచ్చితిని

|| పల్లవి ||

కోరినకోర్కులు కోయనికట్లు
తీరవు నీ వవి తెంచక
భారభాగ్యులు పాపపుణ్యములు
నేరువులఁ బోసివు నీవు వద్దనక

|| అంత ||

జనులసంగములఁ జక్కరోగములు
విను విడువవు నీవు విడిపించక
వినయపుదై న్యము విడువనికర్మము
చన దది నీవిటుంసంతపరచక

|| అంత ||

మదిలోచింతలు మయిలలు మణుఁగులు
వదలవు నీవవి వద్దనక
యెడుటనె శ్రీవేంకటేశ్వర నీ వదె
అదనఁ గాచితివి అట్టిట్టనక

|| అంత || 381

80 రేకు

అహరి

దేవ సీమాయతిమిర మెట్టిదో నా-
భావము చూచి గొబ్బనఁ గావవే

|| పల్లవి ||

వెడదుఃఖమపుడెల్లా వేసరుచుండుదుఃగాని

తడవి విరతిఁబొంది తలఁగలేను

అడియాసలఁ దిరిగి అలయుచుండుదుఃగాని

మడి దొసకు(గు?)ల నివి మానలేను

॥ దేవ

హేయము శ్రీ(శ్రీ?)సుఖమని యెఱుఁగుచుండుదుఃగాని

పాయపుమదముచేతఁ బాయలేను

పాయవిపాపాలు చూచి భయమందుచుండుఁగాని

వోయయ్య యివి నేయకుండలేను

॥ దేవ ।

కలకాల మిన్నియును గండువిందుఁగాని మఱి

యెలమి నొక్కటనైన యెచ్చరలేను

బలిమి శ్రీవేంకటేశ బంధముక్తునిఁ జేసి

తలఁపులో నెలకొని దయఁజూడవయ్యా

॥ దేవ ॥ 382

పాడి

అభయ మభయమో హరి నీకు (వు?)

విభుఁడ వింతటికి వెర విఁక నేది

॥ పల్లవి ॥

జడిగాని మదిలో శాంతము నిలువదు

కడుఁగడుదుస్సంగతివలన

యిడుమలేనిసుఖ మించుక గానము

అడియాసల నాయలమటవలన

॥ అభ ॥

తలఁపులోన నీతత్వము నిలువదు

పలులంపటములభ్రమవలన

కలిగినవిజ్ఞానగతియును దాఁగెను

వెలివిషయపుపిరిపీకులవలన

॥ అభ ॥

పక్కనఁ బాపపుబంధము లూడెను
చిక్కక నినుఁ దలఁచినవలన
చిక్కులు వానెను శ్రీ వేంకటపతి
నిక్కము నా కిదె నీ కృపవలన

॥ అథ ॥ 383 ॥

బొళి

కొందరి కివి సమ్మతియైతే కొందరి కవి గావు
యిందరిలోపల నీవెడమాయలు యేగతిఁ దెలిసే నేనయ్యా
॥ పల్లవి ॥

దూరము కర్మమునకు జ్ఞానము; తోడనే(తొడునే?)వాందొకటికిని
దూరము; పరమునకు బ్రపంచము తొలుత విరుద్ధంబు;
దూరము విరతికి సంసారము; తుదమొదలే లేదు;
యారీతుల నీ వెడమాయలు యేగతిఁ దెలిసెద నేనయ్యా
॥ కొంద ॥

కూడదు దేహమునకు నాత్మకు గోత్రవిరోధం ; బెన్నఁడును
కూడదు కోపమునకు శాంతము గుణావగుణములను;
కూడదు బంధమునకు మోక్షము కోరికలే కట్లుగాన;
యేడ గొలఁదిగా శ్రీహరిమాయలు యేగతిఁ దెలిసెద నేనయ్యా
॥ కొంద ॥

శ్రీ వేంకటపతి నన్నీ గతిఁ జిక్కించితి వీజగమునను;
భావింపఁగరాదు నీమహిమ బహుముఖములయర్థముగాన;
యేవిధమును నేటికి నాకిక యెందెందని తగిలెద నేను
దైవికమగు నీదాసానుదాస్యము దక్కినదే నాకు

॥ కొంద ॥ 384 ॥

పాడి

అంతయు నీవే హరి పుండరీకాక్ష

చెంత నాకు నీవే శ్రీరఘరామా

॥ పల్లవి

కులమును నీవే గోవిందుడా, నా-

కలిమియు నీవే కరుణానిధి,

తలఁపును నీవే ధరణీధరా, నా-

నెలపును నీవే నీరజనాభా

॥ అంత

తనువును నీవే దామోదరా, నా-

మనికియు నీవే మధుసూదనా,

వినికియు నీవే విట్టలుడా, నా-

వెనకముందు నీవే విష్ణుదేవుడా

॥ అంత

పుట్టుగు నీవే పురుషోత్తమా కొన

నట్టనడుము నీవే నారాయణా,

యిట్టై శ్రీవేంకటేశ్వరుడా నాకు

నెట్టిన గతి యింక నీవే నీవే

॥ అంత ॥ 38

చౌ?

అన్నిటా నీ వంతర్యామివి అపుట ధర్మమే అయినాను

యెన్నఁగ నీవాక్త్రఁడవే గతియని యెంచికొలుచుచే ప్రపన్న

॥ సంగతి ॥ పల్లవి

యేకాంతంబున నుండినపతివి యెనసిరమించుచే సతిధర్మంబు

లోకమురచ్చలోనుండినపతి లోఁగొని పైకొని(నా)రావట్లు;

యా కొలఁదులనే సర్వదేవతలయిన్నిరూపులై నీ వున్నప్పుడ

కై కొని నిను బహుముఖములఁగొలుచుట గాదు పతివ్రతవ్రత

ధర్మంబు ॥ అన్ని

పూనినబ్రాహ్మణులలోపలనే నినుఁ బూజించుట వేదోక్తధర్మము
 శ్వానకుక్కుటాదులలోపల నిను సరిఁ బూజించఁగరానట్లు,
 యీనియమములనె ప్రాకృతజనులను యీశ్వర నీకరణాగత
 జనులను
 కానక, చొక్కట సరిగాఁజూచుట కాద(ది?)వివేకధర్మంబు
 "అన్ని "

శ్రీ వేంకటపతిగురువనుమతినే నేవే నాకును శిష్యధర్మము
 ఆవలసేవల నితరమార్గములు యాత్మలోన రుచిగానట్లు,
 భావింపఁగ సకలప్రపంచమును బ్రహ్మం సత్యజ్ఞానమనంతము
 కైవశమై యిన్నిటా వెనుతగులు కొ(ది?)వివేకధర్మంబు
 "అన్ని " 386

ఆహార

కొరు వంచరో కొటారు
 ఆరసి మనసా అంతరాత్మకు
 "వల్లవి "

కొండలపొడవులు కోరికకుప్పలు
 పండినపంటలు భవము లివి
 నిండినరాసులు విజకర్మంబులు
 అండనె యివె మాయారంభములు
 "కొరు "

వేలిధాన్యంబులు విషయపురాసులు
 పొలివా రేటివూరుపుగములు(?)
 కలుషపుమదమున కాపుగప్పినవి
 అలవిమీర మాయారంభములు
 "కొరు "

౧. 'మాచుటకాద+వివేకధర్మంబు' అని విభజింపవచ్చునేమో.

౨. కొరు+వంచరో ౩. 'కొటారు' కావచ్చు. ౪. పొలివారులు = తూర్పుక్షుట,
 తూర్పుపాడుట కావచ్చు

బడి నిండ్రయములబంతులు నురిపి
కడురతుల దండగట్టలతో
యెడనెడ శ్రీ వేంకటేశమహిమ లవే
అడియాలపుమాయారంభములు

॥ కోరు ॥ 387

81 రేకు

దేసాశం

వీనిఁ జూచియైన నేము విరతిఁబొందగలేము
పూని మాబ్రదు కిందుఁబోలదాయఁగా

॥ పల్లవి ॥

పరుల వేడఁగబోవు పరనిందకుఁ జొరవు
పరపురుషార్థమే ఫలవృక్షతతులెల్ల
నరులమై ఘనులమై నానాబుద్ధు లెఱిగి
పొరి మాబ్రదుకు లిందుఁబోలదాయఁగా

॥ వీనిఁ ॥

కామక్రోధాదులు లేవు కామతత్వ మెఱుగవు
కామించినట్లవు నెక్కడనైనా శిల లివి
దీమనము గలిగియుఁ దెలివి గలిగియును
భూమిలో మాబ్రదు కిందుఁబోలదాయఁగా

॥ వీనిఁ ॥

వాకరిఁ గొలువఁబోవు వాకపంట సేయఁబోవు
వాకమానిగూడు చేరివుండు పక్షి లాడనాడ
వాకశ్రీ వేంకటపతి నమ్మియుండలేము
ఁ మొకెమో మాబ్రదు కిందుఁబోలదాయఁగా

॥ వీనిఁ ॥ 388

సాశఁగం

పనిమాలినట్టి వట్టిపఱుదుగాక ! మాకు
ననిచి యిదియు నొక్కనగుఁబాట్లా

॥ పల్లవి ॥

కన్నవారినెల్లా వేదేకష్టమే దక్కుటగాక
పన్ని దైవమియ్యనిది పరులిచ్చేరా
యెన్నికతోఁ దేహమిచ్చె నిహమెల్లాఁ జెందనిచ్చె
పున్నవా రింతటిపని కోపఁగలరా || పని ||

బడలి తా నెందైనాఁ బడ్డపాటేదక్కెఁగాక
ంకడఁగి రానిది దే నొక్కరివసమా
కడ పురో నుండఁగానే కలవి నుదుట వ్రాసె
తడవి దైవముచేత దాటవసమా || పని ||

దెప్పరపునంపదకుఁ దిమ్మటలే దక్కెఁగాక
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశుఁ డీకమానీనా
చప్పుడుగా నతనికే రణన్నఁ జాలుఁగాక
తప్పులును వొప్పులు నాతనివేకావా || పని || 389

దేసాళం

పరులసేవలు చేసి బ్రదికేరటా
సిరివరుదాసులు సిరులందు టరుదా || పల్లవి ||

కోరి వాకనరునిఁ గొలిచినవారలు
ధీరులై సలిగెలఁ ధిరిగేరట
కూరిమి బ్రహ్మాండకోటులేదేడివాని-
వార లింతటఁ జనవరులౌ టరుదా || పరు ||

చేకొన్న తుమ్మిదచేపడ్డకీటము-
లాకడఁ దుమ్మిదలయ్యానట
శ్రీకాంతునిపాదసేవకులగువార-
లేకులజులయినా నెక్కుడౌ టరుదా || పరు ||

ధరణీకునాజ్ఞల తమదేశముందు

నిరులనాణెపుముద్ర చెల్లవట

తిరువేంకటాద్రిశ్రీదేవునిముద్రలు

ధరియింపఁగా వింతటఁ జెల్లుటరుదా

॥ పరు ॥ 390

గుజ్జరి

ఇటుగన సకలోపాయము యడిగిన యీశ్వరుడే రక్షకుఁడు

తటుకున స్వతంత్రముడిగినయాత్మకు తగువిశ్చింతమే

పరసుఖము ॥ పల్లవి ॥

అకటి కడుగనిశిశువుకుఁ దల్లి యడిచి పాలు ద్రాగించినరీతి,

యీకడఁ గోరికఁబడిగినయోగికి నీశ్వరుడే రక్షకుఁడు

చేకొని బుద్ధితేగినబిడ్డలపైఁ జింతింపరు తొల్లిటివలెఁ దల్లులు

యీకొలఁదులనే స్వయత్నదేహుల కీశ్వరుఁడును వాత్సల్యము

వదలు ॥ ఇటు ॥

తతిఁ గరిరాజుఁగాచినయట్లు ద్రౌపదిమానము గాచినయట్లు,

హితమతి స్వతంత్రముడిగినయోగికి యీశ్వరుడే రక్షకుఁడు

అతనుఁడు భస్మంబయ్యిననాఁడుఅజునిశిరం బటు

ద్రుంచిననాఁడు,

చతురుఁడు దా నడ్డమురాఁడాయను స్వతంత్రముడుగనిజీవులు

గాన ॥ ఇటు ॥

దిక్కని యనిశముఁ జిత్తములోఁగనఁ జింతించేటిశరణాగతజనులకు,

యిక్కడనక్కడ శ్రీవేంకటగిరియీశ్వరుడే రక్షకుఁడు

మక్కువతోఁ దనయంతర్యామిని మఱచినస్వామిద్రోహులకెల్లా

అక్కరతోఁ బుట్టుగులే భోగ్యం బహంకారము విడువరుగాన

॥ ఇటు ॥ 391

వరా?

రామ రామచంద్ర రాఘవా రాజీవలోచన రాఘవా

సౌమిత్రిభరతశత్రుఘ్నులతోడ జయమందుదశరథరాఘవా॥పల్లవి॥

శిరసుకూకటులరాఘవా చిన్నారిపొన్నారిరాఘవా

గరిమ నావయసునఁ దాటకిఁ జంపినకౌసల్యనందనరాఘవా

అరిదియజ్ఞముగాచురాఘవా అట్టై హరువిల్లువిఱచినరాఘవా

సిరుఁతో జనకునియింటను జానకిఁ జెలఁగిపెండ్లాడినరాఘవా

॥ రామ ॥

మలయునయోధ్యారాఘవా మాయామృగాంతకరాఘవా

చెలఁగి చుప్పనాతిగర్వ మడఁచి దైత్య సేనలఁజంపినరాఘవా

సౌలసి వారిఁ జంపి రాఘవా దండిసుగ్రీవునేలినరాఘవా

జలధిబంధించినరాఘవా లంకసంహరించినరాఘవా ॥ రామ ॥

దేవతలుచూడ రాఘవా నీవు దేవేంద్రురథమెక్కి రాఘవా

రావణాదులనుఁ జంపి విభీషణు రాజ్యమేలించినరాఘవా

వేవేగ మరలి రాఘవా వచ్చి విజయపట్టమేలి రాఘవా

శ్రీ వేంకటగిరిమీఁద నభయము చేరి మాకిచ్చినరాఘవా

॥ రామ ॥ 392

82 రేకు

దేవగాంధారి

విధినిషేధములకు వెఱవఁగఁబనిలేదు

మధుసూదన నీమన్ననదాసుఁడై తే

॥ పల్లవి ॥

విదువరానిధర్మవిధుల పురుషులను

విడిచి గోపికలు విచ్చనవిడి

బడి నిన్నుఁ దగులుటే పరమధర్మమాయ

యెడయునితరధర్మా లిఁకనేటికయ్యా

॥ విడి ॥

మానరానికర్మమార్గము లటు మాని

పూనినయతులే పూజ్యులట

ఁసీనారాయణనియతే ధర్మమాయ

యీనిజ మొకటియు నెఱుగఁగవలయు

॥ విధి ॥

యన్నిట శ్రీ వేంకటేశ సీదాసుఁడై -

పున్న విచారాల నొడుగనేలా

నిన్నుఁగూర్చినట్టినిజభక్తి గలదని

తిన్ననై తెలిపేటితెలివే కలది

॥ విధి ॥ 393

రామక్రియ

సులభుఁడు మధుసూదనుఁడు మన-

మెలమి నమ్మిన నిట్టేసుండి

॥ పల్లవి ॥

పడుచుమాటన కాశ్చప్లూదునెదుట

పొడచూపె నాదిపురుషుఁడు

అడవిదేహనక అదంతిమొఱకును

తడవికాచినదై వముసుండి

॥ సుల ॥

ఆడుమాటలనక అంతలో ద్రౌపదిని

వాడిమిఁ గాచినవరదుఁడు

పోడిమిఁ బేదనక పొందినకుచేలుని

వీడె సంపదిచ్చె విష్ణుఁడు సుండి

॥ సుల ॥

వీరువారన కిదె వేడినవరములు

సారెకు నిచ్చినసర్వేకుఁడు

మేరతో లోకముల మెఱనె నిప్పుడును

యీరీతి శ్రీ వేంకటేశుఁడేసుండి

॥ సుల ॥ 394

౧. 'నారాయణ నినియతే ధర్మమాయ' అనుట నహజము ప్రాసవిర్బంధముకాబోలు.
'స్లంఘాదు' రేఖ. ౩. 'కుచేలునిక' రేఖ 'కుచేలుకు' కావచ్చు. ౪. 'సుమ్మి' రేఖ.

ధన్నాసి

కింకరీం 'నదైవం కేశవాత్పర'మని

ఉంతువై ననారో నీవుపమ లివే

॥ పల్లవి ॥

కంటి నీవాక్కఁడవే లోకములకు దైవమని

వొంటి మఱి నిన్నుఁబోల నొకరిఁ గాన

వింటి నీవే ఘనమని వేదాంతమందు నీ-

కంటె నితరము వినఁ గరుణానిధీ

॥ కింక ॥

తోఁచె నాకు నీనేవే తుదిపదమని; మఱి

తోఁచ దీబుద్ధికి; సరితూఁగ దెందును

పూఁచి నాగురుఁడు నిన్నే బోధించేగాని మఱి

దాఁచఁదాయ నీమహిమ ధరణీధరా

॥ కింక ॥

సమ్మతించె నామతిఁ జవియైన(నీ)కథలె

సమ్మతించ ం దెక్కఁదోరచ్చలసుద్దులు

సమ్మిక శ్రీ వేంకటేశ నంటున నీపాదాలె

సమ్మితి నేమియు సమ్మ నారాయణా

॥ కింక ॥ 395

రామక్రియ

ఓహో దేందేం వొగి బ్రహ్మ మిదియని

సాహసమున శ్రుతి చాటెడిని

॥ పల్లవి ॥

పరమును నపరముఁ బ్రకృతియు ననఁగా

వెరవుదెలియుటే వివేకము

పరము దేవుఁడును; అపరము జీవుఁడు,

తిరమైనప్రకృతియె దేహము

॥ ఓహో ॥

జ్ఞానము జ్ఞేయము జ్ఞానగమ్యమును

పూని తెలియుచే యోగము

౧ జ్ఞానము దేహాత్మ, జ్ఞేయము పరమాత్మ,

జ్ఞానగమ్యమే సాధించుమనసు

॥ ఓహో ॥

క్షరము నక్షరమును సాక్షి పురుషుడని

సరవిఁ దెలియుచే సాత్వికము

క్షరము ప్రపంచ, మక్షరము కూటస్థుఁడు,

సిరిపురుషోత్తముఁడే శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఓహో ॥ 396

శంకరాభరణం

చీచీ నరుల దేఁటిజీవనము

కాచుక శ్రీహరి నీవే కరుణింతుగాక

॥ వల్లవి ॥

అడవిలో మృగజాతియైనఁ గావచ్చుఁగాక

వడి నితరులఁ గొలువఁగవచ్చునా

పుడివోనిపక్షియై వుండనై నావచ్చుఁగాక

విడువ కెవ్వరినై నా వేడవచ్చునా

॥ చీచీ ॥

పసురమై వెదలేనిపాటు వడవచ్చుఁగాక

కసివో నొరులఁ బొగడఁగావచ్చునా

౨ పుసురుమానై పుట్టివుండనై నవచ్చుగాక

చినువక వీరివార వేసరించవచ్చునా

॥ చీచీ ॥

౩ యెమ్మెలఁ బుణ్యాలు సేసి యిల యేలవచ్చుఁగాక

కమ్మి హరిదాసుఁడు గావచ్చునా

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ సీచిత్తమేకాక

దొమ్మలకర్మము లివి తోయవచ్చునా

॥ చీచీ ॥ 397

౧. ఈ రెండుమాడుపాదములయర్థము అంతగా సరిపోయినట్లు తోచదు.

౨. పుసురుమాను = (ప్రకరణమునుబట్టి) ముసిడిమాను (ముప్పి చెట్టు) కావచ్చునేమో.

౩. 'యెమ్మెలఁ.....గావచ్చునా' ఈ రెండుపాదములు అన్నమయ్యస్వభావమునకు విరుద్ధముగా నున్నవి.

గుజ్జరి

ఇంతే మతేమిలేదు యిందుమీదను

దొంకులకర్మాలు దుమ్ముదూరుపెత్తుట

॥ పల్లవి ॥

పుల్లములో నుండి దేహ మొగి రక్షించేహరి-

నొల్లకున్న తన్నుఁ దా నొల్లకుండుట

బల్లిదుఁ దాతని మాని పరుల వేదేదెల్లా

పొల్లకట్టు దంచిదంచి పోగునేసుకొనుట

॥ ఇంతే ॥

యెయ్యెదాఁ బుణ్యఫలము లేమి గలిగిన హరి-

కియ్యకున్న నది దైవమియ్యకుండుట

చెయ్యార నాతని కొప్పునేయనిభోగములెల్లా

చయ్యనఁ జెఱుకుఁబిప్పి చవిగొనుట

॥ ఇంతే ॥

శ్రీ కాంతుడై నట్టిశ్రీ వేంకటేశ్వరునిఁ

జేకొఁటే నిరులెల్లాఁ జేకొనుట

మేకులశ్రీహఃనామమే నోర నుడుగుట

తైకొన్నయమృతపుఁగందు వగుట

॥ ఇంతే ॥ 398

83 రేకు

ఆహిరి

ఇతరధర్మము లందు నిందు గలదా

మతిఁ దలఁప పరము నీమతముననే కలిగె

॥ పల్లవి ॥

విదురునకుఁ బరలోకవిధి చేసెనట తొల్లి

అదె ధర్మసుతుఁడు వర్ణాశ్రమంబులు విడిచి

కదిసి నీదాసుడై నకతముననేకాదె యీ-

యెదురనే తుదిపదం బిహముననే కలిగె

॥ ఇత ॥

అంటరానిగద్దకుల ౧ మంటి జటాయువుకు నీ-

౨ వంటి పరలోకకృత్యములు నేసితివి మును

వెంట నీ కైంకర్యవిధి కలిమినేకాదె

వాంటి నీ హస్తమున నో(యో?)గ్యమై నిలిచె

॥ ఇత ॥

యిరవై నశబరిరుచు లివియె నై వేద్యమై

పరగెనట శేషమును బహునిషేధములనక

ధరఁ దదీయప్రసాదపువిశేషమేకాదె

సిరులశ్రీ వేంకటేశ చెల్లుబడలాయ

॥ ఇత ॥ 399

సాళంగనాట

దేవదేవుఁ డెక్కెనదె దివ్యరథము

మావంటివారికెల్ల మనోరథము

॥ పల్లవి ॥

జగతి బాలలకై జలధులు వేరఁజేసి

పగటునఁ దోలెనదె పైఁడిరథము

మిగులఁగఁ గోపగించి మెరయురావణమీఁద

తెగి యెక్కి తోలేనదె దేవేంద్రరథము

॥ దేవ ॥

దిక్కులు సాధించి సీతాదేవితో నయోధ్యకుఁ

బక్కన మరలిచెఁ బుష్పకరథము

నిక్కి నరకాసురుపై నింగిమోవ నెక్కి తోలె

వెక్కనపురైక్కలతో విష్ణురథము

॥ దేవ ॥

బలిమి రుక్మిణిఁ దెచ్చి పరులగెలిచి యెక్కె

అలయేఁగుబెఁడ్లికల్యాణరథము

యెలమి శ్రీ వేంకటాద్రి నలమేలుమంగఁ గూడి

కలకాలమును నేఁగె ఘనమైనరథము

॥ దేవ ॥ 400

౧. ౨. 'అంటి' 'అంటి' ఇవి పునరుక్తులు. ఇట్టి వక్కరక్కర గలవు.

౩. 'దియ్య' రేఖ

కాంబోడి

ఏమి నేతు దేవదేవ యంతయును నీమాయ

కామినులఁ జూచిచూచి కామించె భవము

॥ పల్లవి ॥

చంచలపుఁగనుదోయి సతులబారికిఁ జిక్కి

చంచలమందెను నాదిచ్ఛరిమనసు

కంచుఁగు త్తికలవారిగానములఁ జొక్కిచొక్కి

కంచుఁబెంచునాయఁబో నాకడలేనిగుణము

॥ ఏమి ॥

తీపులమాటల మించి తెఱవలభమఁ దరి -

తీపులపాలాయఁబో నాతెలివెల్లాను

పూఁపలనవ్వలతోడిపొలఁతులఁ జూచిచూచి

పూఁపలుఁబిదెలునై పొల్లువోయఁ దపము

॥ ఏమి ॥

కూటమి సతులపొందు కోరి కోరి కూడికూడి

కూటువ నావిర తెందో కొల్లఁబోయను

సీటున శ్రీవేంకటేశ నినుఁగవి యంతలోనె

జూటరినై యంతలోనె సుజ్ఞానినైతి

॥ ఏమి ॥ 401

గుండక్రియ

మరిగి పీఠెపో మౌదైవంబులు

కెరలినహరిసంకీర్తనపరులు

॥ పల్లవి ॥

వినియెడిపీనులు విష్ణుకథలకే

పనిగొందురు మాప్రపన్నులు

కనియెడికన్నులు కమలాక్షనియెం -

దనువుపరతు రటు హరినేవకులు

॥ మరి ॥

పలికెడిపలుకులు పరమాత్మునికై

యలవరతురు శరణాగతులు

తలఁచేటితలఁపులు ధరణీధరుపై

తలకొలుపుదు రాజదియ్యులు

“మరి”

కరముల శ్రీపతికైంకర్యములే

మురియుచు జేతురు ముముక్షులు

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ్వరుమతమే

సిరుల నమ్మాదురు శ్రీవైష్ణవులు

“మరి” 402

బొలి

ఏమీ నడుగనొల్ల హెచ్చుకుందు లననొల్ల

కామించి నీవిచ్చితివి కై వల్యపదము

“పల్లవి”

పుట్టుగులకు వెఱవ భువిలోన హరి నీకు -

నట్టె నీదాసుఁడ నె నైతేజాలు

వెట్టికి నేజాతియైన వెఱవ నీనామములు

వాట్టి నానాలికమీఁడ నుంచేజాలు

“ఏమీ”

దురితాలకు వెఱవఁ దుద వేయైనా హరి నీ-

కరుణఁ గైంకర్యము గలిగితేజాలు

నిరతి నిందియాఁకు నే వెఱవ నీవాత్మఁ

బెరరేఁపకుఁడవై పెరిగితేజాలు

“ఏమీ”

యేలోకమైనా వెఱవ యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశ

పాలించి నీకృప నాపైఁ బారితేజాలు

కాలమెట్టయినా వెఱవ కర్మ మెట్టయినా వెఱవ

యేలిననీదాసులు నన్నియ్యకొంటేజాలును

“ఏమీ” 403

౧. ‘తలఁచెడి’ కావచ్చు. లయ కనుగుణము.

౨. ‘తలకొలుపుదురా తదియ్యులు’ పూ. ము. పా.

భూపాళం

కనియుఁ గాననిమనసుకడమగాక

యెనలేనిహరిమహిమ కిది గుఱుతుగాదా

॥ పల్లవి ॥

కనుకలిగి హరిఁగొలిచి ఘనులైరిగాక మును

మనుజులే కారా మహరుషులును

మనసులో నివృద్ధైన మరిగి కొలిచినవారు

ఘనులౌట కిదియ నిక్కపుగుఱుతుగాదా

॥ కని ॥

భావించి హరిఁగొలిచి పదవులందిరిగాక

జీవులే కారా దేవతలును

కావించి కొలిచినను ఘనపదవు లేమరుదు

యేవలన నిందిరికి నిది గుఱుతుగాదా

॥ కని ॥

పన్ని హరిఁగొలిచి నేర్పరులైరిగాక ధర -

నున్నవారే కారా యోగివరులు

యెన్నికల శ్రీవేంకటేశు నమ్మినవార -

లిన్నియునుఁ జేకొనుట కిది గుఱుతుగాదా

॥ కని ॥ 404

84 రేకు

మలహరి

వలెననువారిదె వైష్ణవము యిది

వలపుఁదేనెవో వైష్ణవము

॥ పల్లవి ॥

కోరిక లుడుగుచు గుఱి నిన్నిటిపై

వైరాగ్యమెపో వైష్ణవము

సారెకుఁ గోపముఁ జలమునుఁ దనలో

వారింతుటవో వైష్ణవము

॥ వలె ॥

సుడిగొనుదేహపుసుఖదుఃఖములో

వడిఁ జొరనిదెపో వైష్ణవము

ముడివడి యింద్రియములకింకరుడై

వడఁబడనిదెపో వైష్ణవము

॥ వరె

పుదులునఁ దనసకలోపాయంబులు

ట

వదలుటపో నిజవైష్ణవము

యెదుటను శ్రీవేంకటేశ్వరునామము

వదనముచేర్చుట వైష్ణవము

॥ వరె ॥ 40

పాడి

శ్రీహరిసేసినచిహ్న లివి యీ -

మోహము విడుచుట మోక్ష మది

॥ పల్లవి

మలినం బేది మణుఁగననేది

కలుషపుమలముల కాయ మిది

కలిగిన దేది కడు లేందేది

చలనపుమాయలజన్మ మిది

॥ శ్రీహ

తనిసిన దేది తనియనిదేది

దినదిన మాఁకలి దీరదిది

కొన యిందేది గుఱి మొదలేది

పనిగొనుకర్మపుబంధ మది

॥ శ్రీహ

నిండినదేది నిండనిదేది

కొండలపొడవులకోరి కది

అండనె శ్రీవేంకటాధిపు శరణని

వుండుటె యిహపరయోగ మది

॥ శ్రీహ ॥ 40

౧. సాళంగనాట

దైవమా నీకు వెలితా తలఁపువెలితేకాక

వేవేలుకర్మాల వేసారఁగవలసె

॥ పల్లవి ॥

హరియంచేఁ బాపేటిఅన్నిపాపాలు నేసిన

పొరి నందుపై నమ్మిక పుట్టదుగాక

నరసింహాయంచే వచ్చేనానాపుణ్యాలకు

తిరముగా ఋణములు దీర్చుకొనఁగలనా

॥ దైవ ॥

దేవ జగన్నాథయంచే తెగనిజన్మము లేవి

తైవళము నామనసు గాదుగాక

గోవిందయనియంచేఁ గూడనిపదపు లేవి

కావిరిఁ గాల మూరతె కడపేము నేము

॥ దైవ ॥

వేదనారాయణయంచే నీవీదేటిబంధములు

ఆదిగా మూఁడులోకాలనైనా ననున్నదా

శ్రీదేవిపతియైనశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడా

యేదెసా నీవే నన్ను యీదేర్తువుగాక

॥ దైవ ॥ 407

గుజ్జరి

ఎక్కడిపాపము లెక్కడిపుణ్యము-

లోక్కట గెలిచితి మోహో నేము

॥ పల్లవి ॥

ప్రపన్నులెదుటనుఁ బడినయాతుమకు

చపలత మరి నాశము లేదు

ఉపమల గురుకృపనొనరినమనసుకు

రపముల మఱి నేరములే లేవు

॥ ఎక్క ॥

౧. 'సాళంగం' పూ. ము పా. ౨. 'వీదవి' కావచ్చు. ౩. 'నున్నవా' కావచ్చు.

ఘనతరద్వయాధికారగుధేహికి

మినుకుల భవభయమే లేదు

చనవుల హరిలాంఛనకాయమునకు

వెనుకొనుకర్మపువెట్టియు లేదు

॥ ఎక్క ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁ జేరినధర్మికి

ఆవల మఱి మాయలు లేవు

కై వళమాయను కై వల్యపదమునుఁ

జావుముదిమితో సడే లేదు

॥ ఎక్క ॥ 408

లలిత

సర్వాంతరాత్మఁడవు శరణాగతుఁడ నేను

సర్వాపరాధినైతి చాలుఁజాలునయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పూరకున్న జీవునికి వొక్కొక్క స్వతంత్ర మిచ్చి

కోరేటియపరాధాలు కొన్ని వేసి

నేరకుంటే నరకము నేరిచితే స్వర్గమంటా

దూరువేసే వింతేకాక దోష మెవ్వరిదయ్యా

॥ సర్వా ॥

మనసు చూడవలసి మాయలు నీవే కప్పి

జనులకు విషయాలు చవులుచూపి

కనుఁగొంటే మోక్షమిచ్చి కానకుంటే కర్మమిచ్చి

ఘనమునేనే విందుఁ గర్త రెవ్వరయ్యా

॥ సర్వా ॥

ఉన్నారు ప్రాణులెల్లా నొక్కనీగర్భములోనే

కన్నకన్నభ్రమతలే కల్పించి

యిన్నిటా శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి మమ్ము నిట్టె

నిన్ను నన్ను నెంచుకొంటే నీకే తెలుసునయ్యా ॥ సర్వా ॥ 409

రామక్రియ

భక్తికొలఁదివాడే పరమాత్ముడు

భుక్తిముక్తిఁ దానే యిచ్చు భువిఁ బరమాత్ముడు || పల్లవి ||

పట్టినవారిచేబిడ్డ పరమాత్ముడు

బట్టబయటిధనము పరమాత్ముడు

పట్టుపగటివెలుగు పరమాత్ముడు

యెట్టనెదుటనే వున్నాఁ డీదె పరమాత్ముడు

|| భక్తి ||

పచ్చిపాలలోనివెన్న పరమాత్ముడు

బచ్చనవాసినరూపు పరమాత్ముడు

బచ్చచేతివారగల్లు పరమాత్ముడు

యిచ్చకొలఁదివాడువో యీపరమాత్ముడు

|| భక్తి ||

పలుకులలోనితేట పరమాత్ముడు

ఫలియించు నిందరికిఁ బరమాత్ముడు

బలిమి శ్రీ వేంకటాద్రిపరమాత్ముడు

యెలమి జీవులప్రాణ మీపరమాత్ముడు

|| భక్తి || 410

85 రేకు

దేవగాంధారి

మిక్కిలిపుణ్యులు హరి మీదాసులే హరి

తక్కినవారు మీకృపదప్పినవారు హరి

|| పల్లవి ||

పున్నతపుసంపదల నోలలాడేయట్టివాడు

మున్నిటిజన్మాన నీకు మొక్కినవాడు హరి

పన్ని పడనిపాట్లఁ బరులఁగొలిచేవాడు

పున్నతి మిము సేవించనొల్లనివాడు హరి

|| మిక్కి ||

పూని దేవేంద్రాదులై పొడవుకెక్కినవారు
 శ్రీనాథ మిమ్మునే పూజించినవారు హరి
 నానారకముల నలఁగుచుండేవారు
 నానాదే నీమహిమ నమ్మనివారు హరి

॥ మిక్కి ॥

పావనులై నిజభక్తిఁ బ్రపన్నులయ్యినవారు
 శ్రీవేంకటేశ మిమ్ముఁ జేరినవారె హరి
 వేవేలుదేవతలవెంటఁ దగిలేటివాఁడు
 కావించి మిమ్మెఱఁగనికర్మి యాతఁడే హరి

॥ మిక్కి ॥ 411

ముఖారి

చెప్పినంతపని నేఁ జేయఁగలవాఁడ నింతే
 అప్పటి నపరాధమా ఆదరించవలదా

॥ పల్లవి ॥

౧ నియ్యాజ్ఞ దేహము నే మోచితి నింతే
 ౨ యియ్యెడ విజ్ఞానమేల యియ్యవయ్యా
 ౩ వెయ్యవేలై వేగుదాఁకా వెట్టినేసి యలసితి
 ౪ వాయయ్య కొంతైనా పూరడించవలదా

॥ చెప్పి ॥

నీవునేనేకర్మము నేఁ జేయువాఁడ నింతే
 యీవల నానందసుఖ మియ్యవయ్యా
 కోవరమై వెంటవెంటఁ గొలిచినబంట్లకు
 తావులఁ గొంతవడైనా దప్పిదీర్చవలదా

॥ చెప్పి ॥

మతిలో శ్రీవేంకటేశ మనికైనవాఁడ నింతే
 తతి నాపాటుకు దయదలఁచవయ్యా
 యితవై పనినేనేటియింటిపసురమునకు
 వెతదీరఁ బాలార్చి వెడ్డువెట్టఁదగదా

॥ చెప్పి ॥ 412

౧. 'నీ+అజ్ఞ'. 'నీమీ' శబ్దములపై గూడ త్రిశవంధి-నింత. ఈవాఙ్మయమున యిది పలుకావుల గలదు. 'నీయాజ్ఞ' అని పూ. ము. పా. అట్లనే ౨. 'యాయెడ' ౩. 'వేయి' అని పూ.ము.పాఠములు. ప్రాసభంగము. ౪. 'వాయయ్య' కావచ్చు. లేకున్న ప్రాసభంగము.

బొళి

వెట్టివాఁడు వెట్టిగాఁడు; విష్ణునిదాస్యము లేక
విష్ణువీఁగేయహంకారి వెట్టివాఁడు

॥ పల్లవి ॥

నాలుకపై శ్రీహరినామ మిట్టే వుండఁగాను
జోలితో మఱచిననీచుఁడే వెట్టివాఁడు
ఆలరియాజగమెల్లా హరిరూపై వుండఁగాను
వారి తలపోయలేనివాఁడు వెట్టివాఁడు

॥ వెట్టి ॥

కూరిమి బ్రహ్మాండాలు కుక్షినున్నహరికంటే
కోరి వేరే కలఁడనేకుమతి వెట్టివాఁడు
చేరి తనయాత్మలోన శ్రీరమణుఁడుండఁగాను
దూరమై తిరుగువాఁడే దొడ్డవెట్టివాఁడు

॥ వెట్టి ॥

సారపుశ్రీవేంకటేశుశరణాగతి వుండఁగా
సారే గర్మములంబెడిజడుడు వెట్టివాఁడు
చేరువ నాతనిముద్ర చెల్లుబడి నుండఁగా
మోరతోపైవున్నవాఁడే ముందు వెట్టివాఁడు

॥ వెట్టి ॥ 413

మాళవి

నిత్యులు ముక్తులు నిర్మలచిత్తులు నిగమాంతవిదులు వైష్ణవులు
సత్యము వీరల శరణని బ్రదుకరో సాటికిఁ బెనఁగక జడులాల ॥ పల్లవి ॥

సకలోపాయశూన్యులు సమ్యక్జ్ఞానపూర్ణులు

అకలంకులు శంఖచక్రలాంఛను లన్నిటఁ బూజ్యులు వైష్ణవులు
వాకటిఁ గోరరు వారులఁ గొలువరు వొల్లరు బ్రహ్మాదిపట్టములు
అకటా వీరలసరియనఁ బాపం బారుమతంబులపూఁతకోకలఁ ॥ నిత్యు ॥

మంత్రాంతరసాధనాంతరంబులు మానినపుణ్యులు విరక్తులు
 యంత్రపుమాయలఁ బొరలుపరులకు యెంతైనా మొక్కరు వైష్ణవులు
 తంత్రపుకామక్రోధవిదూరులు తమనిజధర్మము వదలరు
 జంత్రపుసంసారులతో వీరల సరియని యెంచఁగఁ బాపమయ్య ॥నిత్య॥

తప్పరు తమపట్టినవ్రత మెప్పుడు దైవ మొక్కడేఁ గతియనుచు
 వొప్పగుతమపాతివ్రత్యంబున నుందురు సుఖమున వైష్ణవులు
 కప్పినశ్రీవేంకటపతిదాసులు కర్మవిదూరులు సాత్వికులు
 చెప్పకుఁ డితరుల సరిగా వీరికి నేపించఁగ నే ధన్యుఁడనైతి ॥నిత్య॥ 41

లలిత

మా కెల్ల యి 'రాజానుమతో ధర్మ' యిది నీ -

యీకడఁ గలుగుట కేమరుదు

॥ పల్లవి ॥

అలగరుడగమన మహిళయనంబును

కలిసి నీయందె కలిగెనట

పొలసినపాపముఁ బుణ్యము నరులకు

యెలమిఁ గలుగుటకు నేమరుదు

॥ మాతె ॥

యిదె నీడకన్ను యెండకన్ను మరె

కదిసి నీయందె కలిగెనట

సదరపునరులకు జననమరణములు

యెదురనె కలుగుట కేమరుదు

॥ మాతె ॥

శ్రీకాంత ఒకదెస భూకాంత ఒకదెస కదెస

తై కొని నీకిటు గలిగెనట

యీకడ శ్రీవేంకటేశ యిహపరము

యేకమై మా కగు కేమరుదు

॥ మాతె ॥ 415

భైరవి

తెలియరాదు మాయదేహమా మమ్ము
పలువికారాలఁబెట్టి పనిగొన్నదేహమా

॥ పల్లవి ॥

దినమొక్కవయనెక్కేదేహమా సారె
పెనుమదముగురిసేబెండుదేహమా
దినదినరుచిగోరేదేహమా నన్ను
ఘనమోహపాశాలఁ గట్టెఁగదె దేహమా

॥ తెలి ॥

తెలివినిద్రలుగలదేహమా నీ-
పొలము పంచభూతాలపొత్తు దేహమా
తిరికించి పాపపుణ్యాలదేహమా
బలువుగలదాఁకా బదుకవో దేహమా

॥ తెలి ॥

తీరనిసంసారపుదేహమా ఇట్టె
వూరబ లేనిభోగాల వోదేహమా
కూరిమి శ్రీ వేంకటేశుఁ గొలిచితి విఁక నాకు
కారణజన్మమవై కలిగినదేహమా

॥ తెలి ॥ 416

86 రేకు

లలిత

తహతహలిన్నిటికి తానే మూలము గాన
సహజాన నూరకున్న సంతతము సుఖము

॥ పల్లవి ॥

భారమైనపదివేలుపనులు గడించుకొంటే
సారెసారె నలయించకపోవు
తీరనియాసోదము దేహములో వించుకొంటే
వూరూరఁ దిప్పితిప్పి వొరయకమానవు

॥ తహ ॥

వుండివుండి కిందుమీఁదు వుపమఁ జింతించుకొంటే
 వుండుఁబో మంచముకింద నొకనూయి
 కొందంతదొరతనము కోరి మీఁద వేసుకొంటే-
 నందనే యాబహురూప మాడకపోదు

॥ తహ

మనసురానివై న మంచిని చేసుకొంటే
 తినఁదిన వేమైనఁ దీపవును
 తనిసి శ్రీవేంకటేశుఁడాసానదాసుఁడై తే
 యెనయుచు నేపని కెదురే లేదు

॥ తహ ॥ 41

సాళంగనాట

ఇదియే మర్మము హరి యిందుఁగాని లోనుగాఁడు
 పదపడి జీవులాల బదుకరో

॥ పల్లవి ॥

హరిఁ గానలేరు మీరు అరనెందువెదకినా
 హరిదాసు లెఱుఁగుదు రడుగరో
 గరిమెఁ బ్రత్యక్షము గాఁడు దేవుఁ డెవ్వరికి
 ధరఁ బ్రత్యక్షము హరిదాసులఁ గొలువరో

॥ ఇది ॥

చేత ముట్టి గోవిందుని శిరసు పూజించలేరు
 చేతులార ప్రపన్నులనేవ నేయరో
 జాతిగాఁగ విష్ణునిప్రపాద మేడ దొరకిని
 ఆతల వారిఁ బ్రసాద మడుగరో

॥ ఇది ॥

అంతరంగమున నున్నాఁడందురు విష్ణుఁడు గాని
 అంతటా నున్నారు వైష్ణవాధికులు
 చెంతలఁ దదియ్యులచేతయనుజ్ఞ వడసి
 సంతతం శ్రీవేంకటేశుశరణముచొరరో

॥ ఇది ॥ 411

దేసాక్షి

ఎవ్వరివాఁడో యీ దేహి

యివ్వలనవ్వల నీదేహి

॥ పల్లవి ॥

కామించు నూరకే కలవియు లేనివి

యేమి గట్టుకొనె నీదేహి

వాములాయ నిరువదియొకవావులు

యేమని తెలిసెనో యీదేహి

॥ ఎవ్వ ॥

కండువ విజములుఁ గల్గలు నడిపి

యెందుకు నెక్కెనో యీదేహి

ముందర నున్నవి మొగిఁ దనపాట్లు

యిందే భ్రమసీ నీదేహి

॥ ఎవ్వ ॥

పంచేంద్రియములపాలాయ జన్మము

యించుక యెఱుఁగఁడు యీదేహి

అంచెల శ్రీ వేంకటాధీశ నీకృప

వంచఁగ గెలిచెను వడి నీదేహి

॥ ఎవ్వ ॥ 419

రామక్రియ

ఎంతవిచారించుకొన్నా నిదియే తత్వము హరి

వంతుకు నీకృపగలవాఁడే యెఱుఁగు హరి

॥ పల్లవి ॥

నిన్ను నమ్మినట్టివాఁడు నిఖిలవంధ్యుఁడు హరి

నిన్ను నొల్లనట్టివాఁడు నీరసాధముఁడు హరి

మున్ను దేవతలు నీకు మొక్కి బిదికిరి హరి

పున్నతి నసురలు ని న్నొల్లక చెడిరి హరి

॥ ఎంత ॥

యేపువ నీపేరిటివాఁ డిన్నిటా ధన్యుఁడు హరి
 నీపెరొల్లనివాఁడు నిర్భాగ్యుఁడే హరి
 ంకేపుల నిన్ను నుతించి గెలిచె నారదుఁడు హరి
 పైపై నిన్నుఁ దిట్టి శిశుపాలుఁడు వీఁగెను హరి || ఎంత ||

యిట్టై నీవిచ్చినవర మెన్నఁడుఁ జెడదు హరి
 గట్టిగా నీవియ్యనివి కవటములే హరి
 అట్టై శ్రీ వేంకటేశ నీ వంతరంగుఁడవు హరి
 పుట్టిపడి కానకున్న వొచ్చుము దేహికి హరి || ఎంత || 420

మాళవి

౧ నగుమొగముతోడి వోనరకేసరి
 నగరూప గరుడాద్రినరకేసరి || పల్లవి ||

అమితదానవహరణ ఆదినరకేసరి
 నమితబ్రహ్మాదిసుర నరకేసరి
 కమలాగ్రవామాంక కనకనరకేసరి
 నమోనమో పరమేశ నరకేసరి || నగు ||

రవిచంద్రశిఖనేత్ర రౌద్రనరకేసరి
 నవనారసింహ నమో నరకేసరి
 భవనాశినీతీరభవ్యనరకేసరి
 నవరసాలంకారనరకేసరి || నగు ||

శరణాగతత్రాణ సౌమ్యనరకేసరి
 నరకమోచననామ నరకేసరి
 హరి నమో శ్రీ వేంకటాద్రినరకేసరి
 నరసింహ జయ జయతు నరకేసరి || నగు || 421

౧. 'కైపుల' కావచ్చు ౨. భక్తిపారవశ్యమున పొదినఈపాటలో సంస్కృతాంధ్ర సంధిసమాసములు, పదములూ పెద్దలు విమర్శింపరు. 'నరకేసరి' అని దీర్ఘాంతమగుట మంచిదేమో?

లలిత

వాఁడె వేంకటాద్రిమీఁద వరదైవము

పోఁడిమితోఁ బొడచూపెఁ బొడవై నదైవము॥

॥ పల్లవి ॥

వాక్కుక్కతోమకూపాన నొగి బ్రహ్మాండకోట్లు

పిక్కటిల్ల వెలుఁగొందేపెనుదైవము

పక్కనను తనలోనిపదునాలుగులోకాలు

తొక్కి పాదానఁగొలచేదొడ్డదైవము

॥ వాఁడె ॥

వేదశాస్త్రాలు నుతించి వేసరి కానఁగలేని-

మోదపుపెక్కుగుణాలమూలదైవము

పోది దేవతలనెల్లఁ బుట్టించ రక్షించ

అదికారణంబై నఅజుఁగన్నదైవము

॥ వాఁడె ॥

సరుస శంఖచక్రాలు సరిఁబట్టి యసురల

తరగి పడవేసినదండిదయివమూ

సిరి పురమున నించి శ్రీవేంకటేశుఁడయి

శరణాగతులఁగాచేసతమయినదయివము

॥ వాఁడె ॥ 422

87 రేకు

రామక్రియ

సులభమా యిందరికిఁ, జూడ సులభముగాక

కలిగె మీకృప నాకుఁ గమలారమణా

॥ పల్లవి ॥

సతతదయాచారసంపన్నుడై మణికదా

అతిశయవైష్ణవాన కరుహుఁడౌట

వ్రతోపవాసతీర్థవరసిద్ధుడైకదా

మితిమీరి నరహరి మీదాసుఁడౌట

॥ సుల ॥

సకలయజ్ఞఫలము సత్యము ఫలముగదా
ప్రకటించి విష్ణునామపాఠకుఁడౌట
అకలంకమతితోడ నాజన్మకుద్బుద్ధైకదా
అకుటిలమగుమీచక్రాంకితుఁడౌట

॥ సుల ॥

కెరలి సదాచార్యకృపగలిగినఁగదా
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గనుట
మరిగి మీపై భక్తి మఱి ముదిరినఁగదా
అరయ మీకే శరణాగతుఁడౌట

॥ సుల ॥ 423

శంకరాభరణం

అదె వాఁడె యిదె వీఁడె అందు నిందు నేఁగీని
వెదకివెదకి తిరువీధులందు దేవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

అలసూర్యవీధి నేఁగీ నాదిత్యునితేరిమీఁద
కలికికమలానందకరుఁడుగాన
తలపోసి అదియును దవ్వు చుట్టఱికమని
యిలఁ దేరిమీఁద నేఁగీ నిందిరావిభుఁడు

॥ అదె ॥

చక్క సోమవీధి నేఁగీఁ జందురునితేరిమీఁద
యెక్కువై నకువలయహితుఁడుగాన
చుక్కలుమోచినదవ్వుచుట్టరిక మిదియని
యిక్కువతో వీధి నేఁగీ నెన్నికై నదేవుఁడు

॥ అదె ॥

యింతులమనోవీధి నేఁగీ మరుతేరిమీఁద-
నంతటా రతిప్రియుఁ డటుగాన
రంతుల నదియుఁ గానరావిచుట్టరికమని
వింతరీతి నేఁగీ శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడు

॥ అదె ॥ 424

బొళి

శ్రీవేంకటేశుడు శ్రీపతియు నితఁడే

పావనపువై కుంఠపతియును నితఁడే

॥ పల్లవి ॥

భాగవతములోఁ జెప్పే బలరాముతీర్థయాత్ర-

నాగమోక్తమైనదై వ మాతఁ డీతఁడే

బాగుగా బ్రహ్మాండపురాణపద్ధతియాతఁ డీతఁడే

యోగమై వామనపురాణోక్తదై వ మీతఁడే

॥ శ్రీవేం ॥

వెలియ సప్తరుషులు వెదకి ప్రదక్షిణము-

లలరఁ జేసినదేవుఁ డాతఁ డీతఁడే

నెలవై కోనేటిపొంత నిత్యముఁ గుమారస్వామి

కలిమిఁ దపమునేసి కన్నదేవుఁ డీతఁడే

॥ శ్రీవేం ॥

యెక్కువై బ్రహ్మాదులు నెప్పుడు నింద్రాదులు

తక్కక కొలిచియున్న తత్వ మీతఁడు

చక్క నారదాదులసంకీర్తనకుఁ జొక్కి

నిక్కినశ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁడు నీతఁడే

॥ శ్రీవేం ॥ 425

బొళి

పట్టినచోనే వెదకి భావింపవలెఁగాని

గట్టిగా నంతర్యామి కరుణించును

॥ పల్లవి ॥

యింటిలోనిచీకటే యిట్టే తప్పకచూచితే

వెంటనే కొంతవడికి వెలుఁగిచ్చును

అంటి కానరానితనయాతుమ తప్పకచూచు-

కొంటేఁ దనయాతుమయు గొబ్బునఁ గాన్పించును

॥ పట్టి ॥

మించి కఠినపురాతిమీదఁ గడవ వెట్టితే
అంచెలఁ దానే కుదురై నయట్లు
పొంచి హరినామమే యేపొద్దు నాలికతుదను
యెంచి తలఁచఁదలఁచ నిరవౌ సుజ్ఞానము

॥ పట్టి ॥

వాక్కొక్కయడుగే వొగి ముందరఁ బెట్టితే
యెక్కువై కొండైన నెక్కుఁ గొనకు
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశు నిటు దినదినమును
పక్కనఁ గొలిచితే బ్రహ్మపట్ట మెక్కును

॥ పట్టి ॥ 426

సాళంగనాట

నాతప్పు లోఁగొనవే నన్నుఁ గావవే దేవ
చేఁత లిన్నీ జేసి నిన్ను జేరి శరణంటిని

॥ పల్లవి ॥

అందరిలో నంతర్యామివై నీ వుండఁగాను
యిందరిఁ బనులుగొంటి నిన్నాళ్లును
సందడించి యిన్నిటా నీచైతన్యమై యుండఁగాను
వందులేక నేఁ గొన్నివాహనా లెక్కితిని

॥ నాత ॥

లోకపరిపూర్ణుడవై లోనా వెలి నుండఁగాను
చేకొని పూవులు బండ్లు జిదిమితిని
తై కొని యీమాయలు నీకల్పితమై వుండఁగాను
చౌకలేక నే వేరే సంకల్పించితిని

॥ నాత ॥

యెక్కడచూచిన నీవే యేలికెవై వుండఁగాను
యిక్కడాఁ దొత్తుల బంట్ల నేలితి నేను
చక్కనిశ్రీవేంకటేశ సర్వాపరాధి నేను
మొక్కితి నన్ను రక్షించు ముందెఱుంగ నేను

॥ నాత ॥ 427

నాట

పరిపూర్ణ గరుడాద్రిపంచాననం
పరమం నేవే పంచాననం

॥ పల్లవి ॥

క్రూరదంష్ట్రాగ్నికణమోరపంచాననం
పారీణచక్రధరపంచాననం
వీరపంచాననం విజయషంచాననం
భారంభూభారహరపంచాననం

॥ పరి ॥

దివిజపంచాననం తీవ్రనఖకాననం
భవనాశినీతీరపంచాననం
కువలయాకాశసంఘోషపంచాననం
పవిత్రబద్ధదంతరవపంచాననం

॥ పరి ॥

శ్రీవేంకటాఖ్యమనశిఖరిపంచాననం
అపావనం పంచముఖపంచాననం
నేవితప్రహ్లాదసిద్ధిపంచాననం
భావితం శ్రీయుక్తపంచాననం

॥ పరి ॥ 428

88 రేకు

బౌళి

వివేకమెఱుగనివెఱ్ఱులముగాక నేము
దివారాత్రము నిన్నే ద్రిష్టించవలదా

॥ పల్లవి ॥

మానివోడ నమ్మి వొక్కమనుజుఁడు వార్ది దాటి
ననార్థములుఁ గూర్చి నటించఁగాను
దానవారికృప నమ్మి తగినసంసారవార్ది —
లోను చొచ్చి దాటి గెల్వ లోకులకుఁ జెల్లదా

॥ వివే ॥

జాపైఁడుయినుము నమ్మి సొరిది నొక్కఁడు భూమిఁ
 గట్టిదిభయములెల్లఁ గడవఁగాను
 నెట్టనఁ జక్రాయుధునినిజనామ మిటు నమ్మి
 తట్టి భవభయములు తరి దాఁటఁజెల్లదా

॥ వివే ॥

వేరెఁడుదీపము నమ్మి వెడఁగుఁజీఁకటిఁ బాన్
 పోలిమి నొక్కనరుఁడు పొదలఁగాను
 అలిచి శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలో వెలుఁగఁగాను
 మేలి మాతనిఁ గొలిచి మెరయంగఁవలదా

॥ వివే ॥ 429

గుండక్రియ

ఏమియుఁ జేయఁగవద్దు యింతలోనె మోక్షము
 దీమపువిజ్ఞానమే దివ్యైత్తుఫలము

॥ పల్లవి ॥

పాపచింత మదిలోనఁ గబారకుండా నిలిపితే
 చేపట్టి దానములెల్లాఁ జేసినంతఫలము
 కోపానలములోన కోరికలు వేల్చితేనే
 యేపున యజ్ఞాలు నేసి యేచినంతఫలము

॥ ఏమి ॥

కనకముపై యాస కాదని పోదొబ్బితేనే
 తనకు వేవేలుమోరతపములఫలము
 వనితలమోహములవలఁ బడఁకుండితేనే
 దినము గోటితీర్థాలు దిరిగినఫలము

॥ ఏమి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరి కొలుచుచే
 యాధావతిలేవియట్టితనజన్మఫలము
 భావించి యాచార్యపాదపద్మమూలమే
 సావధానమున సర్వశాస్త్రార్థఫలము

॥ ఏమి ॥ 430

మలహరి

సహజాచారములెల్లా సర్వేశ్వరునియాజ్ఞే

అహమించి నమ్మకుండు టదియే పాషండముము

॥ పల్లవి ॥

విద్దిరించువానిచేతినష్టపంటివలెనే

చద్దికర్మములు తానే జారితే జారె

పొద్దువాద్దు తనలోన భోగకాంక్ష బుండఁగాను

అద్దలించి కర్మమొల్లననుటే పాషండము

॥ సహ ॥

కలగన్నవాఁడు మేలుకనినటువలెనే

తలఁగి ప్రపంచ మెందో దాఁగితే దాఁగె

యిల నీదేహము మోచి యింతాఁ గల్లలనుచు

పలికి తప్పనడచేభావమే పాషండము

ధర నద్దముచూచేటితనరూపమువలె

గరిమతోఁ దనయాత్మ కంటేఁ గనె

సరుస శ్రీవేంకటేశుసాకార మటు గని

కరఁగి భజించలేనికష్టమే పాషండము

॥ సహ ॥ 481

సామంతం

తెలియక వూరక తిరిగేము

చలమరి కగునా సంతతసుఖము

హేయము కడుపున నిడుకొని యింకా

‘చీ’యననిమాకు సిగ్గేది

పాయము విడికిటఁబట్టుచునుండేటి-

కాయధారులకుఁ గలదా విరతి

॥ తెలి ॥

అంగనలరతులయాసలనీఁదేటి-

యెంగిలిమనుజుల కెగ్గేది

ముంగిట నార్గురుముచ్చలఁగూడిన-

దొంగగురుని కిందుల నిజమేది

॥ తెలి ॥

జననమరణములు సరి గని కానని

మనుజాధమునకు మహిమేది

యెనగొని శ్రీవేంకటేశు శరణ మిటు

గని మనకుండిన గతి యింక నేది

॥ తెలి ॥ 432

లలిత

హరి నీయనుమతో అది నాకర్మమో

పరమే యిహమై భ్రమయించిని

॥ వల్లవి ॥

కలుగదు శాంతము కటకట బుద్ధికి

చలమున నింతాఁ జదివినను

నిలువదు చిత్తము నీపై చింతకు

పలుసంపదలనుఁ బరగినను

॥ హరి ॥

తగులదు వైరాగ్యధన మాత్మకును

వొగి నుపవాసము లుండినను

అగపడదు ముక్తి అసలనాసల

జగమింతా సంచరించినను

॥ హరి ॥

విడువదు జన్మము వివేకముననే

జడిసి స్వతంత్రము జరపినను

యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే

బడిఁగాచితి విదె బ్రదికితి నేను

॥ హరి ॥ 433

సామంతం

ఇందిరాధిపుని నేవ యేమరకుండుటగాక

బొందితోడి జీవులకు బుద్ధు లేటిబుద్ధులు

॥ పల్లవి ॥

రేయెల్లా మింగిమింగి రేపే వెళ్లునుమియు

బాయట నిద్రాదెవి పలుమారును

చాయలకు నిచ్చనిచ్చాఁ జచ్చిచచ్చి పొడమేటి -

మాయజీవులకునెల్లా మని కేటిమనికి

॥ ఇంది ॥

కనురెప్ప మూసితేనే కడు గిసిష్టే చీకటొను

కనురెప్ప దెరచితే క్రమ్మర బుట్టు

ఘనమై నిమిషమందే కలిమి లేమియుఁ దోచె

యెనయుజీవుల కింక యెఱు కేటియెఱుక

॥ ఇంది ॥

నొప్పగుఁ బ్రాణము లవి పూరుపుగాలివెంట

యెప్పుడు లోనివెలికి నెడతాఁకును

అప్పుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్ముఁ డందరికి

తప్పక యాతఁడే కాచు; తలఁ పేటితలఁపు ॥ ఇంది ॥ 434

89 రేకు

మలహరి

దేవ యీతగవు దీర్చవయ్యా

వేవేలకు నిది విన్నవమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తనువునఁ బొడమినతతి నింద్రియములు

పొనిఁగి యొక్కడికిఁ బోవునయా

పెనఁగి తల్లికడ బిడ్డలు భువిలో

యెనగొని యొక్కడి కేఁగుదురయ్యా

॥ దేవ ॥

పొడుగుచు మనమునఁ బొడమినయాసలు
అదన నెక్కడికి నరుగునయా
వొడుగుచు జలములనుండుమత్స్యములు
పదపడి యేగతిఁ బాసినయ్యా

॥ దేవ ॥

అలి నొకటొకటికి లంకెలు నివే
అలరుచు నేమని యందునయా
బలుశ్రీవేంకటపతి నాయాత్మనుఁ
గలిగితి వెక్కడికలుషములయ్యా

॥ దేవ ॥ 435

నాట

నిక్కించీఁ గర్జములు మానిసిమెకము
నిక్కపుఁగరుణతో మానిసిమెకము

॥ పల్లవి ॥

కొండ తనకు గద్దెగాఁ గోరి కూచుండిన దదే
నిండురాజసమున మానిసిమెకము
గండుమీరి దానపునికండలు చెక్కుచు నూర్పు
నిండించీ నాకసము మానిసిమెకము

॥ నిక్కి ॥

కరములువేయింటాఁ గైకొని యాయుధములు
నిరతి జలిపించీ మానిసిమెకము
సురలను నసురలఁ జూచిచూచి మెచ్చిమెచ్చి
నెరపీని నవ్వులు మానిసిమెకము

॥ నిక్కి ॥

యెక్కించి తొడమీఁద నిందిరతో మేలమాడీ
నిక్కపుఁగాఁగిటను మానిసిమెకము
అక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునందు
నెక్కిని మమ్మేలెను మానిసిమెకము

॥ నిక్కి ॥ 436

శుద్ధవసంతం

అంతరంగమెల్లా శ్రీహరి కొప్పించకుండితే
 వింతవింతవిధముల వీడునా బంధములు

॥ పల్లవి ॥

మనుజుడై ఫలమేది మఱి జ్ఞానియౌదాకా
 తనువెత్తి ఫలమేది దయగలుగుదాకా
 ధనికుడై ఫలమేది ధర్మమునేయుదాకా
 పనిమాలి ముదిసితే పాసెనా భవము

॥ అంత ॥

చదివియు ఫలమేది శాంతముగలుగుదాకా
 పెదవెత్తి ఫలమేది ప్రియుమాడుదాకను
 మదిగల్గి ఫలమేది మాధవుడలఁచుదాకా
 యెదుట తారాజై తే నేలెనా పరము

॥ అంత ॥

పావనుడై ఫలమేది భక్తిగలిగినదాకా
 జీవించేటిఫలమేది చింతదీరుదాకను
 వేవేల ఫలమేది శ్రీవేంకటేశుఁ గన్నదాకా
 భావించి తా దేవుడై తే బ్రత్యక్షమవునా

॥ అంతా ॥ 437

సామంతం

ఆపద్బంధుఁడు హరి మాకుఁ గలఁడు
 దూపిలి తలఁచినా దోషహరము

॥ పల్లవి ॥

గరుడనినెక్కినఘనరేవంతుఁడు
 ంగరుడకేతనముగలరథుఁడు
 గరుడఁడే తనకును గరియగుబాణము
 గరిమె నీతఁడేపో ఘనగారుడము

॥ ఆప ॥

౧. 'గరుడకేతనము గల' వరకు ఆభాసబహువ్రీహి. దానిపై 'రథ' శబ్దముతో బహువ్రీహి. ఇది వింత. ౨. 'గరుడుని కేతనముగాగలరథము గలవాడు. అని భావమా? లేక గరుడుని కేతనముగ రథముగ గలవాడనియా?

పాముపరపుపైఁ బండినసిద్ధుఁడు
 పాముపాశములపరిహరము
 పామున నమృతముఁపడఁదచ్చినతఁడు
 వేమరు నీతఁడే విషహరము

॥ ఆప ॥

కమలాక్షుఁ డీతఁడు కమలనాభుఁడును
 కమలాదేవికిఁ గై వశము
 అమరిన శ్రీ వేంకటాధిపుఁ డీతఁడే
 మమతల మా కిదే మంత్రోషధము

॥ ఆప ॥ 438

. లలిత

ఇరవగువారికి యిహపర మిదియే
 హరిసేవే సర్వాత్మలకు

॥ పల్లవి ॥

దురితమోచనము దుఃఖపరిహరము
 హరినామమెఘో ఆత్మలకు
 పరమపదంబును భవనిరుహరణము
 పరమాత్ముచింతే ప్రపన్నులకు

॥ ఇర ॥

సారము ధనములు సంతోషకరములు
 శౌరికథలు సంసారులకు
 కోరినకోర్కీయు కొంగుబంగరువు
 సారె విష్ణుదాస్యము లోకులకు

॥ ఇర ॥

యిచ్చయగుసుఖము యిరవగుపట్టము
 అచ్చుతుకృప మోక్షార్థులకు
 అచ్చపుశ్రీవేంకటాధిపుశరణము
 రచ్చల మాపాలిరాజ్యపుసుగతి

॥ ఇర ॥ 439

బొళి

పెరుగఁబెరుగఁ బెద్దలుగాఁగా పెనువెట్టి వట్టు బుద్ధెఱిఁగితే,
 మరులు మఱచితేనే యిన్నిటిగలిచేమర్మమునుండి జ్ఞానులకు
 || పల్లవి ||

జననమందినయప్పుడు దేహి సన్యాసికంటే నిరాభారి
 తనరఁ గొపినకటిసూత్రములంతగులములేనిదిగంబరి
 తనుఁ దా నెఱుఁగఁడు యెదిరి నెఱుఁగఁడు తత్వధ్యానాలయ-
 నిర్మలచిత్తుఁడు
 పెనఁగేకోరిక యించుకంత లేదు పేరులేనివాఁడు పీఁడివో
 యమ్మా || పెరు ||

నిద్దురవొయ్యేటియప్పుడు దేహి నిత్యవిరక్తునివంటిఘనుఁడు
 బుద్ధి సంసారముపై నించుకా లేదు భోగమేమీ నొల్లఁడు
 వొద్దనే యేపనులకుఁ జేయఁబోఁడు వున్నలంపటాల కేమియుఁ
 జొరఁడు
 కొద్దిలేనియాస యెందువోయనొకో కోప మేమి లేదు పీఁడివో
 యమ్మా || పెరు ||

హరి శరణన్నయప్పుడు దేహి అమరులకంటే కడునధికుఁడు
 పరమునిహము నఱచేతిదే ప్రయాస మించుక లేదు
 దురితము లేదు దుఃఖములు లేవు తోడనే వైకుంఠ మెదురుగా
 వచ్చు
 గరిమ శ్రీనేంకటేశుఁడు పీఁడివో కానరైరిగా యిన్నాళ్లమ్మా
 || పెరు || 440

90 రేకు

౧ సాశంగం

ఉన్న విచారములేల వోహో సంసారులాల

యిన్నిటి కితఁడే రక్ష యిదే మీకు మనరో

॥ పల్లవి ॥

తక్కక బ్రహ్మలఁగన్నతండ్రిఁ గొలిచి మీరు

యెక్కువ సంతతిగల్గి యీడేరరో

అక్కున లక్ష్మీనారాయణులఁ దలఁచి మీరు

చొక్కి మీమీదంపతులు సుఖమున నుండరో

॥ ఉన్న ॥

భవరోగవైద్యునిపాదములు నేవించి

భువి రోగములఁ బాసి పొదలరో

తవిలి పదిదిక్కులు తానై నవానిఁ

గవిసి పొగడి దిక్కుగలిగి బ్రదుకరో

॥ ఉన్న ॥

తల్లిదండ్రీ నీతఁడే తగఁ జుట్ట మీతఁడే

యెల్లగాఁ బుట్టించి పెంచేయేలి కీతఁడే

చల్లఁగా శ్రీవేంకటేశు శరణంటి మీదె మేము

కొల్లగా మీరెల్లా మమ్ము గుణిగా వర్దిల్లరో

॥ ఉన్న ॥ 441

మలహరి

కలిగినది యొక్కటే కమలాపతినేవ

తెలుప కొంగిచ్చేను దిబ్బెము దొడికేను

॥ పల్లవి ॥

హరియే పరతత్వ మతఁడొక్కఁడే గతి

ధరలోన దేవతలెందరై నాఁ గలుగని

మురహరనామము ముంచి యొక్కటే యెక్కుడు

యిరవైనమంత్రము లెన్నియైనా నుండనీ

॥ కలి ॥

గోవిందుదాసులే పెక్కువఘను లిందరిలో
 వేవేలుపెద్ద లటు వేలసంఖ్య లుండనీ
 కై వసపువిష్ణుకైంకర్యమే సాధనము
 యీవలనావల పుణ్యమెంతైనాఁ గలుగనీ

॥ కలి ॥

పట్టినశ్రీవేంకటేశుభక్తి యొక్కటే ఘనము
 యిట్టే శాస్త్రజ్ఞాన మెట్లున్నాను
 వాట్టినయాతనిముద్ర గలొక్కటికి మూలము
 యెట్టిలాంఛనము లిల నెన్నియైనా నుండనీ

॥ కలి ॥ 442

సామంతం

కంటి నిదే యర్థము ఘనశాస్త్రములు దవ్వి
 నంటున నిందుకంటెను నాణె మెందూ లేదు

॥ వల్లవి ॥

మేటివై రాగ్యముకంటే మిక్కిలి లాభము లేదు
 గాటపువిజ్ఞానముకంటే సుఖము లేదు
 మీఁదైనగురువుకంటే మీఁద రక్షకుఁడు లేఁడు
 బాటసంసారముకంటే పగ లేదు

॥ కంటి ॥

శరపీడనేయుకంటే పాపము మరెందు లేదు
 పరోపకారముకంటే బహుపుణ్యము లేదు
 నిరతశాంతముకంటే నిజధర్మ మెందు లేదు
 హరిదాసుఁడొకంటే నట గతి లేదు

॥ కంటి ॥

కర్మసంగము మానుకంటే దేజము లేదు
 అర్చిలిఁ గోరికమానేయంతకంటే బుద్ధి లేదు
 ధర్మపుశ్రీవేంకటేశుఁ దగిలి శరణుచొచ్చి
 నిర్మలాన నుండుకంటే నిశ్చయము లేదు

॥ కంటి ॥ 443

గుజ్జరి

అతనినే నే కొలిచి నే నందితిఁ బో నిజసుఖము

శ్రీతరుణీపతి మాయాధవుఁడు సృష్టియంతయును హరి

మూలము ॥ పల్లవి ॥

కోరుదుమా దుఃఖములు కోర కేతెంచు తముఁదామే

ఆరీతులనే సుఖములు యేతెంచు నందును విచార మంతేల

సారెకు దైవాధీనము లివి రెండు స్వయత్నములుగా వెవ్వరికి

కోరేటి దొకటే హరిశరణాగతి గోవిందుఁడే యంతకు మూలము ॥ అత ॥

కమ్మంటిమా ప్రపంచము గలిగి స్వభావము అందుకది

యిమ్ముల మోక్షము యారీతులనే యీశ్వరుఁడిచ్చిన యిది గలుగు

కమ్మి అంతర్యామికల్పితంబు లివి కాదననవుననరా దెవ్వరికి

సమ్మతించి ఆనపడియెడి దొకటే సర్వలోకపతినిజదాస్యము ॥ అత ॥

సరి నెఱఁగుదుమా పోయినజన్మము సారెకు నేమేమి చేసితిమో

యిరవుగ నట్లా నీందఁటిజన్మముయెఱుకలు మఱిపులు యిఁకనేలా

నిరతమై శ్రీవేంకటేశుఁడు తనయిచ్చ నిర్మించిన దిది యీదేహము

గరిమెల నాతనికైంకర్యమెపో కలకాలము మాకు కాణాచి ॥ అత ॥ 444

గుజ్జరి

దైవమ నీవే గతి మాతస్సలు పనిలేదు

శ్రీవల్లభుఁడవు నీవే చేకొని కావఁగదే

॥ పల్లవి ॥

జనని నీమాయా, జనకుఁడవు నీవు,

జనులము నేమిందర మొకసంతతిబిడ్డలము

వానరెడిదినభోగములు పూరేటిచనుఁబాలు

మునుకొను మానడవల్లి వి ముద్దులు మీ కివివో

॥ దైవ ।

గ. 'నీష్టి' రేకు. ౨. 'దానికది' అని అర్థము కావచ్చు. ౩. నిజ=తనయొక్క (అతనియొక్క) ౪. 'జనని నీమాయాజనకుఁడవు' పూ. ము. పా.

రఁ బకుపక్షిమృగాదులు తగ తోఁబుట్టుగులు
పురుటగుమాదేహంబులు పుయ్యలతొట్టెలలు
మరిగినసంసారము బొమ్మరిండ్లయాట లివి
నిరతి మాయజ్ఞానంబు నీకే నవ్వులయ్యా

॥ దైవ ॥

ఁపులుఁబుట్టుగు లాడెడిసరి దాఁగిలిముచ్చిములు
భావపుటారంభంబులు బాలలీలగతులు
కైవళమందఁగ శ్రీ వేంకటపతి నీదాస్యం బిది
మావంటివారికెల్లను నీమన్ననలాలనలు

॥ దైవ ॥ 445

పాడి

ఁతీయు మతీయు నివె మాపనులు

మెఱసితి మిందే మిక్కిలిని

॥ పల్లవి ॥

ఁరాయణునకు నమస్కారము

ధారుణీపతికిని దండము

శ్రీరమణునకునుఁ జేరి శరణ్యము

వారిధికాయకి వరుస జోహారు

॥ మతీ ॥

ఁమకృష్ణులకు రచనలబంటను

దామోదరునకు దానుఁడను

వామనమూర్తికి వాకిటిగొల్లను

సోమార్కనేత్రునిసొరిదిలెంకను

॥ మతీ ॥

ఁగోవిందునికే కొలువులు నేతుము

దేవోత్తముబడిఁ దిరుగుదుము

భావజగురునకు పంపునడతుము

శ్రీ వేంకటపతి నేవెంతుము

॥ మతీ ॥ 446

91 రేకు

శ్రీ రాగం

తప్పదోయవే దై వశిఖామణి
యిప్పుడు నీకృప నెనసితి నేను

॥ పల్లవి ॥

అనలముఁ బొడగని యటునిటు మిడుతల
కినిసి యందు మగ్గినయట్లు
అనువగువిజ్ఞాన మాత్ర వెలుఁగఁగ
మొనసి యింద్రియములు మూఁగి నాకు

॥ తప్పఁ ॥

అఱిముఱిఁ గమలము లటు వికసించిన
మెఱసి తుమ్మిదలు మించుగతి
తఱి నాహృదయము తగవికసించిన
ఁతఱిమీ నజ్ఞానతమ మది నాకు

॥ తప్పఁ ॥

మూరీతి శ్రీ వేంకటేశ్వర యిన్నియు
నూరకే యుండఁగా నొదిఁగియుండె
నేరిచి నీభక్తి నిలువఁగ మదిలో
చేర గతిలేక చిమిడీ నదివో

॥ తప్పఁ ॥ 447

రామక్రియ

మరలి మరలి జయమంగళము
సొరిది నిచ్చలును శుభమంగళము

॥ పల్లవి ॥

కమలారమణికిఁ గమలాక్షునకును
మమతల జయజయమంగళము
అమరజననికిని అమరవంద్యునకు
సుముహూర్తముతో శుభమంగళము

॥ మర ॥

జలధికన్యకును జలధికాయకిని

మలయుచును శుభమంగళము

కలిమికాంత కాకలికివిభునికిని

సుశువులయారతి శుభమంగళము

॥ మర ॥

చిత్త జాతల్లికి శ్రీవేంకటపతికి శ్రీ

మత్తలినిజయమంగళము

యిత్తలనత్తల యిరువురకాగిటి -

జొత్తులరతులకు శుభమంగళము

॥ మర ॥ 448

మాళవిగౌళ

చదువులోనే హరిని జట్టిగానవలెగాక

మదముగప్పినమీద మగుడ నది గలదా

॥ పల్లవి ॥

జడమతికి సహజమే సంసారయాతన యిది

కడు నిందులోఁ బరము గడియించవలెగాక

తొడరి గాలప్పుడు తూర్పెత్తక తాను

విడిచి మఱచిన వెనక వెదకితేఁ గలదా

॥ చదు ॥

భవబంధునకు విధిపాపపుణ్యపులంకె

తివిరి యిందునే తెలివి తెలుసుకోవలెగాక

అవల వెన్నెలలోనె అల్లునేరే శ్లింఠే

నివిరి నిన్నటివునికి నేటికిఁ గలదా

॥ చదు ॥

దేహధారికిఁ గలదే తెగనియింద్రియబాధ

సాహసంబున భక్తి సాధించవలెగాక

యాహలను శ్రీవేంకటేశుదాసులవలన

పూహించి గతిగానక పొదిగితిేఁ గలదా

॥ చదు ॥ 449

లలిత

కలది గలట్టే కర్మఫలంబులు

నిలిపితిమా నేము నిమ్మకుఁ బులును

॥ పల్లవి ॥

యెంత నేసినా యిహమున జీవికి

చెంత నజుఁడువ్రాసినకొలఁదే

వంతల ముంటికి వాడి వెట్టితిమా

కొంతతీపు చెఱకుకుఁ జల్లితిమా

॥ కల ॥

ఘనముగ బుద్ధులు గఱపినదేహికి

మును నోచిననోముఫలంబే

నినుపుఁదెంకాయకు నీరు నించితిమా

వానర వేమునఁ జేదు నిచితిమా

॥ కల ॥

యిరవుగ శ్రీ వేంకటేశుఁడే ప్రాణికి

కెరలి భాగ్య మొసఁగినయంతే

మరువమునకుఁ బరిమళము సేసితిమా

పెరిగేటియడవులు పెంచితిమా

॥ కల ॥ 450

లలిత

వెలుపలెల్ల తనలోనుగాక తను విడువదు వెడమాయా

నలుపున యోగీంద్రులెల్ల మునునడచినమార్గంబు ॥ పల్లవి ॥

నీవము నిరీవముగాక సిద్ధించదు పరము

వావులెల్ల నొకవావిగాక మఱి వదలదు ప్రపంచము

భావంబెల్ల నభావముగాక పాయదు కర్మంబు

దైవజ్ఞులు మును నడచి రిదియపో తప్పనిమార్గంబు ॥ వెలు ॥

౧. 'తెంకాయ' పూ.ము.పా. 'తెన్ + కాయ' అనుసహజవ్యుత్పత్తికి రేకు అనుకూలము.

మాటలెల్లఁ గడమాటలుగాక మాయదు మలినంబు
 కూటంబులు కాలకూటంబుగాక కొనకెక్కదు భవము
 చాటుఁదృష్ట లగచాటునఁబడక చాలదు సౌఖ్యంబు
 తేటగా మును పెద్ద లివియిపో తేర్చినమార్గంబు ॥ వెలు ॥

గుణములెల్ల నిర్గుణముగాక తలకూడదు శాంతంబు
 అనువున కనుపై అంతయుఁ దాఁగాక ఆనందము లేదు
 ప్రణుతింపఁగ శ్రీ వేంకటరమణుని బహుళమహిమెల్లా
 గణనకెక్కుఁగా పురాతనులు మును కడకట్టినమతము ॥ వెలు ॥ 451

గౌళ

రెండుమూలికలు రెయిఁబగలు నున్నవి
 అండదేహమం దొకటి అతుమలో నొకటి ॥ పల్లవి ॥

యిదివో, రసబద్ధము, యింద్రియములు మేనిలో
 పదిలముగా నిలిపి బంధించుట
 అదివో వేధాముఖ, మంతరంగపుమనసు
 చెదరకుండాఁ జొనిపి శ్రీహరిఁదలఁచుట ॥ రెండు ॥

తారవిద్య గంటిమి; తగిలి నాసాగ్రమందు
 మేరతో ద్రిష్టినిలిపి మేలుఁబొందుట
 చేరువ సువర్ణవిద్య, చిత్తములోఁ బ్రణవము
 ధీరత నాదమునేసిఁ దేవునిఁ బొగడుట ॥ రెండు ॥

పుటజయమాయ; నిట్టై పుణ్యపాపము లందులో
 కుటిలపుఁగోరికల కొన దుంచుట
 యిటులనే శ్రీ వేంకటేశుఁ డిందిరయును
 అటు ప్రకృతిపురుషులనుబొరవచ్చుట ॥ రెండు ॥ 452

92 రేకు

నాట

నవనారసింహః నమో నమో

భవనాశితీర యహోబలనారసింహః

॥ పల్లవి ॥

సతతప్రతాపరద్రజ్వాలానారసింహః

వితతవీరసింహవిదారణా

అతిశయకరుణ యోగానందనరసింహ

మతి శాంతపుకానుగుమానినారసింహ

॥ నవ ॥

మరలి బీభత్సపుమత్ప్రైమశ్చ నరసింహ

నరహరి భారోఽఽనారసింహ

పరిపూర్ణశృంగారప్రహ్లాదనరసింహ

సిరులి నద్భుతపులక్షీనారసింహ

॥ నవ ॥

వదనభయానకపువరాహనరసింహ

చెదరనివై భవాలశ్రీ నరసింహః

అదన శ్రీ వేంకటేశ అందు నిందు నిరవై తి

పది వేలురూపములబహునారసింహ

॥ నవ ॥ 453

శంకరాభరణం

అంగనలాల మనచే నాడించుకొనెఁగాని

సంగతెఱిగిననెరజాణఁ డితఁడే

॥ పల్లవి ॥

వాడలులేనివాని యొక్కఁడే తండ్రాయఁగాని

తడయక పురుషోత్తముఁ డితఁడే

బడబాగ్నిజలధికీ బాయకల్లుఁడాయఁగాని

వెడలించె నమృతము విష్ణుఁ డితఁడే

॥ అంగ ॥

పులిగూడుదిన్నవానిపొం దొక్కపే నేనెఁగాని
 నలువంక లక్ష్మీనాథుఁ డితఁడే
 చలికిఁ గోవరివానినరుస బావాయఁగాని
 పలుదేవతలకెల్ల ప్రాణబంధుఁ డితఁడే

॥ అంగ ॥

యెక్కడో గొల్లసతుల కింటిమగఁడాయఁగాని
 తక్కకవెదకేపరతత్వ మితఁడే
 మిక్కిలి శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద మమ్ము నేలెఁగాని
 తక్కక వేదముచెప్పేదై వమితఁడే

॥ అంగ ॥ 454

లలిత

నీ వేలికవు మాకు; నీదాసులము నేము
 ఆవల నితరుల నే మడుగఁబొయ్యేమా

॥ పల్లవి ॥

వసురమై వుండి యిచ్చిఁ బక్కనఁ గామధేనువు
 యెనఁగి మానైవుండి యిచ్చిఁ గల్పవృక్షము
 వెన రాయైవుండి యిచ్చి వేడుకఁ జింతామణి
 మసలనిశ్రీపతివి మాకు నిచ్చే దరుదా

॥ నీవే ॥

గాలి యావటించి యిచ్చిఁ గారుమేఘము మింట
 పీలి జీర్ణమై యిచ్చి విక్రమార్కునిబొంత
 కాలినపెంచై వుండి కప్పెర దివ్యాన్నమిచ్చి
 మైలరేనిశ్రీపతివి మాకు నిచ్చు టరుదా

॥ నీవే ॥

ఆండనే కామధేనువ వాశితచింతామణివి
 పండినకల్పకమవు భక్తులకెల్లా
 నిండిన శ్రీ వేంకటేశ నీవు మమ్ము నేలితివి
 దండిగా నమ్మితే నీవు దయఁజూచు టరుదా

॥ నీవే ॥ 455

ముఖారి

అక్కరకొదగనియట్టియర్థము

లెక్క లెన్నియైనా నేమి లేకున్న నేమిరే

॥ పల్లవి ॥

దండితోఁ దనకుఁ గానిధరణీకురాజ్యంబు

యెందెనేమి యది పందెనేమిరే

బెండుపడఁ గేశవునిఁ బేరుకొననినాలికె

వుందెనేమి వుండకుండెనేమిరే .

॥ అక్క ॥

యెదిరిఁ దన్నుఁ గానవియెడవులగుడ్డికన్ను

మొదలఁ దెఱచెనేమి మూసెనేమిరే

వెదకి శ్రీవతిసేవ వేడుకఁ జేయనివాఁడు

చదివెనేమి చదువు చాలించెనేమిరే

॥ అక్క ॥

ఆవల నెవ్వరులేనిఅడవిలోనివెన్నెల

కావిరిఁ గానెనేమి కాయకున్ననేమిరే

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరనిధర్మములెల్ల

తోవల నుండెనేమి తొలఁగిననేమిరే

॥ అక్క ॥ 456

లలిత

పట్టినదెల్లా బ్రహ్మము

దట్టపుజదునికి దైవంబేలా

॥ పల్లవి ॥

ఘనయాచకునకు కనకమే బ్రహ్మము

తనువే బ్రహ్మము తరువలికి

యెనయఁ గాముకున కింతులే బ్రహ్మము

తనలోవెలిఁగేటితత్వం బేలా

॥ పట్టి ॥

ఆకటివానికి నన్నమే బ్రహ్మము
 లోకమే బ్రహ్మము లోలునికి
 కైకొని కర్మిక కాలమే బ్రహ్మము
 శ్రీకాంతునిపైఁ జింతది యేలా

॥ పట్టి ॥

భువి సంసారికి పుత్రులె బ్రహ్మము
 నవ మిందరి కిది నడచేది
 యివలను శ్రీ వేంకటేశుదాసులకు
 భవ మతనికృపే బ్రహ్మము

॥ పట్టి ॥ 457

గుండక్రియ

రూకల్లె మాడలై రువ్వలై తిరిగీని
 దాకొని వున్న చోటఁ దానుండ దదివో

॥ పల్లవి ॥

వాకరి రాజుఁజేసు నొకరి బంటుగఁ జేసు
 వొకరి కన్నెకల వేరొకరికి నమ్మించు
 వొకచోటనున్నధాన్య మొకచోట వేయించు
 ప్రకటించి కనకమే భవమయించీ జగము

॥ రూక ॥

కొండరిజాళెలు నిండు కొందరికి సొమ్ములవు
 కొందరి పుణ్యులఁజేసుఁ గొందరి పాపులఁజేసు
 కొందరికొందరిలోన కొట్లాట వెట్టించు
 పందెమాడినటువలెఁ బరచించు పసిఁడి

॥ రూక ॥

నిగనిగమనుచుండు నిక్షేపమై యుండు
 తగిలి శ్రీవేంకటేశుతరుణియై తా నుండు
 తెగనిమాయై యుండు దిక్కు దెసయై యుండు
 నగుతా మాపాల నుండి నటియించు బసిఁడి

॥ రూక ॥ 458

93 రేకు

గుండక్రియ

నే నేమి నేయుదును నీవు నాలోపలనుండి

శ్రీ నాథుడవు నీచేత లింతేకాక

॥ పల్లవి ॥

తనువేమి నేయును తనువులోపలనున్న -

చెనఁటియింద్రియములచేతలుగాక

మన నేమి నేయును మనసులోపలనున్న -

నినుపుఁగోర్కులు చేసేనేరములుగాక

॥ నేనే ॥

జీవుడేమి నేయును జీవునిఁబొడుగుకున్న -

భావపుప్రకృతి చేసేపాపముగాక

చేవదేరఁ బుట్టు వేమి నేయు ముంచుకొన్నట్టి-

దై వపుమాయలోనిధర్మ మింతేకాక

॥ నేనే ॥

కాలమేమి నేయును గక్కన శ్రీ వేంకటేశుఁ -

డేలి మన్నించేమన్నన యిదియేకాక

యేల యేల దూర నింక నెవ్వరు నేమిసేతురు

మేలిమి నినుఁ దలఁచి మెచ్చుటేకాక

॥ నేనే ॥ 459

బొళి

౧. పొడవై నశేషగిరి బోయనాయఁడు.

విడువ కిందరిఁ గాచు వెడబోయనాయఁడు

॥ పల్లవి ॥

పొలసి మీసాల పెద్దబోయనాయఁడు.

మలిగి వీపునఁగట్టేమంకుబోయనాయఁడు

పొలమురాజై ౨. తిరిగేబోయనాయఁడు

వెలయ ౩. మోటుననుండేవేటబోయనాయఁడు

॥ పొడ ॥

౧. ఇందు దళావతార సమన్వయము కలదు.

౨. 'తిరిగి' పూ. ము. పా.

౩. మోటు = స్తంభమా?

పొట్టిపొట్టియడుగుబోయనాయఁడు యెందుఁ
బుట్టుపగసాధించేబోయనాయఁడు
బొట్టులమెకమునేసేబోయనాయఁడు
పట్టపునెమలిచుంగుబలుబోయనాయఁడు

పొంచి శిగ్గెగ్గెఁగనిబోయనాయఁడు
మించి రాలమీదదాఁటేమెందుబోయనాయఁడు
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁడనేబోయనాయఁడు
పంచఁ గాలవేలములబలుబోయనాయఁడు

॥ పొడ ॥ 460

ముఖారి

వెడమంత్ర మిఁకనేల వేరువెల్లంకులు నేల
పుడమిధరుఁడు మాకు భువనౌషధము

॥ పల్లవి ॥

హరి యచ్యుతాయంఠే నణఁగుఁ బాపములు
నరసింహా యనియంఠే నాఁటినదుఃఖములు మాను
పురుషోత్తమాయంఠేఁ బుండ్లు బూచులు మాను
పరమౌషధ మీతఁడే పాటింప మాకు

॥ వెడ ॥

వాసుదేవ యనియంఠే వదలు బంధములెల్లా
వాసికిఁ గృష్ణాయంఠే వంతలరోగాలు మాను
శ్రీసతీశ యనియంఠే చింతలిన్నియును మాను
గాసిదీర నితఁడేపో ఘనదివ్యౌషధము

॥ వెడ ॥

గోవిందా యనియంఠేఁ గూడును సంపదలు
యీవల మాధవయంఠే నిహముఁ బరముఁ జేరు
దేవ నారాయణయంఠే దేహము సుఖియై యుండు
శ్రీవేంకటేశుఁడే మాకు సిద్ధౌషధము

॥ వెడ ॥ 461

రామక్రియ

మహి నింతటివారువో మనవారు

బహుమహిమలవారు ప్రపన్నులు

॥ పల్లవి ॥

జయమంది జననపుజరామరణముల-

భయములేనివారు ప్రపన్నులు

క్రియలెల్ల నుడిగి మూఁగినకర్మపుటడవి

బయలుచేసినవారు ప్రపన్నులు

॥ మహి ॥

ధీరులై మాయాంధకారంబు నెదిరించి

పారఁదోలినవారు ప్రపన్నులు

సారమయ్యనసంసారసాగరము

పారముగన్నవారు ప్రపన్నులు

॥ మహి ॥

అండ నిన్నిటాఁ దనిసి యాసలెల్లాఁ దెగఁగోసి

పండినమనసువారు ప్రపన్నులు

దండిగా శ్రీవేంకటేశుదాసులై పరముతోవ

బండిబాట చేసినారు ప్రపన్నులు

॥ మహి ॥ 462

దేవగాంధారి

సర్వజ్ఞత్వము వెదకఁగనొల్లను సందేహింపఁగనొల్లను

సర్వజ్ఞుండును నాచార్యుండే సర్వశేషమే నాజీవనము ॥ పల్లవి ॥

యెఱఁగఁగనొల్లము విజ్ఞానపుగతి యెఱుకలు నే మిటుంసోదించి

యెఱిఁగి యితరులను బోధించెదమను యీ పెద్దరికము నొల్లము

యెఱిఁగేటివాఁడును యాచార్యుండే, యెఱుకయు సర్వేశ్వరుడే

యెఱుకయు మఱపును మానివుండుటే యిదియేసో మావిజ్ఞానము

॥ సర్వ ॥

చదువఁగనొల్లము సకలశాస్త్రములు సారెకుసారెకుఁగోదించి
 చదివి పరులతో యుక్తివాదములు జగడము గెలువఁగనొల్లము
 చదివేటివాఁడును నాచార్యుండే, చదువును నాయంతర్యామే
 చదువుకుఁ జదువమికియుఁ దొలఁగుటే, నానాసాత్వికభావమే నా
 తెలివి || సర్వ ||

అన్నిటికిని నే నధికారి ననెడియహంకారము నొల్లను
 కన్నులఁజూచుచు నందరితో నేఁ గాదని తొలఁగనొల్లను
 మన్నన శ్రీవేంకటేశ్వరుకర్పణను మాయాచార్యుఁడే అధికారి
 వున్నరీతినే అస్తి నస్తులకు నూరకుండుటే నాతలఁపు || సర్వ || 463

బొలి

ఇందిరానాథుఁ డిన్నిటి కీతఁ డింతే
 బందెలకర్మములాల పట్టకురో మమ్మును || పల్లవి ||

యెఱిగినేసినవెల్లా నీతనిమహిమలే
 యెఱుగక చేసినది యీతనిమాయే
 తెఱుగొప్ప రెంటికిని తెడ్డుపంటివాఁడ నింతే
 పఱచుఁగర్మములాల పట్టకురో మమ్మును || ఇంది ||

కాయములోపలివాఁడు ఘనుఁ డొక్కఁ డితఁడే
 కాయ మీతనిప్రకృతికల్పిత మింతే
 తోయరాక రెంటికిని తోడువీడ్డై తి నింతే
 బాయటికర్మములాల పట్టకురో మమ్మును || ఇంది ||

యేలినవాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁ డొక్కఁడెంతే
 యేలికసానై పెంచేది యీతనిసతే
 సోలి నే వీరిఁగొలిచేసూత్రపుబొమ్మ నింతే
 పాలుపుఁగర్మములాల పట్టకురో మమ్మును || ఇంది || 464

94 రేకు

కన్నడగౌళ

బోధకు లెవ్వరు లేక బోగినైతిని

శ్రీధరుడే మాకు దిక్కు చింతింప నిఁకను

॥ పల్లవి ॥

పట్టి దిగంబరినై పాలే యాహారముచేసి

తొట్టినపంచేంద్రియములతోవ విడిచి

పుట్టితి సన్యాసిని బుద్ధెఱిగేనెఱుగక

అట్టై నడుమ సంసారిని నేనూ

॥ బోధ ॥

గచ్ఛుల నన్నీ మఱచి గాలే ఆవటించుకొని

అచ్చపుఁబరమయేకాంతసమాధి

నిచ్చులు నిద్రాభ్యాసనిర్మలయోగినైతి

కచ్చుపెట్టి మేలుకొని ఘనకర్మనైతి

॥ బోధ ॥

భావము పారవిడిచి బ్రహ్మాండమెల్ల నిండి

వేవేలుఁగోరికల వేడుకతోడ

జీవన్ముక్తుడనైతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరి

భావతు లిన్నియు మాని తన్మయుడనైతి

॥ బోధ ॥ 465

భైరవి

మొదలుండఁ గొనలకు మోచి నీళ్ళువోయనేల

యెదలో నీవుండఁగా నితరములేలా

॥ పల్లవి ॥

నిగమమార్గముననే నడచేనంటే

నిగమములెల్లను నీమహిమే

జగములోకులఁ జూచి జరగెదనంటే

జగములు నీమాయాజనకములు

॥ మొద ॥

మననెల్ల నడ్డపెట్టి మట్టున నుండేనంటే

మనసుకోరికలు నీమతకాలు

తనువు నింద్రియములు తగ గెలిచేనంటే

తనువు నింద్రియములు దైవమ నీమహిమ

॥ మొద ॥

యింతలోనిపనికిఁగా యిందు నందుఁ జొరనేల

చెంత నిండుచెరువుండ చెలమలేలా

పంతాన శ్రీ వేంకటేశ పట్టి నీకే శరణంటి

సంతకూటాలధర్మపునంగతి నాకేలా

॥ మొద ॥ 466

బొళి

చీచీ వోబదుకా సిగ్గులేనిబదుకా

వాచవికి బతిమాలి వడఁబడ్డబదుకా

॥ పల్లవి ॥

ఆ సలకుఁ జోటు గద్దు అంతరంగాన నెంతైన

వీసమంతాఁ జోటు లేదు విరతికిని

యీసున సంసారమున కెందరైనాఁ గలరు

వోసరించి మోక్షమియ్య నొకరు లేరు

॥ చీచీ ॥

భోగించ వేళ గద్దు పొద్దువాడవుఁగుంకును

వేగమే హరిఁదలచ వేళలేదు

వోగులలంపటమున కోపి కెంతైనాఁ గద్దు

యోగపునత్కర్మాన కొకయింత లేదు

॥ చీచీ ॥

యెదుట ప్రపంచాన కెఱు కెంతైనాఁ గద్దు

యిదివో యాత్మజ్ఞాన మించుకా లేదు

మది శ్రీ వేంకటేశుఁడు మమ్ము నిట్టై కాచెఁగాని

మదిరి నానేరములు పాప మఱి లేరు

॥ చీచీ ॥ 467

దేసాక్షి

సకలజీవులకెల్ల సంజీవి యీమందు

వెకలులై యిందరు నేవించరో యీమందు

॥ పల్లవి ॥

మూఁడులోకము లొక్కట ముంచి పెరిగినది

పోడిమి నల్లవికాంతిఁ బొదలినది

పేడుక కొమ్ములు నాల్గు పెనచి చేయివారినది

నాఁడే శేషగిరిమీఁద నాఁటుకొన్నమందు

॥ సక ॥

పడిగెలువేయింటిపాము గాచుకున్నది

కడువేదశాస్త్రముల గబ్బువేసేది

యెడయక వొకకాంత యెక్కుక వుండినది

కడలేనియంజనాద్రిగారుడవుమందు

॥ సక ॥

బలుశంఖఃజక్రములబదనికె లున్నది

తలఁచినవారికెల్లఁ దత్వమైనది

అలరినబ్రహ్మరుద్రాదులఁ బుట్టించినది

వెలుఁగుతోడుత శ్రీ వేంకటాద్రిమందు

॥ సక ॥ 468

గుండక్రియ

ముందటిజన్మములెల్లా ముంచెఁ బారుబడివడ్డి

యెందు చొచ్చినానుఁ బోనియ్య దీరుణము

॥ పల్లవి ॥

నుదుట వ్రాసినవ్రాలు నూరేండ్లపత్రము

పొదలు నాకర్మమే పూఁటకాఁపు

వెదకి సంసారము వెంటఁ బైతరపు

యిది యెందుచొచ్చినాఁ బోనియ్య దీరుణము

॥ ముంద ॥

పుట్టినప్పుడే తనువు భోగ్యమై నిలిచెను
జట్టిఁ గామినులపొందు సరియాఁకలు
నెట్టినయాహారములు నిచ్చనిచ్చ లంచాలు
దిట్టనై యెందు చొచ్చినాఁ దీర దీరుణము

॥ ముంద ॥

యెక్కువై నశ్రీవేంకటేశుమఱుగు చొచ్చి
తెక్కుతోడ సలిగెలఁ దిరుగఁగను
అక్కరతో నప్పులెల్లా నవి మాకుఁ గదామచ్చి
చిక్కి యెందు చొచ్చినాఁ జేరు నీరుణము

॥ ముంద ॥ 469

దేసాశం

అన్నిటికిఁ గారణము హరియే ప్రపన్నులకు,
పన్నినలోకులకెల్ల ప్రకృతి కారణము

॥ పల్లవి ॥

తలఁపు గారణము తత్వవేత్తలకును
చలము గారణము సంసారులకును
ఫలము గారణము పరమవేదాంతులకు
కలిమి గారణము కర్ములకును

॥ అన్ని ॥

తనయాత్మ గారణము తగిననుజ్ఞానులకు
తనువే కారణము తగ జంతువులకు
ఘనము క్తి గారణము కడగన్నవారికెల్లా
కనకమే కారణము కమ్మినబంధులకు

॥ అన్ని ॥

దేవుఁడు గారణము తెలిసినవారికెల్లా
జీవుఁడు గారణము చిల్లరమనుజులకు
దేవుఁడు వేరే కాఁడు దిక్కు శ్రీ వేంకటేశుఁడే
పావన మాతనికృప పరమకారణము

॥ అన్ని ॥ 470

95 రేకు

లలిత

ఎక్కెఁగా రాఁగా రాఁగా యిందఁకాఁ దగులు
యిక్కువ శ్రీహరిమాయ నింకనెంతో తగులు

॥ పల్లవి ॥

తెగనికర్మమునకు దేహము దగులు
తగినదేహమునకు తరుణితో తగులు
సొగిసి యారెంటికి సుతు లొక్కతగులు
అగడాయఁ గనకము అన్నిటితో తగులు

॥ ఎక్కెఁ ॥

యింతటిసంసారికి యి ల్లొక్కతగులు
ఁజింతికి నందు గలిగె పాఁడిపంట తగులు
చెంత నీలఁపటానకు క్షేత్రము తగులు
సంతగూడేదాసదాసీజనులెల్లా దగులు

॥ ఎక్కెఁ ॥

మొదల జీవుఁ డొక్కఁడే మోపులాయఁ దగులు
వదలవిబంధములు వడ్డివారె దగులు
పుదుటిహముఁ బరము నొక్కయందె తగులు
అదె శ్రీ వేంకటపతి యంతరాత్మ తగులు

॥ ఎక్కెఁ ॥ 471

గుండక్రియ

ఎవ్వరివాఁడో యెఱుఁగరాదు
అవ్వలివ్వలిజీవుఁ డాటలో పతిమే

॥ పల్లవి ॥

ధర జనించకతొలుత తనుఁ గానరాదు
మరణమందినవెనక మఱి కానరాదు
పురువడిదేహముతో నుండినయన్నాళ్లే
మరలుజీవునిబదుకు మాయవో చూడ

॥ ఎవ్వ ॥

యిహములో భోగించు నిందుఁ గొన్నాళ్లు
మహిమ పరలోకమున మలయుఁ గొన్నాళ్లు
తహతహలఁ గర్మబంధములఁ దగిలినయపుడే
అహహ దేహికిఁ బడుచులాటవో బదుకు

॥ ఎవ్వ ॥

సంతానరూపమై సాగు ముందరికి
కొంత వెవకటిఫలము గుడువఁ దాఁ దిరుగు
యింతటికి శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతర్యామి
బంతి నితనిఁగన్నబదుకువో బదుకు

॥ ఎవ్వ ॥ 472

శంకరాభరణం

ఎంత భక్తవత్సలుఁడ విట్టుండవలదా
వింతలు నీనుద్దులెల్లా వినఁబోతే నిట్టివే

॥ పల్లవి ॥

యిల నసురారియనేయీబిరుదు చెల్లె నీకు
బలివిభీషణాదులపాలికే చెల్లదు
తెలసి అవులే నీవు గెలుతు వెందరినైనా
తలఁచి చూడ నీదాసుల కోరుదువు

॥ ఎంత ॥

యిందరిపాలిటికిని యీశ్వరుఁడ వేలికవు
పందవై యర్జునుబండిబంట వైతివి
వందనకు నాలే దేవతలకే దొరవు
అందపునీదాసులకు నన్నిటా దాసుఁడవు

॥ ఎంత ॥

కడుపులో లోకముకన్నతండ్రి విన్నిటాను
కొడుకవు దేవకికిఁ గోరినంతనే
తడవితే వేదములు తగిలేబ్రహ్మమవు
విడువనిమాత్రై తే శ్రీ వేంకటాద్రిపతివి

॥ ఎంత ॥ 473

సాళంగనాట

రాముఁ డిదే లోకాభిరాముఁ డితఁడు

గోమున పఠకురాముకోప మార్పెనటరే

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా తాటకిఁ జించె యీపిన్నవాఁడా

అతల సుబాహుఁ గొట్టి యజ్ఞముఁ గాచె

చేతనే యీకొమారుఁడా శివునివిల్లు విఱిచె

సీతకమ్మఁ బెండ్లాడె చెప్పఁ గొత్త గదవె

॥ రాముఁ ॥

మనకొసల్యకొడుకా మాయామృగము నేనె

దనుజుల విరాధుని తానే చెఱిచె

తునుమాడె నేడుదాళ్లు తోడనే వాలి నడఁచె

యినకులుఁ డితఁడా యెంతకొత్త చూడరే

॥ రాముఁ ॥

యీవయసుతానే యాయెక్కువజలధి గట్టి

రావణు జంపి సీత మరలఁ దెచ్చెను

శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడా సిరుల నయోధ్య యేలె

కావున నాటికి నేడు కంటి మిట్టై కధరే

॥ రాముఁ ॥ 474

లలిత

ఏమి నేసినా నీరుణ మెట్టు వాసును

కామితఫలద వోకరుణావిధి

॥ పల్లవి ॥

చేరి కర్మములు నన్ను చెఱవట్టుకుండఁగాను

పేరువాడి వచ్చి విడిపించుకొంటివి

సారె తగవట్టై కాదా శక్తిగలవారెల్లా

నారయ దీనులఁ గంటే నడ్డమై కాతురు

॥ ఏమి ॥

అరులు పంచేంద్రియము లందు నిందు దియ్యఁగాను
వెరవుతోడ వెనక వేసుకొంటివి
పరగ నట్టేకాదా బలువులైనవారు
అరయఁ బేదలకై నఆపద మానుతురు

॥ ఏమి ॥

పలుజన్మములే నన్ను పరి అరికట్టుకోఁగా
తొలఁగఁదోసి నాకుఁ దోడైతివి
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యిల శూరులైనవారు
బలుభయ మిందరికిఁ బాపుచుందురు

॥ ఏమి ॥ 475

ముఖారి

దైవముపుట్టించినట్టితనసహజమే కాక
కోవిదునికై నా జాలిగుణమేల విడుచు

॥ పల్లవి ॥

ఆరయఁ బంచదార నద్దక తినఁబోతే
చేరరానిముష్టిగింజ చేదేల మాను
సారమైనచదువులు సారె సారెఁ జదివినా
గోరపుదుష్టునికి కోపమేల మాను

॥ దైవ ॥

నిప్పు దెచ్చి వొడిలోన నియమానఁ బెట్టుకొంటే
యెప్పుడును రాఁజుఁగాక యిది యేల మాను
ముప్పిరిఁ బాతకుడైనమూఁడుఁ దెన్నియాచారాలు
తప్ప కెంతనేసినాను దయఁ జేయేల కలుగు

॥ దైవ ॥

యింటిలోనఁ గొక్కు దెచ్చి యిరవుగఁ బెట్టుకొంటే
దంటయై గోడలు వడఁదవ్వ కేలమాను
గొంటరై శ్రీ వేంకటేశుఁ గొలువకుండినవాఁడు
తొంటినంసా రవుఁగాక దొర యేటి కొను

॥ దైవ ॥ 476

96 రేకు

నట

ఇందులోనే కానవచ్చా యితఁడు దైవమని
విందువలె నొంటిమెట్టవీరరఘురాముని

॥ పల్లవి ॥

యెందు చొచ్చె బ్రహ్మవర మిల రావణుతలలా
కందువ రాఘవుఁడు ఖండించునాఁడు
ముందట జలధి యేమూల చొచ్చెఁ గొండలచే
గొందిఁబడఁ గట్టివేసి కోవగించేనాఁడు

॥ ఇందు ॥

యేడనుండె మహిమలు యిందరి కితఁడు వచ్చి
వేడుకతో హరివిల్లు విఱిచేనాఁడు
వోడక యింద్రాదు లెందు నొదిగి రీతవిబంట్లు
కూడఁబట్టి సంజీవికొండ దెచ్చేనాఁడు

॥ ఇందు ॥

జముఁ దెక్కడికిఁ బోయ సరయువులో మోక్ష-
మమర జీవుల కిచ్చె నల్లనాఁడు
తెమలి వానరులై యీదేవతలే బండ్లైరి
తిమిరి శ్రీ వేంకటపతికి నేఁడు నాఁడు

॥ ఇందు ॥ 477

శంకరాభరణం

అలవటపత్రకాయవై నరూప మిట్టిదని
కొలువై పొడచూపేవా గోవిందరాజా

॥ పల్లవి ॥

పడఁతులిద్దరిమీఁదఁ బాదములు చాచుకొని
వొడికపురాజసాన నొత్తగిలి
కడలేనిజనాభికమలమున బ్రహ్మను
కొడుకుఁగాఁ గంటి విదె గోవిందరాజా

॥ అల ॥

సిరులసొమ్ములతోడ శేషునిపైఁ బవళించి
సొరిది దాసులఁ గృపఁ జూచుకొంటాను
పరగుదైత్యులమీఁద పామువిషములే నీవు
కురియించితివిగా గోవిందరాజా

॥ అల ॥

శంకుఁజక్రములతోడఁ జూచినకరముతోడ
అకెల శిరసుకిందిహస్తముతోడ
తెంకిని శ్రీవేంకటాద్రి దిగువతిరుపతిలో
కొంకక వరములిచ్చేగోవిందరాజా

॥ అల ॥ 478

ముఖారి

కంటే సులభ మిది; కానక యుంటే దుర్లభ;-
మింటిలోననే వున్న దిహముఁ బరమును

॥ పల్లవి ॥

హరిదాసులు మెట్టినక్కడే పరమపద-
మరయ నిందుకంటే నవల లేదు
తిరమై వీరిపాదతీర్థమే విరజానది
సొరిది నన్నిచోట్లు చూచినట్టే వున్నది

॥ కంటే ॥

మచ్చిక వైష్ణవులమాటలెల్లా వేదములు
యిచ్చల నిండుకంటే నింక లేదు
అచ్చట వీరిప్రసాద మమృతపానములు
అచ్చమైతెలిసేవారి కఅచేత నున్నది

॥ కంటే ॥

చెఱగి ప్రపన్నుల నేవే జ్ఞానము
ఫల మిందుకంటే మఱి పైపై లేదు
తలఁప శ్రీవేంకటేశుడాసులే యాతనిరూపు-
లెలమి నెదుట నున్నా రెఱిగినవారికి

॥ కంటే ॥ 479

బొ?

అరుదరుదు నీమాయ హరిహరీ

ఆరసి తెలియరాదు హరిహరీ

॥ పల్లవి ॥

అనంతబ్రహ్మాండము లవె రోమకూపముల

అనంతములై వున్నవి హరిహరీ

పొనిగి కంగినవాక్కభూమి నీ వెత్తినది యే -

మని నుతింతు నిన్ను హరిహరీ

॥ అరు ॥

పొదిగి బ్రహ్మాదులు నీబొడ్డున నేకాలము

అదివో పుట్టుచున్నారు హరిహరీ

పొదలి యీజీవులను పుట్టించేయీసామర్థ్యము

అదన నేమనిచెప్పే హరిహరీ

॥ అరు ॥

పావనవైకుంఠము నీపాదమూలమం దున్నది

ఆవహించేభక్తిదేత హరిహరీ

శ్రీవేంకటాద్రిమీద చేరి నీ విట్టై వుండఁగా -

నావల వెదకనేల హరిహరీ

॥ అరు ॥ 480

శ్రీరాగం

జడమతిరహం కర్మజంతురేకోఽహం

జడధినిలయాయ నమోఽ సారసాక్షయ

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుషాయ నీజభక్తజనసలభాయ

దురితదూరాయ సింధురహితాయ

నరకాంతకాయ శ్రీనారాయణాయ తే

మురహరాయ నమో నమో నమో

॥ జడ ॥

నగసముద్ధరణాయ నందగోపసుతాయ

ఋగదంతరాత్మాయ సగుణాయ

మృగసరాంగాయ నిర్మితభవాందాయ ప—

న్నగరాజశయనాయ నమో నమో

॥ జడ ॥

దేవదేవేశాయ దివ్యచరితాయ బహు—

భావనాతీతాయ పరమాయ

శ్రీవేంకటేశాయ జితదైత్యనికరాయ

భూవల్లభాయ నమో— పూర్ణకామాయ

॥ జడ ॥ 481

మలహరి

ఎన్నఁడు పక్వము గా దిదె యింద్రియభోగంబులచే

సన్నము దొడ్డునుఁ దోచి సంసారఫలంబు

॥ పల్లవి ॥

తిత్తితో నూరేండ్లకును దేహము పండఁగఁబండఁగ

చిత్తం బెన్నఁడు పండక చిక్కెను కనుఁగాయై

పొత్తులపుణ్యముఁబాపము పులుసును తీపై రసమున

సత్తు నసత్తునుఁ దోచి సంసారఫలంబు

॥ ఎన్నఁ ॥

వెదవడి పుత్రులుపౌత్రులే విత్తులు లోలో మొలచియు

పొదిఁ గర్మపుపూ మారదు పూపిందెయిన దిదే

తుద నిదె సుఖమును దుఃఖము తోలును గింజయి ముదురుక

చదురము వలయము తోచి సంసారఫలంబు

॥ ఎన్నఁ ॥

వినుకలిచదువుల సదలో వేమరు మాఁగఁగఁ బెట్టిన

ఘనకర్మపుటొగ రుడుగదు కమ్మర పులిగాయై

మనుమని శ్రీవేంకటేశుకు మహి నాచార్యుఁడు కానుక

చనవున నియ్యఁగ వెలనెను సంసారఫలంబు ॥ ఎన్నఁ ॥ 482

౧. 'ఋగదంతరాత్మనే' అని యుండవచ్చు. ౨. ఇట్టిసంధు లీవాఙ్మయమునకు అరివైనవే. ౩. 'పూపిందె+అయినది' 'పూపిందయిన' పూ. ము. పా.

97 రేకు

లలిత

౧ అమ్మేడి దొకటి అసిమలోదొకటి

బిమ్మిటి నిందేటిపెద్దలమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

సంగము మానక శాంతియుఁ గలుగదు

సంగలంపటము సంసారము

యెంగిలిదేహం బింతకు మూలము

బెంగల మిందేటిపెద్దలమయ్యా

॥ అమ్మే ॥

కోరికె బుడుగక కోపం బుడుగదు

కోరకుండ దిక్కువమనసు

క్రూరత్వమునకు కుదువ యీబ్రదుకు

పేరడి నేమిటిపెద్దలమయ్యా

॥ అమ్మే ॥

ఫలము లందితే బంధము వీడదు

ఫలముతో తగులు ప్రపంచము

యిలలో శ్రీ వేంకటేశుదాసులము

పిలువఁగ నేమిటిపెద్దలమయ్యా

॥ అమ్మే ॥ 483

లలిత

అటువంటివాఁడువో హరిదాసుఁడు

అటమటాలువిడిచినాతఁడే సుఖి

॥ పల్లవి ॥

తిట్టేటిమాటలును దీవించేమాటలును

అట్టే సరెవి తలఁచినాతఁడే సుఖి

పట్టిచంపేవేళను పట్టముగట్టేవేళ

అట్టు నిట్టు చలించనియాతఁడే సుఖి

॥ అటు ॥

౧. 'అమ్మేదొకటి' పూ.ము.పా. ౨, 'అసిమసంచి' ఆశ్వసంచి' కి వికృతీయః

౩. 'సరి+అవి'

చేరి పంచదారిడినఁ జేఁదు దెచ్చిపెట్టినాను
ఆరగించి తనివొందేయతఁడే సుఖ
తేరకాండఁ జూచిన తెగరానిచుట్టముల
నారయ సరిగాఁజూచేయాతఁడే సుఖ

॥ అటు ॥

పొంది పుణ్యము వచ్చిన పొడిఁ బాపము వచ్చిన-
నందలిఫలమొల్లనియాతఁడే సుఖ
విందుగా శ్రీ వేంకటాద్రివిభునిదాసులఁ జేరి
అందరానిపద మందిననాతఁడే సుఖ

॥ అటు ॥ 484

గుండక్రియ

ఎవ్వరు గర్తలు గారు యిందిరానఱుఁడే కర్త
నివ్వటిల్లాతనివారై నేమము దప్పకరో

॥ పల్లవి ॥

కర్మమే కర్తయైతే కడకు మోక్షము లేదు
అర్మిలి జీవుఁడు గర్తయైతేఁ బుట్టుగే లేదు
మర్మపుష్పాయ గర్తయితే మరి విజ్ఞానమే లేదు
నిర్మితము హరి దింతే నిజమిదెఱుగరో

॥ ఎవ్వ ॥

ప్రపంచమే కర్తయైతే పాపపుణ్యములు లేవు
పుష్పమ మనసు గర్తైతింటే న చారమే లేదు
కపటపు దేహములే కర్తలయితే చావు లేదు
నెసము శ్రీహరి దింతే నేరించి బ్రదుకరో

॥ ఎవ్వ ॥

పలుశ్రుతులు గర్తలై పరగితే మేర లేదు
అల బట్టబయలు గర్తైతే నాధారము లేదు
యెలమి నిందరికిఁ గర్త యిదివో శ్రీవేంకటాద్రి-
నిలయపుహరి యింతే నేఁడే కొలువరో

॥ ఎవ్వ ॥ 485

బొళి

ఇరవై నలుపుండు యెఱుగనీ దీమాయ

తెరమఱుగుమెకమువలె తిరుగు నీబ్రదుకు

॥ పల్లవి

అనిశమును దేహమున కన్నపానము లిడిన

యినము గుడిచిననీరు యెందుకెక్కినదో

గొనకొన్నమానినలకూటములసుఖము లివి

మనసుదాగినపాలు మట్టులేదెపుడు

॥ ఇర

వొడలఁబెట్టినసొమ్ము లొగిఁ దనకుఁ గానరా -

వడవిఁ గాసినవెన్నె లది కన్నులకును

వుడివోనిపరిమళము లొకనిమిషమాత్రమే

బెడిదంపుభ్రమతోడిపెనుగాలిమూఁట

॥ ఇర

చద్దినంసారమున సరుస సుఖదుఃఖములు

యెద్దుయెనుపోతునై యేకంబు గాదు

వాద్దికై శ్రీవేంకటోత్తముఁడు యింతలో

అద్దంపునీడవలె నాత్మఁ బొడచూపె

॥ ఇర ॥ 48

భైరవి

నీవేమి నేతువయ్య నీవు దయానిధి వందువు

భావించలేనివారిపాప మింతేకాని

॥ పల్లవి

పరమపద మొసఁగి పాపమడఁచేనని

చరమశ్లోకమునందు చాటితివి తొలుతనె

నిరతిని భూమిలోన నీవల్లఁ దప్పు లేదు

పరగ నమ్మనివారిపాప మింతేకాని

॥ నీవే

నీపాదములకు నాకు నెయ్యమైన గలంకెని

యేవున ద్వయార్థమున నియ్యకొంటివి తొలుత

దాపుగా నీవల్ల వింకఁ దప్పు లేదు యెంచిచూచి

పైపై నమ్మనివారిపాప మింతే కాని

॥ నీవే ॥

బంతిఁ బురాణములను భక్తసులభుఁడ నని

అంతరాత్మ వీమాట అడితివి తొలుతనే

ఇంతట శ్రీ వేంకటేశ యేమి నేతువయ్య నీవు

పంతాన నమ్మనివారిపాప మింతేకాని

॥ నీవే ॥ 487

బౌళి

కాయమనేవూరికిఁ గంతలు తొమ్మిదియాయ

పాయక తిరిగాడేరు పాపపుతలారులు

॥ పల్లవి ॥

కాముఁడనియెడిరాజు గద్దెమీఁద నుండఁగాను

దీము గోపపువ్రధాని దిక్కులేలీని

కోమలపుష్పానమెల్లాఁ గొల్లఁబోయ నాడనాడ

గామిడులై రింద్రియపుఁగాఁపులెల్లా నిదివో

॥ కాయ ॥

చిత్తమనేదళవాయి చింతలనేపొఁజు వెట్టి

యిత్తలవిషయములు యెన్నికిచ్చిరి

తుత్తుమ్మరైకోరికెల దొండెము రేఁగఁగఁజొచ్చె

జొత్తుల వెరగుపడిచూచీఁ బుట్టుగులు

॥ కాయ ॥

బలుసంసారమనేటిభండారము ఘనమాయ

కలదీగి జవ్వనపుకై జీతము

యిలలో శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతలో జీవుఁడనేటి-

బలువుని రాజుఁజేసి పాలించె నన్నును

॥ కాయ ॥ 488

98 రేకు

సాళంగనాట

అట్టివేళఁ గలఁగనీ దదివో వివేకము
మట్టుపడితే శాంతము మఱి యేలా

॥ పల్లవి ॥

జడధులు వొంగినట్టు సందడించు నింద్రియములు
వాడలిలో జీవునికి నొక్కొక్కవేళ
బడబాగ్ని రేఁగినట్టు పెకొనీ ముంగోపము
వుడికించు మననెల్ల నొక్కొక్కవేళ

॥ అట్టి ॥

ఆరయఁ గొండయెత్తినట్టు వేఁగొ సంసారము
పూరక కలిమిలేము లొక్కొక్కవేళ
మేరలేనిచీకటియై మించును దుఃఖములెల్లా
పూరబలేనికర్మకి నొక్కొక్కవేళ

॥ అట్టి ॥

పెనుగాలి వీచినట్టు పెక్కుకోరికెలు ముంచు
నొనర నజ్ఞానికి నొక్కొక్కవేళ
యెనయఁగ శ్రీ వేంకటేశుదాసుడైనదాకా
వునికిఁ బాయ విన్నియు నొక్కొక్కవేళ

॥ అట్టి ॥ 489

శంకరాభరణం

నెరవాది సాహసులు నిత్యశూరులు
దురితవిదూరులు ధ్రువాదులు

॥ పల్లవి ॥

తక్కక శ్రీహరిభక్తితాపలునేసి యెక్కిరి
చక్కఁగా వైకుంఠము సనకాదులు
వొక్కట విష్ణుకథలు వోడనేసుక దాటిరి
పెక్కుసంసారజలధి భీష్మాదులు

॥ నెర ॥

కడువిరక్తియనేటికత్తులనే నరకిరి
నడుమ భవపాశముల నారదాదులు
బడినే హరిదాసులపొజులు గూడుకొనిరి
నుడివడ కిహమందే శుకాదులు

॥ నెర ॥

పరమశాంతములనేపట్టపేనుగులమీద
వరుసల నేగేరు వ్యాసాదులు
సిరుల శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి సుఖముఁ బొందిరి
బెరసి దాస్యమున విభీషణాదులు

॥ నెర ॥ 490

గుజ్జరి

సంసారి నై ననాకు సహజమే
కంసారి నే నిందుకెల్లాఁ గాదని వగవను

॥ పల్లవి ॥

నరుఁడనై ననాకు నానాసుఖదుఃఖములు
సరి ననుభవింపేది సహజమే
హరిని శరణాగతులైనమీదఁ బరాభవ-
మరయ నిన్నంటునని అందుకే లోగేను

॥ సంసా ॥

పుట్టిననాకుఁ గర్మపుంపొంగుకు లోనైనవాఁడ
జట్టిగాఁ గట్టువడుట సహజమే
యిట్టే నీవారికి మోక్షమిత్తునన్ననీమాట
పట్టు ॥ వోయినోయని పంకించే నే నిపుడు

॥ సంసా ॥

మాయకులోనై ననాకు మత్తుఁడనై యిన్నాళ్లు
చాయకు రానిదెల్లా సహజమే
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
మోయరానినేను నీకు మోపని వీఁగేను

॥ సంసా ॥ 491

సామంతం

ఇహమునుఁ బరమును యిందే వున్నవి
వహికెక్కఁ దెలియువారలు లేరు

॥ పల్లవి ॥

చట్టువంటి దీచంచలపుమనసు

కొట్టులఁబడేది గుఱిగాదు

దిట్ట వారులు బోధించినఁ గరఁగదు

పట్టఁబోయితే పసలేదు

॥ ఇహ ॥

చిగురువంటి దీజీవళరీరము

తగుళ్లు పెక్కులు తతి లేదు

తెగనిలంపటమే దినమునుఁ బెనచును

మొగము గల దిదే మొనయును లేదు

॥ ఇహ ॥

గనివంటిది యీఘనసంసారము

తనిసితన్పినాఁ దగ లేదు

ఘనుఁడగుశ్రీ వేంకటపతి గావఁగ

కొనమొద లేర్పడె కొంకే లేదు

॥ ఇహ ॥ 492

సాళంగం

నేరిచిబ్రదికేవారు నీదాసులు

నేరమిఁ బాసినవారు నీదాసులు

॥ పల్లవి ॥

కామముఁ గ్రోధము రెంటిఁ గాదని విడిచి మంచి-

నేమము వట్టినవారే నీదాసులు

దోమటిఁ బాపపుణ్యాలఁ దుంచివేసి చూడఁగానే

నీమాయ గెలిచినారు నీదాసులు

॥ నేరి ॥

కిక్కిరించినయాసలఁ గిందవేసి మోక్షము
నిక్కి నిక్కి చూచేవారు నీదాసులు
వెక్కసపుభక్తితోడ వెఱపు మఱపు లేక
నెక్కిన్న మహిమవారు నీదాసులు

॥ నేరి ॥

అట్టె వేదశాస్త్రములార్థము దేటపఱచి
నెట్టుకొని మించినారు నీదాసులు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యితరమార్గములెల్లా
నెట్టువడఁ దోసినారు నీదాసులు

॥ నేరి ॥ 493

ముఖారి

ఇందిరాపతిమాయలు యింతులు సుండి
మందలించి హరిఁ గొల్చి మనుదురుగాని

॥ పల్లవి ॥

అతివలచూపులే ఆయాలు దాఁకీఁ జుండి
జితమైనపులకలఁ జిల్లులొఁజుండి
రతిపరవశములు రాఁగినమూర్ఖులు సుండి
మతిలోఁ దప్పించుక మనుదురుగాని

॥ ఇంది ॥

మెఱయించేచన్నలే మించుఁబెట్లుగుండ్లు సుండి
మెఱుఁగుమోపులే మచ్చుమేపులు సుండి
మఱి మంచిమాటలు మాయపుటురులు సుండి
మఱవక తప్పించుక మనుదురుగాని

॥ ఇంది ॥

బలుసంసారపుపొందు పాముతోడిపొత్తు సుండి
వెలలేనివలపులు విషము సుండి
యెలమితో శ్రీవేంకటేశ్వరుమఱుగు చొచ్చి
మలయుచు సొలయుచు మనుదురుగాని

॥ ఇంది ॥ 494

99 రేకు

శ్రీరాగం

తెలిసిన బ్రహ్మోపదేశ మిదే

సులభం మనుమ నిదే చూచీగాక

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినహరి పూరి మేపునా

గట్టిగా రక్షించుఁగా కతఁడు

కట్టడిజీవుఁడు కానక నోళ్లు

తెట్టఁదెరువునకు తెఱచీగాక

॥ తెలి ॥

అంతరాత్మ తనునట్టే మఱచేనా

చింతఁలోఁ బెరరేచీగాక

పంతపుజీవుఁడు భ్రమసి సందుసుడి

దొంతులు దొబ్బుచుఁ దూరీగాక

॥ తెలి ॥

నొసల వ్రాసినవి నోమించుఁగా కతఁ-

డెసగినశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

వినుగక జీవుఁడు పీరిడిమాయల -

నసురుసురయి తా నలసీగాక

॥ తెలి ॥ 495

బౌళి

కనినవాఁడాఁ గాను కాననివాఁడాఁ గాను

పొనిఁగి వొరులకై తే బోధించే నేను

॥ పల్లవి ॥

ధరణిఁ గర్మము గొంత తగినజ్ఞానము గొంత

సరికి సరే కావి విశ్చయము లేదు

వారిమె యెంచిచూచితే నొకటివాఁడాఁగాను

సరవి దెలియ కేమో చదివేము నేము

॥ కవి ॥

యీతల నిహము గొంత యింతలోఁ బరము గొంత
చేతులు రెండు చాచే చిక్కుట లేదు
యీతెరువులో నొకటి నేరుపరచుకోలేను
కాతరాన కతలెల్లా గఱచితి నేను

॥ కని ॥

దైవిక మొకకొంత తగుమానుషము గొంత
చేవలుచిగురువలెఁ జేసేను
యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డిది చూచి నన్నుఁ గాచె
భావించలేక యిన్నాళ్ళు భ్రమసితి నేను

॥ కని ॥ 496

సాశంగనాట

ముంచినవేడుకతోడ మొక్కుటగాక
కంచములోపలికూడు కాలఁదన్ననేఁటికి

॥ పల్లవి ॥

వేదార్థములు నీవేవిహరించిననుద్ధలే
కాదని అవునని కొన్ని వాదములేల
యేది నీవు నేసినాను యిన్నియును నియ్యుకోలే
పోదించనేఁటికి యందు సొట్టు లెంచనేఁటికి

॥ ముంచి ॥

కర్మము లిన్నియును నీకైంకర్యసాధనాలే
అర్మిలిఁ దారతమ్యము లడుగనేల
నిర్మితము నీ దింతే నెరసు లెంచంగనేల
ధర్మమందు నింక గజదంతపరీక్షేఁటికి

॥ ముంచి ॥

భక్తియింతా నొక యింటాపథము నీశావరే
యుక్తిఁ బాత్రములు యూహించనేల
ముక్తికి శ్రీవేంకటేశ మూలము నీపాదములు
సక్తులయి నమ్ముటగాక శివలపదమేఁటికి

॥ ముంచి ॥ 497

దేసాక్షి

అంచితపుణ్యులకై తే హరి దైవ మవుఁగాక
పంచమహాపాతకులభ్రమ వాప వశమా

॥ పల్లవి ॥

కాననియజ్ఞానులకు కర్మమే దైవము
అనినబద్ధులకు దేహమే దైవము
మాననికాముకులకు మగువలే దైవము
పానిపట్టి వారివారిభ్రమ మాన్పవశమా

॥ అంచి ॥

యేమీ నెఱఁగనివారి కింద్రియములు దైవము
దోమటినంసారి కూరదొర దైవము
తామసులకెల్లాను ధనమే దైవము
పామరుల బట్టినట్టిభ్రమఁ బాపవశమా

॥ అంచి ॥

ధర నహంకారులకు తాదానే దైవము
దరిద్రుడైనవానికి దాత దైవము
యిరవై మాకు శ్రీవేంకటేశుడే దైవము
పరులముంచినయట్టిభ్రమఁ బాపవశమా

॥ అంచి ॥ 498

మలహరి

ఎట్టయినాఁ జేయుము యిఁక నీచిత్తము
కిట్టిననీసంకీర్తనపరుఁడ

॥ పల్లవి ॥

కొందరు జ్ఞానులు కొందరు భక్తులు
కొందరు వైరాగ్యకోవిదులు
యిందరిలో నే నెవ్వఁడఁ గా నిదె
సందడి హరి నీశరణాగతుఁడ

॥ ఎట్ట ॥

జపితలు గొందరు శాస్త్రులు గొందరు
ప్రవత్తి గొందరు బలువులు
వుపమించఁగ ని న్నొకఁడఁ గా నిందు
కవురుల నీడింగరీఁడ నేను

॥ ఎట్ట ॥

ఆచార్యపురుషులు అవ్వలఁ గొందరు
యేచినసమయులై యేర్పడిరి
కాచేటిశ్రీవేంకటపతి నే నైతే
తాచి నీదాసులదాసుఁడను

॥ ఎట్ట ॥ 499

రామక్రియ

ఒక్కఁడే అంతర్యామి వుపకారి చేపట్టు
తక్కినవి యిన్నియును తలఁపు రెఁచెడిని

॥ పల్లవి ॥

యెఱుఁగుమీ జీవుఁడా యింద్రియాలు సౌమ్ము గావు
గుఱియై మాయలలోనఁ గూడించే వింతె
మఱవకు జీవుఁడా మనసు చుట్టము గాదు
తెఱఁగొప్ప ఆసలానే తిప్పెడి దింతె

॥ ఒక్క ॥

తెలుసుకో జీవుఁడా దేహమును నమ్మరాదు
వలసితే నుండుఁ బోవు వన్నెవంటిది
తలఁచుకో జీవుఁడా ధనము ధనిచ్చ గాదు
పలులంపటములచేఁ బరచెడి దింతె

॥ ఒక్క ॥

సమ్మతించు జీవుఁడా సంసార మొకజాడ గాదు
బిమ్మటి పొద్దొకజాడ పెనచు నింతె
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశుఁ డితనిమూలమే యింత
నెమ్మిఁ దానే గతియంచే నిత్యమవు నింతె

॥ ఒక్క ॥ 500

100 రేకు

శంకరాభరణం

శతాపరాధములు సహస్రదండన లేదు

గతి నీవని వుండఁగ కావకుండరాదు

॥ పల్లవి ॥

తలఁచి నీకు మొక్కఁగా దయఁజూడకుండరాదు

కొలిచి బంటననఁగా కోపించరాదు

నిలిచి భయస్తుడనై నీయెదుట దైన్యమే

పలుకఁగఁ గావకుండఁ బాడిగాదు నీకు

॥ శతా ॥

శరణు చొరఁగ నీకు సారె నాజ్ఞ వెట్టరాదు

సరిఁ బూరి గరవఁగ చంపరాదు

అరయ జగద్రోహినాదు నైనా నీనామము

గరిమె నుచ్చరించఁగఁ గరఁగక పోదు

॥ శతా ॥

దిక్కు నీవని నమ్మఁగా దిగవిడువఁగరాదు

యెక్కువ నీలెంకఁగాఁగా యేమనరాదు

తక్కక శ్రీవేంకటేశ తప్పులెల్లా జేసి వచ్చి

యిక్కడ నీదాసినిత నింకఁదోయరాదు

॥ శతా ॥ 501

పాడి

ఎదుట నెవ్వరు లేరు యింతా విష్ణుమయమే

వదలక హరిదాసవర్గమైనవారికి

॥ పల్లవి ॥

ముంచిననారాయణమూర్తులే యీజగమెల్ల

అంచితనామములే యీయక్షరాలెల్లా

పంచకొన్నశ్రీహరిప్రసాద మీరుచులెల్లా

తెంచివేసి మేలు దాఁ దెలిసేటివారికి

॥ ఎదు ॥

౧. 'భయహస్తుఁడ' పూ.ము.పా. భయస్థుఁడు, భయస్తుఁడు=భయముగల వాడని వ్యవహారము.

చేరి పారేటినదులు శ్రీపాదతీర్థమే

భారపుయీ గ భూ మెతనిపాదరేణువే

సారపుగర్మములు కేశపునికైంకర్యములే

ధీరులై వివేకించి తెలిసేటివారికి

॥ ఎదు ॥

చిత్తములో భావమెల్లా శ్రీవేంకటేశుడే

హృత్తినప్రకృతి యెల్లా నానినమాయే

మత్తలి యీతనికంటే మరి లే దితరములు

తిత్తిదేహపుబ్రదుకు తెలిసేటివారికి

॥ ఎదు ॥ 502

లలిత

ఏల మోసపోయిరొక్కో యెంచి యాకాలపువారు

బాలకృష్ణనిబండ్తై బ్రదుకవద్దా

॥ పల్లవి ॥

పసులగచేవాని బ్రహ్మ నుతించెనంటేను

దెసల దేవుడేయని తెలియవద్దా

సినువు గోవర్ధనాద్రి చేతబట్టి యెత్తెనంటే

కొన రీతనిపాదాలే కొలువవద్దా

॥ ఏల ॥

నరునికి విశ్వరూపున్నతిఁ జూపెనంటేను

నరహరి యితడని నమ్మవద్దా

పరగఁ జక్రముచేతి భాణుని నెఱకెనంటే

సొరి దీతని శరణుచొలువద్దా

॥ ఏల ॥

అందరుసురలలోన నగ్రహుఁ గొప్పప్పుడే

చెంది యీతనికృపకుఁ జేరవద్దా

అంది శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టై ద్రిష్టదైవమంటే

విందులఁ బరులవేవ విడువవద్దా

॥ ఏల ॥ 503

గ. 'భూమితని' పూ.ము.పా. 'భూమి + అతని' ఇట్టిసంధు రీతిబ్ధయమున కొల్లలు.

౨. 'యెల్లా' రేఖ

శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల

శుద్ధవసంతం

ఇంతటిదైవమవు మాకు నిటు నీవు గలుగఁగ
యెంతవారమో భాగ్య మేమిచ్చేప్పే దిఁకను

॥ పల్లవి ॥

తలకొని వొకకొంతధనము గనినవాఁడు
వెలలేనిగర్వముతో విఱివీఁగిని
బలువుతో వొకరాజుఁబట్టి కొలిచినవాఁడు
సలిగెతో నాకెవ్వరుసరి యనీని

॥ ఇంత ॥

వితగా నొకపరుసవేది చేతఁగలవాఁడు
యెంతవారిఁ గైకోఁడు యెక్కడంటాను
పొంత నొకమంత్రము పంపునేయించుకొనేవాఁడు
అంతటికి గురుఁడంటానని మురిసీని

॥ ఇంత ॥

యెగువ నొకదుర్గము నెక్కుక యేలేవాఁడు
పగవారిఁ గైకొనక బలువయ్యాని
అగపడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనున్ననిన్నుఁ
దగ నమ్మినట్టివాఁడ ధన్యుఁడ నేను

॥ ఇంత ॥ 504

బొళి

సుఖమును దుఃఖమును బోదుకోడెలు
అఖిలముఁగన్నవారు అడ్డమాడ రెపుడు

॥ పల్లవి ॥

యెందఁకా సంసార మెనసి తాఁ జేసేను
అందఁకా లంపటము లవి వోవు
కందువ జీవుఁడు భూమిఁ గాయ మెన్నాళ్ళు మోచె
అందుకొన్నతనలోనియాసలూఁ బోవు

॥ సుఖ ॥

౧. 'అయినవి' లోని 'అని'కి ఇక్కడ ఆర్థము పొసగుట లేదు. ౨. అగపడి = ప్రత్యక్షమై కావచ్చు.

అప్పటిఁ దనకు లోలో ఆఁక లెంతగలిగినా
తప్పక అందుకుఁ ఎగ దాహముఁ బోదు
అప్పు దనమీఁద మోచి అదె యెన్నాళ్లు వుండె
ముప్పిరి వడ్డివారక మూలనుండినఁ బోదు

॥ సుఖ ॥

దై వముపై భక్తిలేక తనకు నెన్నాళ్లుండే
దావతి కర్మపుపాటు తనకఁ బోదు
శ్రీవేంకటేశ్వరునిసేవ దన కెప్పు డబ్బె
వోవరి నందలిమేలు వొల్లనన్నఁ బోదు

॥ సుఖ ॥ 505

సాశంగం

మొఱవెట్టెదము మీకు మొగసాలవాకిటను
మఱఁగుచొచ్చితి మీకు మముఁ గావరో

॥ పల్లవి ॥

యేపున మనసనియేటిమాపెంపుడుఁ లేడు
పాపమనేయడవిఁ బడినది
రాపున హరికింకరపువేఁకకాఁడ్లాల
పైపై ని మా కింకఁ బట్టియ్యరో

॥ మొఱ ॥

అంచెల మావిజ్ఞానమనెడికామదేనువు
పంచేంద్రియపురొందిఁ బడినది
మించి వై కుంతానకేగేమేటితెరువగులాల
దిండక యెత్తెత్తి వెళ్లఁదియ్యరో

॥ మొఱ ॥

అండనే మోహఁధకారమనెడిమాదిగ్గజము
దండి ॥ మీదయనేటివోదానఁ బడెను
నిండి శ్రీవేంకటేశుఁడనేటిమావటినివేత
గండికర్మపుకంఠానఁ గట్టించరో

॥ మొఱ ॥ 506

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ, సంకీర్తనసంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
ఆహారి 24, 29, 30, 50, 59, 67, 78, 89, 90, 101, 111, 113, 119, 122, 145, 162, 166, 182, 188, 211, 212, 215, 218, 219, 221, 229, 234, 249, 263, 315, 337, 341, 346, 359, 364, 382, 387, 399
కన్నడగౌళ 14, 65, 71, 79, 163, 178, 194, 225, 257, 270, 272, 282, 298, 313, 336, 342, 355, 465
కాంబో(భో)ది 16, 135, 177, 244, 307, 401
కురంజి 267
కేదారగౌళ 130
గుండక్రియ 6, 18, 32, 49, 77, 128, 152, 153, 168, 302, 331, 362, 402, 430, 458, 459, 469, 472, 485
గుజ్జరి 108, 114, 391, 398, 408, 444, 445, 491
గౌళ 31, 69, 452
ఛా(చా)యానాట 310

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
దేవగాంధారి 70, 201, 230, 236, 254, 285, 287, 289, 393, 411, 463
దేశా(సా)క్షి 2, 3, 27, 76, 149, 160, 208, 231, 366, 419, 468, 498
దేశి 327
దేసాళం 81, 388, 390, 470
ధ(ద)న్నాళి(సి) 12, 36, 42, 137, 138, 148, 181, 200, 261, 312, 314, 339, 369, 395
నాట 68, 85, 92, 97, 100, 161, 197, 198, 220, 283, 300, 301, 317, 347, 352, 428, 436, 453, 477
నాదరామక్రియ 34, 93
నారణి 99, 131
పాడి 5, 28, 173, 183, 195, 256, 280, 295, 335, 350, 357, 375, 383, 385, 406, 446, 502
బౌళి(భవళి) 9, 39, 48, 72, 96, 102, 104, 172, 193, 214, 242, 306, 309, 321, 330, 361, 372, 384, 386, 403, 413, 425, 426, 429, 440, 460, 464, 467, 480, 486, 488, 496, 505
భూపాళం 38, 54, 87, 121, 123, 139, 288, 292, 299, 338, 374, 377, 404

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
భైరవి 58, 117, 186, 199, 290, 297, 322, 416, 466, 487
మలహరి 141, 227, 274, 311, 405, 431, 435, 442, 482, 499
మాళవి 11, 120, 155, 271, 414, 421
మాళవిగౌళ 209, 449
ముఖారి 19, 26, 51, 56, 83, 125, 132, 134, 158, 159, 189, 190, 191, 203, 204, 217, 228, 233, 248, 251, 264, 278, 286, 293, 294, 304, 320, 325, 333, 354, 368, 412, 456, 461, 476, 479, 494
కామక్రియ 74, 84, 187, 376, 379, 380, 394, 396, 410, 420, 423, 448, 462, 500
లలిత 43, 45, 46, 94, 108, 154, 156, 174, 175, 180, 255, 268, 291, 349, 371, 378, 381, 409, 415, 417, 422, 433, 439, 450, 451, 455, 457, 471, 475, 483, 484, 503
వరాళి 15, 73, 105, 109, 133, 143, 147, 184, 222, 224, 250, 273, 275, 328, 392
వసంతం 356

రాగములు

సంకీర్తనసంఖ్యలు

శంకరాభరణం

.... 13, 41, 61, 80, 82, 150, 210, 237,
253, 280, 397, 424, 454, 473, 478,
490, 501

శ్రీరాగం

.... 17, 20, 22, 23, 25, 37, 40, 52, 53,
57, 64, 66, 75, 88, 95, 112, 115,
126, 129, 136, 140, 146, 157, 170,
176, 185, 202, 216, 235, 240, 241,
245, 247, 252, 266, 269, 281, 284,
308, 316, 319, 323, 326, 329, 332,
348, 365, 367, 370, 447, 481, 495

శుద్ధవసంతం

.... 7, 8, 21, 116, 226, 265, 340, 344,
345, 437, 504

సామంతం

.... 1, 4, 10, 33, 35, 44, 47, 55, 60,
62, 63, 86, 91, 98, 103, 110, 118,
124, 127, 142, 144, 151, 164, 165,
171, 179, 192, 196, 205, 206, 223,
232, 238, 239, 243, 246, 258, 259,
262, 276, 279, 296, 303, 305, 318,
324, 334, 343, 351, 353, 358, 360,
369, 373, 432, 434, 438, 443, 492

సాళంగం

.... 107, 169, 213, 389, 407, 493, 506

సాళంగనాట

.... 167, 207, 277, 400, 418, 427, 441,
474, 489, 497

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంఖ్య
అంగడి నెవ్వరు	శ్రీరాగం	241
అంగనలాల	శంకరాభరణం	454
అంచితపుణ్యుల	దేసాక్షి	498
అంటఁబారి	ఆహరి	122
అంతరంగమెల్లా	శుద్ధపసంతం	487
అంతయునీవే	పాడి	385
అంతర్యామీ	లలిత	381
అందరికాధార	సామంతం	351
అందరిబ్రదుకులు	పాడి	335
అక్కడనాపాట్లు	ఆహరి	90
అక్కఱకొదగని	ముఖారి	456
అటుగుడువు	సామంతం	142
అటువంటివాఁడు	లలిత	484
అట్టివేశఁగ	నాశంకనాట	489
అణురేణు	శ్రీరాగం	365
అతఁడేసకల	సామంతం	353
అతనికెట్ల	సామంతం	369
అతిదుష్టుఁడ	ఆహరి	73
అతిశయమగు	లలిత	154
అదిగాక	శ్రీరాగం	40
అదినాయపరాధ	మాళవి	271
అదివో అల్లదివో	శ్రీరాగం	23

క్రీస్తునమొదలు	రాగము	సంక్రీస్తునసంఖ్య
దెచూడు	మలహరి	227
దెవఁదె	శంకరాభరణం	424
నుమానపు	ముఖారి	26
న్నలంటఁదమ్ము	వఱి	224
న్నిచోట్లఁబర	ముఖారి	278
న్నిటా నీ	బొలి	386
న్నిటికిఁగా	దేసాశం	470
న్నియును	శ్రీరాగం	20
ప్పుడువో	లలిత	43
ప్పులవారె	దేసాశం	81
ప్పులేనిసంసార	గుజ్జరి	114
భయ మభయమో	పాడి	383
మ్మెడి దొకటి	లలిత	483
య్యోపోయఁబ్రాయ	సామంతం	179
య్యోమానుషఁగ	నాట	300
రిచినేతలే	ముఖారి	294
రుదరుదు	బొలి	480
లరఁజంచల	ఆహరి	67
లర నుతింద	భూపాశం	338
లవటపత్ర	శంకరాభరణం	478
స్మదాదీనాం	పాడి	357
కటివేళల	ముఖారి	158
కాశమడ్డమా	భూపాశం	288
టవారిఁగూడి	కన్నడగౌళ	163
తనినేనే	గుజ్జరి	444
తుమసంతన	లలిత	378

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఆది దేవ	దేవగాంధారి	289
ఆది దేవుడ	సామంతం	324
ఆది దేవుడై	సామంతం	127
ఆదిమ పూరుషుడ	శంకరాభరణం	80
ఆదిమునుల	ధన్నాసి	261
ఆపదల సంపదల	వరాళి	143
ఆపద్బంధుడు	సామంతం	438
ఆపన్నుల పాలి	శ్రీరాగం	266
ఆలాగు పొందు	ఆహిరి	30
ఆశాబద్ధుడనై	లలిత	175
ఆనమీడ	ఆహిరి	212
ఇంతటిదైవమవు	శుద్ధవసంతం	504
ఇంత నేనెఱిగి	కన్నడ గౌళ	282
ఇంతేమరేమి	గుజ్జరి	398
ఇందరికి నభయంబు	సామంతం	334
ఇందరి వడ్డించ	శ్రీరాగం	22
ఇందిరాధిపుని	సామంతం	434
ఇందిరా నాథుడిన్నిటి	బౌళి	464
ఇందిరా నామ	శుద్ధవసంతం	8
ఇందిరా నాయక	రామక్రియ	379
ఇందిరా పతి	మైఖారి	494
ఇందుకొరకె	మాళవి	11
ఇందునందుఁదిరుగు	ఆహిరి	215
ఇందునుండ	పాడి	375
ఇందులోనే	నాట	477
ఇటుగనసకలో	గుజ్జరి	391

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంక్తి
ఇటుగరుడని	నాట	92
ఇటువలెనే పో	బొళి	306
ఇతఁడు నేసిన	శ్రీరాగం	126
ఇతరధర్మము	ఆహిరి	399
ఇతరము లిన్నియు	సామంతం	86
ఇతరులకు	శ్రీరాగం	252
ఇత్తడిబంగారు	సామంతం	369
ఇదియేమర్మము	సాళంగనాట	418
ఇదివో సంసార	శ్రీరాగం	308
ఇన్నిచేతలును	శంకరాభరణం	210
ఇన్నిఁకృము	శ్రీరాగం	367
ఇన్నియుఁగలుగు	నాదరామక్రియ	34
ఇన్నిలాగుల	ఆహిరి	166
ఇన్ని నేతలకు	దేవగాంధారి	285
ఇప్పుడిటు	భూపాలం	38
ఇరువగువారికి	లలిత	439
ఇరవై నయట్టుండు	బొళి	486
ఇలయును	నాట	85
ఇహమునుఁబరము	సామంతం	492
ఈదేహవికారము	లలిత	268
ఈపాదమే కదా	శ్రీరాగం	66
ఈభవమున	శ్రీరాగం	185
ఈవిశ్వాసంబు	శ్రీరాగం	64
ఈసురలీమునులీ	నాదరామక్రియ	93
ఉన్నవిచారము	సాళంగనాట	441
ఉప్పవడము	ధన్నాసి	148

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన వంశ్య
ఊరికిఁ బోయెడి	ఆహారి	89
ఎండగాని	బౌళి	214
ఎండలోని	ఆహారి	337
ఎంతగాలమొ	శ్రీరాగం	316
ఎంతచేసిన	సామంతం	98
ఎంతటివారలు	గుండక్రియ	32
ఎంతపాపకర్మ	భైరవి	186
ఎంతబోధించి	నాట	247
ఎంతభక్తవత్సలుఁడ	శంకరాభరణం	473
ఎంతమానుమన్నఁజింత	ముఖారి	204
ఎంత విచారించు	రామక్రియ	420
ఎంతవిభవము	ధన్నాసి	181
ఎంత సదివిన	సామంతం	62
ఎంత నేయఁగ	ముఖారి	134
ఎంత నేసినా	కన్నడగౌళ	71
ఎంతైనఁ దొలఁగవై	దేసాక్షి	76
ఎందరివెంట	దేవగాందారి	201
ఎందఁక	శ్రీరాగం	88
ఎందుఁజూచినఁదన	శుద్ధపసంతం	340
ఎందుఁ బొడిమితిమో	ముఖారి	83
ఎక్కడ చొచ్చెడిది	బౌళి	361
ఎక్కడనున్నా	ముఖారి	354
ఎక్కడి పాపము	గుజ్జరి	408
ఎక్కడి దురవస్థ	లలిత	106
ఎక్కువకులజుఁడైన	సామంతం	318
ఎక్కుఁగారఁగా	లలిత	471

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
ఎచ్చోటి కేగిన	వరాళి	273
ఎటువంటి రాద్రమో	ఆహిరి	211
ఎట్టయినా జేయు	మలహరి	499
ఎట్టివారికి నేల్ల	సాళంగనాట	277
ఎట్టు చేసిన జేసె	బొళి	104
ఎట్టు దరించీ	ముఖారి	190
ఎట్టువేగించే	శ్రీరాగం	370
ఎడమపురివెల్తె	ఆహిరి	315
ఎమట నెవ్వరు	పాడి	502
ఎదుటినిదానమ	శుద్ధవసంతం	344
ఎనుపోతుతో	లలిక	156
ఎన్నగలుగు	సామంతం	171
ఎన్నడు పక్వము	మలహరి	482
ఎన్నాళ్ళదాకాదా	ఆహిరి	113
ఎన్నిబాధలబెట్టి	శ్రీరాగం	284
ఎన్నిలేవు నా	గౌళ	31
ఎరుగుదు	శంకరాభరణం	253
ఎఱుక గలుగు	ముఖారి	304
ఎవ్వడోకాని	రామక్రియ	74
ఎవ్వరిగాదన్న	బొళి	9
ఎవ్వరికైనను	ముఖారి	233
ఎవ్వరివాడోయీ	దేసాక్షి	419
ఎవ్వరివాడోయెఱుగ	గుండక్రియ	472
ఎవ్వరు గర్తలు	గుండక్రియ	485
ఎవ్వరెవ్వరి వాడొ	నాట	97
ఎవ్వరు లేరూ	వరాళి	15

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏటికిఁ దలఁకెద	ఆహిరి	101
ఏటికి నెవ్వరి	పాడి	195
ఏటిబ్రదుకు	శ్రీరాగం	348
ఏటి విజ్ఞాన	గుండక్రియ	77
ఏటి సుఖము	కాంబోధి	135
ఏకులజుఁదేమి	భూపాళం	292
ఏడవలపేడ	నాట	220
ఏడసుజ్ఞాన	బౌళి	48
ఏణనయనల	నారణి	99
ఏతదఖిలంబునకు	శ్రీరాగం	170
ఏది కడ దీనికేది	కన్నడగాళ	225
ఏది చూచినఁదమ	శ్రీరాగం	95
ఏది చూచిన	శ్రీరాగం	140
ఏది చూచినా	సామంతం	60
ఏది తుద	బౌళి	102
ఏదియును లేని	నాట	301
ఏదై వము శ్రీ	నాట	100
ఏనిన్ను దూరక	సామంతం	35
ఏవనులు నేసినా	ఆహిరి	364
ఏమి కలిగెను	ఆహిరి	218
ఏమి గలదిందు	శ్రీరాగం	112
ఏమిగలదిందు	వరాళి	328
ఏమిఫలము దా	దేవగాంధారి	236
ఏమియుఁజేయఁగ	గుండక్రియ	430
ఏమి వలసిన	బౌళి	172
ఏమి వారలేరు	శుద్ధవసంతం	345

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమి నేతు	కాంబోది	401
ఏమి నేయఁగ	ఆహిరి	221
ఏమి నేయ	సామంతం	55
ఏమి నేయువార	వశి	250
ఏమి నేసినా	లలిత	475
ఏమీ నడుగ	బౌళి	403
ఏమీ నెఱఁగని నా	ముఖారి	286
ఏమీ నెఱఁగనిమమ్ము	ఆహిరి	162
ఏమో తెలిసెఁగా	భూపాళం	123
ఏల పొరలేవు	ముఖారి	189
ఏల మోసపోయి	లలిత	503
ఏలవచ్చి	భూపాళం	299
ఏల సమకొను	ఆహిరి	145
ఏవంశ్రుతి	సామంతం	4
ఒక్కఁడే అంతర్యామి	రామక్రియ	500
ఒప్పులై నొప్పులై	దేసాక్షి	149
ఓహోదేందేం	రామక్రియ	396
కంటిని	సామంతం	443
కంటే సులభ	ముఖారి	479
కటకటా జీవుఁడా	పాడి	350
కటకటాదేహంబు	కన్నడగౌళ	178
కటకటాయిటు	సామంతం	239
కడగనులే	పాడి	269
కడఁగిడిసి	శుద్ధవసంతం	226
కడుఁ జంచలిమొలు	గుండ్లక్రియ	152
కడునడుసు	ముఖారి	251

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన వసంఖ్య
కడుపెంత	గుండక్రియ	302
కనినవాఁడాఁగాను	బౌళి	496
కనియుఁగానని	భూపాళం	404
కనుఁగొనఁగ	శ్రీరాగం	319
కరుణానిధిం	కన్నడగౌళ	342
కలదిగల్పి	లలిత	450
కలలోని నుభమే	సామంతం	118
కలిగినది	మలహరి	442
కాకమఱి	ఆహిరి	249
కాకున్న సంసార	శ్రీరాగం	326
కాయమనే	బౌళి	488
కాయము జీవుఁడు	నాట	352
కాలము కాలము	సామంతం	305
కాలవిశేషమో	సామంతం	63
కాలాంతకుఁడను	కన్నడగౌళ	298
కింకదీర	ధన్నాసి	395
కింకరిష్యామి	శుద్ధవసంతం	265
కుడుచుగాక	రామక్రియ	187
కూడులేక	ఆహిరి	234
కూడువండుట	శ్రీరాగం	115
కొంచెమును	శ్రీరాగం	329
కొండ దవ్వుట	భవుళి	321
కొండలలో	సామంతం	151
కొండోనుయ్యో	దేసాషి	160
కొందరికివి	బౌళి	384
కొనరో కొనరో	శంకరాభరణం	237

సంకీర్తన మొదలు	తాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
కొనుట వెగ్గళము	గుండక్రియ	49
కొలుపుఁదీ	సామంతం	44
కోరిక దీరుట	శ్రీరాగం	176
కోరుదు	మలహరి	141
కోరువంచరో	ఆహిరి	387
గడ్డపారమింగితే	కాంబోది	177
గాలినే పోయ	కన్నడగొళ	14
ఘన మనోరాజ్య	సామంతం	303
ఘనుఁడీతఁడొకఁడు	శుద్ధవసంతం	116
ఘోర దురితముల	ధన్నాసి	363
ఘోర విదారణ	నాట	63
చక్కఁదనముల	సామంతం	103
చక్రమా హరి	పాడి	183
చదివెఁబో	ధన్నాసి	339
చదువులోనే	మాళవిగొళ	449
చలపాది	ముఖారి	132
చాలదా బ్రహ్మ	సామంతం	343
చాలదా మాజన్మ	సామంతం	110
చాలదా హరినామ	శ్రీరాగం	52
చాలదా హరిసంకీర్తన	సామంతం	205
చాలనొవ్వినేయు	భైరవి	297
చావుతో సరియైన	శ్రీరాగం	157
చిత్తమతి చంచలము	వరాళి	147
చిత్తములో	ముఖారి	19
చిత్తమో కర్మమో	బొళి	309
చిరంతనుఁడు	ముఖారి	333

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చీ చీ నరుల	శంకరాభరణం	397
చీ చీ వో బదుకా	బౌళి	467
చూడఁజూడ	వరాళి	133
చూడ రెవ్వరు	బౌళి	96
చూడుఁడిందరికి	భైరవి	117
చెడఱక వెలుఁగే	బౌళి	193
చెప్పినంతపని	ముఖారి	412
చెప్పుదు మాటలె	దేవగాంధారి	230
చెలినేఁడు	ఆహారి	359
చెల్లుఁగాకిటు	ఆహారి	182
జడమతి	శ్రీరాగం	481
జనులు నమరులు	ముఖారి	320
జీవాతుమై	ఆహారి	50
జీవుఁ డెంతటి	దేశి	327
తన కర్మమెంత	సాళంగం	213
తనకర్మవశంబించుక	కన్నడగౌళ	65
తనకేడ చదువు	నాట	198
తనదీఁగాక	సామంతం	124
తనవారని	వరాళి	222
తనవారలు	ఆహారి	229
తప్పుదు తప్పుదు	లలిత	371
తప్పుఁదోయవే	శ్రీరాగం	447
తలఁచిన విన్ని	దేవగాంధారి	70
తలఁపవెనక	ఛాయానాట	310
తలఁపుకామాతుర	వరాళి	105
తలఁపురోపలి	వసంతం	356

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంఖ్య
తలపోత	శంకరాభరణం	41
తహ తహ	లలిత	417
తానే కాతెవ్వరు	సామంతం	192
తానే తెలియ	గుండక్రియ	128
తాపలేక	లలిత	94
తీపనుచు చేడు	బౌళి	39
తుదలేనిబంధము	గుండక్రియ	168
తెలియఁ జీకటి	గుండక్రియ	18
తెలియక పూరక	సామంతం	432
తెలియరాదు	భైరవి	416
తెలిసినఁ దెలియుఁడు	నాట	317
తెలిసియు నత్యంత	బౌళి	330
తెలిసిన బ్రహ్మాప	శ్రీరాగం	495
తెల్లవారనియ్య	కాంబోది	244
తొక్కనిచోట్లు	సామంతం	276
తొలుఁబాపపుణ్యాల	సాళంగం	169
తోరణములే	ఆహారి	119
త్వమేవ శరణం	శ్రీరాగం	323
దిక్కిందరికి	ఆహారి	111
దిబ్బలువెట్టు	కాంబోది	16
దురిత దేహులే	శుద్ధపసంతం	21
దేవదేవం	ధన్నాసి	314
దేవదేవుఁడె	సాళంగనాట	400
దేవ నీమాయ	ఆహారి	382
దేవ నీ విచ్చే	బౌళి	372
దేవ యీ తగవు	మలహరి	435

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
దేహము దా	శ్రీరాగం	136
దైవకృతం	కన్నడగౌళ	79
దైవమ నీవేగతి	గుజ్జరి	445
దైవమా నీకు	సాళంగం	407
దైవమా పర	లలిత	291
దైవము పుట్టించి	ముఖారి	476
దొరకునా	సామంతం	358
నంద నందన	ధన్నాసి	312
నగధర	సామంతం	259
నగుఁబాట్లఁబడే	ముఖారి	56
నగుమొగము	మాళవి	421
నదుల్లోవు	ముఖారి	51
నమోనారాయణాయ	శ్రీరాగం	269
నమోనారాయణాయనమః	శ్రీరాగం	245
నవ నారసింహః	నాట	453
నాఁటికినాఁడే	సామంతం	91
నా తప్పలోఁగొన	సాళంగనాట	427
నానాదిక్కుల	అహారి	346
నాపాలిఘన	గుజ్జరి	108
నారాయణ నీ	సామంతం	262
నారాయణాయ	రామక్రియ	380
నిక్కించీ	నాట	436
నిగమ నిగమాంత	సామంతం	243
నిత్యాత్ముడై	శ్రీరాగం	75
నిత్యానంద	శ్రీరాగం	25
నిత్యులు ముక్తులు	మాళవి	414

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నిన్నుఁదలఁచి	దేసాక్షి	27
నీ కథామృతము	భూపాళం	54
నీ మహత్త్వంబు	కన్నడగౌళ	270
నీయాజ్ఞదలమోచి	రామక్రియ	376
నీవనఁగ	సామంతం	232
నీవేకా చెప్పఁజూప	లలిత	255
నీవేకానింక	శ్రీరాగం	17
నీవేమి నేతు	భైరవి	487
నీవేలికవు	లలిత	455
నెరవాది	శంకరాభరణం	490
నేనేమి సేయు	గుండక్రియ	459
నేరిచ్చిబదికే	సాళంగం	493
నేలమిన్ను	గౌళ	69
పంకజాక్షులు	ధన్నాసి	138
పండియుఁబండదు	మలహరి	274
పటు శిష్ట	సాళంగనాట	207
పట్ట వసము	భైరవి	58
పట్టినచో	బౌళి	426
పట్టినదెల్లా	లలిత	457
పదిలముకోట	శంకరాభరణం	61
పనిమాలినట్టి	సాళంగం	389
పనిలేనిధన	శంకరాభరణం	150
పరగు బహు	నారణి	131
పరదేశి	బౌళి	72
పరమపాతకుఁడ	సామంతం	33
పరమాత్ముని	కేదారగౌళ	130

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
పరిపూర్ణ	నాట	428
పరుల నేవలు	దేసాళం	390
పరుసము	శంకరాభరణం	280
పరుస మొక్కతే	సామంతం	373
పసలేని యీ	ముఖారి	203
పాపపుణ్యముల	పాడి	28
పాపములే	శంకరాభరణం	82
పాపమెరగని	మాళవిగౌళ	209
పాపినైననా	సామంతం	246
పాయక మతి	కన్నడగౌళ	336
పాయని కర్మము	సామంతం	47
పాయపుమదముల	సామంతం	238
పారకుమీవో	ఆహిరి	188
పారితెంచి యెత్తి	భూపాళం	87
పాలదొంగ	మలహరి	311
పుండు జీవుల	కన్నడగౌళ	257
పుట్టుగులమ్మి	ధన్నాసి	42
పుట్టుమాలిన	సాళంగం	107
పుడమివిందరిఁబట్టె	వరాళి	109
పెంచఁబెంచ	ఆహిరి	29
పెక్కులంపటాల	ముఖారి	125
పెరుగఁబెరుగఁబెద్ద	బౌళి	440
పొడవైన శేషగిరి	బౌళి	460
పోయఁ గాలంబ	కన్నడగౌళ	194
పోయం గాలము	గుండక్రియ	153
పోయఁబోయఁగాల	దేసాళి	208

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
పోయెఁబోయెఁగాల	సామంతం	206
పోరాకపోయి	గుండక్రియ	331
పోరా పోరా	వరాళి	73
ప్రాణుల నేరమి	గుండక్రియ	262
బయలు వండిలి	శ్రీరాగం	129
బలువగుఁదన	పాడి	295
బలువగు కర్మము	సామంతం	296
బాపు దైవమా	మాళవి	120
బాలులతో	పాడి	256
బోధకు లెవ్వరు	కన్నడగౌళ	465
బ్రహ్మగడిగిన	ముఖారి	191
బ్రువంతిబొద్ద	సామంతం	164
భక్తికొంది	రామక్రియ	410
భారమైన	దేవగాంధారి	287
భాలనేత్రానల	శ్రీరాగం	281
భావమునఁబర	సామంతం	258
భావయామి	ధన్నాసి	137
భోగి శయన	భూపాళం	139
భోగీంద్రులును	ముఖారి	368
మంగళము గోవిందునకు	లలిత	46
మంచిదివో	లలిత	45
మందరధర	కురంజి	267
మందు లేదు	నాట	161
మదమత్పరము	ఆహారి	59
మనసిజగురుఁడితఁడో	శ్రీరాగం	37
మనసుననెప్పుడు	లలిత	180

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
మనుజుడై	సామంతం	196
మరలి మరలి	రామక్రియ	448
మరిగిపీరెపో	గుండక్రియ	402
మఱియు మఱియు	పాడి	446
మలిసీజూడరో	శంకరాభరణం	13
మహినింతటి	రామక్రియ	462
మాకెల్ల రాజా	లలిత	415
మాదృశానాం	ముఖారి	325
మానదెన్నడు	నాట	283
మానుషము	గుండక్రియ	6
మాయపుదనుజుల	సామంతం	279
మిక్కిలిపుణ్యులు	దేవగందారి	411
మిన్నకవేసాలు	భూపాళం	374
ముంచినవేడుక	సాళంగనాట	497
ముందటిజన్మము	గుండక్రియ	469
ముచ్చగన్నతల్లి	శ్రీరాగం	240
మేదిని జీవులఁగావ	భూపాళం	377
మొదలుండఁగొన	భైరవి	466
మొఱవెట్టెదము	సాళంగం	506
మోసమున	ముఖారి	159
మోహము	ఆహిరి	263
రామరామ	వరాళి	392
రాముడిదే	సాళంగనాట	474
రూకలై మాడలై	గుండక్రియ	458
రెండు మూలికలు	గౌళ	452
లంకెలూడుతే	నాట	197

పంక్తిర్తనమొదలు	రాగము	పంక్తిర్తనపంఖ్య
లేదు బ్రహ్మ	దేవగాంధారి	254
వందే వాసుదేవం	శ్రీరాగం	53
వట్టియాసలకు	వరాళి	184
వననిధిఁ గురిసిన	ఆహారి	24
వలచిపై కొనఁగ	సామంతం	1
వలపు లధికము	శ్రీరాగం	146
వలపని మోహ	లలిత	174
వలెనను వారిదే	మలహరి	405
వాఁడె వేంకటాద్రి	లలిత	422
వాఁడె వేంకటేశుఁడ	భూపాలం	121
వాడవాడల వెంట	వరాళి	275
వాసివంతు	సాళంగనాట	167
విడుమనవో	శ్రీరాగం	57
విధి నిపేధములకు	దేవగాంధారి	393
వివేక మెఱఁగని	బౌళి	429
విశ్వప్రకాశునకు	కన్నడగౌళ	355
వీడివో యిదె	భైరవి	322
వీనిఁజూచి	దేసాలం	388
వెట్టిమోపువఁటి	పాడి	173
వెన్నవట్టుక	శ్రీరాగం	202
వెరపులు	ముఖారి	217
వెఱుతు వెఱుతు	శ్రీరాగం	235
వెట్టివాఁడు	బౌళి	413
వెలయు నిన్ని	రామక్రియ	84
వెలికివెళ్లఁడు	కన్నడగౌళ	313
వెలుపలెల్ల	లలిత	451

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వేదంబెవ్వని	పాడి	5
వేదనఁబొరలే	శ్రీరాగం	216
వేదమంత్ర	ముఖారి	461
వేదవేద్యులు	దేసాక్షి	2
వేసరితిమెట్లు	దేసాక్షి	231
వైష్ణవులు	ధన్నాసి	36
శతాపరాధములు	శంకరాభరణం	501
శమము చాలని	కాంబోది	307
శ్రీమన్నారాయణ	మాళవి	155
శ్రీవేంకటేశుఁడు	బొం	425
శ్రీశోఽయం	ముఖారి	264
శ్రీహరినేసిన	పాడి	406
సందడివిడుపుము	ధన్నాసి	12
సంసారి	గుజ్జరి	491
సకలజీవుల	దేసాక్షి	468
సకలభూతదయ	సామంతం	223
సకలశాస్త్ర	శ్రీరాగం	247
సకలసంగహము	లలిత	349
సకల సందేహమై	శ్రీరాగం	332
సడిఁబెట్టె	భైరవి	199
సతతంశ్రీ	సామంతం	165
సతతము	అహిరి	341
సతతవిరక్తుఁడు	కన్నడగౌళ	272
సదాసకలము	శుద్ధవసంతం	7
సర్వజ్ఞత్వము	దేవగాందారి	483
సర్వాంతరాత్ముఁడ	లలిత	409

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
సహజవైష్ణవచార	సామంతం	10
సహజాచారము	మలహరి	421
సామాన్యమా	ధన్నాసి	200
సిరి దొలంకెడి	ముఖారి	228
సీతాశోక	దేశాక్షి	366
సుఖమును	బౌళి	505
సులభమా మనుజుల	సామంతం	144
సులభమా యిందరి	రామక్రియ	423
సులభుఁడు మధు	రామక్రియ	394
నేవింతురా	ముఖారి	293
సొగియునా	బౌళి	242
సొరిది సంసారంబు	ముఖారి	248
హరి గొలిచియో	తైరవి	290
హరి నీయనుమతో	లలిత	433
హరి నెఱుగని	అహారి	219
హీన దళలఁబొంది	దేసాక్షి	3

‘శ్రీః’ అను పెదతిరుమలాచార్యుల రేకులోని

అధ్యాత్మ కీర్తనలు

౧

సామంతం

ఇన్నిటికి మూలము యీతనిరూపు

యెన్నఁగ నుపమలకు నిరవైనట్లుండె

॥ వల్లవి ॥

కమలనాభునికి కప్పురకాపు మేన

సముచితముగఁ బైపై చాఁతినపుడు

అమృతముదచ్చేవేళ నట్టే మేనఁ దుంపుర్లు

తమితోడ నిండుకొని దట్టమైనట్లుండె

॥ ఇన్ని ॥

దైవశిఖామణికి తట్టుపుణుఁగు మేనను

చేవమీర నించి సేవసేయప్పుడు

వేవేలుగా యమునలో వేమారు నీఁదులాడఁగా

కావిరి కాళిమ నిండాఁగప్పినయట్లుండె

॥ ఇన్ని ॥

అలమేలుమంగతోడ నట్టే శ్రీవేంకటపతి-

కెలమితో సొమ్మువెట్టి యెంచినపుడు

కులికి గొల్లెతలను కూడఁగా గుబ్బలమీఁదఁ

గలపనపెల్లా వచ్చి కమ్ముకొన్నట్లుండె

॥ ఇన్ని ॥ 1

౧. ఈ పాటలన్నిస్వామిమజ్జనమును వర్ణించినవే. ఆస్వానవేళ స్వామిలో అక్కడక్కడ కనబడిన శృంగారరేఖలు, అధ్యాత్మమునకును సహజములే.

“కమలాకుచచూచుకకుంకుమతో, నియతాదుణితాకులనిరతనో” “కుచోన్నతే కుంకుమరాగళోజే” ల వంటివే.

దేసాళం

ఇందుకేకాఁటోలు నీవు యిట్టే యవధరించేవు
కందువ లన్నియు నీమై గనియైనట్లుండె

॥ పల్లవి ॥

హరి నీవు కప్పురకా పవధరించేవేళ
విరివిగా నిందరు భావించి చూచితే
తరుణులనప్పులెల్లా దట్టమై నీమేనిమీఁద
పెరిగిపెరిగి యట్టే పేరినయట్లుండె

॥ ఇందు ॥

భువనేశ నీవు తట్టుపుణుఁగు చాఁతుకొనఁగ
యివల నీదాసులెల్లా నెంచిచూచితే
కవగూడి నీనతులకనుచూపులెల్లాను
తివిరి నీమేనిమీఁద తిరమైనట్లుండె

॥ ఇందు ॥

శ్రీ వేంకటేశ నీచెలి యలమేల్మంగతో
తావున మెరనేది నేఁ దలఁచితేను
కోవరపుగొల్లెతలగుబ్బలకుంకుమనిగ్గు
వేవేలయి నీయం దచ్చువేసినయట్లుండె

॥ ఇందు ॥ 2

శంకరాభరణం

చేతులెత్తి మొక్కురమ్మ చేరి యారతెత్తరమ్మ
యేతులే బూమెల్లా నిండె నీదేవదేవునికి

॥ పల్లవి ॥

తతిగొని పన్నీటిధారలు పై నించినించి
సతముగాఁ బెద్దలు మజ్జనమార్పఁగా
అతివలచనుఁగొండ లంగము లొత్తినందుకు
యితవులై తోఁచె నేఁడు యిందిరావరికి

॥ చేతు ॥

కప్పురపుదూళి మేనఁ గలయఁగ గంపెఁదేసి

నెప్పున నందునందుల నిగిడించఁగా

చొప్పులెత్తి గొల్లెతలచూపులు దాకినకుమ్మె-

లప్పు డన్నియునుఁ గప్పె నందువల్ల హరికి

॥ చేతు ॥

తట్టుపుణుఁ గలఁది యందపుటలమేలుమంగ-

నట్టే పురముమీఁద నమరించఁగా

నెట్టనఁ బచ్చిసేసిననెలఁతలచేతలలో

చిట్టకములెల్లాఁ గప్పె శ్రీవేంకటపతికి

॥ చేతు ॥ ౩

బాళి

ముగురువేలుపులకు మూల మీతఁడు

జిగిమీరి నెదుటను సేవించరే

॥ పల్లవి ॥

అంచలఁ బన్నీటిబిందె లందుకొని యిందరును

నించి మజ్జనము దేవునికిఁ జేయఁగా

వంచి సముద్రముమీఁద వానలు గురిసినట్టు

పొంచి యన్నిటాను ఉప్పొంగుచునున్నాఁడు

॥ ముగు ॥

పచ్చకప్పురము మేనఁ బలుమారు మెత్తఁగాను

తచ్చి పున్నమచంద్రుఁడే తానై పున్నాఁడు

అచ్చపుఁదట్టుపుణుఁగు ఆసీఁదఁ బుయ్యఁగాను

నిచ్చఁ గల్పకతరువునీడయై పున్నాఁడు

॥ ముగు ॥

అలమేలుమంగతోడ నన్నిసొమ్ములు నించఁగా

పలుపంచవన్నెలసంపద యైనాఁడు

యెలమి శ్రీవేంకటేశఁ డిన్నిటాఁ బ్రతాపించి

కులికి పుణ్యాలకెల్లా గురియైనాఁడు

॥ ముగు ॥ 4

లలిత

మహిమెల్లాఁ దొప్పఁదోఁగె మజ్జనవేళ
సహజశృంగారాలు జడినె శ్రీపతికి

॥ పల్లవి ॥

ముత్తేలవానిలెల్ల ముంచి కురిసినయట్టు
హత్తి పన్నీట జలకమాయ హరికి
తత్తరానఁ దెల్లమొయిలు తనుఁ బొదిగినయట్లు
కొత్తగాఁ గప్పురకాపు గుప్పిరి దేవునికి

॥ మహి ॥

నీలపుఁబేరులెల్లా నిండాఁ గట్టినయట్టు
తేలఁ దట్టుపుణఁగు మెత్తిరి పతికి
ఆలరిమెఱఁగుఁదీగె లలముకొనినయట్టు
కోలుముందై సొమ్ములెల్లా గుప్పిరి విష్ణునికి

॥ మహి ॥

పెక్కునవరత్నములు పెద్దరాసి వోసినట్టు
యెక్కువదండలు గట్టిరి మూరితికి
వాక్కుట నలమేలుమంగ నురమునఁ గట్టిరిదె
చిక్కినినవ్వులు మించె శ్రీవేంకటేశునకు

॥ మహి ॥ 5

మలహరి

ఏకతాన పున్నవాఁడు యిదివో వీఁడె
చేకొని మొక్కరో మీరు చేతులెత్తి యిపుడు

॥ పల్లవి ॥

మంచిమంచిపన్నీట మజ్జన మవధరించి
పంచమహావాద్యాలతో సరమాత్ముఁడు
అంచలఁ గప్పురకాపు అంగముల మెత్తుకొని
కొంచక నిలుచున్నాఁడు గోణాముతోడను

॥ ఏక ॥

తట్టుపుణుఁ గామీఁద దట్టముగ నించుకొని

తెచ్చెలై వేదనాదాల దేవదేవుఁడు

గుట్టతోడ సొమ్ములెల్లా(ఁ?)గుచ్చికుచ్చి కట్టుకొని

వెట్టదీర సురట్ల విసరించుకొంటాను

॥ ఏక ॥

తనిని యలమేల్మంగఁ దాళిగాఁ గట్టుకొనె

వెనుకొని యిదెవో శ్రీ వేంకటేశుఁడు

మునుకొని యారగించి మూఁడులోకములు మెచ్చ

చనవరిసతులతో సరసమాడుతాను

॥ ఏక ॥ 6

